

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK „OKTOIHA“
1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Broj 33

MART 2015.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

Danilovgradska Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“, ovjenčana nagradom „Oktoih“ za 2014. godinu, već gotovo pola vijeka predstavlja najznačajniji rasadnik znanja bjelopavličkog kraja i jedan od stamenih stubova crnogorskog školstva

NIJE NIJE TAKO LIJEPA ATMOSFERA KAO OVĐE

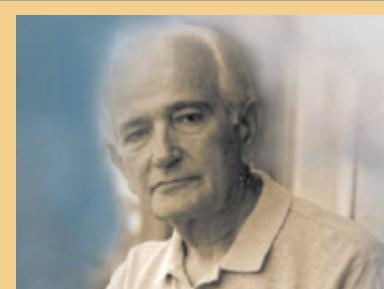

KLJUČ U POZITIVNOJ ATMOSFERI: Sa proslave Dana škole

Str. 3–5

Profesor Milorad Stojović (1927–2015), jedan od najistaknutijih crnogorskih intelektualaca i član prvih redakcija „Prosvjetnog rada“

ODLAZAK LJUDSKOG UZORNIKA CRNOGORKE BREMENITE EPOHE

Str. 8 i 9

Izvanredni rezultati u vannastavnim aktivnostima učenika i profesora u Gimnaziji „30. septembar“ – Rožaje

USPJEH ZA USPJEHOM

Str. 16 i 17

NAŠ GOST: Dr Aleksandar Čiljkov, istoričar umjetnosti, vanredni profesor na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, dobitnik Trinaestojulske nagrade

CRNOGRSKA UMJETNIČKA KULTURA SE ČESTO TRETIRA ISKLJUČIVO KAO SEGMENT NEKIH DRUGIH SREDINA

Str. 33

U organizaciji Ogranka Matice crnogorske u danilovgradskom Centru za kulturu održana promocija knjige „Knjaz Danilo: Politički spisi“ priređivača prof. dr Živka Andrijaševića

VLADAR CRNOGORKE IDEJE

Str. 32

SUSRET: Ivana Mrvaljević, glumica, direktorka Gradskog pozorišta Podgorica

KULTURNI I OBRAZOVNI BRENĐ KOJI SLUŽI NA PONOS

Str. 28

U Podgorici održana Konferencija o unapređenju sistema za osiguranje kvaliteta

OBEZBIJEDITI KVALITETNO ŠKOLOVANJE ZA SVU ĐECU

Str. 15

INTERVJU:

Prof. dr Željko Jaćimović, direktor Ispitnog centra Crne Gore

PISA TESTIRANJE TREBA SHVATITI KAO REPREZENTACIJU CRNE GORE

Str. 6 i 7

Podgorički srednjoškolci četvrti na evropskom takmičenju iz robotike: „ROBOMONT“ USPJEŠNO RIJEŠIO SVE PROBLEME
U KORAK SA DRUGIM EVROPSKIM ŠKOLAMA

TIMSKI RAD POKAZAO REZULTATE: Ekipa „Robomonta“

Str. 25

U aprilu i maju četvrti krug PISA istraživanja u Crnoj Gori
POD LUPOM ZNANJE ZA ŽIVOT

Str. 10

U Zavodu za školstvo u Podgorici organizovan stručni skup povodom 20 godina primjene projekta Aktivno učenje/nastava
TEMELJ SAVREMENOG KONCEPTA OBRAZOVANJA

Str. 14

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

Umjesto IN MEMORIAM: Prof. Milorad Stojović o našem listu
„PROSVJETNI RAD“ NIJE SAMO PROSVJETITELJSKI U PEDAGOŠKOM SMISLU, ON JE PROSVJETITELJSKI I U VISOKO STVARALAČKOJ SFERI KULTURE I NAUKE

Str. I

Sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević najavljuje obnovu spomenika vojskovođi, državniku, pjesniku i velikom vojvodi Mirku Petroviću, srušenom od strane pristalica prisajedinjenja Crne Gore Srbiji 1918. godine, kada je i detronizovana dinastija Petrović Njegoš

POVRATAK CRNOGORKE NACIONALNE I DRŽAVNE ZNAMENITOSTI

Str. I

Povodom knjige američke istoričarke o Njegošu i Crnoj Gori Nataše R. Margulis „Njegoševa Crna Gora, Velike sile i proces modernizacije na Balkanu“ u izdanju Matice crnogorske

NJEGOŠ JE ŽELIO DA CRNU GORU PRIBLIŽI EVROPI, A EVROPУ CRNOJ GORI

Str. II, III

Nikšić KOMPILACIJA STEĆAKA

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (3)
JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

ISSN 0033-1686

Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije obilježili Dan sigurnog interneta pod sloganom „Kreirajmo siguran internet zajedno”

BEZBJEDNOST NA INTERNETU SASTAVNI DIO VASPITANJA I ODRASTANJA ĐECE

– **Vujica Lazović, potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije:** „Iako živimo u društvu koje spada u red zemalja u razvoju, zahvaljujući fenomenu brzog korišćenja informacione tehnologije mi smo ravnopravni sa razvijenim zemljama. Kada je o informatičkoj pismenosti riječ, crnogorski osnovci i srednjoškolci su na nivou svojih vršnjaka u svijetu”

– **Marina Matijević, načelnica Odjeljenja za ICT Ministarstva prosvjete:** „Uvjereni smo da bezbjednost na internetu predstavlja veoma važnu temu za sve, a posebno za đecu. Stoga, o ovoj temi nije dovoljno govoriti na nekoliko školskih časova, jer je to sastavni dio njihovog odrastanja i vaspitanja”

U organizaciji Evropske mreže nacionalnih centara za siguran internet (INSAFE), ministarstva prosvjete i informacionog društva i telekomunikacija obilježili su dan sigurnog interneta pod sloganom „Kreirajmo siguran in-

ternet zajedno”. Budući da se projekat „Osvoji internet surfuj pametno” realizuje tri godine, njegov cilj bio je promocija bezbjednog i odgovornog korišćenja interneta, kao i savremenih tehnologija sa posebnim fokusom na đecu i mla-

dešom svijetu. Obilježavajući ovaj datum, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, uputilo je poruku javnosti o sve aktuelnijoj temi bezbjednosti na internetu i informisalo o aktivnostima koje se sprovode na ovom polju u

Crnoj Gori, kao i o planovima za naredni period.

Moramo se sačuvati od ovog moćnog, ali kvalitetnog medija

Obraćajući se prisutnima, prof. dr Vujica Lazović, potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, naglasio je da će do kraja ove godine internet širom svijeta brojati tri milijarde korisnika, te da ova globalna mreža ne povezuje samo ljudе i informacije, već u sve većoj mjeri predstavlja bazu znanja.

„Iako je procjena da svake godine imamo 200 miliona novih korisnika, prema mišljenju stručnjaka internet je mlad medij, te ga stoga nazivaju tek rođenom bebom. Mladi i đeca, iako broje nešto manje od petine svjetske populacije najveći su korisnici interneta. Oni uče starje, jer se u digitalnom okruženju osećaju sigurno i u prilici su da starijima prenesu moderne metode komunikacije. Internet postaje dio naših života, nezaobilazan dio poslovnog okruženja. Elektronsko učenje preuzima primat u odnosu na tradicionalne oblike ovih aktivnosti zato što postaju sve sigurnije, zastupljene i dostupnije korisnicima. Međutim, sve ovo nas upućuje na veoma važno pitanje, a to je pitanje sigurnosti u digitalnom svijetu. Naša namjera je da buduće generacije budu aktivni, a ne pasivni korisnici globalne mreže. Neophodno je voditi računa o tome što tražimo na internetu. Kao pedagog apelujem na mlade generacije da vode računa što po-

stavljuju na društvenim mrežama, jer internet sve pamti. Dakle, moramo se sačuvati od ovog moćnog, ali i kvalitetnog medija”, istakao je ministar Lazović.

On je kazao da iako živimo u društvu koje spada u red zemalja u razvoju, zahvaljujući fenomenu brzog korišćenja informacione tehnologije mi smo ravnopravni sa razvijenim zemljama. Kada je o informatičkoj pismenosti riječ, crnogorski osnovci i srednjoškolci su na nivou svojih vršnjaka u svijetu. „Ekspanzija digitalne komunikacije osavremenila je naš obrazovni sistem uvođenjem modula i formi elektronskog učenja. Ipak, u tome je važno imati mjeru. Neka internet ne počne da vlada nad nama, neka bude korisno sredstvo u životu”, naglasio je ministar Lazović.

On je ukazao i na dinamičan progres korišćenja mobilnih telefona. Oko 80 odsto populacije koristi telefon koji je istovremeno komunikator, navigator, pretraživač, te je stoga pravi naziv smart uređaj. Prema njenim riječima, najveća pažnja poklonjena je edukaciji učenika putem projekta „Osvoji internet surfuj pametno“. U njegovoj realizaciji pomogli su ambasadori sigurnog interneta, učenici iz različitih grada, što govori o tome da je projekt realizovan u cijeloj Crnoj Gori. Takođe, ona je izrazila zadovoljstvo što će se projekt i dalje realizovati, a kao važnu novinu navjala je organizovanje kviza za učenike, koji će biti dostupan na svim društvenim mrežama.

Majkl Malvebo, izvršni direktor kompanije „Telenor“, izrazio je zadovoljstvo što se Crna Gora priključila akciji koja se organizuje širom svijeta, dok je Adrijana Husić, PR kompanije, podsetila da je u ovim projektu učestvovalo 9.200 osnovaca iz 20 gradova, da su upoznali đecu iz 70 škola, što je za njih to bilo lijepo iskustvo.

Š. B.

AMBASADORI SIGURNOG INTERNETA ZADOVOLJNI UČEŠĆEM U PROJEKTU

Ambasadori sigurnog interneta, učenici iz različitih crnogorskih gradova

Una Bošković, učenica barske Gimnazije „Niko Rolović“, doživjela je projekt kao lijepo iskustvo koje joj je pružilo nova saznanja, poznanstva, kao i druženje. Nađa Stolića, učenica nikšićke Gimnazije „Stojan Cerović“ priznaje da je u početku bilo teško, jer na radionicama nijesu znali kako će njihovi vršnjaci reagovati, tačnije hoće li ih prihvati u ulozi predavača.

„Vremenom smo postali predavači u pravom smislu riječi, budući da smo shvatili najbolji način kako da im prenesemo znanje“, objasnila je Nađa.

Balša Bošković, učenik podgoričke OŠ „Sutjeska“, izazio je želju da se bavi tehnologijom, jer kako kaže, ona predstavlja budućnost. Volio bi da konstruiše telefone i laptopove. Imao je podršku roditelja, koji su vremenom uz njegova uputstva počeli da koriste internet. Anastasija Dukić, učenica kolačinske OŠ „Risto Manojlović“, objašnjava da je radijacice veoma ozbiljno shvatila, te je stoga vježbala pred roditeljima pripremajući se. Takođe, ona smatra da i roditelje treba uputiti u svijet moderne digitalne komunikacije, dok je Marko Perunović, učenik podgoričke OŠ „Sutjeska“ ukazao da se, zahvaljujući internetu, mogu raditi i domaći zadaci.

2

Prosjetni rad

MART

2015

BROJ

33

U Ministarstvu prosvjete sa predstvincima četiri vaspitnoobrazovne ustanove u Crnoj Gori potpisani Ugovor o donaciji Vlade Japana

ULAGANJE ZA KVALITETNIJE USLOVE BORAVKA I RADA ĐECE

– **Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete:** „Zahvaljujući sigurnim sredstvima koje je izdvojila Vlada Japana unaprijedićemo uslove boravka i rada đece u vaspitnoobrazovnim ustanovama koje brinu o njihovom odrastanju, napretku, kao i vaspitanju i obrazovanju

– **Predstavnici četiri vaspitnoobrazovne ustanove izrazili zadovoljstvo rekavši da kvalitet vaspitnoobrazovnog procesa podrazumijeva prije svega adekvatne uslove rada koje je teško unaprijediti bez pomoći onih koji imaju razumijevanje i spremjan duh da je pruže**

U Ministarstvu prosvjete potpisana je Ugovora o donaciji Vlade Japana. Mušafumi Kuroki, ambasador Japana u Crnoj Gori, potpisao je Ugovor sa predstvincima četiri vaspitnoobrazovne ustanove: Novkom Milošević, direktoricom OŠ „Njegoš“ Cetinje, Milicom Stanković, direktoricom OŠ „Štampar Makarije“ iz Podgorice, direktorom NVO „HELP“ Klausom R. Mokom, kao i Saidom Čikić, direktoricom Dnevneg centra za đecu omotenu u razvoju „Tisa“ iz Bijelog Polja.

Putevom ovog Ugovora, Vlada Japana donira ukupno 252.170 eura, kao podršku unapređenju sistema obrazovanja i socijalnih usluga u Crnoj Gori. Tako su Ugovorom o donacijama Vlade Japana OŠ „Njegoš“ na Cetinju, donirana sredstva u iznosu 70.933 eura za rekonstrukciju sanitarnih prostorija i zamje-

nu sanitarnog mobilijara, zamjenu podova u kabinetima i učionicama. OŠ „Štampar Makarije“ Podgorica, donirana su sredstva u iznosu 75.393 eura za renoviranje fasade i zamjenu 30 prozora. Za NVO „HELP“ izdvojen je novac u iznosu 57.564 eura za nabavku polovnog autobusa i seta zimskih guma, dok je Ugovor o donaciji Dnevnom centru za đecu omotenu u razvoju „Tisa“ Bijelo Polje, određen iznos od 48.280 eura za nabavku specijalnog vozila sa rampom, seta zimskih guma, kao i renoviranje krovnog pokrivača.

Podsetimo, iznos japanske pomoći od 1998. godine kroz projekte za osnovne potrebe stanovništva, uključujući ovu donaciju, (POPOS) u Crnoj Gori iznosi oko 2 miliona eura. Ukupan iznos japanske pomoći Crnoj Gori u toku ovog perioda veći je od 15 miliona eura. Inače,

ZAHVALNOST NA HUMANOSTI: Sa potpisivanja Ugovora o donaciji

donacije imaju cilj da podrže društveni razvoj kroz projekte za osnovne potrebe stanovništva. Takođe, Vlada

Japana obezbeđuje finansijsku pomoći neophodnu za realizaciju projekata koji doprinose ekonomskom i socijalnom razvoju zemlje. Obrazovanje, životna sredina, zdravstvena i socijalna zaštita glavne su oblasti inte-

resovanja Vlade Japana. Od 1998. godine realizovano je 35 „POPOS“ donacija u Crnoj Gori.

Izražavajući zahvalnost Vladi Japana na humanosti, Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete za predškolsko i osnovno obrazovanje, istakla je da će se zahvaljujući sigurnim sredstvima unaprijediti uslovi boravka i rada đece u vaspitnoobrazovnim ustanovama koje brinu o njihovom odrastanju, napretku, kao i vaspitanju i obrazovanju.

I predstavnici ovih vaspitnoobrazovnih ustanova izrazili su zadovoljstvo, rekavši između ostalog da, kvalitet vaspitnoobrazovnog procesa podrazumijeva prije svega adekvatne uslove rada koje je teško unaprijediti bez pomoći onih koji imaju razumijevanje i spremjan duh da je pruže.

Š. B.

Danilovgradska Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš”, ovjenčana nagradom „Oktoih” za 2014. godinu, već gotovo pola vijeka predstavlja najznačajniji rasadnik znanja bjelopavličkog kraja i jedan od stamenih stubova crnogorskog školstva

NIJE NIJE TAKO LIJEGA ATMOSFERA KAO OVĐE

Slavica Pavićević, direktorka Gimnazije: Za uspjeh i atmosferu u učionicama, holovima i dvorištu zaslužni su svi – učenici, roditelji, higijeničari, domar, nastavnici i uprava škole. To se postiže velikom posvećenošću profesiji i iskrenom radu svih zaposlenih

Slavica Pavićević, profesorica fizike: Svakodnevna razmjena iskustava iz učionice, sa seminara, saradnja u organizaciji i realizaciji svih aktivnosti u školi, kao i otvoren razgovor o problemima na koje nailazimo, neophodni su za uspješno obavljanje zadataka koji su pred nama

Nada Vujašković, pedagoškinja: Gradeći svoj prepoznatljiv imidž, svakom novom školskom godinom zaposleni u školi trude se da održe i unaprijede kvalitet svog rada. Ono što danas karakteriše našu školu jeste dobro organizovan i osavremenjen nastavni proces

Luka Janković, maturant, predsednik Đačkog parlementa: Znajući sve ovo što sada znam – koliki je nivo obrazovanja koji stičem ovđe, kakav je odnos profesora i učenika, koliko je škola spremna da izade u susret svima nama i kakvo je sâmo društvo u Gimnaziji, nikad ne bih doveo u pitanje odabir srednje škole i najiskrenije bih preporučio našu školu svim polumaturantima

Državne nagrade oduvijek su nosile specifičan značaj – na izvjetstan način, nagrađenima priznanje dodjeljuje cijelokupno društvo, u njima su istovremeno sadržani amaneti predata i očekivanja savremenih generacija, one nose odgovornost prema prošlosti i sadašnjosti, te obavezu prema budućnosti. Kada je nagrađen pojedinac, ne-ma potrebe za dublje anali-

ze: predan rad u oblasti vlastitog djelovanja, te uspjesi koji to potvrđuju, nedvosmisleno upućuju na vjećito uzlaznu liniju profesionalnog sazrijevanja. Međutim, kada državnu nagradu dobije jedna institucija, pa još ona koja se stara o obrazovanju najoštećljivije populacije – adolescenata, neophodno je da svi nivoi njenog funkcionalisanja budu u savršenoj harmoniji.

PRVA SVJETOVNA OBRAZOVNA USTANOA SA IMENOM UTEMELJITELJA CRNOGORKE DRŽAVE: Zgrada danilovgradske Gimnazije

Dobitnik najznačajnije državne nagrade u oblasti državne nagrade u oblasti prepoznate „Oktoih“ za 2014. godinu jeste Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada, škola koja je imala čast da bude prva svjetovna obrazovno-vaspitna ustanova u Crnoj Gori koja je nazvana po utemeljitelju crnogorske države, njenom prvom zakonodavcu, proslavljenom ratniku i vojskovođi, vizonaru, političkom mislio-

cu i piscu. Već 45 godina ona opravdava svoje postojanje visokom reputacijom koju uživa ne samo među stanovnicima danilovgradske opštine, već i u obrazovnim krugovima na nivou cijelokupne zemlje.

Sredina koja je od davnina ulagala u obrazovanje

Prema riječima direktorce Slavice Pavićević, Gimnazija je imala čast, ali i odgovornost da se razvija u zahtjevnoj i obavezujućoj sredini, koja je od davnina ulagala u obrazovanje, poštujući visoke standarde obrazovno-vaspitne profesije.

„Zbog bogate tradicije danilovgradske gimnazije, te zbog činjenice da u njoj radim od samog početka, nagrada ‘Oktoih’ za mene predstavlja najveću počast i priznanje čitavom kolektivu“, priznaje ona, te navodi koji je to ključ uspješne radne sredine: „Za uspjeh i atmosferu u učionicama, holovima i dvorištu zaslužni su svi – učenici, roditelji, higijeničari, domar, nastavnici i uprava škole. To se postiže velikom posvećenošću profesiji i iskre-

nim radom svih zaposlenih. Postiže se i ozbiljnom i prijatnom atmosferom na času, izabranom muzikom koja se sluša za vrijeme odmora, cijećem, prijatnjim ambijentom hola koji krase likovni radovi učenika, lijepim prostorom za rad, nastavnim i pedagoškim radom, otvorenošću i slobodom. A sve to je u funkciji efikasnog ostvarivanja nastavnih programa.“

Razmjena učenika sa Gimnazijama u Sežani i Mostaru

Nezaobilazan segment koji omogućava kontinuiran napredak jedne škole jesu i projekti u cilju poboljšanja nastave, te afirmiranja vannastavnih aktivnosti.

„Izdvajam projekt iz IPA

– Jadranska regija, koji nam je omogućio razmjenu učenika. Gosti su nam bili učenici iz Gimnazije u Sežani, a naši učenici boravili su tri

mjeseca u Sežani i Mostaru. Program smo ostvarili u saradnji sa Zavodom za školstvo, mentorstvom se veoma uspješno bavila profesorica Ojenka Zuber. Učenici su pratili programe trećih razreda i veoma aktivno se uključili u sprovođenje

vannastavnih aktivnosti, posebno sportskih i muzičkih. Jezička barijera brzo je savladana, mladi iz Sežane su za Dan škole u holi pjevali našu himnu. Uz pomoć profesorice Tine Janković, naš hor je uzvratio pjesmom na slovenačkom jeziku. I u obrazovnom kontekstu razmjena je dala prave rezultate – naši učenici u Sloveniji su pod red nastavnog procesa imali planinarenje, izlete, uspješno su savladali nastavne sadržaje i sa mnogo lijepih utisaka i poznanstava se vratili kući. Učenici koji su bili gosti mostarske Gimnazije bili su smješteni u Internatu Ujedinjenih svjetskih koledža, pa su samim tim donijeli izuzetna iskustva i prijateljstva družići i učenicima iz cijelog svijeta. Ovaj projekt unio je inovativni duh i doprinio sveukupnoj atmosferi njegovanja različitosti“, ističe Pavićević.

Uspješan kolektiv jedan je od najznačajnijih stubova svake organizacije. To naročito dolazi do značaja kod vaspitno-obrazovnih ustanova,

đe od doprinosu cijelokupnog kolektiva umnogome zavisi budućnost onih zbog kojih škola i postoji – učenika. Profesorka fizike u danilovgradskoj Gimnaziji Svetlana Nikolić podseća da ova škola važi

za jedno od najboljih pripremnih polazišta za facultete.

„Interesovanja naših učenika mnogobrojna su i raznovrsna, tako da među njima uvijek ima i onih koji su zainteresovani za fiziku i druge prirodne nauke. U posljednje vrijeme sve ih je više, što dokazuje činjenica da smo ove godine imali povećano interesovanje za izborne predmete iz oblasti prirodnih nauka, pa i fizike. Ta-

kođe je povećano interesovanje za rad u naučnoj sekciji, u okviru koje učenici mogu samostalno da realizuju

svoje projekte i razmjenjuju iskustva. Najistaknutiji među njima svakako je Luka Glomazić, učenik trećeg razreda, koji je u prethodne dvije

godine postigao zapažene rezultate: 2013. godine osvojio je prvo, a 2014. ➤

KLJUČ U POZITIVNOJ ATMOSFERI: Sa proslave Dana škole

Nastavni aktiv

LIKOVNO, MUZIČKO I FIZIČKO VASPITANJE

Kada je riječ o aktivnostima vezanim za likovnu umjetnost, pored pripreme izložbe za Dan škole, učenici sa predmetnim nastavnikom idu i u posjetu lokalnim izložbama, van škole i van Danilovgrada. Aktiv, takođe, ima i odličnu saradnju sa danilovgradskom galerijom. Ove godine organizovao je i modnu reviju, te su učenici izrazili svoju kreativnost. U svemu tome pomogla im je profesorica Ljiljan na Kolundžić.

Aktiv je takođe angažovan u spremanju hora koji je prepoznatljiv po svojim nastupima za Dan škole, pod rukovod-

stvom profesorce Tine Janković. Hor je nastupao i van škole. Profesorka Janković ulaže mnogo truda da učenike upozna sa različitim muzičkim instrumentima. Pored toga, učenici pošećuju brojne koncerte.

Aktiv učestvuje i u pripremi jesenjeg i proljećnjeg krosa. Tu su angažovani profesori fizičkog vaspitanja: Marijana Stefanović, Radoš Čukić i Dane Žegarac. Učenici, uz to, učestvuju i u uličnim trkama u Danilovgradu i Podgorici. Na atletskim takmičenjima oni postižu zavidne rezultate.

Učenici na takmičenja, na kojima oni postižu zapažene rezultate. Učenici zajedno sa profesorima pošećuju muzeje, galerije, pozorišta, arhive i preko jednodnevnih izleta upoznaju istoriju i geografiju Crne Gore.

zaključaka i preporuka za ispravljenje ili uspješnije relizovanje redovnih, dopunske i dodatnih programa.

„Sâma činjenica da učenici biraju predmete u kojima su nadareni rezultira visokom srednjom ocjenom, uglavnom stoprocentnom prolaznošću učenika i mogućnošću da se nakon savladanog redovnog gradiva izučavaju moderniji informatički i matematički sadržaji. Dva savremena kabineta informatike, računarska oprema koja omogućava organizaciju časa prikazivanjem animacija i slajd sa-držaja, te nadasve visoko-stručno izvođenje nastave, daju nam za pravo da se predstavimo kao aktiv koji dostiže visoke evropske standarde rada u učionicama“, ističe profesor Janko Vujović.

Uspješan kolektiv jedan je od najznačajnijih stubova svake organizacije. To naročito dolazi do značaja kod vaspitno-obrazovnih ustanova,

đe od doprinosu cijelokupnog kolektiva umnogome zavisi budućnost onih zbog kojih škola i postoji – učenika. Profesorka fizike u danilovgradskoj Gimnaziji Svetlana Nikolić podseća da ova škola važi

za jedno od najboljih pripremnih polazišta za facultete.

„Interesovanja naših učenika mnogobrojna su i raznovrsna, tako da među njima uvijek ima i onih koji su zainteresovani za fiziku i druge prirodne nauke. U posljednje vrijeme sve ih je više, što dokazuje činjenica da smo ove godine imali povećano interesovanje za izborne

predmete iz oblasti prirodnih nauka, pa i fizike. Ta-

kođe je povećano interesovanje za rad u naučnoj sekciji, u okviru koje učenici mogu samostalno da realizuju

svoje projekte i razmjenjuju iskustva. Najistaknutiji među njima svakako je Luka Glomazić, učenik trećeg razreda, koji je u prethodne dvije

godine postigao zapažene rezultate: 2013. godine osvojio je prvo, a 2014. ➤

MATEMATIKA

Okosnicu aktivita matematike dugo su činili profesori Vidoje Pavićević, Jugoslav Blagojević i Miloje Aranitović, a sada su tu i njihove mlađe kolege: Jelena Pajović, Tatjana Šaletić, Vanja Šćepanović i Ivan Stanišić. U okviru Aktiva postoje sekcijske koje rade referate, te učestvuju u obilježavanju značajnih datuma iz istorije. Profesori ovog aktivita sa zadovoljstvom šalju svoje uče-

nike na takmičenja, na kojima oni postižu zapažene rezul-

tate. Učenici zajedno sa profesorima pošećuju muzeje, ga-

lerije, pozorišta, arhive i preko jednodnevnih izleta upozna-

ju istoriju i geografiju Crne Gore.

Kao dugogodišnja upravica jedne uspješne škole, Slavica Pavićević ukazuje na stvari koje rad čine prijatnjim, a atmosferu zdravom.

„Međuljudski odnosi u kolektivu, kolegijalna saradnja u aktivima, povremena druženje

Rad Đačkog parlementa VEZA UČENIKA I ŠKOLSKOG KOLEKTIVA

Luka Janković, predsednik Đačkog parlementa: Moram istaći da imamo odličnu saradnju sa kolektivom škole, a naročito sa direktoricom Slavicom Pavićević, koja uvijek ima vremena da popriča sa nama, da podrži naše ideje i da nas posavjetuje

Bez uspješnih učenika nema ni uspješne škole. Zato dostignuća učenika danilovgradske Gimnazije čine nemjerljiv doprinos osvajanju nagrade „Oktoih“. Jedan od najvrijednijih pregalaca među njenim đacima svakako je i maturant Luka Janković, predsednik Đačkog parlementa.

„Mislim da nagrada ‘Oktoih’ i meni i svima u školi predstavlja krunu nečega što je ova Gimnazija stvarala kroz više decenija postojanja. Iskreno, bio sam skeptičan kada je riječ o nastavku školovanja u gimnaziji, jer ni sam nijesam znao sta ču, i u tom trenutku glavnul ulogu odigrala je moja majka koja je isključivo bila za upis u Gimnaziju ‘Petar I Petrović Njegoš’. Znajući sve ovo što sada znam – koliki je nivo obrazovanja koji stičem ovde, kakav je odnos profesora i učenika, koliko je škola spremna da izade u susret svima nama i kakvo je sâmo društvo u Gimnaziji, nikad ne bih doveo u pitanje odabir srednje škole i najiskrenije bih preporučio našu školu svim polumatuturantima“, kaže Luka.

On ocjenjuje da najveći značaj Đačkog parlementa leži u tome što se kroz njegovo djelovanje ostvaruje indirektna veza između učenika i školskog kolektiva.

„Ono čime se možemo pohvaliti jeste efikasno i brzo rješavanje svih problema koje imaju učenici, nebitno da li su to individualni ili neki koji se odnose na veću grupu učenika. Moram istaći da imamo odličnu saradnju sa kolektivom škole, a naročito sa direktoricom Slavicom Pavićević, koja uvijek ima vremena da popriča sa nama, da podrži naše ideje i da nas posavjetuje“, kaže on. „Mi u Parlamentu odlučili smo da budemo incijatori i organizatori akcija pomoći i kulturnih događaja u školi. Prvo smo krenuli sa obilježavanjem svjetskih dana: borbe protiv HIV-a, borbe protiv karcinoma, protiv nasilja nad ženama, borbe protiv pušenja, alkoholizma i narkomanije. Bavili smo se i raznim akcijama – organizovali smo tri akcije sakupljanja odjeće i igračaka, a sav sakupljeni materijal predali smo Crvenom krstu. Vjerovatno najuspješnija akcija jeste sakupljanje novca za žrtve poplava u regionu. Kasnije smo organizovali akcije sakupljanja novca za osobe kojima je bila hitna hirurška intervencija, novac se prikupljao kako za učenike iz škole tako i za ljudе širom Crne Gore. U planu imamo promovisanje kulturnih dešavanja. Jedno od takvih jesu i pjesničko veče i predstava.“

NOVČANI DIO NAGRADE ZA JAČANJE KOLEGIJALNIH ODNOSA

Najviše državno priznanje podrazumijeva i novačnu nagradu. Direktorka danilovgradske Gimnazije odlučila je da taj dio nagrade uloži u jačanje kohezije među kolegama.

„Nikada nijesmo bili bliži cilju da kolektivno oputujemo u veliki svijet. Odluka da novčani dio nagrade ‘Oktoih’ utrošimo na put u Rim jeste ulaganje u kadar, u energiju koju treba obnoviti spoznajama koje mogu dati samo putovanja. To činimo kako ne bismo sasvim upali u klopu virtuelnih svjetova“, ocjenjuje ona.

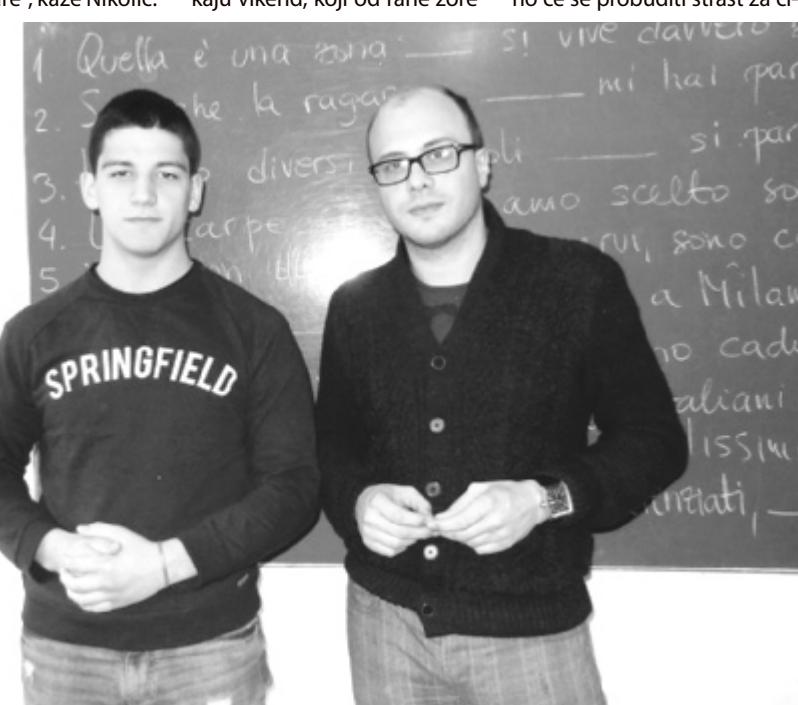

RAD KOJI ISPUŇJAVA: Slavica Pavićević

Sekcije, izleti...

Osvrćući se na svoja radna iskustva, Nikolić naglašava dobru organizaciju, prijatne uslove za rad, te marljiv kolektiv sa direktorkom Pavićević na čelu. Takvo stanje može samo biti podstrek za dalji lični i profesionalni napredak.

„Što se tiče planiranih vannastavnih aktivnosti, one su usmjerenе prvenstveno ka povećanju interesovanja učenika za nastavu fizike, bilo kao obavezni, bilo kao izborni predmet. Već sam pomenula da u školi postoje sekcijski i u narednom periodu smo, u okviru aktiva, planirali da unaprijedimo njen rad. U planu su i izleti, na kojima ćemo spojiti ugodno i korisno. Realizacija ovih aktivnosti ne zavisi samo od nas, ali ćemo se, kao i do sada, truditi da se naše ideje ostvare“, kaže Nikolić.

SARADNJA UČENIKA I NASTAVNIKA: Luka Janković i Miroslav Minić

četvrti mjesto na Olimpijadi znanja“, ističe ona, navodeći i karakteristike kvalitetne međukolegijalne atmosfere: „Svakako da su za uspješno funkcionisanje nastavničkog kolektiva neophodni, prije svega, međusobno uvažavanje i tolerancija. To je preduslov dobre komunikacije koja je, opet, osnova dobre saradnje u kolektivu. Svakodnev-

na razmjena iskustava iz učionice, sa seminara, saradnja u organizaciji i realizaciji svih aktivnosti u školi, kao i otvoreni razgovor o problemima na koje nailazimo, neophodni su za uspješno obavljanje zadataka koji su pred nama. Ako kolektiv dobro funkcioniše, to se prenosi i na učenike i u školi vlada pozitivna atmosfera.“

ŠKOLA BOGATE TRADICIJE

Škola je prošla kroz pet reformskih faza. Uprkos svakoj od njih, bila je dovoljno referentna i vitalna da sačuva svoju integralnost, ali i da podrži i iznese inovativnost i promjene.

Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ osnovana je 1970. godine. Rad je počela sa dva odjeljenja, kao područno odjeljenje podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“, već 1973. godine se osamostalila, a školske 2014/2015. godine ima 600 učenika, 18 odjeljenja i radi u jednoj smjeni (od 8 do 14 sati). Nastavu izvodi 35 kvalitetnih profesora.

Škola je prošla kroz pet reformskih faza. Uprkos svakoj od njih, bila je dovoljno referentna i vitalna da sačuva svoju integralnost, ali i da podrži i iznese inovativnost i promjene.

Peta faza počinje 2005/2006. opštom gimnazijom, bez smjerova, ali sa izbornim predmetima, koja nudi učeniku slobodu u prepoznavanju sebe i izgradnji budućnosti. Profesionalni razvoj nastavnog kadra na brojnim seminarima u školi i vanje, u saradnji sa Ispitnim centrom i Zavodom za školstvo, a pod ingerencijom Ministarstva prosvjete i novim udžbenicima Zavoda za udžbenike, višestruko obezbjeđuje uspjeh novoj reformi.

Kroz učionice škole od osnivanja do danas prošlo je 5128 učenika. Najveći broj njih su afirmisani profesori, pravnici, ekonomisti, inženjeri, ljekari, književnici, novinari, likovni i dramski stvaraoci, javni radnici, dobre zainteresovani za danilovgradsku Gimnaziju.

Reputacijski i afirmacijski škole doprinjeli su, pored nastavnog kadra, svojim rukovođenjem i direktori: Vukašin Radulović, njen utečmeličivač i upravnik do 1982. kada je izabran za predsednika Opštine Danilovgrad, zatim Svetislav Bakić koji rukovodi školom od 1982. do 1999. kada je izabran za direktora Gimnazije „Slobodan Škerović“, te Vidoje Pavićević, direktor od 1999. do 2007. kada je izabran za potpredsednika Opštine Danilovgrad.

Fond „Tomo Dragović“ daje nagradu učeniku generacije, a šestoro najboljih učenika dobija stipendiju Opštine Danilovgrad

OVE GODINE NAJBOLJA MILICA VOJINOVIĆ

Danilovgradska gimnazija gaji i jednu posebnost: naime, najveći broj njenih učenika čine deca iz Podgorice, što ovu ustanovu afirmaše kao mjesto spajanja učenika iz različitih miljea. Direktorka naglašava da je njihova saradnja tradicionalno dobra jer je „odavno prevaziđen stereotip da je provincializam karakteristika malih sredina“.

„Naši učenici su gimnazijalci sa elitističkim duhom, bez obzira na mjesto iz kojeg putuju do škole. Naravno, tu koheziju među njima podstiču i profesori, odjeljenske starješine, zaposleni u školi. Poseban podsticaj naši učenici dobijaju od lokalne uprave, predsednika Brana Đurđevića koji svakog 9. decembra prima i nagrađuje odlične maturante knjigom, a lučonoše i knjigom i novčano. Naši najbolji učenici (njih šestoro) dobijaju stipendije od Opštine Danilovgrad. Pored toga, dak generacije dobija 1000 eura iz Fonda „Tomo Dragović“. Prije nešto više od deset godina u našoj školi ustanovljen je taj Fond, koji je upriličio sin Toma Dragovića, Branko. Sada je to nastavila Brankova supruga Deidre, profesorka na Sidnejskom univerzitetu engleskog jezika, koja je na desetog proslavili učenici nagradu najboljem učeniku generacije. Ove godine je tu nagradu dobila Milica Vojinović. Ponosimo se tim učenicima i pratimo njihov život i rad nakon završene škole. Svi deset nagrađenih učenika i dalje su izuzetno uspješni u svojim oblastima“, kaže ona.

USPJEH NA OLIMPIJADAMA ZNANJA: Luka Glomazić

uživa u diskusijama. Pa zamislite kad vam radni dan počne raspravom o Borhesu, Kamiju, Bulgakovu, Pekiću, Kišu...“

Tanjem, strast koja spasava od svakolike duhovne ljenosti.“

Saradnja sa Domom kulture u Danilovgradu, CNP-om, KIC-om „Budo Tomović“...

I on potencira dobru atmosferu kao jedan od najvažnijih preduslova kvaliteta cjelokupne škole.

„Radim trinaest godina, promjenjivo sam nekoliko ‘firmi’, od toga dvije škole i niže nije bila tako lijepa atmosfera. Naravno, prvenstveno radna, ali i prijateljska – i to je ono što je najvažnije. Sa kolegama i direktoricom škole obožavam da pričam o književnosti, filmovima, likovnoj umjetnosti, ali se ne ustrojavam da pitam i za savjete, da ponekad razriješim nedoumice. Od njih svakodnevno vidim što je profesionalizam, koji podrazumejava i humanost i toleranciju. A ono što je najvažnije, zbog ovakvog ambijenta znam da radim pravu stvar i da je profesorska profesijska čarobna“, kaže on.

Minić se posebno osvrće na značaj vannastavnih aktivnosti.

„Moje kolege i ja mnogo radimo i van časova. Često idemo sa učenicima na predstave, koncerte, pošćuemo razne kulturne manifestacije. Pripremamo časopis, predstave, koncerte, izložbe, modne revije... Imamo sjajnu saradnju sa Domom kulture u Danilovgradu, Crnogorskim narodnim pozorištem, KIC-om „Budo Tomović“, kaže on.

DOBRI KOLEGIJALNI ODNOŠI: Dio kolektiva

Sa knjižarom „Karver“ radionice kreativnog pisanja

„Sa knjižarom „Karver“ već dvije godine imamo odličnu saradnju. Maturanti idu na radionice kreativnog pisanja koje sa Varjom Đukić vode Ognjen Spahić i Vladimir Đurišić. Naša gimnazija je dio SEECEL-ovog projekta, regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija, pa smo jedna od četiri pilot škole de se primjenjuje preduzetništvo u okviru svih predmeta“, navodi Minić.

Pedagoškinja Nada Vujašković ukazuje na činjenicu da Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ još od svog nastanka veliku pažnju poklanja kvalitetu nastave.

„Gradeći svoj prepoznatljiv imidž, svakom novom godinom zaposleni u školi trude se da održe i unaprijeđe kvalitet svog rada“, navodi ona. „Ono što danas karakteriše našu školu jeste dobro organizovan i osavremenjen nastavni proces. Positivna atmosfera u školi, koja se podstiče dobrim odnosima na relaciji nastavnik-nastavnik, nastavnik-roditelj, nastavnik-učenik, učenik-učenik, pomaže da naše učenike ne samo obrazujemo, već im i pomognemo da se izgrade u ličnosti koje imaju izgrađene vaspitne i estetske vrijednosti, da kod učenika njegujemo ideje i vrijednosti multikulturalnosti i tolerancije.“

Stalna edukacija profesora

Otvorenost nastavnih programa i obavezni izbori sadržaji koje je donijela reforma obrazovanja pružaju mogućnost za odličnu saradnju sa lokalnom i širim sredinom čije potencijale Škola maksimalno koristi u realizaciji određenih nastavnih i vannastavnih sadržaja.

„Škola daje mogućnost učenicima da se opredeljuju prema svojim ličnim afinitetima i tako nadograđuju svoja znanja iz oblasti koja je njima najzanimljivija. Bez obzira iz kog grada dolaze naši učenici, oni ovu školu doživljavaju kao svoju. Na koncu, velika pažnja u školi poklanja se i stalnoj edukaciji profesora, koji, osim prisustva, različitim vidovima predavanja organizovanim od strane nadležnih institucija i tima za profesionalni razvoj na nivou škole, svoja iskustva razmjenjuju i organizovanjem uglednih i oglednih časova“, naglašava Vujašković.

Profesor Živko Kekić: Kabinet za filosofsku grupu predmeta daci već odavno nazivaju Akademija

Razvoju Škole naročito su doprinisili svršeni studenti velikih univerziteta nekadašnje Jugoslavije (beogradskog, sarajevskog i drugih), a njeni današnje nastavnici

RIJEČ PROFESORA

Nada Krivokapić, profesorica ruskog jezika:

PROMOVISANJE LJEPOTE CRNOGORKE TRADICIJE

U Gimnaziji radim 34 godine. Uspjela sam da učenici ma pokažem da je ruski jezik lijep svjetski jezik i da su na njemu napisana remek djela svjetske književnosti. Moji učenici ruski jezik vole i znaju. Dokaz za to su osvojena visoka mesta na državnim takmičenjima, veliki broj maturanata koji biraju ruski jezik kao izborni predmet i onih koji idu na studije de se po znanju ruskog jezika prepoznaže škola iz koje dolaze. Ove školske godine imamo odjeljenje prvog razreda koje je odabralo ruski jezik kao treći strani jezik.

Kao predsednik Odbora za proslavu Dana škole učestvujem u svim kulturnim aktivnostima, de je posebno bila zapažena predstava povodom četiri decenije postojanja Gimnazije „Omaž Petru Petroviću Njegošu“ i prošlogodišnji program u kojem su učenici pokazali da znaju i vole vrijednosti i ljepotu crnogorske tradicije. Kao odjeljenjski starješina nastojala sam da učenicima pokažem što više, pa smo često zajedno isli u pozorište, na izložbe, na izlete po Crnoj Gori i van nje.

.....

Miloje Aranitović, profesor informatike:
PRAĆENJE SAVREMENIH TEHNOLOGIJA

U našoj školi velika pažnja se posvjećuje korišćenju i razvoju IC tehnologija. Učenici, pored redovne nastave iz predmeta Informatika, imaju mogućnost odabira obveznih izbornih predmeta u II, III i IV razredu. To su izborni predmeti Poslovna informatika, Računske i Web prezentacije i Algoritmi i programiranje sa kojim se dopunjava maturalski standard za predmet Informatika. Učenici se veoma rado opredeljuju za ove programske sadržaje, tako da u svakoj školskoj godini imamo tri do četiri obrazovne grupe učenika za ove predmete. Osim redovne nastave, naša računarska učionica svakodnevno je na raspolaganju učenicima za realizaciju raznih vannastavnih aktivnosti. U njoj se redovno prezentuju različiti obrazovno-vaspitni sadržaji od strane mnogih nevladinih i drugih organizacija, a tu je i prezentovanje gotovo svih fakulteta našim maturantima. Od kontakata sa drugim ustanovama ističe se izvanredna saradnja sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, jer svake godine obučimo jednu ili dvije grupe njihovih kandidata iz oblasti informatike i engleskog jezika.

vijeće u velikom broju čine njeni bivši vrhunski daci. Profesor filozofije i sociologije Živko Kekić kaže da je takva ustanova, smještena između dvije velike gimnazije (podgoričke i nikšićke), imala pravo samo na velike uspjehe.

„Na to je obavezivala kulturna tradicija ovoga kraja, gdje žive gospodstveni i mudri ljudi, obavezivalo je veliko ime koje nosi i odgovornost prema dacima, najčešće blagu koje se slivalo u njene učionice. Ovdje se ulazi gotovo ‘pobožno’, poštujе se njen kodeks. U mnogim kabinetima inventar traje po dvije decenije bez ijednog ožiljka“, pojašnjava on, dodajući: „Kabinet za filosofsku grupu predmeta daci već odavno nazivaju Akademija (po staroj Platonovoj filosofskoj školi). Tu se izučavaju, poštuju i vole filozofija, logika, etika, sociologija, sociologija kulture, psihologija, pojedinac u grupi, građansko obrazovanje i evropske integracije. Naši daci rado biraju ove izborne predmete, ne samo zbog ma-

zredu. Srednjoškolci su se takmičili iz matematike, fizike, hemije, biologije, programiranja, istorije i stranih jezika u IV razredu, dok su se iz geografije nadmetali učenici II razreda. Škole su za takmičenje mogle prijaviti i učenike nižih razreda, ukoliko su učenici dodatnim radom savladali predviđeni program i osvojili nagradu na školskom takmičenju.

Osnovci su se takmičili iz matematike u VI razredu i IX razredu, dok su se iz fizike, hemije, biologije, engleskog, ruskog, francuskog, italijanskog i njemačkog jezika takmičili samo u IX razredu. Srednjoškolci su se takmičili u rješavanju zadataka koji proizlaze iz nastavnih programa devetogodišnje osnovne škole, odnosno gimnazijskog školovanja, a u saglasnosti sa informatorom koji je objavljen na web stranicu Ispitnog centra. Za takmičare čiji je maternji jezik albanški testovi su bili adekvatno prevedeni.

N. N.

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici održano Državno takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola

NADMETALO SE 747 UČENIKA

U SKLADU S NASTAVNIM PROGRAMIMA: Detalj sa takmičenja

Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici održano je Državno takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola iz prirodnih nauka, stranih jezika i istorije, koje je organizovao Ispitni centar.

Osnovci su se takmičili iz matematike u VI razredu i IX razredu, dok su se iz fizike, hemije, biologije, engleskog, ruskog, francuskog, italijanskog i njemačkog jezika takmičili samo u IX razredu.

Na takmičenju su učestvovala 484 osnovca i 263

5

Prosjetni rad

MART
2015
BROJ
33

U Kelnu pokrenut projekat učenja maternjeg jezika pod nazivom „Družimo se – kilometri nijesu prepreka“

KORAK BLIŽE MATICI

Emira M. Ličina, predsednica udruženja MonteKöln: Vjerujemo da pisma koja šalju đeca iz dijaspora mogu takođe doprinijeti novim druženjima, iskustvima i u najmanju ruku upoznavanju vršnjaka koji žive neće tamo ‘iza brijege’ – naši su, a opet nijesu sa nama

Udruženje iseljenika MonteKöln iz njemačkog grada Kelna pokrenulo je projekat učenja maternjeg jezika pod nazivom „Družimo se – kilometri nijesu prepreka“. Cilj projekta jeste unapređenje znanja maternjeg jezika kroz komunikaciju među decom istog ili približnog uzrasta iz dijaspora i Crne Gore.

Tim povodom, Udrženje je uspostavilo kontakt sa Osnovnom školom „Rifat Burđović Tršo“ iz Bijelog Polja i dogovorilo buduću saradnju koja podrazumijeva da daci iz ove škole pišu i šalju pisma deci crnogorskih iseljenika u Njemačkoj, što će doprinijeti njihovoj socijalizaciji i druženju.

„Mišljenja smo da ta dopisivanja mogu doprinijeti deci ovde u dijaspori, mogu im približiti ono što oni propuštaju i na taj način ovađašnja đeca mogu naučiti neke stvari koje mi kao roditelji možemo prepričati, ali ni približno stvoriti realnu sliku koliko to može učiniti jedno pismo pisano rukom deteta koje u ovom momentu to proživ-

POVEZATI ĐECU IZ CRNE GORE I DIJASPORE: Emira M. Ličina

Ijava, stavljaju na papir i hitro upućuje poštom svom prijatelju u Njemačkoj. Naravno, nije nam želja da dopisivanja koriste samo jednoj strani, mi svakako vjerujemo da pisma koja šalju đeca iz dijaspora mogu takođe doprinijeti novim druženjima, iskustvima i u najmanju ru-

N. N.

Prof. dr Željko Jaćimović, direktor Ispitnog centra Crne Gore

PISA TESTIRANJE TREBA SHVATITI KAO REPREZENTACIJU CRNE GORE

- Obrazovne institucije formirale Komisiju za kvalitet, koja se, između ostalog, bavi PISA testiranjem.
- Pokušavačemo da svake godine apliciramo i steknemo uslov da naši učenici iz svih predmeta iz koji se takmiče podu na međunarodne olimpijade
- I više nego što možemo podržavamo nadarene učenike
- Čekamo da Univerzitet usvoji Pravilnik o upisu na prvu godinu studija. tj. da univerzitske jedinice preciziraju koji su to predmeti od važnosti za nastavak studija kako bi ih učenici tokom trećeg i četvrtog razreda izučavali kao izborne
- Ima velikih razlika u ocjenama na maloj maturi i u školi
- Prema Zakonu o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, Ispitni centar je zadužen za testiranja kandidata i obuku licenciranih ispitiča
- Posebno želim da istaknem da je saradnju svih obrazovnih institucija forsirao bivši ministar prosvjete Slavoljub Stijepović

„Prosvjetni rad“: Među mnogobrojnim aktivnostima Ispitnog centra je i sprovođenje međunarodnog PISA testiranja. Na dosadašnjem PISA provjerama nijesmo se proslavili. Vlada Crne Gore usvojila je Akcioni plan sa mjerama i aktivnostima za poboljšanje postignuća učenika u sljedećim PISA ciklusima. Na kojim aktivnostima je u ovom periodu bio naglasak i da li će to uticati na bolje rezultate?

Jaćimović: PISA testiranje 2015. je treći ciklus u kojem Crna Gora učestvuje. Ove godine pokušavamo otkloniti statistički važne parametre koji utiču na loš rezultat naših učenika. Prije svega, uočili smo da je veoma važan parametar koji utiče na ovakav rezultat to što se ovo testiranje ne ocjenjuje. Kada učenicima kažete da se testiranje u kojem učestvuju ne ocjenjuje, da rezultat neće vidjeti njihovi profesori, nijesam siguran koliko to oni ozbiljno prihvataju. Analizirali smo rezultate i bili iznenadeni da učenici nijesu imali strpljenja da odsjede do kraja testiranja, već su ga poslije 15 minuta napustili tako da je jedan dio sveski njihovih ispita bio prazan. Na nekim su bili šaljivi odgovori. To sve ukazuje da je nemotivisanost jedan od faktora koji treba ukloniti. U tom cilju, obrazovne institucije su formirale Komisiju za kvalitet, koja se, između ostalog, bavi i PISA testiranjem. Već godinu radimo u skladu sa preciznim Akcionim planom. Kako bismo otklonili ovaj statistički važan faktor, nedavno je organizovan sastanak sa direktorima svih škola čiji će učenici ove godine biti testirani. Imaćemo sastanke i sa roditeljima i učenicima kada budemo obilazili škole, jer je planom predviđeno da posjetimo sve škole u kojima će se djeca testirati, razgovoramo sa predstvincima roditelja, učenicima, te profesorima čiji će se daci testirati. Tom prilikom zamolićemo ih da maksimalno ozbiljno pristupe ovom ispitu, jer se na osnovu rezultata koje oni ostvaruju dobija slika o naše obrazovnom sistemu, odnosno pravimo komparaciju našeg sistema sa sistemima 70 zemalja koje učestvuju u ovom testiranju. Zato ovu provjeru znanja treba shvatiti kao reprezentaciju Crne Gore, a ne rangiranje škola. Učenici na taj način govore o sebi, o svojoj školi, o svojoj državi, svom obrazovnom sistemu. Kada daci test rade tako kako rade, onda često dobijemo komentare tipa „naša djeca sigurno znaju više nego što su pokazala na testu“, pa je vrijeme da otklonimo dilemu znaju li više nego što su pokazali. Ako učenici pristupe ozbiljno testu, imamo osnov da očekujemo da rezultat bude bolji.

6

Prosvjetni rad

MART
2015
BROJ
33

Drugi važan faktor koji je uticao na rezultat naših učenika jeste činjenica da naši daci i nastavnici nemaju često priliku da vide zadatke koje daje PISA a kojima se provjerava realno usvojeno znanje, i ne samo iz jednog predme-

gramima, a 2018. godine svi učenici petanestogodišnjaci steći će svoje obrazovanje po reformisanim programima pa ih onda možemo komparirati. Učenici koji su učestvovali na PISA 2006. godine učili su po starom obrazovnom programu,

Pripremanje učenika za međunarodne olimpijade

„Prosvjetni rad“: Državno takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola ove godine je održano krajem februara i početkom marta. Ono se

Prof. dr Željko Jaćimović rođen je 1966. godine u Biđelom Polju, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Odsjeku za hemiju Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu kao jedan od najboljih studenata u generaciji. Magistrirao je 1996. godine na Hemiskom fakultetu u Beogradu, a doktorirao 1999. na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu. Postdoktorska istraživanja obavlja je na više inozemnih univerziteta. Autor je znatnog broja radova publikovanih u vodećim inozemnim časopisima iz oblasti koordinacione i neorganske hemije i kristalografske. Bio je predsednik Komisije za promjenu nastavnih planova i programa u devetogodišnjoj osnovnoj školi, član Nacionalnog kurikularnog savjeta i koordinator Savjeta za oblast prirodnih nauka. Redovni je profesor na Univerzitetu Crne Gore i obavlja funkciju direktora Ispitnog centra. Dobitnik je Državne nagrade „Oktoih“ za 2009. godinu.

ta, nego interdisciplinarno. Recimo, ako dobije da riješi ekološki problem, učenik treba da upotrijebi sve svoje znanje koje je stekao iz fizike, hemije i biologije, ne pojedinačno. Da bi otklonio taj problem, Ispitni centar je prije nekoliko godina preveo 300 stranica – kompletne zbirke iz jezičke, čitalačke i pismenosti iz prirodnih nauka u elektronskoj formi i proslijedio školama. Ti zadaci su dostupni. Da bi ih dodatno informisali, dobili smo dozvolu od OECD-a i preveli zadatke koji su bili na pilot testu prošle godine. Oni su odštampani i biće u elektronskoj formi proslijedeni školama. Ispitni centar je zajedno sa ostalim institucijama obrazovnog sistema – Ministarstvom prosvjete, Zavodom za školstvo, Centrom za stručno obrazovanje i Zavodom za udžbenike organizovao obuku za sve nastavnike čiji će daci biti testirani. Seminari su organizovani od 11. do 18. marta. Tom prilikom profesorima su dati prevedeni zadaci i pokazano metodski kako da te zadatke približe učenicima. Računamo da ćemo uz medijsku kampanju otkloniti prvi statistički važan faktor, a drugi uz metodsko približavanje PISA zadataka profesorima, a oni kroz nastavni proces učenicima.

„Prosvjetni rad“: Kao što je već naglašeno, PISA testiranje je korisno za upoređivanje našeg obrazovnog sistema sa sistemima drugih zemalja. Koliko nam rezultati sa ove provjere znanja mogu koristiti u kreiranju obrazovne politike?

Jaćimović: Ove godine je prvi put uvedeno timsko rješavanje problema. To neće biti problem, s obzirom na to da je testiranje elektronsko i moći ćemo da vidimo koliko naša djeca imaju usvojenih znanja za takve stvari.

2018. po novom obrazovnom programu, pa ćemo vidjeti šta nam je reforma donijela. Na taj način ocjeničemo kvalitet implementirane reforme. Tako se podaci sa PISA testiranja mogu upotrijebiti i za strateške stvari.

Nedostatak čitalačke pismenosti predstavlja problem

„Prosvjetni rad“: Na ovoj godišnjem testiranju će pod posebnom lupon biti naučna pismenost (biologija, fizika, hemija, geografija). Šta je urađeno da se ova generacija bolje pripremi za tu provjeru?

Jaćimović: Na svakom testiranju u fokusu je jedna od tri pismenosti. Ove godine su to prirodne nauke. To znači da je ona malo više istaknuta, ali su i druge na provjeri. Analize su pokazale da je kod nas problem nedostatak čitalačke pismenosti učenika što utiče na loš rezultat iz ostalih oblasti. U tom cilju, Zavod za školstvo već radi obuku nastavnika za povećanje čitalačke pismenosti učenika. Na PISA testiranju su zadaci i od po pola stranice i naša djeca nemaju strpljenja da ih pročitaju, jer su navikla na kratke, tako da nedostatak čitalačke pismenosti i koncentracije utiče da oni ne riješe neki zadatak.

„Prosvjetni rad“: Predstojeće testiranje uključiće i timsko rješavanje problema. Kako će to prihvatiti naši učenici?

Jaćimović: Ove godine je prvi put uvedeno timsko rješavanje problema. To neće biti problem, s obzirom na to da je testiranje elektronsko i moći ćemo da vidimo koliko naša djeca imaju usvojenih znanja za takve stvari.

već nekoliko godina odvija po ustaljenom konceptu. Da li će u narednom periodu i tu biti nekih novina?

Jaćimović: Državno takmičenje je ove godine organizovano malo ranije kako bismo pobjednike što kvalitetnije pripremili za međunarodne olimpijade. Ne očekujem nikakve promjene u konceptu. Što se tiče novina pokušavamo da svake godine apliciramo i steknemo uslov da naši učenici iz svih predmeta iz koji se takmiče podu na međunarodne olimpijade. To smo prošle godine završili sa hemijom i geografijom, tako da sada pobjednici državnog takmičenja iz svih prirodnih nauka i informatike idu na olimpijade – biologija, hemija, matematika, fizika, geografija. S obzirom na to da se uče-

nici na Državnom takmičenju nadmeću i iz stranih jezika i istorije, pokušaćemo da ove godine i pobednici iz tih predmeta aplikiraju. S tim što je to kod jezika malo komplikovanje, jer se ne organizuje samo jedna olimpijada, već ih ima više, pa treba izabrati neku adekvatnu. Već smo aktivni i na tom planu. Od ove godine će pobednici takmičenja iz ruskog jezika ići na olimpijadu u Moskvi. Ispitni centar će im pomagati u tome.

„Prosvjetni rad“: Veća angažovanost Ispitnog centra u pripremanju učenika za međunarodna takmičenja počela je da daje rezultate. Naši učenici osvajaju medalje na tim takmičenjima. Da li će taj trend biti nastavljen?

Jaćimović: Priprema učenika za međunarodne olimpijade je ogroman posao. Zato smo pomjerili da Državno takmičenje bude malo ranije, jer pobednike prema propozicijama trebamo prijaviti najkasnije u posljednjoj nedjelji marta. Onda nam ostaje i dovoljno vremena da ih pripremamo. Svake godine angažujemo najbolje profesore, tj. one koji imaju iskustva sa takmičarskim zadacima, da

rade sa njima. Tako će biti i ove godine. Angažovaćemo timove koji će od polovine marta pa sve do olimpijada krajem juna ili početkom jula pripremati djecu. Ispitni centar angažuje profesore i plaća im za pripremu učenika u skladu sa zahtjevima olimpijade. Nadam se da i ove kao i ranijih godina rezultati neće izostati. To je ogroman posao, ali stav Ispitnog centra je takav da i više nego što možemo podržavamo nadarene učenike. Nadam se da će i druge institucije pomoći da poslajemo učenike na olimpijade i adekvatno ih pripremimo.

Sankcionisanje učenika koji koriste nedozvoljena sredstva

„Prosvjetni rad“: Državna matura se već nekoliko godina uspešno realizuje. Dva ispita učenici polazu eksterno kod Ispitnog centra a dva kod svojih profesora. Da li se tu planiraju neke izmjene?

Jaćimović: Prema zakonu, na državnoj maturi se polazu četiri predmeta – dva eksterno, a dva izborna se realizuju u školi (eksterno se pripremaju zadaci a izvode ih profesori iz samih škola). Mi smo za-

VRATITI NACIONALNA TESTIRANJA

„Prosvjetni rad“: Nacionalna testiranja na kraju III i VI ciklusa prerasla su nacionalne ispite. O tome ima polemika. Postoje mišljenja da njihova uloga nije jasna, jer sama forma onemogućava u dovoljnoj mjeri uvid u kvalitet. Da li tu biti nekih konkretnih promjena?

Jaćimović: Potrebno je da se od naredne školske umjesto nacionalnih ispita u III i VI razredu vrati nacionalno testiranje iz razloga što prvu brojčanu ocjenu koju učenici dobiju, dobiju od nas. To sa stanovišta ocjenjivanja nije korektno. A bilo je i zamišljeno da ispit u III i VI razredu nijesu ispitati za mjerjenje znanja učenika nego za dostignutost standarda. I prije smo se borili protiv ukidanja takve vrste testa, jer nacionalno testiranje mjeri obrazovni sistem i dostignutost standarda, pa služi kreatorima obrazovne politike da vide da li je program dobar, da li su standardi dobro definisani, da li nastavnici posjeduju metodičko didaktička znanja, da li su neke tematske cjeline prezastupljene, a neke nisu. Kada dobijete informaciju da 20 od 30 učenika u razredu ne zna jednu tematsku cjelinu, nameće se zaključak da, ili je gradivo preteško za decu na tom uzrastu, ili nastavnik nema vremena da to realizuje pa radi brzo i učenici to ne mogu savladati, ili nema didaktičkih sredstava da se to realizuje, ili nastavnik nije didaktičko-metodički sposobljen. Onda rješavate jedan po jedan problem. Ako je preteško, treba ga prilagoditi uzrastu djeteta, ako nema didaktičkih sredstava kupiti ih, ako nastavnik nije metodičko-didaktički sposobljen pozvati ga u Zavod za školstvo i dati mu preciznu informaciju kako se to didaktičko-metodički realizuje. Ako su dobri rezultati po svakoj tematskoj cjelini, kažete ovaj nastavnik je super. Dakle, prema znanju učenika, imate informaciju nastavnicima i kvalitetu njihovog rada. Niko ne može reći da je dobar nastavnik ako 20 učenika iz razreda ne dostigne standarde. Onda mu se mora reći da ide na obuku. Na taj način se podiže kvalitet našeg obrazovanja. Tražimo da se taj vid provjere vrati. Imamo razumijevanje i nadam se da će od sljedeće školske godine nacionalni ispit vratiti kao nacionalna testiranja.

dovoljni kako to funkcioniše. Međutim, ono na šta treba obratiti pažnju jeste sankcionisanje učenika koji koriste nedozvoljena sredstva. I mi smo u protekloj godini, odnosno na maturi 2014, sankcionisali učenike i profesore (disciplinske postupke protiv onih koji su pomagali nedozvoljeno učenicima), jer nam to Pravilnik i dozvoljava. To je pojava koju u začetku treba potpuno sankcionisati tako da će se u narednom periodu fokus staviti upravo na spriječavanje eventualnih pojava prepisivanja, da učenici nose više telefona na ispite, te na upozoravanje nastavnika koji su test-administratori da će imati konsekvenke ukoliko ne poštuju uputstva Ispitnog centra kada je u pitanju realizacija ispita. Treba upozoriti i direktore na takve stvari. To nije pojava koja bi zabrinjavala, ali jeste pojava koja može narušiti ugled maturskog ispita. Zato ćemo se svim silama, u saradnji sa Prosvjetnom inspekциjom i Ministarstvom pravljete, truditi da i takve pojedinačne slučajevane sankcionišemo na adekvatan način. Prošle godine smo imali problem sa Ekonomskom školom. Profesorica je nedozvoljeno pomagala učenicima i koliko sam informisan sankcionisana. Da li su sankcije adekvatne nije na nama iz centra da odlučujemo. Zatim smo 25 učenika udaljili sa ispita. Pravilnik dozvoljava da im damo ocjenu jedan.

Kada realizujemo ispit, škola je odgovorna koje će nam predstavnike delegirati, pa je zadužena i za njihovo ponašanje i ona ih mora sankcionisati. Ispitni centar angažuje super vizore koji obilaze škole, ali, ako se u jednoj školi ispit polaze u 15 učionica, on ne može u jednom trenutku biti na 15 mesta. Zato smo apelovali na direktore škola da upozore nastavnike da ne pomazu na taj način učenicima. Moguće su neke izmjene kada je u pitanju polaganje dva izborna predmeta. Željeli bismo da se to desi i čekamo da Univerzitet usvoji Pravilnik o upisu na prvu godinu studija. tj. da univerzitetske jedinice preciziraju koji su to predmeti od važnosti za nastavak studija kako bi ih uče-

nici tokom trećeg i četvrtog razreda izučavali kao izborne i na taj način dostigli standard za taj predmet, a samim i kvalitet svoga znanja da mogu uspješno slušati predavanja na prvoj godini. Naime, sada svaki učenik kada dođe na univerzitet nema potreban novo znanja za slušanje pojedinih studijskih predmeta. Ako neko želi da upiše elektrotehniku, mašinstvo, matematiku, on će birati matematiku, fiziku, prirodne nauke na većem nivou i znati više od prosječnog srednjoškolca. Nadam se da će to biti brzo regulisano i primenjivano od 2017. godine, jer je potrebno učeniciima najaviti da bi znali da biraju predmete.

„Prosvjetni rad“: Prošle godine prva generacija učenika IX razreda polagala je „malu maturu“. Ispit je bio eksterni i služio je kao selekcioni kriterijum za upis u one srednje škole za koje se prijavio veći broj daka od traženog. Koliko ste zadovoljni njenom realizacijom?

Jaćimović: Mala matura na kraju IX razreda, kao i velika, namijenjena je za selekcioni kriterijum za upis na viši nivo obrazovanja. Ona jeste selekcioni kriterijum, ali samo za one škole gdje je veći broj prijavljenih daka od raspoloživih mesta a tu se radi o nekoliko škola: Gimnazija, Medicinska škola i Ekonomski škola u Podgorici. U tom smislu ona gužbi na važnosti kao selekcioni kriterijum. S druge strane, Pravilnik je dao jednu klauzulu koju prema mišljenjima u Ispitnom centru, nije dobra, jer se na osnovu člana zakona da se ocjena sa male mature unosi u svjedočanstvo, a ne utiče na opšti uspjeh učenika, teorijski može desiti da učenik dobije jedan iz nekog predmeta koji polaže, a da u školi ima odličan uspjeh. Već smo razgovarali sa predstavnicima Ministarstva i nadamo se da će to narednim promjenama biti regulisano. Istina, učenik, ako želi da aplikira u škole za koje se prijavljuje veliki broj daka sa tom ocjenom se neće upisati. Ali, u cilju korektnosti ispitova i zahtjeva da svaki učenik mora položiti ispit, smatram da je promjena neophodna.

Oko 70 odsto petica u školi nijesu petice na testu

„Prosvjetni rad“: Šta je pokazala analiza rezultata „male mature“ – kakvo su znanje pokazali učenici i da li imaju velikih razlika u ocjenama na maloj maturi i u školi?

Jaćimović: Kada se analiziraju rezultati male maturu imaju velikih razlika u ocjenama na maloj maturi i u školi. Najveće je odstupanje u školskoj ocjeni i ocjeni na testu upravo na visokim ocjenama. Jedinica je jedinica, dvojka je dvojka, trojka je tu i tako, četvorka se donekle drži, ali iz nekih predmeta veliki procenat petica u školi nijesu petice na testu. Prelaz između četvorne i petice je po analizama problematičan.

Da li tu ima nepravilnosti? Nama nije stigla nijedna prijava. Te testove ocjenjuju nastavnici i to je sada stvar njihovog odnosa prema svojoj profesiji. Još jednom želim da naglasim diferencijaciju i opis poslova. Kako stoji u Pravilniku, Ispitni centar priprema zadatke i distribuira ih školi. Oni su do trenutka testiranja potpuno tajni kao i na velikoj maturi. A te testove ocjenjuju profesori u školi i mi, po pravilniku, imenujemo jednog profesora iz škole koji će biti glavni ocjenjivač. Sav proces ocjenjivanja obavlja se u školi. Kako to škole rade, mi nemamo monitoring nad tim. Da li tu treba praviti neku promjenu, da. Ali, stvar je profesora i onih koje dežuraju iz škole gdje se sprovodi ispit, kako oni to realizuju. Da li neko dozvoljava prepisivanje, da li pomaže. Uradimo analizu da sagledamo da li tu ima problema.

Izdato 115 sertifikata za stručne kvalifikacije

„Prosvjetni rad“: Zaživjelo je i eksterno testiranje neformalnog obrazovanja predviđeno Zakonom o nacionalnim kvalifikacijama. Već ste počeli da izdajete sertifikate za stručne kvalifikacije. Kako ste zadovoljni dinamikom tog dijela?

Jaćimović: Testiranje neformalnog obrazovanja definisano je Zakonom o nacionalnim i stručnim kvalifi-

ELEKTRONSKO TESTIRANJE OGROMAN I ZAHTJEVAN POSAO

„Prosvjetni rad“: Novina je da će učenici ove godine biti elektronski testirani. Koliko je to tehnički izvodljivo?

Jaćimović: Ovogodišnje PISA testiranje biće održano od 14. aprila do 26. maja. Uzorak je 6.300 učenika iz 75 škola (50 srednjih i 25 osnovnih). Osnovne škole su uključene zato što se okviru ovog testiranja provjerava znanja petnaestogodišnjaka, a u 25 osnovnih škola ima petnaestogodišnjaka. To su oni koji su ponovili razred i ostali u IX i oni će biti uključeni u testiranje po reprezentativnom uzorku. Uzorak po školi je 235 učenika.

Ono što je novina jeste da ćemo po prvi put raditi elektronsko testiranje, neće biti papirnog testa nego će svaki učenik sjeti za računar i raditi test. To je tehnički ogroman i zahtjevan posao za Ispitni centar, jer je uzorak 6.300 daka. Kontaktirali smo škole i ICT koordinatora da pregledaju svaki računar, da imamo sliku o svakom kompjuteru u školi. I zaposleni u Ispitnom centru će obići svaku školu i instalirati program koji može da podržava test, provjeriti svaki računar prije nego što učenici dođu na testiranje. Takođe, u nekim školama računarske učionice će biti zauzete dva-tri dana zbog testiranja. Nadam se da Ispitni centar sve završi prije početka tetsiranja. Biće angažovan veliki broj ljudi, 75 ICT koordinatora iz škola, oko 450 test-administratora. Veoma je bitno to što smo u kategoriji zemalja u kojima će učenici elektronski raditi test.

PROVJERAVATI ZNANJE IZ SVIH PREDMETA

„Prosvjetni rad“: Eksternim i nacionalnim testiranjima obuhvaćeni su samo određeni predmeti, tako da je pod lupom najčešće provjera učeničkih postignuća a time i kvaliteta rada nastavnika iz određenih oblasti. Kako analizirati postignuća iz ostalih predmeta?

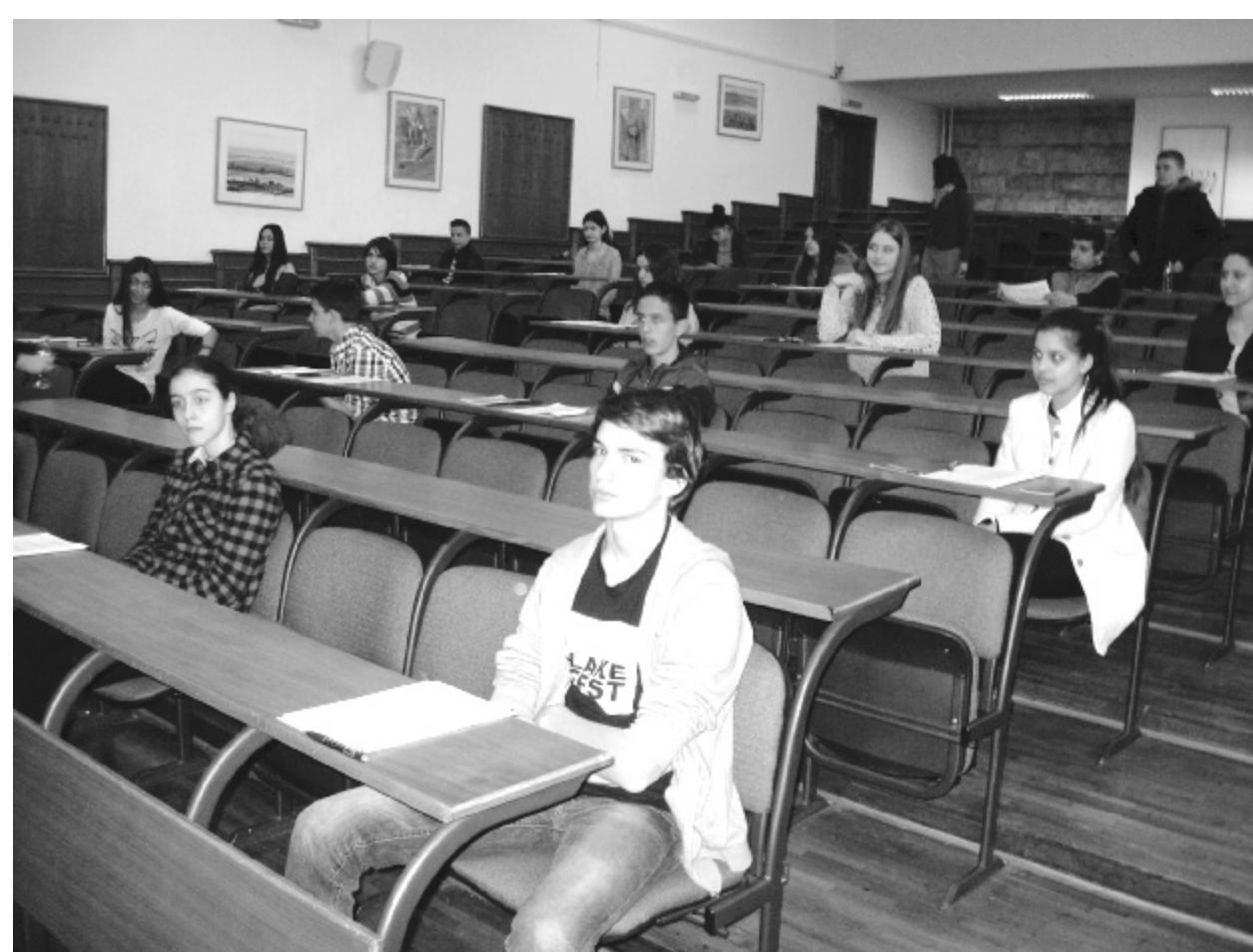
Jaćimović: Svake godine u fokusu su oni predmeti koji su zakonom definisani kao bazni za testiranje – u trećem: matematika, crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost i albanski jezik i književnost, u VI – matematika, strani jezik i crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost i albanski jezik i književnost. Ovo su bazni predmeti jer daju bazne vještine i oni se moraju testirati. Iz toga proizilazi da ako je neko nastavnik baznog predmeta on je svake godine pod lupom, a recimo, profesori ostalih predmeta su mirni kada je to u pitanju. Zato je bilo predviđeno Zakonom i Pravilnikom prepoznato da provjera znanja iz predmeta koji nijesu bazni spada u grupu nacionalnih testiranja, te je u svim strateškim dokumentima ostavljena mogućnost da kreatori obrazovne politike naruče od Ispitnog centra provjeru znanja iz predmeta koji nijesu bazni. To, prema dokumentima mogu da urade Ministarstvo pravljete i Zavod za školstvo. Recimo, mogu da traže kakvo je znanje učenika iz geografije u VII ili VIII razredu. Ispitni centar onda sprovodi ispit i daje sliku o tome. Do sada nijesmo imali nijedan zahtjev po tom pitanju, što ne znači da ih neće biti. Željeli bismo da se to realizuje, da nam se naruči provjera i da vidimo kakvo je znanje iz drugih predmeta koji ne podliježu obaveznom testiranju. Na taj način bi dobili sliku kako se oni realizuju i jesu li dostignuti učenički standardi, te da i ti nastavnici budu pod lupom. Jedne godine jedan predmet, druge drugi, ili što da ne zaredom jedan predmet ako se vidi da rezultati nijesu dobri. Na taj način bi ih popravili. Očekujem saradnju i po tom pitanju.

MART
2015
BROJ
33

dužno da u roku od 15 dana izda licencu ispitivačima koji će u ime Ispitnog centra ispitivati kandidate. Tako se pravi lista licenciranih ispitivača. Kada imamo tu listu, kandidati mogu pristupiti ispitu. Oni, prema zakonu, mogu pristupiti ispitu preko licenciranog organizatora obrazovanja odraslih ili, ako smatraju da sve znaju što je definisano programom, ne moraju ići na obuku, nego direktno polagati kod nas. Mi onda sa liste licenciranih ispitivača biramo one koji nijesu u konfliktu interesa jer, ako ste organizator obrazovanja i držite nekome obuku, ne možete ga ispitivati. Kada kandidati polože ispit koji je definisan ispitnim katalogom, onda im Ministarstvo rada i socijalnog staranja izdaje validan državni sertifikat da posjeduju sva znanja i vještine i kompetencije, definisane ispitnim programom. Radij smo puno, 115 kandidata je položilo i ima sertifikate. Zadovoljni smo dinamikom ali uvijek može biti bolje. Pošto je to veliki broj zanimanja, Ministarstvo pravljete će u skladu sa zahtjevima tržišta napraviti prioritet zanimanja i mi ćemo pratiti dinamiku prioritetnih zanimanja.

„Prosvjetni rad“: Zadatak Ispitnog centra je da učava slabosti i propuste obrazovnog sistema i o tome prosje-

Razgovarala:
Ljiljana Vukoslavović

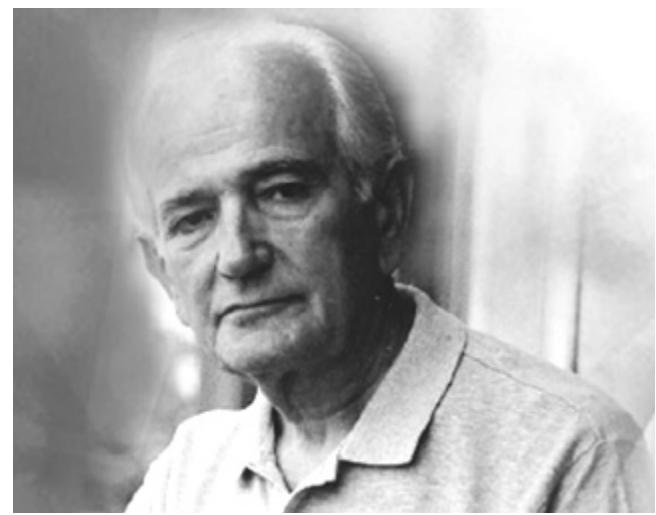
BEZ PROMJENE KONCEPTA: Sa ovogodišnjeg Državnog takmičenja

PROFESOR MILORAD STOJOVIĆ (1927–2015), JEDAN OD NAJISTAKNUTIJIH CRNOGORSKIH INTELEKTUALACA I ČLAN PRVIH REDAKCIJA „PROSVJETNOG RADA“

Komemoracija u Crnogorskom narodnom pozorištu povodom smrti Milorada Stojovića, bivšeg direktora CNP-a, glavnog urednika i direktora „Grafičkog zavoda“, urednika Biblioteke „Luča“, dobitnika Trinaestojulske nagrade

ODLAZAK LJUDSKOG UZORNIKA CRNOGORSCKE BREMENITE EPOHE

- Književnik Sreten Perović: Teško je u crnogorskoj kulturi pronaći drugu stvaralačku ličnost koja je u posljednjih pola vijeka djelovala kao Stojović, sa toliko umještosti, taktičnosti i dosljednog ljudskog i građanskog dostojanstva. Istovremeno, teško je naći drugog sa toliko odlučnosti i strateške opredijeljenosti za unapređenje institucija crnogorske nacionalne i multinacionalne kulture
- Prof. dr Dragan Vukčević: Kao profesor, kao urednik, kao direktor, kao pisac, Stojović je u crnogorsku ideju uložio svoju umnu riječ, dao joj je časno srce i branio ju je dostojanstvenim stavom. Pripadao je generaciji podvižnika, koja je nošena vjerom postavljala temelje drugačijeg svijeta i oblikovala novog čovjeka

JEDAN OD NAJBOLJIH MEĐU NAJBOLJIMA: Milorad Stojović

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici održana je komemorativna sjednica povodom smrti profesora Milorada Stojovića, jednog od najistaknutijih crnogorskih intelektualaca, bivšeg direktora ove ustanove, glavnog urednika i direktora „Grafičkog zavoda“ Titograd, dobitnika Trinaestojulske nagrade, književnog istoričara i kritičara, antologičara i eseista, člana prvih redakcija „Prosvjetnog rada“. Na komemoraciji koju su organizovali CNP, Crnogorski PEN centar, Matica crnogorska, Fakultet za crnogorski jezik i književnosti i Crnogorsko društvo nezavisnih književnika govorili su akademik Sreten Perović i akademik prof. dr Dragan Vukčević.

Sreten Perović je podsetio da se u vječni svijet preselio „jedan od najboljih među najboljima, kao čovjek, kao stvaralač, kao pedagog, kao humanista, kao građanin, kao neumorni borac za zdrave korijene i čisto lice moderne Crne Gore.“

„Preselio se u mirnije doline uporni borac za civilizacijsku i kulturnu preobrazbu Crne Gore, naš prijatelj, naš znameniti kolega, ljudski uzor naše bremenite epohe. Otišao je za nas iznenada, jer smo dan ranije, kao i decenije ranije, brižno zborili o zemlji ovoj, o sudbini njenoj, o građanima koji je vole ili ne vole, o potrebi da se ona osloboди svojih

naslijedenih slabosti, da bude više svoja“, kazao je on. „Nijesmo završili vječitu našu priču, ali Miloradovo realni snovi nastavljaju da žive i traju kroz njegovo djelo koje označava moćni putokaz i primjereno obavezu za sve nas, za sve naše potomke. To primjereno etičko i estetsko djelo osvjetljava ovaj požrtvovani, dostojni ljudski ži-

rakteru i dolikovalo. To je veliko bogatstvo koje bi svako poželio.“

Za borce vječito mlade trajne su samo nade

„Godinama smo na istom zadatku istrajavali i jedan drugome i strogi sudije i podrška bili. Nedavno smo u njegovom Dani-

su samo nade. Naše nade, Miloradove nade, ni tada, ni sada, ni u prošlosti, ni u sadašnjosti nije uspio da izbriše niko, jer takvo je bilo i ostalo naše vjerovanje da dokle god kreativno mislimo, dobro ljudima želimo – svi smo mi još uvijek mlađi, duhom mlađi i odani nadii. Sve ovo se u stvarnom i simboličnom smislu odnosi

mne edicije ‘Luča’, antološke biblioteke crnogorske književnosti. Stojović je bio višegodišnji saurednik časopisa ‘Stvaranje’ i drugih umjetničkih publikacija, te umjetnički direktor i upravnik Crnogorskog narodnog pozorišta punih 16 godina, kada je ovaj teatar njegovim predvođenjem izvršio pozorišnu revitalizaciju. Bilo je potrebno biti u Crnoj Gori, stvarati u Crnoj Gori, stvarati i jačati modernu Crnu Goru i Stojović je to potvrđivao svim svojim opredijeljenjima, dugogodišnjim životom, vlastitim stvaralaštvom, službom i društvenim angažovanjem. Milorad Stojović, dakle, pripada onom manjemu broju diplomiranih crnogorskih studenata beogradskog univerziteta koji su se i pored znatne stručne ili književne afirmacije u ondašnjoj jugoslovenskoj prijestonici vratili u domovinu, u svoju Crnu Goru, i decenijama doprinisili razbijanju mitomanskih zabluda, suzbijali i naučno pobijali priče o navodnoj, inače nepostojeca istrazi poturica u Crnoj Gori, o tragičnoj pogibiji takozvanog carstva na Kosovu i navodnom preseljenju Crnogoraca sa tog krvavog polja u ove slobodne planine“, istakao je on.

ŽIVOT I DJELO VRIJEDNI DUBOKOG POŠTOVANJA: Sa komemoracije u CNP-u

vot. Ostavio nam je Milorad svoje zavještanje, koje moćno predstavlja njegova sintagma ‘nadmoć ljudskosti’. Nijedna smrt, naravno, nije lijepa, ali je Milorad otiašo dostojanstveno kao što je i živio, kako je njegovom ka-

lovgradu s velikim uvaženjem govorili o ovom plemenitom stvaraocu, građaninu, intelektualcu, ponosnom i časnom Crnogorcu. Izgovorili smo tada u čast ovog našeg izuzetnika: ‘Za borce vječito mlade trajne

na čovjeka, pisca i vaspitača Milorada Stojovića i njegove bogate životne priče. Uzorni profesor književnosti, glavni urednik titogradskog Grafičkog zavoda i odgovorni urednik naučno-istraživačke osamdesetoto-

zaciјu crnogorskog dramskog i drugog književnog klasičnog i savremenog našleda.“

Neumorni promoter crnogorske kulture

Perović je podsetio da je Milorad Stojović bio član i predsednik mnogih značajnih žirija, stručnih i društvenih komisija, a iznad svega cijenjeni književni i pozorišni kritičar, istoričar književnosti i strogi antologičar, autor prve antologije crnogorske poezije, antologije proze Crne Gore i mnogih drugih antologičkih izvora crnogorske literature.

„Milorad Stojović bio je visoko uvažavani stvaralač, dobitnik najviših nacionalnih nagrada i drugih društvenih priznanja, inspirativni sagovornik, osvjeđenočeni privrženik istorijske i savremene istine i pravde. Bio je mudar, pouzdan, poučnog uma i vazda budne kritičke svijesti. Teško je u crnogorskoj kulturi pronaći drugu stvaralačku ličnost koja je u posljednjih pola vijeka djelovala kao Stojović, sa toliko umještosti, taktičnosti i dosljednog ljudskog i građanskog dostojanstva.“

Istovremeno, teško je naći drugog sa toliko odlučnosti i strateške opredijeljenosti za unapređenje institucija crnogorske nacionalne i multinacionalne kulture. Ako je i bilo njemu rav-

Graničnik, temeljnik, baštinik i trpeznik crnogorske nacionalne kulture

Navodeći da je doprinos tih naših povratnika iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva i Skoplja, tih svršenih studenata i budućih visokih stručnjaka, čijim čelnim redovima je pripadao Milorad Stojović, trajan je nemjerljiv, Perović je ukazao kako se oni nijesu opredijelili za carstvo nebесko, nego za prosvjetiteljstvo zemaljsko, „za obnovu i dobrostan Crne Gore, za demokratizaciju života i svijesti građana, za multietnički zajednički život – ne suživot, ne za život jednih pored drugih nego jednih s drugima, za zajednički međunarodni, međuvjerski, građanski, socijalni sklad.“

„Ako do ostvarenja tog idealne nijesmo još stigli, mi s ponosom možemo ustvrditi da smo ga na čelu sa Stojovićem u praksi, u svakodnevnom životu temeljili i utemeljili, oslanjajući se na humanističko, čojsko i crnogorsko, osvježeno novim idejama. Milorad Stojović je graničnik, temeljnik, baštinik i trpeznik crnogorske nacionalne kulture i to mu nijesu mogli ni oduzeti ni umanjiti ni oni koji su ga s rezervom voljeli, ni oni koji su ga bez rezerve potiskivali. Mi smo sa Stojovićem uvek bili i pametniji i mudriji

Marko Špadijer na vijest o smrti Milorada Stojovića

OSTAVIO JE UZORANU NJIVU CRNOGORSCKE KULTURE KULTIVISANU ZA NOVE ZASADE

Milorad Stojović je gotovo šest decenija aktivno prisutan u kulturnom životu Crne Gore i jedan je od onih ekskluzivnih stvaralaca koji je svojim životom i djelom zavrijedio duboko poštovanje. Pripada prvoj poslijeratnoj generaciji fakultetski obrazovanih Crnogoraca koji su se vratili iz Beograda i ovde proveli čitav svoj radni vijek. Oni su zaslužni što su moderni kriterijumi vrednovanja postali praksu u mitovima opterećenoj sredini

Istaknuti crnogorski publicista Marko Špadijer kazao je da je iza Milorada Stojovića ostala „uzorana njiva crnogorske literature kultivisana za nove zasade“.

„Pridružio se sjenima tih i časnih Milorad Stojović. Za sve njegove prijatelje to je bilo iznenadenje, jer smo navikli da traje i prkos godinama. Do posljednjeg časa on je bio aktivni učesnik intelektualnih razgovora, strpljiv i tolerantan sagovornik, pošteljac pozorišta, kulturnih priredbi, spremjan da kaže svoj sud, da se poraduje kvalitetu i obrabri mlade“, naglasio je on. „Milorad Stojović je gotovo šest decenija aktivno prisutan u kulturnom životu Crne Gore i jedan je od onih ekskluzivnih stvaralaca koji je svojim životom i djelom zavrijedio duboko poštovanje. Pripada prvoj poslijeratnoj generaciji fakultetski obrazovanih Crnogoraca koji su se vratili iz Beograda i ovde proveli čitav svoj radni vijek. Oni su zaslužni što su moderni kriterijumi vrednovanja postali praksu u mitovima opterećenoj sredini. Istražujući korijene i puteve kulture i njen dublji i autentični smisao, nijesu dozvolili da ostane na provincijskom nivou. Stojović je bio predodređen za misiju utemeljenja mnogih crnogorskih kulturnih poduhvata. Pokrenuo je i sa srodnicima vodio biblioteku ‘Luča’, kulturnu antologiju crnogorske

kulte, koja je pokazala njeno bogatstvo i žanrovsku raznovrnost, odredila njenu periodizaciju, estetsku i istorijsku dimenziju i vrednovala epohu i stvaraoca. Slične poduhvate obavio je i kao umjetnički rukovodilac Crnogorskog narodnog pozorišta i urednik časopisa ‘Stvaranje’. Stojović se profesionalno bavio književnom istorijom i aktuelnom literarnom produkcijom. U duši je bio redaktor, književni i pozorišni kritičar, čije su se ocjene uvažavale jer počivaju na argumentima i visokim uzorima. Nastojao je da valorizuje književna djela uz najvišu mjeru objektivnosti. Pored znanja, pošedovao je moralnu čvrstinu i gradski senzibilitet, što je njegovim književno-estetskim sudovima davalo uvjerenje. Milorad Stojović je svojim studijama, ogledima, kritikama i antologijama stekao ugled rafiniranog poznavalca crnogorske književnosti, a u sav taj rad unio JE modernu književnu shvatjanja. Otkrio je vrijednosti mnogih pisaca, stručno protumačio njihova djela i odredio im mjesto u vremenu. Opsesivno se bavio djelom i ličnošću Marka Miljanova i međuratnim crnogorskim književnicima. Stojović je bio postojan u uvjerenju da je crnogorski jezik osoben i specifičan u štokavskom sistemu i da se mora kao takav sačuvati i izučavati“, kazao je on.

Posljednje riječi oproštaja od čovjeka čiji život ostaje van domašaja smrti

NADMOĆ LJUDSKOSTI – OSNOVNA ODREDNICA STOJOVIĆEVE LJUDSKE I STVARALAČKE LIČNOSTI

- Branko Banjević: Stojović je jedan od stvaralaca koji su izgrađivali našu kulturnu klimu, uvodili estetske i moralne kriterijume, otkrivali milenijumske kontinuitete našeg kulturnog bića, uprkos uslovima, a u skladu sa dugoročnim interesima crnogorskog naroda i njegove kulture
- Dr Miodrag Đurović, predsednik SO Danilovgrad: Izgrađivao se na etičkim principima čoštva kao suštine nezaboravnog ljudskog lika, kroz etička pravila zbog kojih se ljudi rađaju i takvi umiru, pa tako kroz cjelinu života u narodu postoje, i takvi ostaju u memoriji, u priči i legendi
- Momčilo Šaletić: Jedino u čemu sa Stojovićem nije moglo biti nikakvog kompromisa – to je nepriznavanje i poricanje Crne Gore, crnogorskog naroda, njegove istorije i kulture

Na posljednjem ispraćaju u vječnost Milorada Stojovića, književnik Branko Banjević ga je nazvao jednom od najznačajnijih ličnosti u savremenoj crnogorskoj kulturi.

„Naslov njegove knjige ‘Nadmoć ljudskosti’ je, sigurno, osnovna odrednica njegove ljudske i stvaralačke ličnosti. Ovo govorim sa punom odgovornošću poznavaoča njegovog djela i njegovog ponašanja kao kulturnog radnika, kao rukovodioca i organizatora značajnih poduhvata u našoj kulturi“, istakao je on, dodajući: „Stojović se ostvarivao na više planova: prosvjetnom, pozorišnom, izdavačkom i kao kritičar i istoričar književnosti. U svakom od ovih poslova on je ostavio dubok i neizbrisiv trag stvaraoca. On je jedan od stvaralaca koji su izgrađivali našu kulturnu klimu, uvodili estetske i moralne kriterijume, otkrivali milenijumske kontinuitete našeg kulturnog bića, uprkos uslovima, a u skladu sa dugoročnim interesima crnogorskog naroda i njegove kulture. Sve što je radio Stojović je činio sa urođenim osećanjem mjere, što daje gospodstvenost svakom njegovom činu. On je ljudski nastrojen prema sagovorniku i kad se s njim ne slaže, čak i kada ga osporava kao ljudsku i umjetničku vrijednost. I po tom osnovu on je emancipatorski djelovao na okolinu, često punu bezrazložne vatre.“

Uz tu crtu pitomosti i mjere, postoji i crta hrabrosti koja nije Stojoviću nikada dala da odstupi od svojih uvjerenja. To je uvijek bio rizik, u nerazvijenoj i pogrešno usmjerenoj klimi, na koji je Stojović bio spremjan i naredan.“

Vječno razumijevanje za učenike

Banjević je podsetio da generacije đaka podgoričke Gimnazije pamte Milorada Stojovića kao profesora „koji je na prirođan i nekonvencionalan način, ali sa ozbiljnošću i neophodnom strogošću, izvodio decu na polja kulturnih i umjetničkih spoznaja, ali i po razumijevanju koje je uvijek imao za probleme svojih učenika“.

„Desetak godina Stojović je bio gotovo jedini pozorišni kritičar u Crnoj Gori. Na osnovu njegovih kritika može se pisati istorija našeg pozorišta u tom periodu, jer one čuvaju istinu o kvalitetu režije, scenografije i glumačkih uloga, ali su i „baza podataka“ za ukupni pozorišni ambijent. Čovjek koji se stručno bavi istorijom crnogorskog pozorišta rekao je da su Stojovićeve pozorišne kritike ono najbolje što imamo u toj oblasti. Kao dugogodišnji upravnik Crnogorskog narodnog pozorišta, Stojović je, pored ostalog, doprinio bogatstvu repertoara kuće i njenom prerastanju u nacionalni teatar. Od izuzetnog značaja za Crnu Goru i njenu kulturu je i Stojovićeva urednička djelatnost, koja se odvijala na dva plana: časopisnom i izdavačkom. Kao dugogodišnji član redakcije časopisa ‘Stvaranje’, doprinio je da on bude ozbiljno glasilo i glasilo ozbiljnih stvaralaca, ne samo Crnogoraca, nego i svih naroda ondašnje zajedničke države. Stojović je osnivač prve profesionalne izdavačke kuće u našem glavnom gradu, pri ondašnjem Grafičkom zavodu. U formiranim bibliotekama objavljeno je stotine izdanja iz raznih oblasti, pokrenuta je edicija leksikografije koja je u jednom trenutku bila najznačajnija u cijeloj zemlji, pokrenute su edicije koje su omogućile publikovanje i afirmaciju savremenih stvaralaca i savremenih kritičara, a pokrenuta je i prva psihološka biblioteka. Kruna svega bila je biblioteka Luča, koja je u sedamdesetak tomova objedinila vrijednosti crnogorske književnosti od jedanaestog do dvadesetog vijeka. U predgovorima Lučinih izdanja data je kritička istorija crnogorske književnosti, reinkarnirana je kulturno-istorijska linija kontinuiteta kao dubinska svijest o sebi. Na ostvarivanju ovog projekta angažovani su svi stručnjaci ondašnje zemlje koji su se bavili Crnom Gorom i njenom kulturom“, naveo je on.

poudzani i stamenjii i onda kada smo bili slabije hranjeni, a samo svojim samopouzdanjem i znanjem opstajali. On je, kao malo stariji, bio tu da nas ponekad i ukori i da nas u našoj brzopletosti uspori, ali nikad da naše burno maštanje ospori. I to je Stojović učio od sažetog iskustva svojih predača, duhovnih srodnika i su-narodnika, od vladike Rada i vojvode Marka, ali samo od njihovih vrlina. Zahvalni smo ti, Stojoviću, za ljudskost i prijateljstvo, za istrajno narodno prosvjetiteljstvo, za kritičku mudrost kojom si pospane budio, građanski i crnogorski, u skladu sa značajem tvoga imena i prezimena.“, rekao je on, zaključujući da je Milorad Stojović „časno i stvaralački kulturi služio i zemlji crnogorskoj se ljudski odužio“.

Velika životna priča jednog od časnih i umnih Crnogoraca svoga vremena

Akademik Prof. dr Dragan Vukčević prijetio se svog dugogodišnjeg prijateljstva sa Stojovićem, kojega je nazvao „jednim od časnih i umnih Crnogoraca svoga vremena“.

„Prijateljstvo, taj najiskreniji i najčistiji odnos među ljudima, koj je vezivao nas dvojicu, učinilo mi je čast da svoju riječ priložim kao tužnu glosu jednoj velikoj životnoj priči. Knjige živih svjedoče da je ta knjiga otvorena davne 1927. godine. Od tada pa do prije nekoliko dana proteže se njen luk. Ispod njegovog svoda proticalo je vrijeme jednog života. Na tom putu datumi predstavljaju postaje na kojima se postepeno obliko-

Postavio orientire crnogorske književnosti

Izdavačka djelatnost Grafičkog zavoda, čiji je direktor i glavni i odgovorni urednik bio Milorad Stojović, afirmisala je Crnu Goru i njene vrijednosti do stepena koji je bio nepoznat, preko kojega je Crna Gora postala ravnopravni kulturni činilac u izdavačkoj sferi. Banjević u prvi plan stavila „Monografiju o Njegošu“ kao primjer za tu vrstu izdanja i danas.

„Ono što kompletira Stojovićev složeni stvaralački lik i što ga trajno čuva su njegove kritičko-istorijske studije i eseji o ličnostima, djelima i periodima naše kulture. U svojim istorijskim prilazima Stojović je prvi naznačio kontinuitete crnogorske književnosti i osnovne orientire koji pokazuju jedinstvo njenog duha, estetskog i etičkog, uz svu unutrašnju razudenost. Stojović je to uspio jer je u njemu spojen dvostruki dar: kritičara i istoričara. Samo taj tip dara može da prati istorijske tokove sa estetskog stanovišta, bez kojeg je svaka istorija umjetnosti dosadna zbirka podataka i da u umjetničkim djelima otkriva istorijske realitete koji čine osnovu kolektivne i individualne podsvijesti. Samo taj rijetki tip dara mogao je da pravi istorijske periodizacije književnosti i istovremeno antologije poezije i proze, sa jednako pouzdanom mjerom i za istoriju i za umjetnost. Stojovićeve kritike su prve markirale glavne tokove naše književnosti, kao crnogorske književnosti, i naznačile glavna umjetnička djela koja čine te tokove. Po tome su one pionirske. Primjetio sam da mnogi savremeni kritičari i istoričari, specijalistički se baveći određenim periodom ili piscem, na udaljavaju se od Stojovićevog suda. Stojović je imao sreću, ako je to sreća, da krene sa čistog polja, da ne kažem praznog polja, ali je i naša kultura imala i ima sreću što je Stojović čovjek izuzetne estetske i moralne kulture, rijetkog, višestrukog dara, koji je mogao da sagleda kulturno biće svoga naroda i vrijednosti crnogorske kulture ostvarene na crnogorskom jeziku i saopštiti ih kao trajnu estetsku i istorijsku vrlinu“, zaključio je Branko Banjević.

Dužno poštovanje sredine iz koje je ponikao

U ime zavičajne danilovgradske opštine, od Milorada Stojovića oprostio se predsednik SO Danilovgrada dr Miodrag Đurović

„Ostavio nam je nasleđe onog vremena iz kojeg oko ljudi, kako reče Marko Miljanov ‘Oštiri vjetrovi zvijžde’, a stamenošću čovjek sebe nadvisuje i određuje svoje mjesto u pamćenju. To je dostojno držanje soja ljudi koji i poslije fizičkog nestanka i dalje žive u sjećanju. Život Milorada Stojovića je tako ovjekovjećen pa ostaje izvan domašaja smrti, jer nije u sebi životopisnu zbulju vlastitog uzora, utkanu u etičku snagu svoje duhovnosti i intelekta. Izgrađivao se na etičkim principima čoštva kao suštine nezaboravnog ljudskog lika, kroz etička pravila zbog kojih se ljudi rađaju i takvi umiru, pa tako kroz cjelinu života u narodu postoje, i takvi ostaju u memoriji, u priči i legendi.“

Ovim povodom hoćemo da mu kažemo da poštujemo to što je pripadao svojim nasljedju, svojim Martinićima, Danilovgradu i Crnoj Gori, zbog čega je naša obaveza da to prenosimo i mlađim generacijama, da se u sjećanju vraćamo nazad, ali moramo sa pijetetom da znamo i poštujemo porijeklo i visoke intelektualce koje je s patnjom iz teškog života iznijihala majka kolijevka.

Protekli život je teško mogu da iskažem u izvornom dočigaju, ali je Milorad prepoznat i mlađima kao duhovni kreator i do kraja života pravi stvaralac u obrazovnom svijetu, sa kojim je komunicirao predstavljajući i grad i Crnu Goru kao civilizovanu u svakom smislu. Jednostavno, bio je predodređen da sa plejadom biranih iz Danilovgrada i Crne Gore kroz vrijeme zemno u sebi drži onu časnu obave-

ta znači oblikovanje budućnosti. To pokolenje postavilo je temelje današnje crnogorske države. Među njima je Milorad Stojović bio jedan od najprepoznatljivijih, naveo je on.

Povlašćeni prostor plemstva duha: Osmijehom je znao da prekrije ožiljke života

Vukčević je naglasio da Stojović nije bio od onih koji su „okrenuti krupnoj riječi, pretjerani u gestu i prepuneni profiterskoj težnji ka jednovečernjim uspjesima“.

„Umjesto toga, u poslovne koje je obavljao i u tvorevine koje je ostavljao unosio je duboku temeljitos, nenametljiv očećaj za red i otmetno zasnivanje vjere. A kada jedan takav čovjek postane mjesto susreta urođene vrlinе i stečene kulture onda se

zu koja pripada samo odabranima u sudbonosnim vremen-skim prekretnicama.

I, još jednom, iz rođnih Martinića i Danilovgrada, iz duše naroda kome je pripadao, iskazujem dužno poštovanje sredine iz koje je ponikao i od koje se nikad nije odvajao“, na-glasio je dr Miodrag Đurović.

Uime porodice Milorada Stojovića zahvalio se Duško Stojović.

Jedan od onih umnih ljudi koji ne umiju samo sami da govore

Posljednje oproštajne riječi u ime najbližih prijatelja i drugova, o Miloradu Stojoviću, uputio je Momčilo Šaletić.

„Svi mi koji smo sa Miloradom Stojovićem imali prilike da se družimo ostajemo njegovi dužnici za mnogo dobro-te, mudrosti i razumijevanja što je prema nama iskazivao – bogateći nas na jedan dostojanstven način, poučavajući i hrabreći nas kad nas osvoje sumnje i nedoumice. Milorad je bio jedan od onih umnih ljudi koji ne umiju samo sami da govore, nego da i drugoga slušaju kad govor. Imao je široko razumijevanje za sve oko sebe, sa pažnjom i uvažavanjem se odnosio prema drugačijem mišljenju i stavu, a sam je uvijek ostajao čvrst i nepokolebljiv u svojim uvjerenjima. Jedino u čemu sa njim nije moglo biti nikakvog kompromisa – to je nepriznavanje i poricanje Crne Gore, crnogorskog naroda, njegove istorije i kulture“, istakao je Momčilo Šaletić.

Slobodan čovjek

„Ostalo je zabilježeno da kada je prije mnogo godina, dok je to još bila zabranjena tema, Milorad govorio o crnogorskem jeziku, jedan nadobudni ideolog mu je rekao: ‘Ti se, Stojoviću, ponašaš kao slobodan strijelac! – na šta mu je Milorad odgovorio: ‘Ne, ja se ponašam kao slobodan čovjek, ako ti to uposte možeš da razumiješ’. I to je uistinu bio Milorad Stojović – slobodan čovjek u najširem i najljepšem smislu te riječi. On je dobro razumio i one koji njega nikad nijesu htjeli ili nijesu mogli da razumiju. Širim svoje kul-ture i dobrotom svoje duše nikada nije uzvratio istom mjerom – a često je mogao, pa i imao razloga za to.“

Šaletić je ukazao da Stojovićeva veličina nije bila u poto-poto pobijediti protivnika, „nego u dostojanstvu, po-stojanosti i čvrstini sopstvenih sudova i uvjerenja, u visokoj moralnosti, u patriotizmu bez kolebanja i bez obzira na okolnosti i cijenu koja se plaća i, konačno, u beskrajnoj do-broti i čovječnosti njegove ličnosti“.

Ranko Radović i Milorad Stojović

„Takov je ostao do zadnjeg dana života. Čitav život i rad Milorada Stojovića mogao bi se opisati sa samo dvije nje-ge riječi – ‘nadmoć ljudskosti’. Tako se zove jedna njegova knjiga, a tako će pokoljenja nazivati cijelokupno njegovo djelo koje je ostavio Crnoj Gori. Danas, na kraju relativno dugog i stvaralački bogatog Miloradovog životnog puta, možemo reći da je to bio jedan srećan život. Sa divnom porodicom u napretku kakav je kao roditelj želio, dočekao je da se svi njegovi ljudski, moralni i stvaralački naporovi krunišu i napretkom njegove samosvojine i dostojanstvene Crne Gore. I kada na ovom svetom mjestu tišine i spokoja ne bi počivalo toliko izuzetnih ličnosti naše istorije, koje su junaštvo i mudrošću branile i gradile Crnu Goru, već kada bi na nje-mu vječno počivali samo dva uglednika ovoga kraja iz druge polovine dvadesetog vijeka: Ranko Radović i Milorad Stojović – ovo mjesto bi se s razlogom moglo zvati: groblje za-služnika. Svima im duše carevale“, kazao je Momčilo Šaletić.

poruku da su primjeri čo-jstva otvorena crnogorska knjiga. Dok budemo mogli da je dopisujemo – biće i nas. Takvim plemenitim stavaom kao da nam je ostavljao zavještanje da Crnogorcima kroz vrijeme nije nedostajalo hrabrosti da odbrane sebe od drugih, da su imali i čo-jstva da sačuvaju i druge od sebe, ali da su najrjeđe imali umnosti da sačuvaju sebe od sebe samih. Stojović je jedna od onih ličnosti koje su pri-padale sebi i sačuvale sebe. Utoliko je njegov odlazak teži. Kada vam je jedna od njih prijatelj, onda njegov odlazak osetite kao da se jedna svjetiljka na pozornici vašeg života ugasila. Ali ona će se pretvoriti u zvjezdu koja će zasijati na svodu pamćenja. Prijatelji traju u nama dok mi brojimo svoje korake“, rekao je na kraju Dragan Vukčević. N. N.

U aprilu i maju četvrti krug PISA istraživanja u Crnoj Gori

POD LUPOM ZNANJE ZA ŽIVOT

- Što sve očekuje našu djecu u budućnosti? Da li škola dobro priprema djecu i mlađe za budući život, profesiju, rad, učešće u društву? Što naša djeca mogu da urade sa svim onim što nauče u školi? Kako omogućiti visok kvalitet nastave i učenja svakom djetetu? Kako sistem obrazovanja pomaže djeci iz marginalizovanih društvenih grupa da osvoje bolju budućnost? Da li su neke nastavne strategije ili metode efikasnije od drugih?
- Za odgovore na ova pitanja zainteresovani su roditelji, nastavnici, prosvjetne vlasti. Odgovori na ova pitanja imaju veliku funkcionalnu vrijednost za planiranje politike obrazovanja

Što je PISA?

PISA je engleski akronim za Međunarodni program za procjenu učeničkih postignuća (Programme for International Student Assessment). Riječ je o studiji ili istraživanju koje se izvodi ciklično – svake treće godine, a prvo je bilo 2000. Sem zemalja članica OECD-a (Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj), u istraživanju mogu učestvovati i druge zainteresovane države. Odluku o učešću neke zemlje u PISA istraživanju donosi ministarstvo obrazovanja, a svaka zemlja i finansijski doprinosi ovom procesu.

U PISA istraživanju studiji 2012. godine učestvovalo je 65 zemalja, među kojima i sve članice OECD-a, njih 34. Ove godine očekuje se 70 zemalja učesnika. Za Crnu Goru testiranje 2015. godine biće četvrti ciklus ovog istraživanja.

Petnaestogodišnjaci iz cijelog svijeta

PISA je jedino međunarodno istraživanje kojim se procjenjuje znanje i vještine petnaestogodišnjaka. To je uzrast na kojem u većini zemalja učenici završavaju obavezno obrazovanje.

Svaka zemlja, prema zajedničkoj metodologiji, određuje reprezentativni uzorak učenika uzrasta 15 godina, koji se redovno školju. Primjera radi, u PISA 2012. učestvivalo je oko 510.000 učenika, koji su predstavljali 28 miliona svojih vršnjaka u cijelom svijetu.

Što učenici stvarno mogu s onim što znaju?

Pitanje koje je u osnovi istraživanja jeste: što je važno da znaju i što s tim znajem mogu da urade mladi ljudi, budući građani jednog društva? Cilj istraživanja nije da se izmjeri što su i koliko

nalnih znanja i vještina koje su neophodne za uspješno dalje školovanje, ali jednak i za budući profesiju, lični i društveni život. Zbog toga se svi zadaci u testovima bazuju na konkretnim, realnim životnim situacijama.

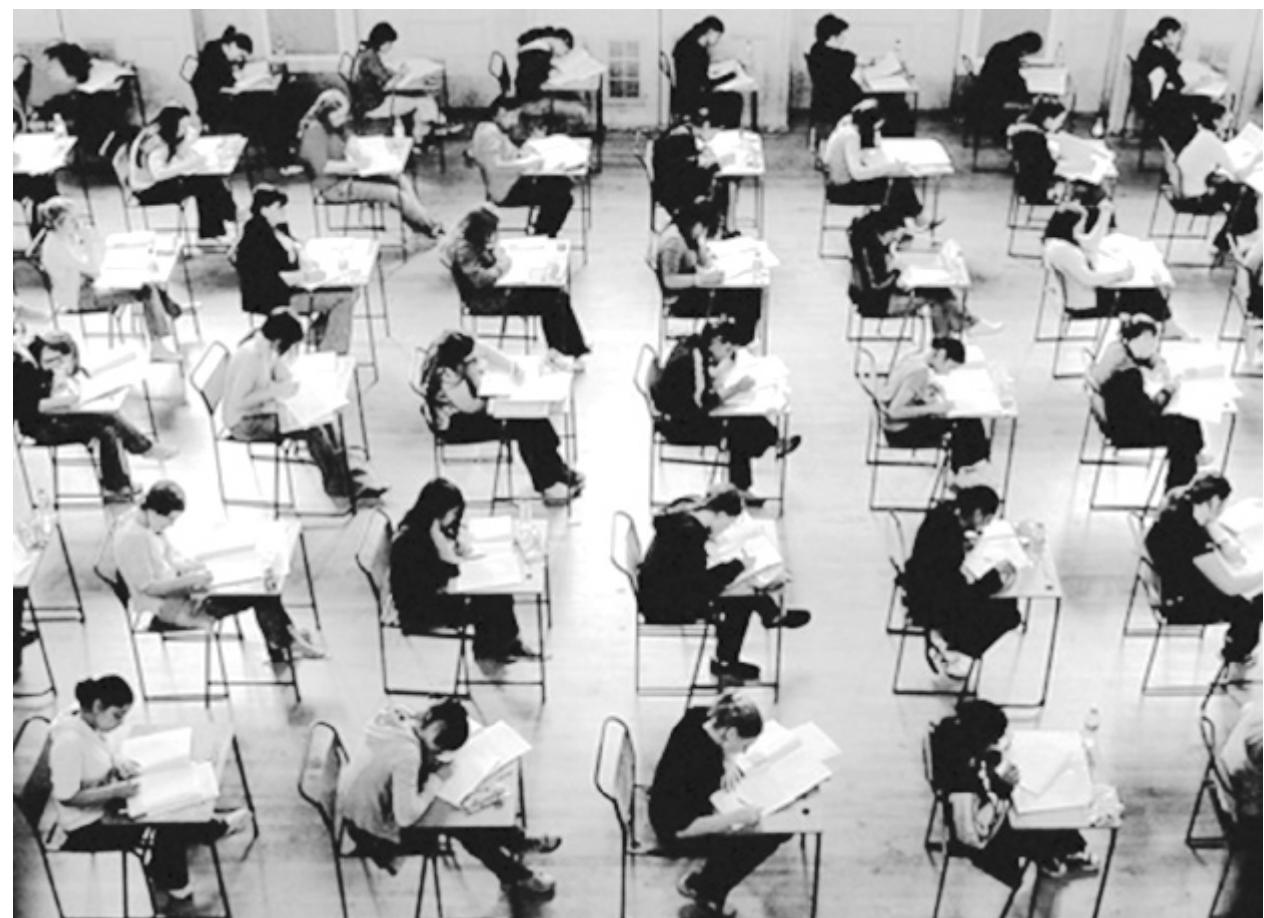
PISA je jedinstveno istraživanje

Testovi kojima se služi PISA istraživanje nijesu direktno oslonjeni na nastavne programe, i njima se ne procjenjuje koliko učenici znaju ili koliko su naučili. Testovi se kreiraju konstruišu tako da omogućavaju procjenu stepena do kojeg su učenici, na kraju obveznog obrazovanja, sposobni da stečeno znanje (u školi i vanje) primijene u stvarnim životnim situacijama i da učestvuju u različitim procesima koji se dešavaju u društvu u kojem žive.

Osim toga, podaci koji se skupe putem upitnika za učenike i direktore omogućavaju da se upoznaju i analiziraju različiti konteksti u kojima učenici uče, što je takođe važno za interpretaciju postignutih rezultata na testiranju, na primjer: socio-ekonomski status porodice, motivacija za učenje i stavovi učenika prema učenju, strategije učenja koje učenik koristi, karakteristike nastavnika, klima u učionici, školska anksioznost i brojni drugi faktori. Neki od ovih faktora daju pouzdane osnove za procjenu potencijala učenika za cjeloživotno učenje.

Vrste pismenosti

Čitalačka pismenost je osnov i uslov za razvoj svih ostalih pismenosti. Njenim usvajanjem omogućava se, između ostalog, učenje čitanjem i otvara mogućnost za razvijanje ostalih vrsta pismenosti: matematičke, naučne, digitalne, istraživačke. Dobro razvijena čitalačka pi-

Veliko interesovanje javnosti za rezultate testiranja

da se razvijaju tokom čitavog života. Strategije čitanja čine i kognitivni i metakognitivni procesi. Kognitivno procesiranje tokom čitanja različito je kod čitaoca početnici i kod vještog čitaoca, a koristi se tokom čitanja s ciljem aktivne konstrukcije značenja teksta.

Stoga nije slučajno što se u svakom narednom PISA ciklusu širi definicija čitalačke pismenosti. U ciklusu 2015. godine ona glasi: Čitalačka pismenost je razumijevanje i korišćenje napisanih tekstova i promišljanje o njima, kao i angažovanje na napisanim tekstovima kako bi se postigli ciljevi i razvili znanje i potencijal za aktivno učešće u društvu.

Matematička pismenost je sposobnost pojedinca da formuliše, upotrijebi i protumači matematiku u različitim kontekstima. Uključuje matematičko rasuđivanje, upotrebu matematičkih pojmoveva, procedura, činjenica i sredstava izražavanja, da se opišu, objasne i predvide pojavu. Pomaže pojedincu da prepozna ulogu koju matematika ima u savremenom svijetu, da donosi dobro utemeljene matematičke procjene i odluke koje su mu potrebne da bi bio konstruktivan i odgovoran građanin.

Matematička pismenost ne ograničava se samo na poznavanje matematičke terminologije, činjenica i postupaka. Takođe, ni na vještine potrebne za izvršavanje određenih operacija i primjene određenih metoda, iako

ona nesumnjivo znači posjedovanje tih kompetencija. Matematička pismenost podrazumijeva kreativno objedinjavanje svih tih elemenata u odgovoru na zahtjeve nametnute nekom spoljnom situacijom.

Pojmom *naučne pismenosti* obuhvaćeni su sadržaji koji se kod nas realizuju u okviru različitih nastavnih predmeta (Biologija, Fizika, Hemija, Geografija). Naučna pismenost podrazumijeva posjedovanje naučnih znanja i njihovu primjenu u prepoznavanju naučnih problema, sticanju novih znanja, naučnom objašnjavanju pojava i izvođenju zaključaka o naučno relevantnim pitanjima. Ona podrazumijeva i razumijevanje prirode nauke kao oblika ljudskog saznanja i djelatnosti; svijest o tome kako nauka i tehnologija oblikuju život u savremenom društvu; spremnost na angažovanje i davanje ličnog doprinosa, i formiranje stava u rješavanju naučnih pitanja.

Nivoi postignuća na testovima

U PISA testiranju koje provjera čitalačku, matematičku i naučnu pismenost zadaci imaju različitu složnost. Postoji šest nivoa težine zadataka. Oni su detaljnije opisani u izvještaju o PISA testiranju iz 2012. godine.

Laki zadaci su na I i II nivou zahtjevnosti, srednje teški na III i IV nivou, a najslожeniji na V i VI nivou. (Izvještaj o postignućima naših učeni-

ka na PISA 2012 može se naći na: <http://www.zavodzaskolstvo.gov.me/biblioteka/ostalo?pagerIndex=5>)

Proces izrade zadataka ili pitanja povjeren je među-

da se stišaju ove reakcije, onda je mnogo zahtjevniji posao promišljanje o tome kako se rezultati mogu koristiti za planiranje unapređenja različitih aspekata obra-

RJEŠAVANJE PROBLEMA

Novi ciklusi testiranja donose i nove oblasti iz kojih se provjeravaju učeničke kompetencije. U prethodnom ciklusu bila je kompetencija rješavanja problema, a u ovogodišnjem – temska rješavanje problema. To je sposobnost pojedinca da se angažuje u kognitivnom, saznanjem procesu kako bi shvatio i rješio problemsku situaciju, a u kojoj metoda rješavanja nije očigledna. Uključuje i spremnost pojedinca da se suoči s takvim situacijama kako bi ostvario svoj potencijal građanina koji konstruktivno i kritički promišlja. Kao posebna oblast postignuća prvi put je ispitivana u ciklusu PISA 2012, i to testovima u elektronskom formatu.

narodnim ekspertima za pojedina područja pismenosti. Pitanja moraju zadovoljiti sve unaprijed definisane kriterijume. Probno istraživanje, koje prethodi zvaničnom PISA istraživanju, upravo služi da se pitanja provjeri – da bi se izbjeglo da neka od njih budu kulturološki neprilagođena, prezahtjevna ili suviše laka.

Nakon što ocjenjivači u svakoj zemlji učesnici pregleđuju testove, rezultati se šalju Sekretarijatu OECD-a, koji ih i zvanično objavljuje, istog dana u svim zemljama.

Primjeri PISA zadataka mogu se vidjeti na sajtu Ispitnog centra.

Koristi od analize rezultata

Dan kada se objave finalni rezultati PISA istraživanja u svim zemljama obilježen je velikom medijskom pažnjom i brojnim komentarama najšire javnosti. To je očekivano jer istraživanje omogućava svakoj zemlji da prati napredak svojih učenika, od ciklusa do ciklusa, i kako oni postižu definisane ciljeve učenja i nastave.

Ne manje važan motiv ove želite je i upoređivanje rezultata među zemljama. Kako

zovanja i obrazovne politike. Naime, ukupni rezultati na nivou svih zemalja, pokazuju što je sve moguće postići u okviru visokokvalitetnog sistema obrazovanja ili – sistema obrazovanja koji se ubrzano i uspješno mijenja. Nije riječ o gotovim receptima koji se mogu prenijeti iz jedne zemlje u drugu; riječ je o analitičkom pristupu vlastitom sistemu obrazovanja i sagledavanju njezinih prioritetnih potreba, a sve u cilju povećanja kvaliteta obrazovanja. Poređenja s drugim zemljama nisu cilj sam po sebi; uslovi u različitim sistemima obrazovanja veoma su različiti. Ipak, u poređenjima je moguće uočiti što drugi sistemi imaju ili nemaju, odnosno – što djeluje na podizanje kvaliteta obrazovanja.

Odgovorno prihvatanje rezultata podrazumijevalo bi realno planiranje mjeru koje mogu da poboljšaju kvalitet obrazovanja, ali jednak i – pravednost obrazovanja, tako da svi mlađi ljudi imaju jednake mogućnosti da razviju kompetencije za uspješan život i uspješnu karijeru.

Priredile:
Anda Backović
Nađa Durković

ŠTO ZNAČI BITI PISMEN U 21. VIJEKU?

Pismenost je interdisciplinarna i funkcionalna kategorija. U savremenom značenju, to je termin koji ne pokriva samo one kompetencije koje imaju potporu u sačuvanju nastavnih predmeta. Inovativni koncept pismenosti odnosi se na umijeće, sposobnost učenika da primjene znanje i vještine iz ključnih predmeta, da efikasno analiziraju i rješavaju probleme u različitim situacijama – u školi i vanje. Ove kompetencije stiču se i razvijaju u školi, kao i kroz komunikaciju u društvu i kroz cjelokupan kulturnoski okvir kojem pojedincu pripada.

učenici naučili iz pojedinih predmeta do kraja osnovnog obrazovanja. Cilj je procijeniti koliko uspješno petnaestogodišnjaci mogu da primjene ono što znaju, a naučili su u školi i u životu. Njihova postignuća procjenjuju se u oblastima čitalačke, matematičke i naučne pismenosti. U svakom ciklusu dominantna je jedna od tri pomenute oblasti, a 2015. godine to će biti naučna pismenost.

PISA istraživanje koristi pojmove pismenost ili kompetenciju upravo da bi se nagnulo da je riječ o primjeni znanja ili naučenog. Biti pismen, znači posjedovati određeni korpus funkcionalnih znanja i vještina koje imaju veliku funkcionalnu vrijednost za planiranje politike obrazovanja.

TRAGOM NAŠIH REZULTATA

Jedan od primjera aktivnosti za poboljšanje kompetencija naših učenika, a nakon pažljive analize postignuća na PISA 2012, jesu i rezultati projekta *Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove*. Na tom su planu od izuzetne važnosti i seminar obuke nastavnika za razumijevanje PISA zadataka iz pomenutih oblasti, koje organizuje Zavod za školstvo.

UDŽBENICI PO ECDL STANDARDU (2)

„Prosvjetni rad“ će u nekoliko nastavaka objaviti pojedina poglavja iz edicije udžbenika po ECDL (European Computer Driving Licence) standardu autorke Vesne Bulatović, u izdanju „Narodne knjige“ iz Podgorice. Ediciju čini četiri modula, od kojih se u ovom broju objavljuje dio Modula 2 „Korišćenje računara i rad sa fajlovima“. Prikaz poglavljia omogućava samostalno sticanje vještina korišćenja računara različitim uzrasnim kategorijama.

VESNA BULATOVIĆ

vesna.bulatovic@zcs.gov.me

Kreiranje novog foldera – Create New Folder

Kao što je prikazano u prethodnom dijelu teksta, računar ima formirane osnovne foldere, iako korisnik nije kreirao ni jedan svoj folder.

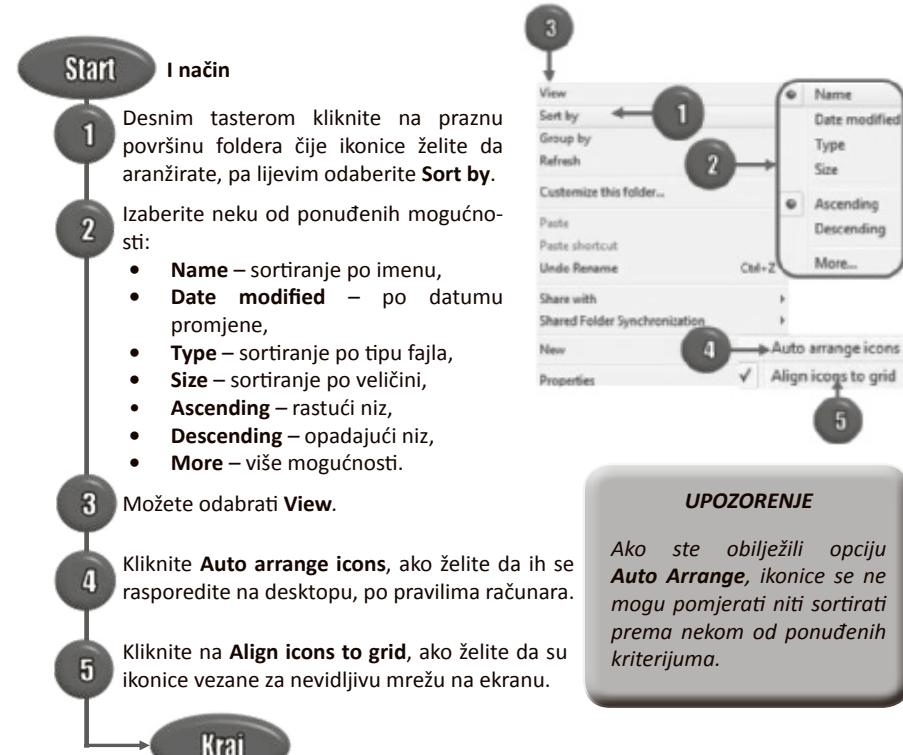
U jednom folderu možete napraviti potreban broj podfoldera, a u podfolderima nove podfolder – neograničen broj puta. Mreža foldera sa slikovito može prikazati kao na slici.

Mreža foldera

Sortiranje fajlova i foldera – Sort by

Pored promjene izgleda ikonica fajlova i foldera moguće je mijenjati i njihov raspored po nekom kriterijumu.

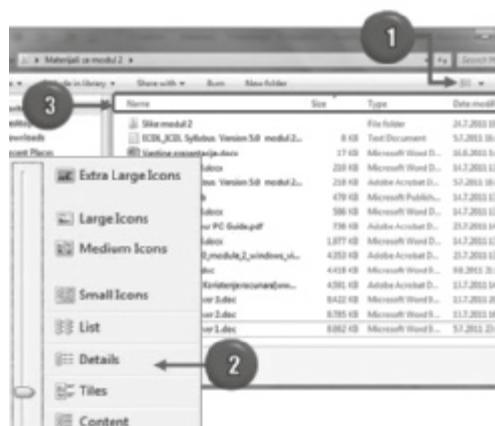

II način:

1. Kliknite na **Change your view**.

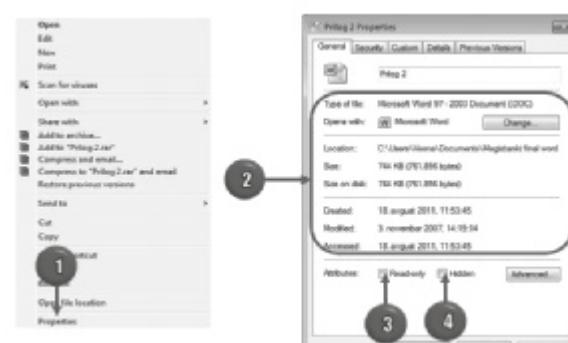
2. Odaberite prikaz **Details**.

3. Odaberite kriterijum sortiranja (naziv, veličina, tip ili datum).

Osobine foldera i fajla – Properties

Veličina fajla ili foldera pokazuje vam koliko memorije zauzima na hard disku.

Start

1

2

3

4

Desnim tasterom kliknite na fajl ili folder i lijevim odaberite **Properties**.
Otvoriće se prozor u kom možete pročitati osobine fajla: tip fajla (**Type of file**), program kojim se otvara fajl (**Open with**), lokacija (**Location**), veličina (**Size**), kad je kreiran (**Created**), kad je promijenjen (**Modified**)...

Ukoliko obilježite opciju **Read-only**, fajl se može samo čitati, ali ne i mijenjati.
Ukoliko obilježite opciju **Hidden**, fajl će postati nevidljiv (ili slabo vidljiv).

Kraj

Drugi, brži način jeste da dovedete poziciju pointera na sličicu foldera koji ste vi kreirali. Možete vidjeti: koji je tip, kad je kreiran, koliko memorije zauzima obilježeni folder, kako se zove obilježeni folder i fajl, kao što je prikazano na slici ispod.

Napomena

1 KB (kilobajt) = 1024 B (bajt)
1 MB (megabajt) = 1024 KB (kilobajt)
1 GB (gigabajt) = 1024 MB (megabajt)
1 TB (terabajt) = 1024 GB (gigabajt)

Promjena naziva fajlova i foldera – Rename

Naziv ikonice (fajla ili foldera) možete promijeniti tako što desnim tasterom miša kliknete na nju, odaberete opciju **Rename**, otkucate novo ime i potvrđite klikom na praznu površinu ili kliknete na **Enter** sa tastature.

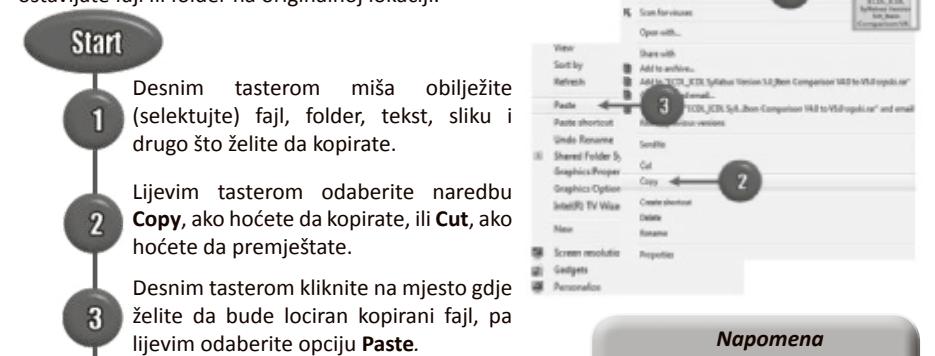
Drugi način kako možete promijeniti ime je tako što selektujete fajl/folder, sačekate nekoliko trenutaka i ponovo kliknete jednom lijevom tasterom miša na ime ikonice. Ime će promijeniti boju pozadine. Otkucajte novo ime i potvrđite klikom sa strane ili opcijom **Enter** sa tastature.

Ukoliko ste podesili računar tako da vidite ekstenziju fajla, treba promijeniti dio imena prije tačke. Ako promijenite ekstenziju, mijenjate tip dokumenta, odnosno program koji je zadužen za obradu tog dokumenta. Npr. ako se tekstualni dokument „proba.txt“ preimenuje u „proba1.jpg“, promijeniće se tip dokumenta u sliku. Tako će se dvostrukim klikom pokrenuti program za obradu slike, koji će prijaviti grešku.

Kopiranje i premještanje fajlova i foldera – Copy / Cut

Kopiranje je jedna od najvećih prednosti korišćenja kompjutera. Fajlove i foldere možete kopirati iz jednog foldera u drugi i sa jednog diska na drugi. Kopiranjem na neki prenosni uređaj (CD, DVD, fleš memoriju) fajlove i foldere možete prenijeti na drugi računar, ali original ostaje i na početnoj lokaciji.

Premještanjem na neki prenosni uređaj ne ostavljate fajl ili folder na originalnoj lokaciji.

Napomena

Ako želite da selektujete više fajlova ili foldera istovremeno, treba da pridržite taster **Ctrl** sa tastature i odaberite ih.

Napomena

Umjesto odabira opcije **Copy** možete istovremeno pritisnuti tastere **Ctrl + C**, a umjesto **Cut** pritisnite **Ctrl + X**.

Napomena

Umjesto odabira opcije **Paste**, možete istovremeno pritisnuti tastere **Ctrl + V**.

11

Prosvjetni rad

MART 2015

BROJ 33

Svečano obilježeno 66 godina „Prosvjetnog rada“

PROSVJETNI RADNICI, NAUČNI I KULTURNI STVARAOCI DAJU DUŠU NAŠEM LISTU

„Prosvjetni rad“ je uvijek zavisio, što je prirodno, od saradnika i njihovog stručnog, slobodnog, kritičkog, objektivnog i analitičkog mišljenja

U prisustvu predstavnika vaspitno-obrazovnih ustanova i gostiju prigodom svečanosti obilježeno je 66 godina postojanja „Prosvjetnog rada“, lista crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika. Ovogodišnji program proslave organizovan je u podgoričkoj SSŠ „Ivan Uskoković“. Izveden je prigodan kulturno-zabavni program koji je organizovala i uređila profesorica crnogorskog jezika i književnosti Olga Andić, koordinatorka novinarske sekcije škole. Program je počeo izvođenjem crnogorske državne himne, a Jelena Jevtović, učenica SSŠ, bila je u svojstvu voditelja. Učenice Jovana Mirković i Milica Radunović kazivale su pjesmu-poslanicu „Crnogorcima“ Svetog Petra Cetinskog, stihove „Cna Gora“ Vladimira Visockog, koji je prepevao Vukale Đerković, pjesmu „Zavjet“ Mirka Banjevića, „Pjesme Ali Binačku“ Radovana Zogovića, kao i tekst Milorada Stojovića „Naš savremenik Marko Miljanov“. Osim Sv. Petra Cetinskog i Vladimira Visockog, riječ je o istaknutim crnogorskim naučnim i književnim stvaraocima, dugo-godišnjim glavnim i odgovornim urednicima i članovima prve redakcija „Prosvjetnog rada“.

Svojim nastupom program su upotpunili i učenici Umjetničke škole za osnovno i srednje obrazovanje za mlade talente „Andre Navara“. Vukica Rašović, violina, (učenica II razreda srednje) Emin Nišić, viola (učenik IV razreda) i Tijana Rončević, violina (učenica II razreda srednje) sa profesorom Bogdanom Asanovićem.

Uručene i godišnje nagrade

Nagrada „Dragan Kujović“, koja nosi ime crnogorskog državnika i dugogodišnjeg ministra prosvjete i prvog predsednika Upravnog odbora „Prosvjetnog rada“ dodijeljena je Blagoti Koprivici, saradniku i dopisniku iz Nikšića, Šavnika i Žabljaka. Uručene su i tradicionalne nagrade za kratku novinsku priču. Žiri u sastavu: Bogić Rakočević, predsednik, dr Goran Sekulović i Jovanka Vukanović, istaknuti književnici i književni kritičari, dodijelili su I nagradu Ninoslavu Zlatković, II Vinči Perišić Šarenac, dok je III prijala Mirsadi Šabotić.

Žiri u sastavu: Dušan Đurišić, predsednik, i članovi Slobodan Vukanović i Dragiša L. Jovović, istaknuti crnogorski pje-

snici za decu i mlade, dodijelio je nagrade za najbolje učeničke radove. Pored nagradenih daka, prisustvovali su i roditelji i članovi porodica, kao i mentori-profesori crnogorskog jezika i književnosti.

Slobodan Vukanović uručio je prvu nagradu Luki Čmiljaniku, učeniku VI razreda OŠ „Risto Ratković“, za pjesmu „Što sve može ljepe riječi“, drugu Katari- ni Marković, učenici VI razreda OŠ „Risto Ratković“ (Bijelo Polje) (pjesma „Što da budem“). Treću nagradu ravnopravno je dodijeljilo pet učenika: Nastasija Latković, učenica IX razreda OŠ „Njegoš“, sa Cetinju (pjesma „Njegoš s ljbavlju“), Đorđe Vulević, učenik V razreda OŠ „Sutjeska“, iz Podgorice (pjesma „Čežnja jedne knjige“), Vukman Šćepanović, učenik III razreda OŠ „Risto Manojlović“, iz Kolašina (pjesma „Zima u mom gradu“), Vuk Tešović, učenik VII razreda OŠ „Olga Golović“, Nikšić (pjesma „Cetinje“) i Jovana Burić, učenica VII razreda OŠ „Olga Golović“, iz Nikšića (pjesma „Ra-zlog za moju pjesmu“).

Prvu nagradu za sastav dobila je Marija Pejović, učenica VII-II razreda OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike za tekst „Srela sam Mletačkog dužda“, druga je pripala Tari Tomanović, učenici VIII razreda OŠ „Orjenski bataljon“ iz Bijele za priču „Tri brata“, dok je treća za sastav u prozi dodijeljena Andeli Beladi, učenici V razreda OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ iz Budwe za priču „Lisac i mačak“.

O istoriji, tradiciji, aktualnom trenutku i perspektivama lista „Prosvjetni rad“ govorio je odgovorni urednik dr Goran Sekulović.

On je na početku pozdravio domaćine, goste i članove porodice Dragana Kujovića.

Podsetio je, da je prvi broj „Prosvjetnog rada“ štampan 15. januara 1949. godine na Cetinju kao glasilo, tj. organ Ministarstva prosvjete i kulture NR Crne Gore.

„Od 1956. godine list izlazi u Titogradu, kao publikacija strukovnih sindikata prosvjetnih, kulturnih i naučnih radni-

U FUNKCIJI CRNOGORKE PROSVJETE, NAUKE I KULTURE: Detalj sa svečanosti

ka Crne Gore. List je publikovan jednom mjesечно, a od 1. marta 1958. godine petnaestodnevno. Glavni i odgovorni urednici lista bili su: Danilo Lekić, Đoko Pejović, Mihailo Čukić, Mirko Banjević, Dimitrije Živanović, Radivoje Šuković, Nikica Vujović, Jakša Novaković, Vukale Đerković, Svetozar Piletić, Mijo Brajović, Radivoje Ostojić i Miroje Vuković. List je dobio nagradu „Oktoih“ (1998). Prethodnici „Prosvjetnog rada“ bili su „Grlica“ i „Prosvjeta“. Upravo se navršava 180 godina od publikovanja prve crnogorske periodične publikacije „Grlica“ koju „Prosvjetni rad“ takođe bastini. „Grlica“ je izlazila od 1835–1839. g., i u njoj su se objavljivali i prvi crnogorski udžbenici i prosvjetni, kulturni i naučni prilozi. „Prosvjetu“, list za crkvu i školu izdavalje je Knj. crn. ministarstvo prosvjete i crkvenih djela. Časopis je izlazio na Cetinju od 1889. do 1901. sa prekidima, u mjesечnim sveskama, ponekad i kao dvobroj. Urednici su bili: tadašnji ministar za prosvjetu i crkvene poslove Jovan Pavlović (1889–1891), Jovan Sundencić (1892–1894) i Jovan Ljepava (1895–1901). Objavljivao je službena akta, stručne i naučne priloze i svojevrsna je hronika crnogorskog obrazovanja krajem 19. vijeka, ostavivši trajan pečat na edukaciju čitaoca, osobito nastavnika i sveštenika.

„Prosvjeta“ imala višestruk značaj za crnogorsko školstvo i crnogorsku crkvu

Zato je „Prosvjeta“ imala višestruk značaj, posebnu ulogu i misiju, kako za crnogorsko

školstvo i crnogorsku crkvu, tako i za crnogorsku kulturu i nauku. Posebna pažnja je posvećena opisima crnogorskih crkava i manastira i sakupljanju građe o njima. Imamo pokušaja rada na leksikografiji, sakupljanju priloga za rječnike. Danas, kada, nažalost, još uvijek nemamo crnogorsku Enciklopediju i druge crnogorske leksikografske publikacije, vidi se koliki značaj u ovom smislu imaju časopisi kao što su bili „Grlica“ i „Prosvjeta“, ili aktuelne publikacije „Vaspitanje i obrazovanje“ i „Prosvjetni rad“. Sve su one ostavile i ostavljaju neizbrisiv trag u nacionalnoj, državotvornoj i intelektualnoj crnogorskoj povjesnici. Svakako treba posebno naglasiti značaj časopisa za pedagošku teoriju i praksi „Vaspitanje i obrazovanje“, koji veoma uspješno dvo-mjesečno izlazi od 1975. godine i koji, zajedno sa „Prosvjetnim radom“, treba i ubuduće da bude predmet adekvatne pažnje države u smislu stvaranja prostora za njihovu punu afirmaciju“, objasnio je dr Sekulović.

Govoreći o aktuelnom trenutku Redakcije „Prosvjetni rad“, on je ukazao da fokus rada predstavlja borba za dostojanstvo prije svega prosvjetnih radnika, jer, oni utikavaju dušu listu. On se svojom konceptcijom zalaže za jedinstveni državni, prosvjetni, kulturni i naučno-istraživački crnogorski prostor, za crnogorski nacionalni, prosvjetni, građanski i državni multikulturalni okvir u kojem nikome neće biti tijesno i niko neće imati potrebu da neće drugo zadovoljenje svojih interesa, osim onih u funkciji civilizacijske i stvaralačke prirodne nadogradnje. U skladu sa vre-

„Prosvjetni rad“ dobio i svoju facebook stranu

„Prosvjetni rad“ je dobio i svoju facebook stranu, TV Crna Gora je snimila dokumentarni film „Jubilej 125 godina ‘Prosvjetne’ i 65 godina ‘Prosvjetnog rada’“, održana je promocija jednog od brojeva lista u Nacionalnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici... S posebnom pažnjom pratimo naučno-tehnološko-ekonomsko-preduzetništvo i društvenu odgovornost, društvenog i životnog standarda prosvjetara. Gradimo i afirmišemo crnogorske i civilizacijske vrijednosti antifašizma, kreativnosti, inovativno-razvojnog i naučno-istraživačkog duha, idejnog, kulturnog, umjetničkog, sportskog i svakog oblika stvaralaštva mladih naše zemlje. Jer, baština, kultura i naša sljedeće se čuvaju, ali i stalno stvaraju i nadograđuju, te stavljaju u funkciju razvoja naše zemlje“, naglasio je urednik Sekulović.

U listu se redovno objavljaju teme o našoj dijaspori i njenim aktivnostima na planu obrazovanja, kulture i nauke, kao i redovne priloge o aktivnostima međunarodnih organizacija u Crnoj Gori, a od ovog broja startovao je stalni podlistak „Crnogorski identiteti“ gla-

Mirsada Šabotić, profesorica crnogorskog – srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti iz Rožaja: Književnost edukuje

DOBRA PRIČA ŠALJE PORUKE LJUDSKOSTI I TOPLINE

U eri tehnologije a posebno interneta kada knjiga polako gubi bitku zaposleni u Prosvjetnom radu su došli na ideju da realizuju projekat sa ciljem promovisanja lijepih riječi. Ovo naše druženje ukazuje da su uspjeli u svom naumu

NIŠTA NE MOŽE ZBLIŽITI LJUDE KAO DOBRA PRIČA:
Mirsada Šabotić

U ime nagrađenih za kratku novinsku priču zahvalila se Mirsada Šabotić, profesorica crnogorskog – srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti iz Rožaja. Govoreći o vrijednostima priče i književnosti uopšte, ona je istakla da ništa ne može zbljžiti ljudi kao dobra priča, a kada se priča pretoči u pisani riječi i krene na svoje putešestvije od čitaoca do čitaoca, tek onda dobija univerzalne dimenzije.

„Književnost edukuje. Iz dobre priče možemo saznati šta to oplemenjuje čovjeka a šta ga odvlači od onog neljudskog. Nikakva istorija niti bilo koja nauka ne mogu edukovati čovjeka kao književnost, kao dobra priča koja šalje poruke ljudskosti i topline. U eri tehnologije a posebno interneta kada knjiga polako gubi bitku pod najezdom različitih sajtova, gdje se savremenom čovjeku pruža prilika da čita i ono što je dobro i ono što ne zavređuje čitalačku pažnju, zaposleni u Prosvjetnom radu su došli na ideju da realizuju projekat sa ciljem promovisanja lijepih riječi. Ovo naše druženje ukazuje da su uspjeli u svom naumu“, istakla je profesorica Šabotić.

Riječ direktora podgoričke SSŠ „Ivan Uskoković“ profesora Žarka Borovinića:

NEKA LIST TRAJE DOK POSTOJI PROSVJETA I DOŽIVI BESKONAČNOST

SA ZADOVOLJSTVOM U SVOJSTVU DOMAĆINA:
Žarko Borovinić

ga glasilo prosvjetnih radnika koje afirmiše naš rad, kao i uspjeha i talente dece. Novom praksom proslave, list će se još više približi prosvjetnim radnicima. „Prosvjetni rad“ je prije svega glasilo prosvjetnih radnika koje afirmiše naš rad, kao i uspjeha i talente dece

Novom praksom proslave, list će se još više približi prosvjetnim radnicima. „Prosvjetni rad“ je prije svega glasilo prosvjetnih radnika koje afirmiše naš rad, kao i uspjeha i talente dece

Ovogodišnji program proslave organizovan je u podgoričkoj SSŠ „Ivan Uskoković“. U ime kolektiva SSŠ „Ivan Uskoković“, prisutnima se obratio Žarko Borovinić, direktor, izražavajući zadovoljstvo što je nakon podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ u svojstvu domaćina izabrana ova vaspitnoobrazovna ustanova. On je pohvalio odluku i ljepu praksu da se obilježavanje proslave svake naredne godine održava u drugoj školi u zemlji.

„Prosvjetni rad“ je prije svega glasilo prosvjetnih radnika koje afirmiše naš rad, kao i uspjeha i talente dece

Obrazloženje za dodjelu nagrade „Dragan Kujović“ za 2014. godinu Blagoti Koprivici

IZ KOPRIVIČINI TEKSTOVA SE MOŽE UČITI SLOBODARSKI I EVROPSKI IDENTITET CRNOGORACA

Kao krajnje vrijedni, agilni i inventivni saradnik, Koprivica je u kontinuitetu autor niza tekstova u kojima se očituje njegova visoka predanost i posvećenost afirmaciji crnogorske prosvjete, kulture i nauke

Blagota Koprivica zaslužio je da bude treći laureat ugledne nagrade „Dragan Kujović“ koju „Prosvjetni rad“ dodjeljuje za pregalštvo posebne vrste u domenu javnog rada, prosvjete, žurnalistike, kulture i nauke.

On je stalni saradnik „Prosvjetnog rada“ već više od dvadeset godina.

Dugogodišnji je profesor jezika i književnosti koji je sticajem životnih okolnosti prosvjetni poziv obavljao u osnovnim i srednjim školama u BiH, a poslije raspada bivše SFRJ isključivo se posvetio saradnji sa našim listom – u posljednjih nekoliko godina, a naročito u 2014. godini, izuzetno je dobio priznanje u domenu bogatstvu i kvalitetu „Prosvjetnog rada“. Kao krajnje vrijedni, agilni i inventivni saradnik, Koprivica je u kontinuitetu autor niza tekstova u kojima se očituje njegova visoka predanost i posvećenost afirmaciji crnogorske prosvjete, kulture i nauke. Blagota Koprivica je dugogodišnji i vokalni radnik, novinar, književnik, urednik i u informativnim i u izdavačkim kućama, stalni saradnik i dopisnik „Prosvjetnog rada“, de je, kako piše, „ostao u vjernoj saradnji više od dvije decenije“. Svoj prosvjetni, stvaralački, intelektualni i humanistički angažman utkao je kako u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, tako i u radu na mnogim kulturnim projektima, knjigama, redakcijskim zadacima velikog broja časopisa i listova... Koprivica u svojim tekstovima iz prosvjete, kulture i nauke se velikog prostora niškičke, plužinske i šavničke opštine prije svega, ne daje samo šture informative sadržaje, već se iz njih mogu učiti istorijske lekcije za sve generacije. On podseća na zbivanja od vremena antičke Crne Gore i ilirske i rimske epohe Duklje do perioda druge polovine XIX vijeka kada upravo na ovom crnogorskom području – tko uz granicu sa Bosnom i Hercegovinom koja je tada bila u sastavu Turske carevine – Crnogorci i crnogorska vojska pobijeduju u odsudnim bitkama za međunarodno utemeljenje i priznanje crnogorske države, kao i do perioda dva Balkanska i dva Svjetska rata, u znacenju kojih je na tom prostoru simbolično izgrađen veliki broj spomeničkih obilježja i nacionalnih i državnih podstnika na slavne bitke crnogorske viteško-slobodarsko-odbrambene vojske i na velike istorijske žrtve crnogorskog naroda. O svemu tome Blagota Koprivica piše u funkciji prosvjetno-pedagoškog valorizovanja ovih za državu Crnu Goru izuzetno važnih istorijskih događaja i procesa.

„Blagota Koprivica u svojim novinskim prilozima za „Prosvjetni rad“, bogatim i po kvantitetu i po kvalitetu, spaja prošlost i sadašnjost, kulturu i prosvjetu, istoriju i budućnost. Krajevi Crne Gore prema hercegovačkom dijelu BiH liče, kaže Blagota slikovito i poetično, na „kazan u kom je proključala istorija, progovorila pa učutala prije 180.000 hiljada godina u pečini Crvena Stijena, u kojoj je otkrivena mnogoslojna paleolitska rezidencija našeg dalekog pretka“: Iz njegovih novinskih tekstova se može učiti istorija i ono što je najvažnije: slobodarski i evropski identitet Crnogoraca i civilizacijska sadržina i svo bogatstvo, različitost i slojevitost naše zemlje. Crna Gora i crnogorski identitet, poručuje Blagota, vjekovima su se branili tu na granici naše zemlje sa raznim nekadašnjim moćnim imperijima i carstvima, na granici na kojoj se vodila dvostruka a jedna jedinstvena bitka, i mačem i perom, za slobodu i državu i za znanje i prosvjetu, za otadžbinu i škole na svom narodnom, crnogorskom jeziku. On vodi računa o, kako piše, „malobrojnim učenicima škole duge tradicije na granici – de su udareni postamenti crnogorskoj državnosti“. Čacima ovog istorijskog kraja, piše Blagota, lako je učiti istoriju, jer im je podneblje istorijska čitanka u kamenu od kog su sazidani poveči hramovi znanja...“

I on uporno i stalno brine o prosvjeti, školama, đacima i nastavnicima na ovom dosta velikom i značajnom području naše zemlje i piše hroniku svih tamošnjih zbivanja ne samo u obrazovanju već i u kulturi i svakodnevnom društvenom životu u cijelini. Riječ je o školama među najstarijim u našoj zemlji, kao što je škola „Jovan Draganić“ u Petrovićima koja postoji već preko vijek i po. Školske ustanove u ovim krajevima nijesu samo prosvjetni i kulturni, već sveukupni životni prosvjetiteljski i razvojni centri i neophodna pretpostavka za njihov zapravo biološki i populacijski opstanak i trajanje. Sve se to očituje u Blagotinim tekstovima i zbog toga je njegov rad još vredniji i tim prije zaslužuje svaku podršku i povahu.

Kao primjer Blagotinog značajnog pisanja i o školstvu i o kulturi, i značajnog povezivanja svog bogatstva crnogorske nacionalne kulture sa njenim širim tokovima i uvijek prisutnim svehumanističkim, kosmopolitskim i internacionalnim usmjerenjima, neka posluži sljedeći citat iz njegovog zapisa iz Nikšića „Auto na korzu“ nije stalo“ koji je objavljen prošle godine u martovskom broju: „Od Josipa Sladea i njegovog tlocrta prostranog Trga u Nikšiću, kakav nemaju ni mnogo poznatiji gradovi, a kojim dominira bronzan spomenik kralja Nikole na pomamnom „dorinu“, ubrzano se krečalo Tinovo „Auto na korzu“ objavljeno u Štampariji braće Kavaja davnih 30-tih godina prošloga vijeka. A misli, pune slobode, šire su se u „Slobodnoj misli“, značajni koncipiranoj publikaciji Stočana Cerovića, dok je i prva „Pobjeda“, pramjaka svih crnogorskih glasila, tu objavljena. Sva crnogorska informativa od „Pobjede“ počinje i njoj se vraća, reformisanoj i uglačanoj, oslobođenoj od natruha i novinarskog balasta.“

Davno je u spletu crnogorskih igara zaigran i crnicički oro na daskama „Zahumlja“ koje odolijeva vremenu i istorijskim izazovima, mijenjajući i vraćajući staro slavno ime na ponos svih članova

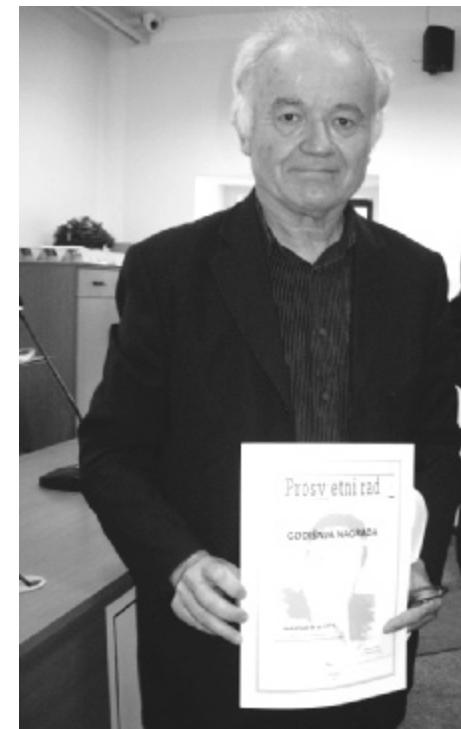
– od podmlatka do seniorskih brojnih sekcija – sa kojim se ne mogu ravnati ni mnogi profesionalci... Nezaustavljivo je ‘Auto na korzu’, guraju ga i pokreću mlade snage – perpetuum mobile, brigade junoša literarnih sekcija svih škola niškičke regije, te nije nikakvo čudo što živi krilatica: U Crnoj Gori svaki drugi je pjesnik... Neka bude tako.“

I, zaista, neka bude tako, kao što je u Blagota Koprivica zaslužio da bude treći laureat ugledne nagrade „Dragan Kujović“ koju „Prosvjetni rad“ dodjeljuje za pregalštvo posebne vrste u domenu javnog rada, prosvjete, žurnalistike, kulture i nauke“.

Riječ zahvalnosti Blagote Koprivice: Nije teško pisati kada imaš o čemu

„NOMEN EST OMEN“ A IME DRAGAN KUJOVIĆ JE VELIKO

Banjan dobiše prvu školu 1861. godine, a potom otvorise i nekada velike, a sada male škole velikih uspjeha: Velimlje, Crkvica i Vraćenoviće u kojim je Vesna Mijušković, direktorica, za nekolike prethodne godine napravila pravu renesansu renoverajući seoski dom i napuštenu školu u Pilatovcima, obezbijedila interaktivnu tablu, organizovala ljetovanje za đecu iz Bijele

PREGALAŠTVO POSEBNE VRSTE:
Blagota Koprivica

snik“ na četiri strane sa svježu da je očuvanje i razvoj crnogorskog nacionalnog i građanskog multikulturalnog identiteta isto što i naše dostizanje i jačanje evropskih obrazovnih, naučnih i kulturnih standarda u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Stalni saradnici i autori priloga nisu samo prosvjetni radnici i dači iz vrtića, osnovnih i srednjih škola, već i profesori i studenti sa sva tri univerziteta, a uspostavili smo i stalnu autorskiju saradnju sa studentima žurnalistike Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore koji su počeli redovno da pišu za naš i njihov list o najinteresantnijim dešavanjima u studentskom životu.

Naravno, tu su i saradnici iz različitih organa u okviru državnih institucija, i to ne samo iz prosvjetne, nauke i kulture, već iz skoro svih ministarstava i njima pripadajućim zavodima i centrima, kao i iz đečjih i omladinskih saveza i udruženja, kulturnih i umjetničkih ustanova i organizacija, iz civilnog i nevladinih sektora, itd.

Pokrenuli novu tradiciju izbora najboljih đečjih ostvarenja

„Prošle godine smo nastavili, poslije jednogodišnje pauze ne našom kriticom, obilježavanje godišnjice osnivanja lista i dodjeljivanje naše Nagrade „Dragan Kujović“, a ove, uz to, obnovili i tradiciju nagradjivanja radova na Konkursu za najbolju novinsku priču, ali i pokrenu-

li novu tradiciju izbora u posebnim kategorijama najboljih đečjih poetskih i proznih ostvarenja na odgovarajućem Konkursu našeg stalnog dodatka „Đečijeg svijeta“. Na ovaj način vratimo se određene, vrlo značajne, simboličke sadržaje rada koji su činili i čine „Prosvjetni rad“ prepoznatljivom i reprezentativnom crnogorskom nacionalnom i državnom, prosvjetnom, medijskom i kulturnom institucijom.

Poslije dvije godine izuzetno velikih teškoča u radu lista od kada smo izgubili svoj raniji višedesecijski pravni subjektivitet i postali jedno od odjeljenja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, situacija se promjenila sa dolaskom nove rukovodeće garniture u Zavodu prije nepunu godinu dana, kada smo dobili punu podršku, pomoći i razumijevanje. No, zbog dijametralne različitosti radnih i profesionalnih preokupacija „Prosvjetnog rada“ i Zavoda ostaće da se u narednom periodu vidi koji je to najbolji radni i organizacioni model za postojanje i najefikasnije djelovanje „Prosvjetnog rada“. Tim prije što su iste i slične ustanove u zemljama u okruženju samostalni pravni subjekti. Države u regionu su se opredijelile za takav koncept, jer su prepoznale značaj ove vrste štampanih medija za očuvanje civilizacijsko-obrazovnog, nacionalnog, državnog, multikulturalnog i građanskog identiteta malih naroda i malih zemalja u procesu globalizacije i evropskih integracija. I tim pri-

je i više što je pred „Prosvjetnim radom“ niz neophodnih, ozbiljnih, složenih i odgovornih zadataka, kao što je dinamičnije i aktuelnije informisanje, brža i efikasnija štampa, distribucija i marketinška i radna komunikacija sa javnošću i društvom, obnova naše evo tri godine ugasle izdavačke djelatnosti u kojoj bi se akcenat dao na, prije svega, autorske publikacije prosvjetnih radnika, među kojima imamo i one koje valorizuju istoriju crnogorske prosvjete, kao i na knjige iz crnogorske književnosti za đecu i mlade, prelazak na petnaestodnevno izlaženje, početanje posebnog đečjeg lista, jače, redovno i uredno dolaženje do svih crnogorskih opština, škola, ustanova, pojedincu, itd. Da bi se ideja pretočila u djelo i stvarnost, potrebna je misao-prestižnica. Trudimo se da budemo jedna od njih, te ako smo makar i djelimično u tome uspjeli, to nam čini veliku čast i obavezu. Crna Gora i njeni reprezentativni i simboličke nacionalne, državne, prosvjetne i kulturne institucije (a bez lažne skromnosti i „Prosvjetni rad“) – pokazale su se vitalnim, djelotvornim i dugotrajnim zato što su njihovi ugledni i jaki muzeželnici gledali u budućnost.

Potrebno je dati priznanje svačijem dostojarstvu i integritetu, što bi rekao Njegoš, preneseno na ljude, svakom članu prirode – „kako gordom lafu, tako i malom mrvu“. Toga pravila i te mudrosti, drži se i naš list, izveštavajući o našoj stvaralačkoj

bro u radu ranijih Redakcija i odgovornih urednika, Upravnih odbora i saradnika. A toga je neizmjerno puno. Pregaocu i Bog pomaže. Tek, koliko bi trebalo – ljudi. Uostalom, put borbe za obnovu crnogorskog subjektiviteta, digniteta, dostojanstva i suvereniteta, krenuo je od koncepta državnog samofinansiranja. Potrebno je da ga za dobro upravo crnogorske države i svih njenih građana sledi, u mjeri u kojoj može, svaki odgovorni društveni, radni i poslovni subjekt, pa i „Prosvjetni rad“, kao što je to godinama uspiješno činio. Tako mi u Redakciji lista shvatamo našu misiju prosvjetiteljskog i stvaralačkog, istinosnog i moralnog, služenja crnogorskoj državi, prosvjeti, naući, kulturi i demokratiji.

Drugi najstariji printani, a treći medij u zemlji

Zato s pravom vjerujemo i nadamo se da će crnogorski prosvjetni, kulturni i naučni radnici ponovo radi racionalnosti i društvene cjeljednosti imati u potpunosti svoj periodičan štampani medij – kao samostalan i ravnopravan prosvjetni, kulturni i naučni informativni pravni subjekt sa svim ostalim državnim prosvjetnim i drugim ustanovama, koji bi tako obnovio svoje u kontinuitetu višedesecijske generacije, ali i odgovornosti za svoj krajnje ozbiljan i suptilan državni, društveni, medijski i prosvjetni zadatak – i da će ovu realnu potrebu i interes javnosti i

drugog najstarijeg printanog, a trećeg medija u zemlji u zemlji, uslužiti Ministarstvo prosvjeti i državni crnogorski organi od kojih imamo punu podršku u svom radu zahvaljujući kojih smo i potčeli da izlazimo iz prethodno navedenih teškoča.

Ne treba se odreći mogućnosti da se i koriguje nešto što se u praksi ne pokaže dobrim. Sa ciljem da ono što je bilo i što jeste dobro i dalje bude 'predmet pažnje i podsticanja nadležnih državnih organa' na korist i u funkciji dobrobiti čitavog društva. Na sreću, ujvick je bilo onih koji su viđeli više i dalje i zato bili uspiješni. Dokaz za to je i 66 godina od našeg postojanja, ne samo sa sadašnjim kvalitetnim i sadržajnim člancima i prilozima u samom „Prosvjetnom radu“, već i sa sadašnjim – što nas dakako veoma raduje ali i obavezuje, novim stalnim i specijalizovanim dodacima – i budućim listovima i časopisima, raznovrsnim i popularnim knjigama, publikacijama i vanudžbeničkom literaturom namijenjenih prije svega prosvjetnim radnicima, ali i đacima i studentima, mlađima svih uzrasta, sve u skladu sa zahtjevima sremenosti, sa obavezama dobitnika „Oktolla“ i što je svačak najvažnije, nepristrasnim i strogim kriterijumima, potrebama i očekivanjima naših čitalaca i ukupne crnogorske javnosti, zaključio je odgovorni urednik dr. Goran Sekulović.

**Serifa Begzić
Nikola Nikolić**

REFORMA OBRAZOVANJA ZASNOVANA NA POSTULATIMA I PRINCIPIMA AKTIVNOG UČENJA: Sa skupa

Organizovanjem stručnog skupa Aktivno učenja/nastave: od koncepcije do prakse, Zavod za školstvo Crne Gore obilježio je dva deset godina primjene ovog veoma važnog projekta koji je bio preteča novog pristupa nastavnoj praksi. Autori programa i veliki broj nastavnika i stručnih saradnika, koji su bili pioniri njegove primjene u crnogorskom obrazovnom podsetili su na ciljeve ovog projekta, rezultate i to koliko je on stvarno zaživio u praksi.

Radoje Novović, načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo, ukazao je da je program teorijski i praktično razvijan u saradnji ministarstava Srbije i Crne Gore, te uz podršku Kancelarije Unicefa u Podgorici i Beogradu. „Mislim da je program Aktivno učenje doprinio da veliki broj nastavnika da poseban impuls i energiju reformi obrazovanja Crne Gore, da je on potencirao i mnoge druge projekte tipa kritičko mišljenje, da je naglašavao etnos škole ili vaspitnu ulogu škole, da se bavio položajem deteta u školi, kao i da je čitava reforma obrazovanja zasnovana je na postulatima i principima aktivnog učenja”, kazao je Novović.

Otvarami skup, pomoćnik direktora Zavoda za školstvo Radoslav Milošević Atos kazao je da riječ o revolucionarnom poduhvatu u smislu promjene načina rada u nastavi. „Zamisao da učenik aktivno učestvuje, usvaja znanja i na zanimljiv i kreativan način razvija kritičko mišljenje, samopouzdanje i ličnost prvi su prihvatali pedagozi i psiholozi koji su nakon završene obuke zajedno sa nastavnicima radili na njegovoj primjeni u praksi. Kao sve moderne ideje koje idu u korak s vremenom i čak malo ispred njega, i aktivno učenje je pratila izvjesna doza skepsa, pa i otpora u smislu tvrdnje da učenik kao aktivni učesnik u nastavnom procesu može umanjiti didaktičku komponentu nastave. Vrijeme je ipak pokazalo da oni koji su sumnjali u primjenljivost ideja aktivnog učenja nijesu bili u pravu i da su sve oblasti obrazovanja na svim uzrastima obogaćenje primjenom principa aktivnog učenja. Ono je postalo temelj savremenog koncepta obrazovanja, reformskih promjena koje su u obrazovanju Crne Gore desile kasnije”, naglasio je Milošević.

Mali zemljotres za nastavnu praksu

Jedan od aktivnih promotera ovog projekta, bivši

pomoćnik ministra prosjevete Radovan Damjanović kazao je da je, gledano sa strane, ovaj projekat bio jedan mali zemljotres za nastavnu praksu, pa i teoriju. „Bio je to bazni, početni, inicijalni program koji je donio taj svježi dah, a zaposleni u školama željeli su da se dese neke promjene. Ovaj projekat je otvorio vrata uvođenju tih novina, ne samo kroz ovaj, nego i kroz mnoge druge projekte”, smatra Damjanović.

Savjetnica u Zavodu za školstvo Nađa Luteršek podsetila je da je projekt nastao 1994. godine u krajnje nepovoljnim uslovima, vremenu, kada je školski ambijent bio narušen na neki način a nezadovoljstvo nastavnika bilo veliko uslovima rada i primanjima, ali su, bez obzira na te okolnosti, autori projekta smatrali da se i u tom vremenu može raditi na stručnom usavršavanju nastavnika. „Smatram da je bilo važno što je kroz ovaj projekat ukazano na ono što je bila najveća slabost našeg školskog sistema a to je upravo položaj učenika. Tako da je projekt definisao svoje ciljeve da prevaziđa te slabosti. Ciljevi su bili da se obogati rad na poboljšanju kvaliteta rada i znanja koje učenici stišu u školi, ali i da se promijeni krajnje pasivna uloga učenika kako bi oni bili aktivni učesnici u nastavnom procesu. S pravom se može reći da je ovo program koji se bavio obrazovanjem za budućnost. On je svojom koncepcijom i svojim metodama nastave/učenja obučavao nastavnike za primjenu tih metoda i istovremeno za promjenu nastavne prakse”, ocijenila je Luteršek.

Pokrenuta velika energija i interesovanje

Ukazujući na aktivnosti tokom dvodecenijskog realizovanja ovog projekta u Crnoj Gori, Tanja Vujović, koordinatorica projekta, kazala je da je program realizovan bazičnim i supervizijskim seminarima za nastavnike, stručne saradnike, prosjevete inspektore, direktore osnovnih škola, kao i instruktoare. Primjenivani su i moduli obuke za male škole i kombinovana odjeljenja, te za rad s dečem romske populacije. „Ovaj period se može podijeliti u tri faze. Prva je od 1995. do 2000. tj. od seminara krajem decembra 1994. godine na Cetinju. Ta prva faza mogla bi se nazvati i razvojnom fazom. Nakon pilot seminara na Cetinju uslijedili su bazični seminari za stručne saradnike i nastav-

nike u svim regijama u Crnoj Gori. Formirana je mreža M 20 plus u kojoj je bilo 14 škola iz Srbije i šest iz Crne Gore. U svakoj od tih šest škola održani su petodnevni seminari koji su realizovali autori projekta, a mi instruktori bili smo asistenti. Pokrenuta je velika energija i veliko interesovanje. Ta obuka nam je puno značila. Stekli smo znanja i vještine koje nismo ima-

U Zavodu za školstvo u Podgorici organizovan stručni skup povodom 20 godina primjene projekta Aktivno učenje/nastava

TEMELJ SAVREMENOG KONCEPTA OBRAZOVANJA

- **Radoje Novović:** Projekat doprinio da veliki broj nastavnika da poseban impuls i energiju reformi obrazovanja Crne Gore
- **Radoslav Milošević Atos:** Riječ je o revolucionarnom projektu u smislu promjene načina rada u nastavi
- **Radovan Damjanović:** Program otvorio vrata uvođenju novina, ne samo kroz ovaj, nego i kroz mnoge druge projekte
- **Nađa Luteršek:** Kroz projekat ukazano na ono što je bila najveća slabost našeg školskog sistema a to je položaj učenika
- **Tanja Vujović, koordinatorka:** Program realizovan bazičnim i supervizijskim seminarima za nastavnike, stručne saradnike, prosjevete inspektore, direktore osnovnih škola i instruktore
- **Prof. dr Ivan Ivić:** Nažalost, naša škola je dalje mjesto đe se drži nastava. Ima škola đe se primjenjuje aktivna nastava, ali to nije postalo sistem. Obrazovni sistem je veliki sistem i veoma se teško mijenja, inertan je i teško prihvata novine

učenja. Gotovo da nije bilo škole u Crnoj Gori do koje na neki način nijesu došle ideje projekta. Sve ovo odvijalo se u vrijeme početka i pripreme prve faze reforme obrazovanja. Neki ciljevi reforme obrazovanja u Crnoj Gori prepliću se sa ciljevima ovog projekta. Mnogi koji su uključeni u reformu primjenjivali su ideje aktivnog učenja, oni su i autori udžbenika, recenzenti, a i danas su nastavnici koji su prošla obuku i primjenjivali aktivno učenje među najboljim nastavnicima u Crnoj Gori. Treća faza traje od 2005. do danas. To je period u kojem je začinjela reforma. Što se tiče profesionalnog razvoja nastavnika u Zavodu za školstvo formiran je Odsjek KPR. Razvijen je veliki broj programa obuke za nastavnike koji su akreditovani. Projekt aktivno učenje je im-

mentiran u mnoge procese u obrazovanju i programe obuke za nastavnike.

Prof. dr Ana Pešikan, član autorskog tima, ukazala je da je ovaj projekta ušao u bazu evropskih inovativnih programa iz njega su nikli brojni različiti moduli. Jedna od važnih stavki da bi ove ideje došle do prakse i drugačijih efekata ili postignuća naših učenika jeste da se one izučavaju tokom obrazovanja nastavnika, pa su ih u Srbiji implementirali u nastavu nekih fakulteta.

Aktivnih metoda ima, ali nedovoljno

O tome koliko se metode aktivnog učenja primjenjuju u nastavi u Crnoj Gori govorio je mr Zoran Lalović (Zavod za školstvo). Njegov zaključak je da aktivnih metoda u nastavi ima, ali nedovoljno.

Ovaj zaključak izveden je na osnovu istraživanja Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema Zavoda za školstvo, koje je Lalović predstavio na skupu. Pored ostalih, to je istraživanje položaja učenika 2012. kojim se željelo sagledati iz ugla učenika kako izgledaju koncepti koje reforma treba da promjeni, a to su, prije svega, metode rada. Pokazalo se da učenici i dalje najčešće uče putem predavanja. Kada je u pitanju učenje putem rješavanja problema kreativnih zadataka i diskusija situacija, je različita od škole do škole, u nekim je ima, ali u većini nema.

I prošlogodišnje istraživanje imalo je dva cilja – prvi: u kojoj mjeri nastava u crnogorskim školama podržava razvoj kritičkog mišljenja učenika. Neke preciznije analize pokazale su da postoji jedno tradicionalno jezgro nastavnika i da postoji ova druga grupa koja primjenjuje metode aktivnog učenja.

Sve to ukazuje na značaj obuke, vezanih za metode nastave i učenja.

Govoreći o aktivnom učenju i novinama u obrazovanju, prof. dr Ivan Ivić je kazao da je ovo jedini projekt u Srbiji koji je imao međunarodnu evaluaciju.

„Kada je riječ o o praktičnoj primjeni aktivnog učenja u Srbiji – šta je ispolođeno od tog projekta? Nažalost, naša škola je dalje mjesto đe se drži nastava. Ima škola đe se primjenjuje aktivna nastava, ali to nije postalo sistem. Obrazovni sistem je veliki sistem i veoma se teško mijenja, inertan je i teško prihvata novine”, ocijenio je Ivić.

On je zaključio da je program Aktivno učenje/nastava bio program modernizacije, te ne vidi ništa u obrazovanju što dovodi u sumnju koncepciju i praksu ovog projekta.

AKTIVNO UČENJE I UDŽBENIK

O uticaju aktivnog učenja na udžbenike i mjestu udžbenika u savremenoj nastavi govorila je dr Slobodanka Antić. Ona je ukazala da je udžbenik jedna od prvih asocijacija na obrazovanje i škole. Važan je, jer ima ogroman uticaj, jedan je od mehanizama aktuelnog obrazovanja, poseban značaj ima u nekim sredinama, često i jedina knjiga u nekim porodicama, a i veoma je važan kulturni proizvod – njeguje odnosa prema knjizi i važno je sredstvo učenja/nastave.

Kada su u pitanju standardi i kvalitet udžbenika veoma je važno da li on samo prenosi infopravmice ili oblikuje osobu. Često se dešava da je samo operacionalizacija programa sa osnovnom funkcijom transmisije i prenošenja znanja.

Antić je naglasila, da uvažavajući principe aktivnog učenja, udžbenik potpomaže izgradnju navika, stvara se razvojno-formativna uloga udžbenika, a ne samo da buđe izvor znanja. Vrši se pomjeranje sa sadržaja na proces učenja, pomjeranje od izlaganja znanja ka stvaranju situacija za učenje i za samostalnu izgradnju znanja. Sam udžbenik ne može sve to da ostvari. Zato je neophodan udžbenički komplet.

li u svom bazičnom obrazovanju. U potencirajući ličnosti učenika vidim najveći domet aktivnog učenja”, rekla je Vujović.

Ona je je istakla da je druga faza u ovom projektu trajala od 2000. do 2005. godine. Tada dolazi do intenzivnije realizacije mnogo većeg broja seminara. Kao vid obuke bile su realizovane i supervizijske posete škola. Priređen je i niz zbirki scenarija za časove aktivnog

benika, recenzenti, a i danas su nastavnici koji su prošla obuku i primjenjivali aktivno učenje među najboljim nastavnicima u Crnoj Gori. Treća faza traje od 2005. do danas. To je period u kojem je začinjela reforma. Što se tiče profesionalnog razvoja nastavnika u Zavodu za školstvo formiran je Odsjek KPR.

Razvijen je veliki broj programa obuke za nastavnike koji su akreditovani. Projekt aktivno učenje je im-

Potenciranje ličnosti učenika najveći domet aktivnog učenja

U Podgorici održana Konferencija o unapređenju sistema za osiguranje kvaliteta

OBEZBIJEDITI KVALITETNO ŠKOLOVANJE ZA SVU ĐECU

– Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović: *Osiguranje kvaliteta jedan od najvažnijih segmenata u obrazovnom sistemu; – Direktorka Britanskog savjeta Vanja Madžgalj: Kvalitet treba da ima centralno mjesto u svim diskusijama o obrazovanju i on se mora štititi strogim i odlučnim mjerama koje sprovode Zavod za školstvo i druge obrazovne institucije; – Šef predstavništva Unicefa u Crnoj Gori Bendžamin Perks: Jedino izgradnjom obrazovnog sistema svjetske klase, u Crnoj Gori možemo obezbijediti dugoročnu konkurentnost promovisanjem mogućnosti da naša đeca ostvare svoj potencijal i žive produktivne živote; – Generalna direktorica Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazovanje odraslih Nataša Gazivoda: Možemo se pohvaliti da smo u kratkom periodu pokrenuli mnoge inicijative i aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta obrazovanja; – Standardi i indikatori kvaliteta rada ustanova biće osnova za našu metodologiju utvrđivanja kvaliteta*

Na konferenciji „Unapređenje sistema za osiguranje kvaliteta“, koja je u organizaciji Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Britanskog savjeta i kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori, održana u Podgorici sumirane su aktivnosti koje su Ministarstvo prosvjete i obrazovne institucije preduzele u oblasti unapređenja kvaliteta obrazovanja u periodu od Konferencije o kvalitetu obrazovanja, održane u julu prošle godine. Takođe je ukanzano i u dalje planove i koordinaciju narednih koraka. Poštna pažnja posvećena je naprima usmjerjenim na uspostavljanje koherentnog i funkcionalnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta.

Pozdravljajući učesnike, pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović naglasila je da osiguranje kvaliteta jedan od najvažnijih segmenata u obrazovnom sistemu, kao i u drugim sistemima, te da se i na tom polju kod nas doista uradi. „Međutim uvijek je dobro iz početka unapređivati sistem i ovaj skup je prilika da svi navedeni subjekti razgovaraju o povezanim i funkcionalnim sistemima obezbjeđenja kvaliteta u oblasti vaspitno-obrazovnih ustanova, da se razgovara o unapređenju metodologije rada“, kazala je ona.

„Bez obzira na to koliko je zemlja mala ili velika i koliko novca je u mogućnosti da investira u obrazovanje, nemoguće je ignorisati činjenicu da je obrazovanje važno i jedan od centralnih stubova održivih milenijumskih razvojnih ciljeva. Ulaganje u kvalitetno obrazovanje nesumnjivo će dati izuzetan doprinos društvu. Ne samo kroz ekonomski razvoj, već i kroz jače društveno učestvovanje, bolji sistem pravde i vladavine prava i cjelokupni razvoj društva. Zato kvalitet treba da ima centralno mjesto u svim diskusijama o obrazovanju i on se mora štititi strogim i odlučnim mjerama koje sprovode Zavod za školstvo i druge obrazovne institucije. Međutim, kvalitet u obrazovanju nije moguće ostvariti bez jakih institucija koje počinjavaju na stručnosti, dobrom liderstvu, integritetu, fleksibilnosti“, kazao je Jan Viting, ambasador Velike Britanije u Crnoj Gori.

Obezbeđivanje optimalnog rada svake škole u zemlji

Šef predstavništva Unicefa u Crnoj Gori Bendžamin Perks je kazao da je obezbjeđivanje optimalnog rada svake škole u zemlji neophodno iz tri razloga: „Kao prvo treba obezbijediti kvalitet obrazovanja svakom detetu, bez obzira da li živi u siromaštvu ili bogatstvu, na severu ili jugu, na selu ili u gradu. Moramo učiniti da sva đeca ostvare svoje pravo na najbolje moguće obrazovanje i dobiju isti kvalitet nastave, kao i da se njihovo postignuće ocjenjuje u odnosu na iste standarde, bez izuzetka. Jedino izgradnjom obrazovnog sistema svjetske klase, u Crnoj Gori možemo obezbijediti dugoročnu konkurentnost promovisanjem mogućnosti da naša đeca ostvare svoj potencijal i žive produktivne živote. Treće, socio-ekonomski razvoj, izgradnja bolje budućnosti i obezbjeđivanje međugeneracijske pravde štarašnjice direktno zavisi od optimalnog funkcionisanja obrazovnog sistema današnjice“, kaže Perks.

Generalna direktorica Direktorata za opšte srednje, srednje stručno i obrazova-

Direktorka Britanskog savjeta Vanja Madžgalj istakla je da su u Britanskom savjetu zadowoljni što mogu da doprine se razvoju crnogorskog obrazovanja i da su iskreno zainteresovani da crnogorske škole i učenici što prije ostvare svoj puni potencijal koji je decenijama bio sputavan ekonomskim promjenama koje stvaraju dodatni stres na već opterećen obrazovni sistem. „Ako tome dodamo i rastuće zahtjeve za reformama u obrazovanju, shvatamo da je pred nama nimalo lak i veoma odgovoran zadatak i da često nemamo odgovore na izazove sa kojima se susrećemo. Neki od tih izazova su: Kako poboljšati funkcionalnu znanja naših učenika i učiti ih kako da uče i misle; kako kreirati fleksibilniji obrazovni sistem koji će se efikasno prilagođavati društvenim, globalnim i tehnološkim promjenama; kako harmonizovati obrazovanje sa realnim potrebama ekonomije i razvojnim potrebama zemlje danas, ali i budućnosti“, rekla je Madžgalj.

Kampanja za podizanje svijesti roditelja na severu Crne Gore za upis đece u predškolske ustanove

„Možemo se pohvaliti da smo u kratkom periodu pokrenuli mnoge inicijative i aktivnosti u cilju poboljšanja kvaliteta obrazovanja. U Podgorici je održana konferencija Strategičke vizije sistema predškolskog vaspitanja i obrazovanja u organizaciji Unicefa i Ministarstva prosvjete. Predstavljena je i studija o ulaganju u rano obrazovanje đece u Crnoj Gori pod nazivom „Otvorimo vrata jednakim mogućnostima“ i predložena analiza predškolskog vaspitanja i obrazovanja sa preporukama za proširivanje obuhvata đece uzrasta od tri do šest godina. Radnoj grupi Ministarstva prosvjete predstojili finalizacija analize stanja u predškolskim ustanovama u pogledu infrastrukturnih kapaciteta, obuhvata đece, nastavnog kadra i opremljenosti predškolskih ustanova. Planirana je kampanja za podizanje svijesti roditelja na severu Crne Gore za upis đece u predškolske ustanove, posebno na uzrastu od četiri do šest godina i boljem razumijevanju značaja ranoog obrazovanja. Predstojili rad na izradi nove strategije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Ministarstvo, kao i do sada očekuje eksperšku pomoć Unicefa na njenom koncipiranju“, istakla je Gazivoda

Ona je ukazala da su revidirani nastavni programi za osnovno, gimnazijsko obrazovanje i za opšteobrazovne programe u stručnim školama. Realizatorima nastave revidiranih predmetnih programa kroz savjetovanja predstavljeni su izmjene, ukazano na aktivne načine implementacije i realizacije nastavnog procesa. Nastavnici su upućeni ka metodama i pristupima koji prevazilaze jednostavno prepoznavanje i reprodukciju znanja. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva priprema udžbeničke komplete u skladu sa izmjenama obrazovnih programa. Zavod je pripremio metodologiju, tj. priručnik pod naslovom „Put do dobrog udžbenika“ koji uskoro treba da izađe iz štampe. U saradnji

FOKUS NADZORA POMJERITI SA ANALIZE PEDAGOŠKE DOKUMENTACIJE NA KVALITET ČASA

Načelnik Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo Radoje Novović predstavio je istraživanje koje je ovaj odsjek uradio sa nastavnicima o tome koji su efekti nadzora kod nastavnika, kao što treba mijenjati u tom sistemu. Prema rezultatima istraživanja u zadnjih pet godina, 83 odsto nastavnika je doživjelo neko lično iskustvo nadzora. Većina njih smatra da je nadzor dobra stvar, prije svega, za njih same, profesionalni razvoj, školu. Polovina njih se izjasnila da za vrijeme nadzora osećaju neku vrste nelagode, emocionalnog pritiska. Efekti nadzora

se iz ugla nastavnika najviše ogledaju u planiranju i pripremanju nastave, na planu kvalitetnog rada u učionici i na planu organizacije rada. Neke od preporuka za nadzor su: odrediti jedinstvene, jasne i transparentne kriterijume o kvalitetu rada nastavnika i dosljedno ih primjenjivati nezavisno od predmeta i nastavnika; obezbijediti bolju informisanost nastavnika o kriterijumima nadzora: fokus nadzora pomjeriti sa analize pedagoške dokumentacije na kvalitet časa; prilikom ocjenjivanja rada podjednako ukazivati na dobre i loše stvari; jačati samoevaluaciju nastavnika.

sprovesti široku medijsku kampanju koja će promovisati PISA testiranje s ciljem da se poveća svijest učenika, stručne i opšte javnosti o značaju i koristima PISA testiranja, odnosno istraživanja za obrazovnu politiku.

Izrada strategije za poboljšanje kvaliteta nastavničke profesije

„U narednom periodu nastavljemo da intenzivno radimo na daljem unapređivanju i osavremenjivanju kompetencija nastavnika kako bi poboljšali proces nastave i učenja i time kod učenika postigli funkcionalna znanja, kao i umijeće da rješavaju problem i da time ostvare svoj puni potencijal. U tom smislu prioritet nam je da definisemo nacionalne standarde, odnosno da preci-

cija nastavnika u toku studija što će kasnije smanjiti broj neophodnih obuka. Pored toga, u planu nam je i izrada strategije za poboljšanje kvaliteta nastavničke profesije“, istakla je Nataša Gazivoda.

Akcioni plan za unapređenje eksterne evaluacije

Načelnica Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta Zavoda za školstvo Vesna Bulatović govorila je o unapređivanju metodologije za obezbjeđenje kvaliteta. Ona je ukazala na to da nadzornici, pored toga što su na terenu izloženi pažnji direktora, nastavnika, učenika, lokalne zajednice, javno objavljaju izvještaje o radu škola, što radi još samo 15 inspekrata u Evropi. Prema stražnjiku koji je radila njemačka prosvjetna inspekcija upravo to objavljanje izvještaja nosi posebnu odgovornost i nameće školama da unapređuju svoj kvalitet, nadzornicima da unapređuju svoj rad i svoje kompetencije. To rade i crnogorski nadzornici. U tom cilju urađen je Akcioni plan za unapređenje eksterne evaluacije. Značajni podršku u tome imaju od Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema u Zavodu za školstvo, kao i Odsjeka za međunarodnu saradnju koji im je pomoćao da od prošle godine budu članica SICI-ja, međunarodne asocijacije prosvjetnih nadzora.

„Standardi i indikatori kvaliteta rada ustanova biće osnova za našu metodologiju utvrđivanja kvaliteta. Tu su i nacionali standardi obrazovnih postignuća. Takođe je urađena radna verzija priručnika za eksternu evaluaciju i etičkog kodeksa prosvjetnih nadzornika. Pošto sada prelazimo na inovirani model, namjera nam je da vidimo što su to škole uradile kada su u pitanju naše prepruke, koliko su uspjele da ih implementiraju u cilju unapređenja svog kvaliteta. Isto tako kako su planirali, te kako rade akcione planove. Kako je planirano našim i Akcioni planom Minsistarstva prosvjete ići ćemo u škole. Planirali smo i stručno usavršavanje nadzornika ali po SICI principima i očekujemo da na kraju tih usavršavanja nadzornici dobiju SICI certifikat“, istakla je Vesna Bulatović.

Ken Bakston, inspektor Ofsteda upoznao je učesnike sa sistemom obezbjeđivanja kvaliteta u Engleskoj. On je tokom naredna dva dana radio sa nadzornicima na reviziji postojećih standarda u nastavi.

Lj. Vukoslavović

SVEOBUVATNA PODRŠKA KONTINUITETU INKLUIZIVNOG OBRAZOVANJA

„U okviru projekta Sveobuhvatna podrška kontinuitetu inkluzivnog obrazovanja, koje Ministarstvo prosvjete sprovodi uz podršku Kancelarije Unicefa u Crnoj Gori, u toku su aktivnosti jačanja prelaska učenika sa posebnim obrazovnim potrebama na osnovne u srednju školu. U skladu s tim, razvili smo individualni tranzicioni plan koji se sprovodi u dvije faze: na kraju osnovne škole, koji uključuje elemente profesionalne orientacije, i na kraju srednjoškolskog obrazovanja koji se fokusira na pripremu za zapošljavanje i vještine za nezavistan život. Organizovana je obuka timova osnovnih i srednjih škola i lokalne komisije za usmjeravanje o individualnom tranzicionom planu. Sve veći broj istraživanja ukazuju da veliki broj đece koja postižu dobre ili visoke rezultate na mjerjenjima, odnosno testovima poštede i neke osobine, crte ličnosti ili karaktera koje podstiču akademsku uspješnost. Spremnost na inicijativu učenika, njihovo samopouzdanje, samosvesnost, istrajnost, radoznalost, komunikativnost, su samo neke karakterne osobine i ponašanja koja utiču na kvalitetno učenje. Unicef i Ministarstvo prosvjete zajedno će realizovati program „Moje vrline, vrijednosti i vještine“ koji je upravo usmjerjen na razvoj socijalno-emocionalnih umijeća naše đece“, istakla je Nataša Gazivoda.

PUT DO DOBROG UDŽBENIKA

Naglasivši da je težak put do dobrog udžbenika, savjetnica za izdavaštvo u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva Nataša Durković kazala je da su toga u Zavodu svjesni, a u prethodnom periodu trebalo je obezbijediti mnogo naslova u vrlo kratkim rokovima. „Nadamo se da ubuduće više nećemo biti pred takvim vremenskim imperativima tako da ćemo biti u mogućnosti da radimo na popravljanju kvaliteta udžbenika. Priručnik „Put do dobrog udžbenika“ je ozbiljna metodologija, metodološki okvir koji se tiče izrade, utvrđivanja i praćenja kvaliteta udžbenika i on ima veoma jasno date indikatore. Kao sastavni dio ove publikacije biće ti indikatori koji su, prije svega, upućeni recenzentima udžbenika i autorima. Tu su dvije veoma važne ankete koje uvažavaju mišljenje i učenika i nastavnika. Jer, možemo učiniti sve da napravimo dobar naslov, ali ako on ne živi u učionici, ako nije dio moderne nastave, onda nijesmo uradili ništa“, istakla je Durkovićeva.

tiri godine biti posvećena intenzivnom radu na poboljšanju kvalitet obrazovanja. Prioritetne aktivnosti ove radne grupe usmjerene su na izradu Akcionog plana i praćanje realizacije Akcionog plana za poboljšanje postignuća učenika na PISA testiranju koji je usvojila Vlada Crne Gore. Do sada je realizovan niz aktivnosti. Pored ostalih, organizovano je savjetovanje za direktore vaspitno-obrazovnih ustanova u kojima će se organizovati ovogodišnje PISA testiranje. U toku je intenzivna priprema nastavnika za testiranje koju sprovode Ispitni centar i Zavod za školstvo. Nastavnici se obučavaju za primjenu savremenih metoda nastave, odnosno učenja i korišćenje nastavnih sredstava u nastavi prirodnih nauka, kabineta i laboratorija u kojima se izvode ogledi i eksperimenti, kao i za izradu i primjenu testova znanja kojima se procjenjuje primjena stečenog znanja. Riječ je o izradi zadataka i testova po ugledu na PISA testove. Ministarstvo prosvjete će u saradnji sa relevantnim institucijama pripremiti i

ziramo što je to što podrazumijevamo pod dobrom školom, kao i da definišemo jasne i precizne standarde kakvog nastavnika želimo. Ovo podrazumijeva i izmjenu pravilnika kako bi se vratilo nacionalno testiranje kojim se mjeri kvalitet postignuća učenika koji su definisani obrazovnim programima. Takođe, Akcioni planom biće predviđena i izmjena pravilnika o programima i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika i pravilnik o bližim uslovima, načinu i postupku sticanja, izdavanja i obnavljanja licence nastavnika, direktora i pomoćnika direktora vaspitno-obrazovnih ustanova, te sadržaju i obliku licence kako bi se precizno utvrdilo, odnosno odredilo koje programe stručnog usavršavanja je nastavnik dužan počinjati radi obnavljanja licence i na koji način. Namjera nam je da uspostavimo i bolju saradnju sa ustanovama visokog obrazovanja koje se bave obrazovanjem budućih nastavnika, a sve u cilju unapređenja inicijalnog obrazovanja nastavnika i sticanja boljih kompeten-

Izvanredni rezultati u vannastavnim aktivnostima učenika i profesora u Gimnaziji „30. septembar“ – Rožaje

USPJEH ZA USPJEHOM

Sve aktivnosti u školi sprovode se uspješno zahvaljujući izuzetno međusobnoj saradnji kolega – profesora i učenika, ali najveću zahvalnost kažu, duguju direktoru škole Fejzu Muriću, koji je svaki put tu da ih podrži i u najmanjim obavezama, poduči i pomogne u rješavanju problema

Gimnazija „30. septembar“ obilježava ove godine 50 godina rada. Nastava je počela u septembru 1965. godine.

Kako je vrijeme prolazilo, nizali su se uspjesi, a najbolji dokaz je to što su njeni sadašnji profesori, njeni bivši učenici. U školi se trude da dake motivu kako za redovnu nastavu tako i vannastavne aktivnosti. Dosta pažnje posvećeno je darovanim učenicima. Ni rezultati ne izostaju.

Na Olimpijadi znanja 2010. godine Armin Korač je uz pomoć svoje profesorce Suzane Dacić osvojio prvo mjesto. Isti rezultat ponovio je na ovom nadmetanju i sljedeće godine na kojoj je učenica ove škole Aldina Bralić bila treća. Ovo kao da je bio signal za ostale da učestvuju na Olimpijadi znanja i osvajaju nagrade. Tako je 2012. godine Aldina Bralić osvojila prvo mjesto, a Azra Halilović treće. Ove dvije učenice podijelile su prvu nagradu 2013. dok je Naja Zejnaglić zauzela treću poziciju. Uspješna je bila i 2014. godina: Redžep Fetahović osvojio je drugu nagradu; Omar Đečević, Edin Nurković i Murat Đečević su uz pomoć mentora Dauta Dedeića i Radmire Bajrović profesora fizike zaузeli treće mjesto. Učenici ove škole postigli su dobre rezultate i na Državnom takmičenju iz geografije. Đečeta Hajdarpašić je uz mentorstvo profesorice Sabahe te Ramović bila prva (2012. godine). Profesorica Ramović radila je i sa Semrom Pe-

pić kojоj je 2014. pripalo prvo mjesto.

Učesnici „Berze preduzetničkih ideja“ na UDG u Podgorici

Školska 2012/2013. godina kao da je bila predviđena samo za uspjeh. Učenici ove gimnazije bili su učesnici „Berze preduzetničkih ideja“ u organizaciji UDG Podgorica. Dženel Prentić novčano je nagrađen od UDG i „Zetagradnje“ iz Podgorice za ideju „Azil za pse“, koja je

je Aldina Kajevića i njegovog tima, kao i bizniš ideja Semira Šutkovića. Njihov mentor bila je profesorica sociologije Adisa Malagić.

Mladi preduzetnici iz Srbije i Crne Gore

Na sajmu preduzetništva 2013. godine u Beranama, na kojem su učestvovali mladi preduzetnici iz Srbije i Crne Gore, ova gimnazija predstavljena je s četiri preduzeća: Preduzeće „Lumiere“ bavi se kako proizvod-

VELIKI ENTUZIJAZAM I ĐAKA I PROFSORA: Zgrada Gimnazije

njem i prodajom sekundarnih sirovina. Glavni cilj ovog preduzeća je očuvanje životne sredine. Preduzeće „Gift call“ bavi se izradom i

načine, dok je sa kolegama Seidom Dacić, Suzanom Dacić i Seadom Kalačem u cilju edukacije učenika poštila Biogradsku goru.

Istoriska sekacija

Istoriska sekacija počela je da radi 2006/2007. godine, a nezvanično i mnogo ranije, a za sve to je zasluzna profesorica istorijske Hasima Kuč, koja okuplja učenike prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda u cilju pisanja referata, seminara, istraživačkih projekata. Učenici prikupljaju: stari novac, legende i priče o istorijskim ličnostima, npr. sek-

cija ima priče o: Šemsi paši Čoloviću, Milunu Đukiću, Jahu Kurtagiću. Učenici rade i na prikupljanju starih fotografija boraca iz NOB-a, starih knjiga sa fotografijama i fotografije na kojima se može vidjeti: kako su nekada izgledale kuće, kaka je nošnja bila, kako su se sprovidile svadbe i sahrane, kao i sve drugo starije od trideset godina. Oni svake godine organizuju jednodnevnu ekskurziju – posete istorijskim mjestima i muzejima u našoj državi.

Članovi sekcije svake godine u saradnji sa dramskom i literarnom sekocijom pripremaju referat povodom obilježavanja oslobodenja grada Rožaja, koji se obilježava istog dana kada i Dan škole – 30. septembra. Članovi sekcije su raznim eksponatima ispunili vitrine u hodnicima škole, u kojima se može vidjeti: oružje, oruđe, natkit, stare fotografije, pisma, nošnje, elementi iz radionicica ili domaćinstava koji se više ne upotrebljavaju, tako da vitrine odaju utisak muzeja.

Učenici – učesnici kviza: Spremni za Evropu sa mentorkom Adisom Malagić u poseti Briselu

ušla i u knjigu „Berza preduzetničkih ideja“; Semra Šutković osvojila je prvo mjesto na temu „Podzemni kontejneri“ za koju je novčano nagrađena, ali i ušla u top-listu deset najkreativnijih kolega. Novčano su nagrađene i ide-

njom tako i prodajom dekorativnih, aromatičnih i klasičnih eko svjeća; Preduzeće „Kasia Gim T-shirt“ bavi se izradom vezenog testa na majicama; Preduzeće „Green and Clean“ bavi se sakupljanjem, skladiste-

dostavom poklona, kao i pripremom iznenađenja za posebne prilike.

Ekološka sekacija

Aktivna je i Ekološka sekacija koja iz godine u godinu obilježava „Dan voda“ i „Dan planete Zemlje“. Sa njenim članovima rade profesori: Suzana Dacić (biologija), Sabaheta Ramović (geografija) i Sead Kalač (matematika). U sklopu vannastavnih aktivnosti, profesorice Hasima Kuč i Sabaheta Ramović, a u cilju upoznavanja kulturno-istorijskih spomenika obišle su Cetinje, Kotor i Buduću upoznavši učenike sa znamenitostima. U okviru terenske nastave profesori materijalnog jezika Agim Ljaić i Adela Halilović, kao i profesorica istorije Hasima Kuč vodili su učenike na jednodnevni izlet u Pljevlja. Sabaheta Ramović, profesorica geografije, sa učenicima je obišla planinu Hajlu i Vrelo Ibra, če je govorila o važnosti voda kao prirodnog resursa i ugroženosti na različite

POBJEDNICI KVIZA „SPREMNI ZA EVROPU“

Učenici, sada već studenti medicine i elektrotehnike, ponos su, ne samo svojih roditelja, grada iz kojeg dolaze, nego i cijele Crne Gore

Učenici ove gimnazije pobednici su kviza „Spremni za Evropu“. Pobjednička ekipa: Kemal Dedeić, Nervina Dedeić, Aldina Kalač i Murat Đečević sa mentorkom Adisom Malagić boravili su u Briselu od 7. do 10. septembra. Sa njima je bila i tročlana ekipa RTCG – koordinator projekta Ivan Maksimović, Vesna Popadić i Peđa Perović, kao i predstavnica CGO (Centra za građansko obrazovanje) Ana Vujošević. O njihovom boravku u Briselu snimljen je i dokumentarni film koji je emitovan 28. septembra na RTCG 1.

Učenici su pošetili Evropsku komisiju, tačnije Generalni direktorat za regionalnu politiku i Generalni direktorat za proširenje, Evropski parlament i Ambasadu Crne Gore i Misisu Crne Gore pri EU, če su slušali predavanja eminentnih stručnjaka i sa njima razgovarali o aktuelnim pitanjima vezanim za ulazak Crne Gore u EU, o IPA projektima i mogućnostima koje EU nudi mlađim ljudima. Takođe, pošetili su i atraktivne lokacije Brisele kao što su: Grand Place, fontana Maneken Pis, Atomijum, Parlamentarium, Malu Evropu... i upoznali se sa bogatom istorijom Brisela i prelijepim građevinama različitih arhitektonskih stilova.

U školi ističu da su ponosni na ove učenike, koji su uložili veliki trud i pokazali izuzetno znanje iz oblasti kulture i evropskih integracija, ne samo pred građanima Crne Gore nego i pred predstavnicima evropskih institucija. „Sa ovakvim učenicima, sa znanjem koje pošeduju, može se reći da smo spremni za Evropu. Ovi učenici, sada već studenti medicine i elektrotehnike, ponos su, ne samo svojih roditelja, grada iz kojeg dolaze, nego i cijele Crne Gore. Takođe, oni su i dobar primjer mlađim ljudima, ali i poruka mlađim ljudima: da rade što više na sebi, da što više uče, stiču nova znanja i iskustva jer znanje uvijek nađe svoj put ka uspjehu, kažu u školi.“

Literarna i recitatorska sekacija

U školi postoje literarna i recitatorska sekacija, koje su aktivne na svečanosti, poput obilježavanja Dana škole, Dana majki, dočeka Nove godine, Dana jezika i autorskih prava. Učenik literarne sekcije Demir Mujević osvojio je drugo mjesto 2014. godine na literarnom konkursu „EU vrijednosti“ u Pljevljima (nagrađen je digitalnim fotoaparatom). Njegov mentor bila je profesorica maternjeg jezika Adela Halilović. Na IV Multimedijalnom festivalu „Mladi u akciji“, učenica Aida Bahović temom „Mladi imaju zadatak da očuvaju i njeguju tradiciju“ osvojila je drugu nagradu (mentor profesorica Adisa Malagić). Drugo mjesto na istom konkursu, ali za literarni rad na slobodnu temu, osvojila je Amra Tahirović (mentor Agim Ljaić, profesor maternjeg jezika).

Međunarodni dan ljudskih prava i pošeta Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu

U cilju da učenici što bolje upoznaju osnovna ljudska prava, u školi obilježavaju i Međunarodni dan ljudskih prava u čemu su aktivne profesorice Adisa Malagić i Sabaheta Ramović, organizujući prezentacije i filmove na razne teme. Profesor Agim Ljaić je uz pomoć prof. Sabahete Ramović organizovao jednodnevnu pošetu 59. Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu. Učenici su imali mogućnost da grupno i individualno obiđu sve štandove, slušaju predavanja, učestvuju u interaktivnim radionicama, ali i da na jednom mjestu vide puno starih i novih izdanja. Vratili su se puni utisaka i želja da pošeta ovakvih skupova postane tradicija u našoj školi.

Aktiv stranih jezika

Aktiv stranih jezika (predsednik Čama Dedić, profesorica ruskog jezika, Hatidža Dacić i Almera Šabotić, profesorice francuskog jezika; Selma Nokć i Denisa Dacić profesorice engleskog jezika; profesor njemačkog jezika Asmir Nurković; Nerkesa Kurpejović i Moamer Kalač, profesori turskog jezika, koji se u školi izučava kao izborni predmet) obilježili su školske 2013/2014 godine Dan stranih jezika u cilju upoznavanja pomenućih kultura kroz muziku, pjesmu, nošnju i hranu. Tim povodom učenici su pripremili prigodan program – recitacije, gluma, igra i pjesma, kao i prezentacije i kratko-metražni filmovi. Svaka grupa pripremila je i nacionalno

FESTIVAL MLADIH GIM FEST

U školi je 2012. godine održan je trodnevni festival mlađih pod nazivom „Gim fest“. To je bilo edukativno druženje ispunjeno zabavom, koje su osmisili učenici parlamentarci Lahira Duraković, Drita Dacić, Brahim Kajević i Kenan Nurković, na kojoj je učestvovalo više od stotinu učenika Gimnazije. U okviru dnevnih aktivnosti održane su radionice i prezentacije, a večernje aktivnosti bile su zabavnoj karaktera i prikazane su brojnoj publici u velikoj sali Centra za kulturu, i to kroz teme: „Vršnjačko nasilje“, „Poroci među mlađima“, „Slobodno vrijeme mlađih“, „Rialiti šou, DA ili NE“. Profesori Adisa Malagić, Suzana Dacić, Muhamed Šaljić, Seida Dacić i Edin Kalač neumorno su radili sa učenicima i bili im neprikljucno podrška. Iako je postojala želja da se ova manifestacija nastavi, finansijska situacija nije dozvolila njen organizovanje 2013. i 2014. godine.

jelo one kulture koju je imala zadatak da što bolje predstavi.

„Dani frankofonije“

Svakog marta u školi se na prigodan način obilježavaju „Dani frankofonije“. Najčešće kroz prezentacije, a teme su kulturnog, edukativnog i zabavnog karaktera. Đaci ove škole osvajali su takođe nagrade na Danim frankofonije u Podgorici. Sanida Kurpejović i Sanelu Žečirović osvojile su drugo mjesto na temu: „Sveti Valentin“. Druga je bila i Amina Murić na temu „Moj pasoš za budućnost“.

„Mladi eko reporteri“:
Aldina Murić osvojila prvo mjesto na nacionalnom, a drugo na međunarodnom takmičenju

Na konkursu „Mladi eko reporteri“ i „Manje smeća“, koje je organizovala NVO Ekom-udruženje za ekološki konsalting u Crnoj Gori, učenica Aldina Murić osvojila je prvo mjesto na nacionalnom takmičenju, a drugo na međunarodnom takmičenju iz oblasti zaštite životne sredine u Kopenhagenu za fotografiju „Što bi se ti mučio kad rijeka i onako nosi sve“, na kojem su učestvovali radovi iz 19 zemalja. Sa njom su radile profesorce Sabaheta Ramović i Adisa Malagić. Učenici Mensur Murić i Dejvid Kajević osvojili su septembru 2012. godine zlatne medalje na Juniorskom prvenstvu svijeta u kik-boksu.

Međunarodni dan jezika EU i Međunarodni dan porodice

Već tri godine u školi obilježavaju Međunarodni dan porodice na interesantne teme. Tim povodom organizuju prezentacije, izložbe, prikazuju filmove i sl. „Idealna porodica strip“ (2012), „Mi smo jedna porodica“ (2013), uopšteno na međunarodnom danu i porodici kao osnovnoj čeliji društva, (2014) govorili su učenici uz pomoći profesorce Adise Malagić. Obilježili su i Međunarodni dan jezika EU, a učenici su kroz prezentaciju, koju su osmisili sa profesorima Adisom Malagić i Mehđijom Mujevićem, ukazali kako različitost jezika doprinosi boljem razumevanju.

Omladinski i Debatni klub

Profesorica, muzičke kulture, Dženeta Murić vodila je Omladinski klub u okviru kojega je radila sa đacima. Poseban doprinos bio je rad sa maturantima koje je podučavala različitim vrstama plesa koji su oni izveli na maturskom večeri.

U školi je aktivan i Debatni klub sa čijim članovima radi profesor Mehđija Mujević. Oni su nedavno organizovali javnu debatu „DA ili NE Crna Gora u NATO“. Učenici su primili jake argumente i zašto da i zašto ne.

Klub volontera i ogledni časovi

Povodom obilježavanja Dana volontera, učenici su sa profesoricom Adisom Malagić i profesorom Muhammedom Šaljićem osnovali Klub volontera, čiji je program akreditivan u okviru Zavoda za školstvo, a cilj ovog kluba jeste podučiti mlade da odgovore na probleme zajednice.

Prvi ogledni čas u ovoj školi izveli su profesori bi-

Direktor Fejzo Murić

ologije Halil Markišić, sada već u penziji, maternjeg jezika Mirsada Šabotić i engleskog jezika Selma Nočić školske 2008/2009. Posljednji čas tog tipa imala je profesorica Sabaheta Ramović.

Učenici kao pisci

Godine 2008. učenik Sead Šahman objavio zbirku pjesama „Sve se okreće“, a učenik Haris Zekić o zbirke pjesama „Sedam istina univerzuma“ i „Tako je govorio odabrani“, dok je Tajla Kurpejović je objavila zbirku pjesama „Palog andjela ne ma više“. Takođe, 2011. Haris Zekić je objavio zbirku pjesama „Jednoj Lejdi“, 2011. Brahim Kajević objavljuje roman „Djeca od plastike“, a 2012. roman „Dobrodošli u Kalvariju“, 2014. Amra Tahirović je objavila zbirku pjesama „Ranjeni stih“, a 2014. Učenica Aldina Murić objavila zbirku pjesama „Pronadji sebe“ i Arijalda Fejzić zbirku pjesama „Trag u duši“. Sa njima su radili kao lektori, recenzenti Ismet Mujević, Mirsada Šabotić i Agim Ljaić, profesori maternjeg jezika; dok se kompjuterskom obradom bavio Sead Kalač, profesor matematike, a izborom fotografija Aldemar Ibrahimović, profesor likovne kulture.

„Dani gljiva i ljekovitog bilja“

Učenici, ali i profesori ove škole kao da ne znaju šta je to odmor. Oni su 2011. i 2012. godine učestvovali na manifestaciji „Dani gljiva i ljekovitog bilja“. Profesorka Suzana Dacić je radila sa učenicima: Aldinom Bralić, Najom Zejnlagić (2011) koji su predstavili florističke specifičnosti vegetacije Rožaja. Sa učenicima Aldinom Bralić, Azrom Halilović, Santom Šabotić, Alminom Bralić, Najom Zejnlagić i Arminom Koraćem (2012) pripremila je film na temu „Gljive i ljekovite biljke kao razvojni članak Rožaja i severa Crne Gore“.

Disciplina osnova svakog uspjeha

Sve ove i slične aktivnosti u školi sprovode se uspješno zahvaljujući izuzetnoj međusobnoj saradnji kolega, profesora i učenika, ali najveću zahvalnost, kažu, duguju direktoru škole Fejzu Muriću, koji je uvijek tu da ih podrži, i u najmanjim obavezama, poduci i pomogni u rješavanju problema. Zahvaljujući njemu poboljšani su uslovi rada, jer je inventar obnovljen, renovirane sanitarske prostorije, organizovana je kabinetska nastava – svaki kabinet ima računar i projektno platno. U školi vlada disciplina koja je osnova svakog uspjeha. U aktivnostima puno pomaže i pedagoškinja škole Sanela Kalač.

Adela Halilović, profesorka

U Podgorici održan Međunarodni sajam obrazovanja i kurseva jezika u inostranstvu

PROZOR U SVIJET

NA IZVORU INFORMACIJA: Sajam u KIC „Budo Tomović“

U prostorijama Američkog ugla u KIC „Budo Tomović“ održan je Međunarodni sajam obrazovanja i kurseva jezika u inostranstvu „Kub eduko 2015“ u organizaciji agencija „Montenegro help“ iz Podgorice i „Kub“ iz Beograda.

Na sajmu su se predstavile škole stranih jezika, srednje škole i univerziteti iz Austrije, Velike Britanije, Kana-

de, Grčke, Švajcarske Španije i Njemačke.

Tatjana Filipović u ime organizatora kazala je da je cilj manifestacije da đaci i studenti u neposrednom kontaktu sa predstvincima škola jezika iz inostranstva dođu do neophodnih informacija o usavršavanju u inostranstvu.

Ona je ukazala na značaj uspostavljanja direktnog

kontakta sa organizatorima kurseva u odnosu na to kada se do podatka dolazi preko interneta.

Posebne prezentacije imali su Univerzitet za menadžere u svjetskom hotelijerstvu i turizmu „SEG Swiss Education Group“ iz Švajcarske i Gimnazija „St. John’s Ravenscourt School“ iz Kanade.

O. Đ.

Školica „Zabavna matematika“ u Nikšiću omogućava tamošnjim osnovcima da se na drugaćiji način upoznaju sa tajnama matematike

ZANIMLJIVIM PRISTUPOM DO KORISNOG ZNANJA

Sanja Vahtel, osnivač Školice: Smatrali smo da aktuelni metod nije baš prilagođen osnovcima i da upravo od toga zavisi kako će se oni odrediti prema ovoj nauci ubuduće

U Nikšiću već neko vrijeme postoji veliki broj mesta na kojima se zanimljivim putem stiče znanje iz društvenih nauka, prenashodno jezika. Riječ je o takozvanim „školicama“, a jedna takva odskora se bavi i matematikom – to je „Zabavna matematika“, mjesto na kojem osnovci iz grada pod Trebesom kroz neobičan pedagoški pristup uče kako napraviti rebus, ukrštenice i ostale enigmatiske forme.

Osnivač Školice Sanja Vahtel ističe da su kontakti sa matematikom u prvim danima osnovne škole presudni za dalje izučavanje ovog predmeta.

„Smatrali smo da aktuelni metod nije baš prilagođen osnovcima i da upravo od toga zavisi kako će se oni odrediti prema ovoj nauci ubuduće“, ocjenjuje ona, dodajući: „Cilj ove školice jeste da se osnovcima na zabavan, interaktivan način predstave sve čari i ljepota koju matematika podrazumijeva. Želja nam je da i osnovcima realno predstavimo prednosti vladanja ovom naukom u njihovom budućem studiranju, ali i svakodnevnom životu.“

I pored uvriježenog mišljenja da su tehnološke olakšice glavni razlozi pogubnog pada interesovanja za učenje matematike, organizatori Školice došli su na ideju da tehnologiju iskoriste upravo u svrhu „reanimacije“ njihovog interesovanja za matematiku. Tako đeca, uz upotrebu savremenih didaktičkih sredstava, kroz nešto drugačije učenje i igru upoznaju tajne matematike.

„Sve veće interesovanje učenika za ‘Zabavnu matematiku’ dokaz je da smo zasad na dobrom putu. Pažnju posebno usmjerava-

IGROM DO ZNANJA: Sanja Vahtel

mo na svaki pojedinačni slučaj. Učenici različito percipiraju matematičke pojmove, ponekad izostaje i podrška porodice, a u većini slučajeva preovladava stav da je sramota tražiti dodatno objašnjenje na školskom času. Česti su i slučajevi da domaće zadatke radi neko drugi, samo da bi se zadovojila forma. Naša je škola različita i pravo je mjesto da se uzajamno povjeruje nadoknadi izgubljeno znanje i počnu stvarati budući matematičari, budući naučnici“, naglašava Vahtel.

„Zabavna matematika“ podijeljena je na dva programa. Prvi je namijenjen mlađim osnovcima (od prvog do petog razreda) koji kroz adekvatne igre, kvizove i video materijal uče i prihvataju osnove matematike. Drugi program je usmjeren na osnovce strarijeg uzrasta.

N. N.

SVE VEĆE INTERESOVANJE: Jedan od reklamnih plakata Školice

AKTUELNOSTI

U Miločeru, u organizaciji NVO „Centar za građansko obrazovanje“, održano okupljanje XX generacije „Škole ljudskih prava“

SREDNJOŠKOLCI UČILI O TOLERANCIJI I SOLIDARNOSTI

Školu je počalo 30 učenika srednjih škola iz Podgorice, Tuzi, Bijelog Polja, Danilovgrada, Rožaja, Plava, Tivta, Bara, Mojkovca, Berana, Cetinja, Nikšića i Pljevalja

KORISNE LEKCIJE: Sa jednog od predavanja

Nevladina organizacija „Centar za građansko obrazovanje“ (CGO) iz Podgorice organizovala je u hotelu „Residence“ u Miločeru okupljanje XX generacije „Škole ljudskih prava“, uz podršku Američke ambasade u Crnoj Gori, kroz projekt „Youth build Montenegro“. Školu je počalo 30 učenika srednjih škola iz Podgorice, Tuzi, Bijelog Polja, Danilovgrada, Rožaja, Plava, Tivta, Bara, Mojkovca, Berana, Cetinja, Nikšića i Pljevalja.

„U toku intenzivnog četvorednevog nastavnog plana, srednjoškolci su imali 21 sesiju u vidu predavanja, radionica, forum teatra, projekcija filma, praktičnog rada u grupama i slično, sa ciljem da im se pruže znanja o savremenom konceptu ljudskih prava, razvoju ideje ljudskih prava, zakonodavnim i institucionalnim mehanizmima zaštite, kulturi ljudskih prava, principima tolerancije, solidarnosti, nenasilne komunikacije, ali i specifičnim pitanjima koja se odnose na diskriminaci-

ju (i to posebno marginalizovanih grupa), suočavanje sa prošlošću, multikulturalizam, demokratsku participaciju mladih i korupciju u obrazovanju“, navodi se u saopštenju CGO.

Predavači su bili u javnosti prepoznate ličnosti iz različitih društvenih oblasti: izvršna direktorka Akcije za ljudska prava Tea Gorjanc Prelević, predsednik Upravnog odbora Crnogorske LGBTIQ Asocijacije „Kvir Montenegro“ Daniel Kalezić, advokatka Marijana Laković Drašković, koordinator programa u Romskom obrazovnom fondu Andrija Đukanović, izvršna direktorka Centra za ženska prava Maja Raičević, novinar Dragoljub Duško Vuković, izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendikeppom Crne Gore Marina Vujačić, psihološkinja Tamara Milić, izvršni direktor NVO „4 Life“ Saša Mijović, koordinator programa u CGO Petar Đukanović, koordinator Omladinske grupe u istoj NVO Miloš Knežević, saradnica na programima u CGO i portparolka Koalicije za Rekom u Crnoj Gori Tamara Milaš i izvršna direktorka ATAK-a Dragana Tripković.

N. N.

Počela druga faza edukativnog projekta „Otvori oči – ti biraš“ u kojoj srednjoškolci iz svih krajeva Crne Gore uče o štetnim djejstvima konzumiranja psihoaktivnih supstanci

KAKO PREDUPRIJEDITI BOLESTI ZAVISNOSTI

Osnovni cilj projekta jeste edukacija učenika prvih razreda srednjih škola kroz predavanja stručnih lica iz naše ustanove o problemima koji mogu dovesti do razvoja bolesti zavisnosti, kao i o mehanizmima zaštite i načinima za razvijanje kapaciteta za odupiranje iskušenjima u vrlo specifičnoj fazi razvoja kao što je adolescencija“, navodi se u saopštenju Ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci „Kakaricka gora“

II FAZA TRAJE DO JUNA: Sa jednog od edukativnih časova

Nakon uspješno završene I faze edukativnog projekta o zavisnosti od psihoaktivnih supstanci „Otvori oči – ti biraš“, sprovedene tokom prethodne školske godine, kojom su bile obuhvaćene 22 srednje škole iz svih krajeva Crne Gore, otvorena je realizacija II faze ovog projekta.

„Imajući u vidu reakcije ciljne grupe, odnosno petnaestogodišnjaka, kao i nastavnog kadra i predstavnika opštinskih kancelarija za preventiju bolesti zavisnosti, jasno je ukazana potreba za realizaciju II faze projekta kojom će biti obuhvaćene preostale srednje škole na teritoriji Crne Gore. Osnovni cilj projekta jeste edukacija učenika prvih razreda srednjih škola kroz predavanja stručnih lica iz naše ustanove o problemima koji mogu dovesti do razvoja bolesti zavisnosti, kao i o mehanizmima zaštite i načinima za razvijanje kapaciteta za odupiranje iskušenjima u vrlo specifičnoj fazi razvoja kao što je adolescencija“, navodi se u saopštenju Ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci „Kakaricka gora“.

litaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci „Kakaricka gora“.

Uticaj životne priče

Kako ističu, jedan od najvažnijih segmenta predavanja jeste životna priča, odnosno ispunjavačnost bivšeg klijenta.

„Bivši klijent Ustanove, a danas uspešni apstinent i naš kolega – asistent u tretmanu, govoriće o surovoj istini o životu sa bolešću zavisnosti, od eksperimentisanja pa sve do dugogodišnje patnje i propadanja, dok će stručna lica iz oblasti psihijatrije, psihologije, socijalnog rada i defektologije svojim izlaganjem predvići učenicima osnovne probleme koji mogu dovesti do razvoja bolesti zavisnosti. Pored navedenih aktivnosti predviđeni planom i programom, tu je i informisanje nastavnika o mogućnostima tretiranja bolesti zavisnosti na području Crne Gore i u okruženju, uključujući i informacije o tretmanu u ovoj ustanovi“, dodaje se u saopštenju.

Uspješan početak

Druga faza projekta otpočela je predavanjem u Srednjoj Medicinskoj školi u Podgorici, dok je naredna početa bila Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“.

Zaposleni iz Ustanove „Kakaricka gora“ odražali su stručno predavanje na temu bolesti zavisnosti, nakon čega je uslijedila životna priča bivšeg klijenta – asistenta u tretmanu. Učenici su dobili i edukativni materijal u obliku brošure koja je kreirana ciljano za njihov uzrast.

„Predavanja u trajanju dva školska časa prošla su izuzetno uspešno. Pedesetak učenika prvih razreda navedenih škola je sa pažnjom i izuzetnom zainteresovanosti slušalo predavanje, poslije čega je uslijedio veliki broj pitanja. Na kraju, učenici su zahvalili na posjeti i istakli da je ovo za njih bilo korisno iskustvo“, naglašavaju u Ustanovi.

Realizacija II faze projekta „Otvori oči – ti biraš“ trajeće do kraja polugodišta, odnosno juna tekuće godine.

N. N.

„Velika srca malim srcima“: Još jedna humanitarna akcija Udrženja Crnogoraca Subotice

ŠESTORO UČENIKA POHAĐALO ČASOVE PLIVANJA

U okviru humanitarne akcije pod nazivom „Velika srca malim srcima“ u organizaciji Udrženja Crnogoraca Subotice, šestoro učenika trećeg razreda Osnovne škole „Sečanji Išvan“ u ovom vojvodanskom gradu počalo je časove plivanja.

„Drago nam je da možemo pomoći na ovaj način“, kazao je predstavnik Udrženja Branko Vučković i doda: „Resorni odbor našeg udruženja donio je odluku da i u narednom periodu pomaže deci iz ove škole.“

NASTAVAK POMOĆI: Vučković sa osnovcima

Izeljeničko udruženje iz Subotice i dosad se isticalo akcijama za pomoći najmlađima. Između ostalih, tu su bili i akcije donacije cipela, nogogodišnjih i vaskršnjih poklona, kao i zajedničkog odlaska u pozorište.

N. N.

18

Prosječni rad

MART

2015

BROJ

33

POŠETA INSTITUCIJAMA KOJE SU KLJUČNE U ZAŠТИTI LJUDSKIH PRAVA

Organizatori Škole ističu da ona, pored širokog teorijskog i praktičnog znanja o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući mlade da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i istovremeno ih osnažuje da u budućnosti stvara direktnji uticaj u društvu. Planirano je da učesnici u narednom periodu pošete neke od institucija koje su ključne u zaštiti ljudskih prava. Pored toga, biće im omogućeno da vlastite ideje pretoče u konkretne aktivnosti usmjerene ka unapređenju ljudskih prava u svojim lokalnim sredinama.

U Američkoj čitaonici na Cetinju održana konferencija o programima razmjene srednjoškolaca u SAD

CRNOGORSKI SREDNJOŠKOLCI UPOZNAJU AMERIKU

Radosav Babić, vlasnik prve crnogorsko-američke agencije za razmjenu srednjoškolaca ISEM: Konferencija je bila prilika da se prisutnima približi američka kultura, tamošnji način i stil života, obrazovni sistem, jedan tipičan radni dan američkog tinejdžera, kao i očekivanja od ovog programa i života u SAD

Prva crnogorsko-američka agencija za razmjenu srednjoškolaca ISEM (International Student Exchange Montenegro) iz Podgorice organizovala je u Američkoj čitaonici na Cetinju konferenciju o programima razmjene srednjoškolaca u Americi.

„Konferencija je bila namijenjena zainteresovanim đacima i njihovim roditeljima, a prisustvovali su joj i prethodni polaznici ISEM programa razmjene, učenici koji su ranije boravili u Americi, kako bi prenijeli svoja iskustva“, kazao je vlasnik agencije Radosav Babić i doda: „Bila je to prilika da se prisutnima približi američka kultura, tamošnji način i stil života, obrazovni sistem, jedan tipičan radni dan američkog tinejdžera, kao i očekivanja od ovog programa i života u SAD.“

Program koji promoviše ISEM podrazumejava pohađanje američkih državnih srednjih škola, ali i boravak u volonterskim porodicama što je idealna prilika da crnogorski srednjoškolci iskuse život njihovih američkih vršnjaka.

„Dosadašnja iskustva naših đaka posebno akcentira vannastavne aktivnosti kojima se oni bave na osnovu svojih afiniteta, kao što su gluma, sport, rad na računarima, muzika, ali i česta putovanja sa porodicom u kojoj su smješteni, školom ili nekim timom“, istakao

AKCENAT NA VANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA: Radosav Babić

je Babić, zaključujući da uz sve ove aktivnosti, ne manje važne od uobičajenih školskih, srednjoškolci iz Crne Gore „na najljepši način doživljavaju ovu zemlju boraveći u njoj jedan semestar ili cijelu školsku godinu“.

N. N.

Profesorica fizike u Srednjoj ekonomsko-ugostiteljskoj školi u Nikšiću Jasna Perović Bajović na osnovu konkursa Ministarstva nauke odabrana za učešće u Programu za profesore fizike srednjih škola CERN 2015

PRILIKA ZA UNAPREĐENJE ZNANJA

- Jasna Perović Bajović je pokazala stručnu i pedagošku spremnost da mlađim generacijama približi svijet nauke, a na olimpijadama znanja iz fizike mnogi njeni učenici našli su se među najboljima, navodi se u saopštenju Ministarstva nauke

- Pored Perović Bajović, na konkurs su se prijavile i Ines Zlatović (Gimnazija „Niko Roločić“ Bar), Jeva Šćekić (Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje) i Velislavka Tešović (Resursni centar za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora Kotor)

NOVA ISKUSTVA: Jasna Perović Bajović

Ekspercki tim za saradnju sa Evropskom organizacijom za nuklearna istraživanja (CERN) u sastavu: prof. dr Dragan Hajduković, fizičar, dugogodišnji naučnik u ovoj organizaciji, prof. dr Jovan Mirković, fizičar na Prirodnomatematičkom fakultetu Univerziteta Cr-

ne Gore i mr Darko Petrušić, pomoćnik ministra nauke, koji je i nacionalna kontakt osoba za saradnju sa CERN-om, odabrao je profesoricu fizike u Srednjoj ekonomsko-ugostiteljskoj školi u Nikšiću Jasnu Perović Bajović za učešće u Programu za profesore fizike srednjih škola CERN 2015.

Ova odluka donešena je na osnovu konkursa Ministarstva nauke koji je proistekao iz Ugovora o saradnji između Vlade Republike Crne Gore i CERN-a o naučnoj i tehničkoj saradnji u oblasti visokoenergetske fizike, te dogovora postignutih tokom posete delegacije Crne Gore CERN-u u decembru prošle godine, odnosno uzvratne posete delegacije CERN-a Crnoj Gori. Pored Perović Bajović, na konkurs su se prijavile i Ines Zlatović (Gimnazija „Niko Roločić“ Bar), Jeva Šćekić (Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje) i Velislavka Tešović (Resursni centar za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora Kotor).

„Jasna Perović Bajović je pokazala stručnu i pedagošku spremnost da mlađim generacijama približi svijet nauke, a na olimpijadama znanja iz fizike mnogi njeni učenici našli su se među najboljima“, navodi se u saopštenju Ministarstva nauke.

Program za profesore fizike srednjih škola u trajanju od tri sedmice održava se tokom jula u organizaciji CERN-a. Namijenjen je profesorima srednjih škola koji žele da unaprijeđe svoja znanja iz oblasti fizike čestica, odgovarajućih tehnologija i ostalih pitanja iz ovih oblasti.

N. N.

U OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ u Bijelom Polju održani tradicionalni susreti „Ljubitelji ruskog jezika“

UPOZNAVANJE KULTURE VELIKOG NARODA

Osnovna škola „Vladislav Sl. Ribnikar“ u Rasovu bila je domaćin 18-ih susreta „Ljubitelji ruskog jezika“. U veoma kreativnom programu učestvovali su glumci, plesači, recitatori, pjevači, šaljivdžije i profesori škola „Vladislav Sl. Ribnikar“, „Risto Ratković“, „Marko Miljanov“, „Nedakusi“, „Vuk Karadžić“ i „Dušan Korac“. Dramske tekstove A. P. Čehova i profesora ruskog je-

zika izvanredno su interpretirali daci od IV-IX razreda. Oni su kazivali stihove svojih drugara i nezaobilaznog Sergeja Jesenjina. Prisutne su posebno oduševili pjevači ruskih izvornih i savremenih pjesama, a šaljivdžije pričom o odnosima u učionici i prilikom druženja – sve iz programa ruskog jezika.

„Ovakvi programi doprinose upoznavanju i njego-

vanju kulture jednog velikog slovenskog naroda i treba ih podržati i nastaviti“, istakli su direktorka OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ Svetlana Pavićević i pomoćnik direktora OŠ „Dušan Korac“ Ismet Lukač.

Broj učesnika, kvalitetan i raznovrstan program nagovještavaju da će susreti dobiti međuopštinski karakter, kakav su nekada imali.

Radisav Radović

PRESTIŽNA ŠKOLA: Logo KSI

Škola „Najtsbridž“ iz Tivta (Knightsbridge Schools International Montenegro), prva škola sa statusom IB World School u Crnoj Gori, i zvanično je postala prva međunarodna srednja škola koju je potpunosti licenciralo crnogorsko Ministarstvo prosvjetne.

Na taj način je srednjoškolskom programu međunarodne „Najtsbridž“ škole za učenike uzrasta od 15 do 19 godina utvrđena puvanja, to jest jednačka vrijednost sa odgovarajućim obrazovnim programom za srednje opšte obrazovanje – opštu gimnaziju.

Škola KSI Montenegro dobila licencu crnogorskog Ministarstva prosvjete za srednju školu

OTVOREN PUT KA SVJETSKI PRIZNATIM UNIVERZITETIMA

Linda Vinč, direktorka Knightsbridge Schools International Montenegro: Jako nas raduje ovo važno priznanje: to nas čini jedinstvenom školom u Crnoj Gori, koja je međunarodnog karaktera, a koja ima licencu za rad sa učenicima od predškolskog uzrasta sve do upisa na fakultet

Dobra saradnja sa lokalnom zajednicom

Direktorka Škole Linda Vinč kazala je da je ovo značajan napredak koji je Škola „Najtsbridž“ ostvarila, te da je on kulminacija dvogodišnjeg zajedničkog rada škole i Ministarstva prosvjete Crne Gore.

„Veoma nas raduje ovo važno priznanje: to nas čini jedinstvenom školom u Crnoj Gori, koja je međunarodnog karaktera, a koja ima licencu za rad sa učeni-

cima od predškolskog uzrasta sve do upisa na fakultet. Naša saradnja sa lokalnom zajednicom ovim će ostati na veoma visokom nivou i, što nas naročito raduje, u potpunosti smo otvoreni za sve učenike iz Crne Gore, bez obzira na njihov uzrast.“

Prvi maturanti 2017. godine

Kroz preostalu očekivanu IB autorizaciju za program za srednju školu (MYP)

i program za maturante (DP), koje od IB organizacije Škola očekuje u skorijem periodu, ova međunarodna ustanova će u potpunosti autorizovati svoj međunarodni obrazovni program, čime će se na najbolji način zaokružiti obrazovanje učenika od tri do 18 godina života. Prvi maturanti sa međunarodnom diplomom izaći će iz ove škole 2017. godine. Oni će tada imati mogućnost da se upisu na veliki broj svjetski priznatih univerziteta.

„Tokom prethodne tri godine, Škola KSI Montenegro dobila je status prve IB škole u Crnoj Gori i postala autorizovana za primjenu osnovnoškolskog programa, otvorila prvu školu internatskog tipa u našoj zemlji i stekla licencu za predškolski i osnovnoškolski obrazovni program kod crnogorskog ministarstva prosvjete“, navodi se u saopštenju Škole.

N. N.

ODGOVORNO POSLOVANJE: Detalj sa uručenja donacije

Delegacija Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica posetila je Osnovnu školu „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru i tom prilikom donirala računarsku opremu za potrebe osavremenjivanja nastavnog procesa. U pitanju su tri računara sa propratnom opremom vrijednom 1.500 eura, što, prema riječima donatora, „predstavlja nastavak prakse društveno odgovornog poslovanja i još jedan primjer posvećenosti banke zajednici kojoj pripada“.

„Obrazovanje je jedan od ključnih segmenta u ko-

je CKB kontinuirano ulaže“, kazala je direktorka Korporativnog sekretarijata ove banke Branislava Maja Vukčević. „Ponosni smo što imamo priliku i mogućnost da pomognemo rad ove škole kroz doniranje računarske opreme.“

mijenjeni kabinetima stranih jezika kako bi učenicima bio olakšan tok usvajanja znanja, a nastava bila očiglednija i zanimljivija.

„Treba istaći da ovo nije prvi put da CKB pomaže našoj školi i nadamo se da će se tradicija podrške obrazovno-vaspitnim ustanovama nastaviti. CKB ovakvim aktivnostima pokazuje visok stepen društvene odgovornosti, a nastavnici i učenici će ove investicije valorizovati“, zaključila je ona.

N. N.

KVALITETAN I RAZNOVRSTAN PROGRAM: Učesnici susreta

Polaznici privatnih predškolskih ustanova zimovali na Vučju kod Nikšića

RADOST DRUŽENJA I UČENJA U „ŠKOLICI SLATKIŠA”

Privatne predškolske ustanove: „Svetionik“ iz Bara, „Artić Pinokio“ iz Podgorice, „Osmijeh“ iz Kotora i „Vini Pu“ iz Budve, organizovale su zimovanje za najmlađe. Ove ustanove pošeduju licencu Ministarstva prosvjete Crne Gore i tokom godine zajedno ostvaruju mnogobrojne zajedničke edukativne projekte

■ Uz maštovite rekvizite i pomoć instruktora lakše se uči

Privatne predškolske ustanove „Svetionik“ iz Bara, „Artić Pinokio“ iz Podgorice, „Osmijeh“ iz Kotora i „Vini Pu“ iz Budve, organizovale su zimovanje za najmlađe na padinama planine Vučje nadomak Nikšića. Zahvaljujući an-

gažovanju mr Biljane Nikčević, osnivača Sportsko rekreativnog društva „Školica slatkiša“, za mališane je organizovana škola skijanja, šetnje šumskim stazama, maštovito osmišljene igre, te su se najmlađi iz različ

I tih crnogorskih opština ljeđa po družili i radovali čarolijama na snijegu. Prijatnom osjećaju doprinio je i udoban boravak u kopleksu Ski Centra „Vučje“. Poslednjeg dana zimskog druženja mališanima su uručene diplome o stečenom

stepenu završene ski školice, koja pored sticanja vještine i prvih koraka na skijama omogućila lijepo druženje, kao i boravak na čistom vazduhu.

Kako saopštavaju predstavnici ovih ustanova, predstojeći i zajednicki nastup na

Dečjem proljećnom vikendu u šoping centru „Delta siti“ u Podgorici, potom učešće na tradicionalnom međunarodnom festivalu „Rastimo uz ples“ u Podgorici, a nakon toga slijedi priprema za karneval u Budvi i manifestaci-

ju „Pjesmom do Zvijezda“ u Baru.

Podsećanja radi, ove ustanove imaju licencu Ministarstva prosvjete i tokom godine zajedno ostvaruju mnogobrojne zajedničke edukativne projekte.

Š. B.

■ Uručene diplome o završenoj ski školici

Osnovna škola „Mahmut Lekić“ – Tuzi: Preduzetnički projekat „Napravljeno s ljubavlju“

„PREDUZETKO“ ZA BOLJE ŠUTRA

Svako odjeljenje, na osnovu uputstava, izabrao direktora, koji po njihovom mišljenju pošeduje vještine planiranja, organizovanja, analiziranja, komuniciranja, predlaganja i vođenja

20

Prešvjetni rad

MART
2015
BROJ
33

■ Pokazali vještine komunikacije

U cilju implementacije preduzetništva, u Osnovnoj školi „Mahmut Lekić“ Tuzi osnovan je Preduzetnički klub „Preduzetko“ u kome su osmišljene aktivnosti, rokovi i neophodni ciljevi. Klub obuhvata učenike iz različitih razreda, odnosno različitog uzrasta (V-4, VII-2, VII-3, VII-4, VIII-3, VIII-4, VIII-5 – 189 učenika), de se nastava odvija na crnogorskom i albanskom jeziku.

Na osnovu Akcionog plana rada Preduzetničkog kluba započeta realizacija Preduzetničkog projekta „Napravljeno s ljubavlju“ koji se zasniva na tri ključna segmenta preduzetničkog učenja: primjena savremenih metoda i oblika rada u nastavi, osnovni ekonomski koncepti iz svijeta rada (kroz nastavne i vannastavne aktivnosti), saradnja škole sa lokalnom zajednicom (preduzećima, organizacijama i institucijama). Učenici kroz rad, igru i druženje razvijaju ključne kompetencije za cje-loživotno učenje (kombinacija znanja, vještina i stavova). Cilj je bio da se kroz timski rad pokažemo kako oni mogu postići više i da kroz razvoj ličnih atributa i vje-

ština, koji čine osnovu preduzetničkog duha i ponasanja, razviju organizacijske sposobnosti za donošenje odluka, postavljanje ciljeva, rješavanje problema, planiranje i vođenje; razviju kreativnost, smisao za inicijativu, rizikovanje, samopouzdanje, samokritičnost; smisao za prilagođa-

nu izložbu. Nakon završetka ovog obaveznog dijela učenici su upotrebo prethodno stečenog znanja, vještina i stavova, stekli nove preduzetničke kompetencije i pristupili samostalnoj izradi proizvoda, pri čemu je došla do izražaja njihova individualna sposobnost, inovativnost, kreativnost itd.

KAKO PRIMJENJIVATI IDEJE

Sva dječa vole rad kroz slobodne aktivnosti, posebno kada nešto praktično rade što nije vezano za redovnu nastavu. Učenici su kroz realizaciju Projekta i prodaju naučili šta je to preduzetništvo, preduzetničke ideje i način realizacije ideja. Naučili su organizaciju kojom se povezuju etape rada, kako bi se lakše došlo do konačnog proizvoda. Naučili su kroz obračun praviti razliku između troškova i prihoda. Razvili su i shvatili važnost dobre komunikacije i saradnje i međusobnog poštovanja unutar i između grupe. Naučili su kako da implementiraju ideje, kao i nove izraze koji se koriste u preduzetništvu.

■ Do izražaja došla učenička inovativnost i kreativnost

vanje novim idejama i tehnologijama; timski duh, kao i motivaciju za dalji razvoj preduzetničkih kompetencija.

Samostalna izrada proizvoda

Zadatak učenika je bio da naprave čestitke, kape, šešire i maske, kao obavezn program, i da u slobodnom programu naprave druge proizvode za novogodišnju prodaju

Svako odjeljenje je, na osnovu uputstava, izabrao direktora, koji po njihovom mišljenju pošeduje vještine planiranja, organizovanja, analiziranja, komuniciranja, predlaganja i vođenja. Zatim se sa direktorima prišlo izradi Akcionog plana i izvršio raspored učenika po grupama (grupe za izradu čestitki, kapa, šešira i maski; grupe za vođenje evidencijsko-blagajnici; grupe za dizajn i promociju; prodavci, redari, kao i dva prezentatora i dva voditelja za prezentaciju projekta na preduzetničkom danu, na crnogorskom i albanskom jeziku), a na osnovu njihovih afiniteta i sposobnosti.

Grupama za izradu čestitki, kapa, šešira i maski dat je model gotovih proizvoda za čestitke i maske, kao i šabloni za izradu kapa i šešira, koje su oni sami dizajnirali. Demonstracijom proizvodnje data su im kompletna uputstva za završetak zadatka.

Cilj proizvodnje nije bila zarada, već razvijanje i usvajanje preduzetničkih znanja, vještina i stavova. Pri radu su

pokazali sposobnost za rješavanje tekućih problema i donošenja zajedničke odluke, postigavši time povezanost na izradi proizvodnog programa u datim rokovima.

Grupe za vođenje evidencijsko-blagajnici vodili su evidenciju o uloženom materijalu i spisku gotovih proizvoda; procjeni vrijednosti gotovih proizvoda na osnovu utrošenog materijala, uloženog rada, istraživanja tržišta i estetskog izgleda proizvoda; šifrirali gotove proizvode i pravili njihovu evidenciju za prodaju, te vršili blagajničke poslove tokom prodaje. U saradnji sa prodavcima pravili su evidenciju prodatih i preostalih proizvoda, kao i pravili analizu rezultata.

Grupe za dizajn i promociju izrađivale su postere ispisane na tri jezika (crnogorski, albanski i engleski) kojima su promovisali komercijalnu aktivnost svog odjeljenja sa određenim logom. Učestvovali su u dizajniranju reklamnog plakata Preduzetničkog kluba na crnogorskem i albanskom jeziku; na dizajniranju pozivnica, pri čemu su primjenjivali praktična znanja o upotrebni IT. Takođe su dali svoj doprinos i u aranžiranju prodajno-izložbenih standova. Dali su i idejni predlog za uniformu svih članova Preduzetničkog kluba.

Prodavci su demonstracijom prije prodaje stekli veću vještinsku komunikaciju na crnogorskem, albanskem i engleskom jeziku, kao i proširili poznavanje kulturnih normi i njihovog uticaja na poslovanje.

Redari su, pored svog osnovnog zadatka, motivirani radom grupa, pokazali spremnost za preuzimanje inicijative i rizika, razvili samopouzdanje i sigurnost u vlastite sposobnosti, pa su svojim idejama i kreativnim rješenjima dali doprinos u proširenju assortimenta slobodnog programa. Takođe su pokazali interesovanje za nove tehnike i primjenu interneta (origami).

Vrednovanje kvaliteta svoga rada

Učenici su i do sada radili i kreativno stvarali na časovima redovne nastave i u vannastavnim aktivnostima, ali je ovo prvi put da, kao mali preduzetnici, vrednuju i procjenjuju kvalitet svog rada i truda.

Kroz realizaciju ovog projekta iskazano je puno razumijevanje i podrška kolektiva, uprave škole, koja je nabavkom dijela materijala, obezbjeđenjem prostora za rad, informisanjem i pozivanjem lokalne zajednice Tuzi, sredstava javnog informisanja Podgorice i Tuzi, kao i štampanju reklamnog materijala i pozivnica, pomogla u realizaciji. Takođe su i roditelji dali veliki doprinos kroz nabavku materijala i kupovnu gotovih proizvoda.

Preduzetnički projekt je završen prezentacijom projekta na Preduzetničkom danu i prodajnom izložbom proizvoda malih preduzetnika.

Verica Bušković
Tamara Marković

Svečano obilježen 18. februar – dan Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici

RASADNIK ZNANJA I ZALOGA CRNOGORSKE BUDUĆNOSTI

– „Vrijeme pred nama stalno potvrđuje značaj znanja i obrazovanja, što predstavlja temelj prosperiteta naše Crne Gore“, navodi se u čestitci predsednika Crne Gore Filipa Vučanovića

– Radiša Šćekić, direktor Gimnazije: „Bivši učenici podgoričke gimnazije – uspješni profesori, doktori nauka, privrednici u našoj državi i van nje – uvijek su težili razumijevanju i bili prvi na barikadama odbrane naše zemlje, prvi za mir i razumijevanje, kako tada tako i danas, uz skroman doprinos nas, prosvjetnih radnika“

TRAŽILO SE MJESTO VIŠE: Gosti proslave

U svečanoj sali podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ obilježeno je 108 godina postojanja ove obrazovne ustanove. Sala je bi-

la mala da primi sve one koji su svojim prisustvom željeli da uveličaju tradicionalni praznik „Stare dame“ – 18. februar – i da pogledaju bo-

gat kulturno-umjetnički program koji su za tu priliku premili učenici i profesori. U programu je učestvovao hor Gimnazije, a posebno upe-

čatljiv segment bio je recital pod nazivom „Godine... Trenuci...“.

Direktor Gimnazije Radiša Šćekić izrazio je zadovoljstvo što „zajedno slažemo naše godine u drugi vijek postojanja ove zaloge crnogorske budućnosti i krupnim slovima ispunjavamo 108. školski čas“.

„U zlatno ruho oblačimo ovu damu, čijoj se kruni znanja i skutima vaspitanja klanjaju svi oni koji su i na trenutak bili dio nje“, kazao je on. „Evo već drugi vijek kako cvjeta ovaj rasadnik znanja, svetilište prosvijećenih, drugi vijek kako ona dokaže svrhu svoga postojanja. O njenoj istoriji neću govoriti jer svi mi koji smo sa njom i u njoj živjeli imamo svoju priču u istorijskoj čitanci njenog trajanja, a biti dio nje, dio njenog postojanja, izaziva ponos.“

Doprinos Podgorici i državi Crnoj Gori

Šćekić je ocijenio da je još od prve generacije maturanta pa sve do današnje u Gimnaziji odvanzala mudrost, da su odjekivali uspjesi, te da je zvono uvijek najavljivalo početak nečeg novog.

„Nijesmo isti kao naši prethodnici, a isti smo jer su generacije od 1907. do danas uvijek bile luke puteva znanja, a ne stranputica, nosioci progresivnih ideja od težnje ka evropskom prosvjetiteljstvu do značajne uloge u njemu. Bivši učenici podgoričke gimnazije – uspješni profesori, doktori nauka, privrednici u našoj državi i van nje uvijek su težili razumijevanju i bili prvi na barikadama odbrane naše zemlje, prvi za mir i razumijevanje, kako tada tako i danas, uz skroman doprinos nas, prosvjetnih radnika. Trudili smo se i trudimo se da učenicima pomognemo u razvijanju sposobnosti i da ih usmjerimo prema pravim životnim vrijednostima, a oni više od stoljeća odgovaraju na istinski način: nepromjenljivim doprinosom Podgorički i državi Crnoj Gori. Ne postoje godine koje će Gimnaziju učiniti starijom, postoje

AFIRMACIJA UČENIČKOG TALENTA: Detalj sa izložbe

List učenika Gimnazije „Slobodan Škerović“, Podgorica KORACI

(Br. 40, 2015)

„Obraćamo se prijateljima obrazovanja i uspjeha, vrline i ljepote, razuma i duha. Na stranama koje slijede, čuvamo ščetanja na one koji su i sami jednom (ili više puta) bili dio tog jedinstvenog vrtloga i koji samim tim, ne zasluzu drugačiju publiku do one koja je kadra da prepozna da se kult ispravnoga i vrijednoga prepozname negdje i još uvijek“, kaže, između ostalog, na uvodnoj strani u ime Redakcije lista učenika podgoričke Gimnazije „Koraci“ Kristina Dedić, učenica IV razreda.

Sadržaj lista čine tekstovi o takmičenjima u znanju, recitacijama, održanim debatama, volonterizmu, kao i putovanjima. Zabilježeni su i intervjuji sa Radišom Šćekićem, direktorom Gimnazije, pomoćnicom Jadrankom Đerković, kao i Marijom Gošović, psihološkinjom škole. Predstavljen je rad volonterskog kluba vo vaspitno-obrazovne ustanove. Uz to, učenici su pisali i o prvoj crnogorsko-njemačkoj razmjeni učenika, HMC stipendijama, učešću na likovnoj koloniji Small Monmartre of Bitola u Bitolju. Tu je i prvi Sarajevo MUN (Sarajevo Model of United Nations) koji je okupio oko 300 srednjoškolaca iz regiona.

Gimnazijalci su se okitili medaljama na sportskim takmičenjima, kao što su prvenstvo u fudbalu i košarka. „Koraci“ pišu i o Kajakaškom klubu „Morača“, koji pred takmičarsko-sportskih sadržaja učestvuje i u manifestacijama, kao što su: „Dani sporta na Morači“, „Kajakaški kup Morača“, „Dani vina i ukljeve“, „Rijekom Zetom“, eko regate na rijeци Bojani, na Skadarskom jezeru i Bokokotorskem zalivu. Tu je i razgovor sa Nikolom Vukčevićem, režiserom. Gimnazijalci pišu o pravim vrijednostima CNP-a i podstiču svoje vršnjake da pošćuju ovu instituciju, kao izvor uzdizanja i oplemenjivanja duha. Nijesu izostali ni utisci sa ekskurzija.

Š. B.

„GODINE... TRENUCI...“: Sa recitala

Časopis učenika podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“ ZNAK

(Br. 13, 2014/15)

Na uvodnoj strani „Znaka“, časopisa učenika podgoričke Gimnazije „Slobodan Škerović“, koordinatorke upućuju poziv čitaocima da upoznaju gimnazjalce kroz literarne i likovne radove, otkrjuju tačku gledišta na različite teme – pogled na svijet ove generacije. One podsećaju da je časopis nastao iz želje „da se ne izgubimo u pustinji što raste, kao trag učenika“.

„Otvorite njegove korice, i podite na putovanje. Stići ćete dalje nego što ste mogli sanjati, jer duh ne poznaje granice“, poručuju one.

Na oko 100 strana ovog časopisa predstavili su se gimnazijalci pisi prvog razreda: Milena Čuković i Nikola Petrićević (analiza priča „Konji“), „Priče o pećurkama“ i „Rani jadi“ Danila Kiša i Gogoljevog „Šinjela“. Tu su i njihovi stariji drugari III i IV razreda: Nina Blagojević (Psihološki plan u Čehovljevoj drami „Ujka Vanja“), Ana Knežević („Nečista krv“), B. Stankovića socijalni roman), Andjela Perović (Moderna književnost kao izazov... i inspiracija), Ana Knežević, Ivana Daković (Jovan Dučić, „Sel“) i Izmedju jezičke zaokruženosti i sarađejne labavosti moderne evropske poezije), Nevena Petrović (Lik Lada Tajovića), Andjela Bulajić (povodom stogodišnjice rođenja Mihaila Lalića „Lelejska Gora“), Sara Stijović i Marija Savić (Lektiru Puškinovog doba zamijenila je danas televizija).

Ovaj je reportaža o Tokiu viđenom okom gimnazijalke, koja je učestvovala na Svjetskom prvenstvu u stonom tenisu u Japanu. Takođe, tu je i putopis o Sloveniji, tačnije Mariboru, a povod za razmišljanje bila je tema „Lektira moje generacije.“

Predstavili su se gimnazijalci stvaraoci: „Svarogov san“, „Etonova kazna“, „Kamen“, „Tot“, „Triglav“, „Opravdavanje zmije“, dok je nekoliko strana posvećeno „pahuljama misli“: nadi, strahu, oprštanju, umjetnosti komunikacije i iskazivanja emocija, definiciji vremena, inspiraciji.

Uz gotovo sve objavljene priloge stoje i fotografije sa Male izložbe „Znaka“. Š. B.

samo one koje će govoriti o njenom iskustvu i postojanosti, jer putevi ka znanju i dalje vode ka njoj i iza nje – sada još brojniji. Zato i želim da njena humanost nadjača sve druge vrijednosti, da i dalje pošeduje hrabrost i mudrost u borbi za obrazovanje, jer jedino je tada svaka pobjeda moguća i svaka želja ostvarljiva“, istakao je on.

Osnovac crnogorskog školstva

Procitana je i čestitka predsednika Crne Gore Filipa Vučanovića.

„Gimnazija ‘Slobodan Škerović’ već 108 godina predstavlja primjer uspješne vas-

pitno-obrazovne institucije od velikog društvenog ugleda. Uvjeren sam da ćete, u skladu sa tradicijom, nastaviti prosvetnu misiju koja je vašu školu učinila važnim osloncem crnogorskog školstva. Vrijeme pred nama stalno potvrđuje značaj znanja i obrazovanja, što predstavlja temelj prosperiteta naše Crne Gore. U to ime, kolektivu Gimnazije ‘Slobodan Škerović’, njenim učenicama i učenicima upućujem srdačne čestitke i želim puno uspjeha u životu i radu“, navodi se u čestitci.

Nakon svečanosti, u galeriji škole otvorena je izložba učeničkih radova.

N. N.

ŠAHOVSKA VERTIKALE

Održano Drugo pojedinačno prvenstvo prosvjetnih radnika Podgorice u šahu

DRAŽEN VUJAČIĆ NAJBOLJI

Dražen Vujačić sa pobjedničkim peharom

22
Prosvjetni rad
U organizaciji Opštinskog odbora Sindicata prosvjetne Crne Gore, u prostorijama podgoričke Medicinske škole održano je Drugo pojedinačno prvenstvo prosvjetnih radnika Podgorice u šahu.

Predsednik Opštinskog odbora SPCG Slobodan Savović poželio je takmičarima uspešan nastup, naglasivši da će ova opštinski odbor, shodno svojim mogućnostima, uvijek podržati ovakve i slične manifestacije a naroči-

to one koje se odnose na „drevnu igru” s obzirom na pedagoški značaj šaha i njegovu popularnost među prosvjetnim radnicima.

Ovogodišnji šampionat igrao se devet kola, po ubrzanim tempu, 15 minuta po igraču, sa deset učesnika. Prvo mjesto osvojio je Dražen Vujačić (OŠ „Pavle Rovinski“) sa osvojenih osam poena. Drugo mjesto pripalo je Velimiru Jekniću (OŠ „Vojin Popović – Drezga“) a treći je bio Andrija Radulović (OŠ „Branko Božović“). Žarko Bugarin (Mašinska škola „Ivan Uskoković“), Dragan Čađenović (Medicinska škola) i Nebojša Knežević (Gimnazija „Slobodan Škerović“) podijelili su 4–6 mjesto, s tim što je četvrta nagrada, po dodatnim kriterijumima, pripala Žarku Bugarinu.

Cetvorici prvo-plasiranih takmičara uručeni su pobjednički pehari i novčane nagrade. Sudija takmičenja fide-majstor Srećko Đukanović postara se da šampionat protekne u najboljem redu, a osobljivo Medicinske škole bilo je dobar domaćin. **N. K.**

Škola šaha (15)

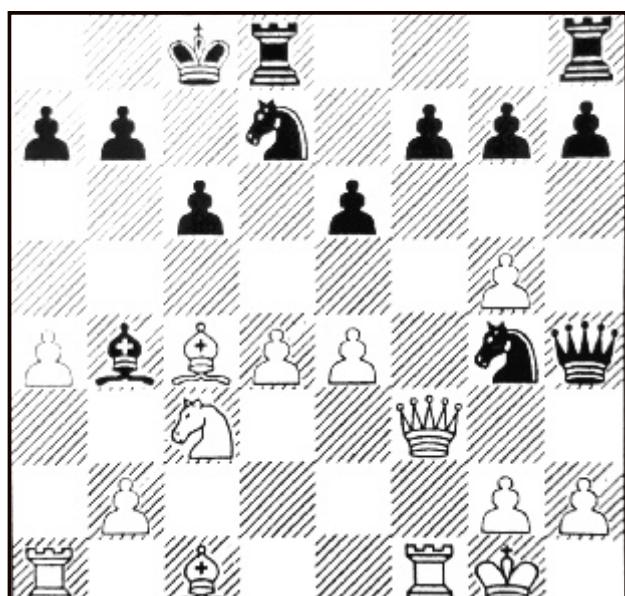
ZAROBLJAVANJE SKAKAČA

D a se jedna od najpokretljivijih figura, nepredvidivi skakač, može zarobiti već u ranoj fazi igre uverljivo je demonstrirao češki velemajstor Hort u partiji protiv Medina. Iznudivši sa jednostavnim i jakim 15. Dh3! izmjenu dama praktično je zarobio protivničkog skakača, prinudivši tako svog suparnika na kapitulaciju već u 19. potezu.

Hort – Medina
Slovenska obrana
1974 godina
Komentari: A. Rojzman

1. d4 d5 2. c4 c6 3. Sc3 Sf6 4. Sf3 dc4 5. a4 Lf5 6. e3 e6 7. Lxc4 Lb4 8. 0–0 Sbd7 9. Sh4 Lg4 10. f3 Sd5?

Pogrešan manevr. Trebalо je igrati 10... Lh5 11. fg4! Dxh4 12. Df3 0–0–0?!

Upornije je bilo 12... 0–0, mada bi i u tom slučaju poslije 13. e4 ili 13. Ld2 bijeli imao prednost.

13. e4 S5f6.

Ovaj pokušaj kontraigre efektivno se obara.

14. g5 Sg4

Crni se spremao da na 15. h3 odgovori 15... h5 sa izvjesnim kontra šansama

DIJAGRAM

15. Dh3!

Jednostavno i veoma jake. Gubitak figure do crnog je neizbjegjan.

15... Dxh3 16. gh3 c5

17. hg4 cd4 18. Sa2 Ld6

19. Txf7

Crni predaje

Šahovske zanimljivosti

GETINGENŠKI RUKOPIS

U njemačkom gradu Getingenu, u univerzitetskoj biblioteci, čuva se šahovski rukopis iz 1490. godine.

Rukopis se jedno vrijeme nalazio u Češkoj, ali se smatra da potiče iz Francuske. U Getin-

gen je dospio 1752. godine, kao poklon nepoznatog studenta. Sami rukopis ima 30 stranica od pergamenta, na kojima je prikazano 12 šahovskih otvaranja i 30 dijagrama.

Priredio: Nebojša Knežević

Đeće pozorište „Stanković“ iz Nikšića izvelo predstavu za mališane podgoričke predškolske ustanove „Đina Vrbica“

BAJKAMA DO VAŽNIH POUKA

Razumjeti prave vrijednosti poput istine, dobrote i ljubavi

Nikšićko Đeće pozorište „Stanković“ izvelo je predstavu „Bajkoteka“ (po tekstu Tode Nikoletića) za mališane podgoričke predškolske ustanove „Đina Vrbica“. Dejana Prelević, vaspitačica i PR ove ustanove, podsetila je na dugogodišnju saradnju sa ovim pozori-

štem i dodala da je predstavu ogledao veliki broj mališana iz deset vaspitnih grupa.

„Bajkoteka“ na šaljiv i po-učan način najmlađima pomaze da razumiju pojma zla i zlih djela. Ove takozvane „pobrkane bajke“ poučavaju ih da dobro uvijek pobjeđu-

je zlo, te tako oblikuju njihov um i usmjeravaju ih da cijene i razvijaju prave vrijednosti poput istine, dobrote i ljubavi. Posebno je vrijedno što su i sami mališani učestvovali u predstavi“, objasnila je Prelević.

Š. B.

Pilot – projekat „Podrška nastavnicima u identifikaciji i stimulaciji dječje darovitosti“ u OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici

POSEBNA PAŽNJA TALENTOVANIM UČENICIMA

U podgoričkoj osnovnoj školi „Pavle Rovinski“ u toku je realizacija projekta, koji ima za cilj značajniji treman darovitosti kod djece. Učenici su putem flajera pozvani da se obrate školskom psihologu ukoliko smatraju da pošedu talenat koji još nije otkriven. Kroz anketiranja učenika i nastavnika, razgovore sa učeničkim roditeljima prikuplje se podaci o otkrivenim talentima ali će se, doći i do novih podataka – novootkrivenih darovitih učenika. Nakon toga počće edukacija nastavni-

ka po aktivima i realizacije kreativne radionice za učenike.

„Podržavam sve aktivnosti vezane za darovite učenike. U našoj školi najviše su otkrivani talenti iz oblasti muzičke i likovne umjetnosti i robotike. Poručujem učenicima da je za uspjeh u životu potreban talent, ali bez vrijednog rada ostaje neiskorišćen,“ kaže direktorka Marijana Papić.

U cilju da se ovaj posao obavi što kvalitetnije pridružili su nam se članovi Savjeta roditelja škole.

Tim koji će raditi na identifikaciji i stimulaciji dječje darovitosti s posebnim naglaskom na naučne i zredne nastave. Nakon završetka projekta planirano je štampanje zbornika učeničkih radova i foto-zapisa koji će sadržavati priznanja koja su učenici ove škole dobili na različitim takmičenjima i konkursima.

Mr Rada Vlahović,
psiolog škole

Učenici OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću pošetili bolnicu Brezovik i organizovali pres konferenciju na kojoj su govorili o svojim brojnim projektima

USKORO U DVORIŠTU ŠKOLE LJETNJA POZORNICA

Kako je nastavnim planom i programom predviđeno podsticanje učenika sa smetnjama u razvoju da budu dio svih sadržaja, učenici su istakli glavne aktivnosti koje se svode na pošete Dnevnih centara za decu sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, kreiranje video zapisa, kao i pošete kulturno-istorijskih spomenika iz raznih vremenskih epoha

Nastojeći da šire obrazuju učenike IX razreda koji pohađaju dodatnu nastavu iz biologije i izražavaju želju da saznaju više, uprava nikšićke OŠ „Luka Simonović“ organizovala je posjetu bolnici Brezovik. Budući da su na prethodnim časovima izučavali disajne organe i bolesti disajnih puteva, to je bila prilika da prošire znanja iz te oblasti. Učenici u pratnji Snežane Janković, nastavnice biologije, iz prve ruke su videli i dublje razumjeli pojam spirometrije, alergo testova, kao i rendgenskih snimaka pluća zdravih, kao i pacijentata sa malignim oboljenjima. Takođe, saznali su koliko neadekvatna ishrana, način života i zagađen vazduh negativno utiču na disajne puteve.

Učenici VIII i IX razreda ove vaspitnoobrazovne ustanove organizovali su pres konferenciju na kojoj su široj javnosti predstavili projekte koje realizuju. Kako je nastavnim planom i programom predviđeno podsticanje učenika sa smetnjama u razvoju da budu dio svih sadržaja, učenici su istakli glavne aktivnosti projekta koje se svode na pošete Dnevnih centara za decu sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, kre-

iranje video zapisa, kao i pošete kulturno-istorijskih spomenika iz raznih vremenskih epoha.

Prema njihovim riječima, krajnji rezultat projekta biće ljetnja pozornica za čiju je izgradnju i ukrašavanje je neophodno obezbjeđiti materijal. Učenici su izrazili zadovoljstvo što će njihova vaspitnoobrazovna ustanova biti prva u Crnoj Gori koja će u dvorištu škole imati ljetnju pozornicu.

Takođe, istakli da su da su jedna od osam škola u kojoj se od početka školske 2014–15. godine realizuje dio projekta preduzetničko učenje u okviru kojeg su iskazali sposobnosti i vještine sproveđene raznovrsne osmišljene sadržaje: izrada i prodaja razglednica, čestitki, kolačića tokom Novogodišnjih praznika. Tu je i bazar organizovan povodom obilježavanja Međunarodnog praznika 8. marta. U dvorištu škole učenici su izlagali nakit, kolačiće, sapune, ukrasne čaše, vase koje su napravili uz pomoć nastavnika. Takođe, u narednom periodu organizovane prolećne kros i maskenbal, kao i Sajam knjiga: prodaja ručno izrađenih knjiga i prodaja proizvoda kreativne radionice.

Š. B.

Dejan Baletić, učenik IX razreda podgoričke OŠ „21. maj“

RADOM I TALENTOM DO VRHUNSKIH REZULTATA

Tokom školovanja iskazao talenat i svestranost u različitim oblastima umjetnosti poput slikarstva, glume i muzike, a postigao je zapažene rezultate u sportskim disciplinama, prirodnim naukama – matematički, kao i drevnoj igri – šahu

Preciznost definisanja u mrtvoj prirodi

Dejan Baletić, odličan učenik IX razreda podgoričke OŠ „21. maj“, pohađa i VI razred Niže muzičke škole „Vasa Pavić“ odjek harmonika. Tokom školovanja iskazao je talenat i svestranost u različitim oblastima umjetnosti poput slikarstva, glume i muzike, a postigao je zapažene rezultate u sportskim disciplinama, prirodnim naukama – matematički, kao i drevnoj igri – šahu. U organizaciji

Dječjeg saveza Podgorica i NVO „Djetinjstvo“ proglašen je za „Svestrano dijete godine“. Bio je član Likovnog ateljea „Tačka“. Svoje likovne radeove izlagao je dva puta na kolektivnim izložbama slika u Galeriji Kuslevova kuća, kao i na tri samostalne izložbe, od kojih su dvije bile u školi, a jedna u KIC-u „Budo Tomović“.

Govoreći o njegovom likovnom izrazu, Ela Božović, akadem-ska slikarka, smatra da ovaj dječak uvijek razmišlja o simetriji i harmoniji.

„Njegovi pejzaži nose lirski, emotivni ritam. Preciznost definisanja prisutna je na portretima, mr-

tvim prirodama i pejzažima. Njegovi radovi prikazuju sopstveni život i intimni pogled na svijet“, istakla je Božovićka.

Ovaj talentovani dječak voli i sport. Već osam godina trenira košarku u KK „Junior“, a od 2014. godine član je KK „Joker“ i do sada je osvojio dvije zlatne i jednu brončanu medalju. Bio je član i ŠK „Budućnost“, a od 2012./13. član je ŠK „Dijagonale“, sa kojim je takođe osvojio

dvije bronzane medalje na državnim takmičenjima.

Dejan pošeduje i talentat za glumu. To svoje glumačko umijeće potvrdio je glumeći u pozorišnoj predstavi „Post scriptum“, rađenoj po djelima Danila Kiša Crnogorskog narodnog pozorišta u adaptaciji i režiji Varje Đukić. Predstava je oko 20 puta izvođena u CNP-u, a sa istom je gostovao na Festivalu u Podgorici i BI-TEF-u u Narodnom pozorištu u Beogradu. Tokom školske 2013./14. godine učestvovao je u radionicama koje vodi Varja Đukic, glumica, dok je ove školske godine glumio u predstavi „Romeo i Julija“.

Da je Dejan vrijedan stvaralac, talentovan i nadasve uspješan, govori i podatak da je nekoliko puta bio korisnik stipendije koja se dodjeljuje najtalentovanijim učenicima. Nagrađivan je na školskim takmičenjima, a njegovi radovi objavljivani su u školskim časopisima i dnevnim novinama. Dejan skromno priznaje da su za njegov uspjeh presudni podrška njegove majke, kao i svih predmetnih nastavnika. Iako bi mogao nastaviti putanjom uspješnog umjetnika, ipak kaže da ga više privlači košarka.

Š. B.

Simetrija i harmonija

BOGATSTVO MEDALJA I PRIZNANJA

Školske 2008. godine Dejan je proglašen za svestrano dijete godine. Na Međunarodnom konkursu „Susreti pod starom maslinom“ osvojio – III mjesto za grupnu kolekciju radova, a 2010./2011. godine dodijeljena mu je stipendija, kao najtalentovanijem učeniku. Takođe, 2012.–2014. godine bio korisnik godišnje nagrade iz oblasti nauke, umjetnosti i sporta Fondacije Rastemo zajedno“, Komercijalne banke AD Budva. Školske 2011./2012. godine nagrađen je krstarenjem za učešće na nagradnom konkursu povodom 80-godišnjice Školskog broda „Jadran“.

Školske 2013./2014. godine osvojio je III mjesto na Likovnoj koloniji (OŠ „21. maj“).

Tu su i nagrade osvojene na šahovskim turnirima: 2011. godine osvojio III mjesto na državnom takmičenju u šahu i 2012. III mjesto na opštinskom takmičenju. Na finalnom turniru za pionire u košarci 2012. osvojio je III mjesto, dok mu je 2013. pripalo I mjesto na finalnom turniru za pionire u košarci.

U OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ (Dobrota – Kotor) počela primjena projekta „Online multimedijalni plakati u nastavi kao zamjena za hamer plakate“

VEĆE MOGUĆNOSTI ZA KREATIVAN RAD

„Najveće prednosti ovakvog načina predstavljanja školskih radova su sigurno internet okruženje, kreiranje portfolija i mogućnost publiciranja radova. Za navedeni projekt Ministarstvo prosvjete je obezbijedilo finansijska sredstva za otvaranje GlogsterEdu naloga za 10 nastavnika i 300 učenika naše škole, na period od godinu dana. Ovaj projekt predstavlja primjer neminovnog procesa digitalizacije u svim segmentima obrazovanja“, kaže Dijana Milošević, jedan od autora projekta

U OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ počela je primjena jednogodišnjeg projekta „Online multimedijalni plakati u nastavi kao zamjena za hamer plakate“, čiji su autori Dijana Milošević i Damir Drašković. Projekat je zbog svoje ekonomičnosti i integracije digitalnih i ekoloških komponenti prihvaćen i finansijski podržan od strane Ministarstva prosvjete Crne Gore.

Kako kaže Dijana Milošević, cilj projekta je da se putem edukativnog GlogsterEdu servisa, namjenjenog isključivo za nastavu, nastavnici i učenici preorijentisu na

BESPLATNA VERZIJA, LICENCE I CIJENE

Program je u svojoj osnovnoj verziji besplatan, dok se za korištenje GlogsterEdu platforme plaća licenca na mjesecnoj ili godišnjoj bazi. Svaki nastavnik nakon registracije dobija svoj nastavnički kod i mogućnost upisa svojih prvih 10 učenika – za besplatnu verziju ograničen je broj učenika koji se mogu prijaviti na Glogster Edu nalog.

Korištenje online multimedijalnih plakata koji bi zamijenili dosadašnje hamer plakate. „Funkcionalnost GlogsterEdu platforme ogleda

se, osim uštede potrošnje papira i sredstava za izradu papirnih plakata, i u mogućnostima ugradnje slike, tekssta, video i audio zapisa, linkova i grafičkih elemenata u sadržajima plakata. Najveće prednosti ovakvog načina predstavljanja školskih radova su sigurno internet okruženje, kreiranje portfolija i mogućnost publiciranja radova. Za navedeni projekt

Osavremenjen nastavni proces za učenike II razreda pljevaljske OŠ „Salko Aljković“

DONACIJA VRIJEDNA PAŽNJE

OBRADOVANI POKLONOM: Učenicima II razreda omogućeno da na inovativan način stiču nova znanja

U pljevaljskoj OŠ „Salko Aljković“ nastavni proces je od nedavno osavremenjen. Hipo Alpe Adria banka izdvojila je novac za nabavku kompjutera i štampača i tako učenicima II razreda ove vaspitnoobrazovne ustanove omogućila savremeni pristup sadržajima predviđenim nastavnim planom i programom. Uz to, i roditelji učenika svojim sred-

stvima kupili su projektor, te je tako kompletnom opremom unaprijeden kvalitet nastave. Dženana Bojadžić, učiteljica, izrazila je zadovoljstvo, kao i zahvalnost, rekavši da u eri moderne digitalne komunikacije i učenici II razreda na inovativan način mogu sticati nova znanja.

Š. B.

PREDNOSTI PROGRAMA I NAČIN KORIŠĆENJA U NASTAVI

Veliki problem s kojim se nastavnici susreću je i veliki broj hamer plakata koji se čuva po aneksima ili učionicama, uništavanje izloženih radova, slaba publikacija radova, potrebna materijalna sredstva za izradu i nemotivisanost pojedinih učenika za ovakav vid predstavljanja nastavnih sadržaja. Česta je i slika dugotrajnih izlaganja istih panoa u školskim hodnicima (nekad godinama ostaju nepromijenjeni) koji na taj način gube svoj značaj i svrhu.

Glogster Edu, ne samo da u potpunosti može zamjeniti hamer plakat, već ima i veliku prednost u samom kreativnom izražavanju učenika zbog mogućnosti ugradnje multimedije u radnom prostoru, publikacije i dostupnosti širokom dijelu korisnika.

Ministarstvo je obezbijedilo finansijska sredstva za otvaranje GlogsterEdu naloga na 10 nastavnika i 300 učenika naše škole, na period od godinu dana. Ovaj projekt

predstavlja primjer neminovnog procesa digitalizacije svim segmentima obrazovanja“, ističe Miloševićka.

Započeta je i školska obuka

nastavnika i učenika za rad na platformi Glogster Edu, a kako kažu koordinatori projekta, namjera im je da ovu ideju prihvate sve crnogorske škole.

Š. B.

Što je GlogsterEdu?

JEDAN OD NAJZNAČAJNIJIH ALATA ZA OBRAZOVANJE 21. VIJEKA

GlogsterEdu je web platforma za izradu interaktivnih online plakata u kojem nastavnici i učenici mogu na kreativan način izradivati plakate sa ugrađenim tekstom, fotografijama, audio i video zapisima, grafičkim dodacima i linkovima zavisno od teme. Ovaj multimedijalni alat 21. vijeka već uvelik postaje dio nastavnog procesa zamjenjujući klasičan format papirnatih plakata.

GlogsterEdu predstavlja sigurnu platformu za učenje namijenjenu nastavnicima i učenicima.

GlogsterEdu danas broji preko 740.000 nastavnika, 8.000.000 učenika, 10.000.000 blogova, tako da je GlogsterEdu postao jedan od najznačajnijih alata za obrazovanje 21. vijeka.

23

Prosvođeni rad

MART
2015
BROJ
33

Uspostavljena saradnja između podgoričke Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ i Hotela „Regent“ u Tivtu

PRILIKA ZA USAVRŠAVANJE VJEŠTINA

„Cilj jeste saradnja Hotela i naše škole u vidu realizacije profesionalne prakse, tako da će se naši učenici i studenti već ovog ljeta naći u prestižnom tivatskom hotelu“, navodi se u saopštenju Škole

ZANIMLJIVA LEKCIJA: Detalj sa predavanja predstavnika hotelskog menadžmenta

24
Podgoričku Školu za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ posetila je delegacija menadžmenta Hotela „Regent“ koji se nalazi u okviru kompleksa Porto Montenegro u Tivtu. Oni su za učenike i studente ove ustanove organizovali zanimljiva predavanja o savremenim turističkim tokovima.

Tim predavača činili su menadžer za ljudske resurse, menadžer sektora hrane i pića i zamjenik šefa kuhinje.

„Cilj ove pošete jeste saradnja Hotela i naše škole u vidu realizacije profesionalne prakse, tako da će se naši učenici i studenti već ovog ljeta naći u prestižnom tivatskom hotelu“, navodi se u saopštenju Škole. „Iskreno se radujemo saradnji sa Hotelom ‘Regent’ koji će, uz ostale hotele sa crnogorskog primorja, biti prilika da naši učenici i studenti usavrše svoje vještine.“

Pored zanimljivog predavanja, sa učenicima i studen-

tim kojima su na kraju školovanja organizovani su i intervjui za zapošljavanje.

Prvobitna inicijativa se pokazala veoma korisnom, pa je nedugo nakon ove organizovana užvratna poseta, kada su studenti sa grupom profesora obišli hotel „Regent“ i iz prve ruke se upoznali sa savremenim funkcionalismom svih njegovih sejmennata.

N. N.

U Podgorici održan V međunarodni simpozijum saobraćajnih inženjera „Interdisciplinarnost logistike i saobraćaja“ u organizaciji Srednje stručne škole „Ivan Uskoković“

OSNOVA ZA DUBLJE ISTRAŽIVANJE SAOBRAĆAJA

Srećko Kljajić, pomoćnik direktora SSŠ „Ivan Uskoković“ u Podgorici: Atmosfera u kojoj radimo kad se sastanemo je prijateljska i jako prisna, o čemu govori činjenica da smo se ove godine rastali uz suze u očima naših gostiju, što je najbolji pokazatelj kakvi smo bili domaćini

Krajem prošle godine u Podgorici je održan V međunarodni simpozijum saobraćajnih inženjera „Interdisciplinarnost logistike i saobraćaja“. Ova inicijativa nastala je kao rezultat potrebe za razmjenom znanja i iskustava iz oblasti saobraćaja na teritoriji država koje su nastale na prostoru bivše Jugoslavije.

Saobraćaj je oblast koja zahtijeva svakodnevno praćenje i pojavu situacija koje su tehnički i pravno zrele za sagledavanje sa više aspekata, a kako navodi pomoćnik direktora podgoričke Srednje stručne škole „Ivan Uskoković“ (organizatora V simpozijuma) Srećko Kljajić, „rješavanje jedne situacije na više načina dovo-

di do toga da bar na ovim prostorima, da imamo slične probleme i skoro isto govorivo područje, ujednačimo kriterijume i jednu situaciju sagledamo jednakom“.

U fokusu srednjoškolski nivo

„Svrha našeg sastajanja na godišnjim simpozijumi-

PRIJATNA ATMOSFERA: Sa simpozijuma

Rječnik frazema (8)

CRNA MARICA

Ovaj frazem, odomačen i raširen i kod nas, preuzet iz engleskog jezika, nastao je u Sjedinjenim Američkim Državama i to od vlastitog imena jedne žene: Black Marie ili u prevodu Crna Marica.

Bilo je to popularno ime jedne američke Crnkinje koja je svojevremeno u lučkom gradu Bostonu držala mornarsku krčmu. Njeno pravo ime bilo je Marie ili Maria Lee (Marica, odnosno Marija Li). Bila je krupna i jaka, pa je često pomagala policajcima tako što je nemirne goste iz svog lokala i sama ubacivala u policijsku kola. Po tome je postala poznata i u Bostonu, ali i u okolnim gradovima i državama SAD, pa su ljudi policij-

ska kola koja su odvodila uhapšene u zatvor po njoj prozvali – crna Marica. Ovaj izraz se ubrzo proširoi i izvan Amerike, pa je i kod nas odomačen kao „Crna Marica“ ili jednostavne – Marica.

Pripremio: N. Knežević

Učenici OŠ „Nikola Đurković“ iz Radovića kod Kotora učestvovali na Sajmu masline i vina

MLADI MASLINARI

Đaci šestog razreda predstavili temu „Šta mladi znaju o maslini?“ koja je bila podijeljena u tri dijela: simbolika masline, maslina kao zimzeleno drvo i koristi od masline

Bogatstvo likovnih radova i plakata na štandu

U okviru manifestacije: „Velika bokeška fešta“, održan je Sajam masline i vina, na kojem su učestvovali učenici prvog i šestog razreda Osnovne škole „Nikola Đurković“, iz Radovića u Kotoru, na poziv direktorce maslinarskog društva „Boka“ Vesne Đukić.

Učenici šestog razreda predstavili su temu „Šta mladi znaju o maslini?“ koja je bila podijeljena u tri dijela: simbolika masline, maslina kao zimzeleno drvo, i koristi od masline.

ma jeste da postavimo dobru osnovu za neko dublje istraživanje i ozbiljnije sađevanje saobraćaja, prvenstveno na početnom nivou, što nam je u krajnjem slučaju i povjereni zadatak jer u školama radimo sa učenicima koji svoja prva ozbiljnija znanja o saobraćaju stiču upravo na našim časovima“, ističe on.

Ssimpozijum je organizacioni i programski zamisljen kao i mnogi drugi iz ove oblasti, sa tom razlikom što jedini prvenstveno tretira nivo srednjoškolskog obrazovanja, pa tek onda više nivoje problematike koja se javlja u saobraćaju.

„Takođe, jedan od zadataka mu je da se međusobnim povezivanjem škola nesobično razmjenjuju i koriste nastavni materijali na pomenutoj teritoriji“, naglašava Kljajić i dodaje: „Svakodnevnim kontaktom uspjeli smo da prevaziđemo jaz ekonomskih razlika

OŠ „Nikola Đurković“ predstavila se na pomenu-tom sajmu i svojim štan-dom, na kome su bili plakati sa prezentacije, radovi likovne sekcije za niže i više razrede. Štand su ukrašavale diplome za osvojeno prvo mjesto za grupni likovni rad učenika od V do IX razreda sa internacionalnog festivala „Susreti ispod stare masline“, koji se održao u Baru na temu „Špat masline“, i diploma za treće mjesto za literarni rad na istu te-

mu, učenika VIII razreda Danila Mrvaljevića.

„Prvo učešće naše škole na Sajmu masline i vina bilo je veoma uspješno. Učenicima su u prezentaciji škole pomogli Slobodanka Mrvaljević, profesorica razredne nastave, Olivera Milinović i Dubravka Milivojević, profesorice engleskog jezika, i Ivana Bajović, vaspitačica i profesorica likovne umjetnosti“, objasnila je Slobodanka Mrvaljević, profesorica.

Š. B.

smo se ove godine rastali uz suze u očima naših gostiju, što je najbolji pokazatelj kakvi smo bili domaćini“, kaže on.

Ssimpozijum se dosad pokazao kao veoma plodotvorna inicijativa. Između ostalih, realizovani su projekti: Engleski rječnik saobraćajnih pojmoveva prezentovan u Ohridu 2010. godine, učešće učenika Mašinske škole na Danu otvorenih vrata Cestovne škole iz Zagreba, zatim „Krenimo zajedno, na semaforu je zeleno“ 2011. godine, poseta profesora iz Celja Mašinskoj školi 2012. godine i drugi.

Radovi predstavljeni na Simpozijumu objavljaju se u specijalnom zborniku koji se može naći u Cobis-u, tako da su dostupni i u digitalnoj verziji. Planirano je da se naredno okupljanje ove vrste održi u Zagrebu.

N. N.

Podgorički srednjoškolci četvrti na evropskom takmičenju iz robotike: „ROBOMONT“ USPJEŠNO RIJEŠIO SVE PROBLEME

U KORAK SA DRUGIM EVROPSKIM ŠKOLAMA

Sa takmičenja

Crnogorski tim „ROBOMONT“ ko-
ga čine učenici Srednje elektro-
tehničke škole „Vaso Aligrudić“ i Sred-
nje stručne škole „Ivan Uskoković“ iz
Podgorice: Boris Bičanin, Stefan Vulin,
Nikša Čvorović, Veljko Pokić, Danilo
Šestović i Lazar Lukić osvojio je četvrti
mjesto na takmičenju iz robotike održanom u Pragu krajem februara.

To je drugi put da ove dvije ško-
le učestvuju zajedno na jednom ovak-
vom takmičenju, na kojem je uče-
stvovalo 13 timova iz 14 škola iz Evro-
pe.

Nadmetanje se sastojalo iz tri di-
jela. U prvom dijelu u okviru 30 se-

kundi robotom se nije upravljalo, već
se na pokretao na osnovu unaprijed
učitanog programa i instrukcija. Cen-
tralna struktura se rotira na jednu od
tri pozicije. Bodovi se dodjeljuju ako
robot izvrši određene zadatke kao
što je npr. smještanje loptica u cijevi
i ili centralni dio, robot se pomjeri
sa platforme, osloboди lopticu u polje
za igru i pomjeri cijevi u zonu za
parkiranje.

U naredna dva minuta, u okviru
kojih se upravlja robotom, ro-
boti trebaju da prikupe loptice i
smjeste ih na određene pozicije.
Tim dobija bodove na osnovu

Robotom su upravljala dva učeni-
ka: jedan je bio zadužen za kretanje, a
drugi za mehaniku, kao što je podizanje/
spuštanje korpe, podizanje/spuš-
tanje rampe, startovanje četkica za
kupljenje...

Tokom takmičenja „ROBOMONT“
je nailazio na probleme, ali ih je uspije-
javao timskim radom i da riješi. Na pi-
tanje da li su zadovoljni plasmanom
direktor Elektrotehničke škole Veselin
Pičurić rekao:

„Naravno da smo zadovoljni što
smo i ove godine ostvarili zapaženi
rezultat na jednom ovakvom evropskom
takmičenju. Ovo je još jedan

dužine i visine
odgovarajuće
cijevi u koje su
smještene ku-
glice na kraju
meča.

Kraj meča: U
ovom dijelu to-
kom zadnjih tri-
deset sekundi
di roboti mo-
gu da smještaju
loptice i u cen-
tralnom dijelu i
u odgovaraju-
će cijevi. Timovi
takođe dobijaju
poene ako robot
i cijevi ne padnu
na pod tokom
takmičenja.

TIMSKI RAD POKAZAO REZULTATE: Ekipa „Robomonta“

dokaz da srednje stručne škole mo-
gu biti konkurenca bilo kojoj školi
u Evropi. Ono što bili posebno ista-
kao je da su učenici bili pravi profes-
ionalci i kao što ja to volim da na-
glasim timski rad mora da pokaže re-
zultate.“

Ovaj plasman nije ostao neza-
pažen tako da je tim „ROBOMONT“
dobjio poziv da učestvuje na takmi-

čenju koje će se u martu održati u
Holandiji, a koje se ujedno bude-
za odlazak na Svjetsko prvenstvo
u robotici, koje će se održati u Mi-
suriju.

Mileva Lučić,
profesorica
u Elektrotehničkoj školi
„Vaso Aligrudić“, Podgorica

**Nikola Rašović, dobitnik nagrade Ministarstva nauke kao
najuspješniji mlađi istraživač – talenat u 2014. godini**

NAJAVAŽNIJI SU VOLJA I RAD

„Lijep je ošećaj kad vidite da ljudi prepoznaju vaš napor i trud da date svoj maksimum iz oblasti kojom se bavite“, kaže Nikola Rašović, učenik III razreda Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ u Podgorici

Ministarstvo nauke je Ni-
kolu Rašovića učenika
III razreda Srednje elektroteh-
ničke škole „Vaso Aligrudić“ u
Podgorici proglašilo za naj-
uspješnijeg mlađog istraživača
– talenta u 2014. godini.

Za njega se može reći da je
u grupi izuzetnih mlađih ljudi
koji pomjeraju granice u nau-
ci. Velika je čast i zadovoljstvo
nagradići njihova postignuća
i podstićati ih da u budućno-
sti nastave da koračaju putem
uspjeha.

Nikola je kao devetogodi-
šnjak počeo da se interesuje
za nauku kada je od oca do-
bio prvi kompjuter. Već slede-
će godine su o njemu pisale
hrvatske novine „Enter“ jer je
u programskom jeziku C iskor-
dirao kalkulator. Sa 12 godi-
na položio je sertifikat ECDL.

Imao je samo 15 godina kada
je održao prvo predavanje na
Fakultetu tehničkih nauka u
Novom Sadu na temu „Bitco-
in Mining“ i bio je prvi na Bal-
kanu koji je u tom uzrastu po-
ložio CCNA sertifikat, a zatim
i MCSA sertifikat. Uslijedila su
takmičenja. Na Sajmu mla-
đih pronalazača, dobio je prvu
nagradu i nagradu za naj-
kompleksniji pronalazak. Nje-
gov pronalazak „Agnc na-
core“, koji pomaže osobama
sa smetnjama u razvoju, pred-
stavio je na UNICEF-ovoj kon-
ferenciji „Active Talks“. Zatim
je na takmičenju „Hakaton“,
održanom na Fakultetu za in-
formacione tehnologije Uni-
verziteta „Mediteran“ dobio
prvu nagradu za najbolju ino-
vaciju u kategoriji do 21 godi-
ne starosti. Na takmičenju „Te-

lekom Innovation Contest“
dobio je drugu nagradu, a na
„Star Trek-u“ koji se organizuje
kao dvanaestodnevno putovanje
kroz šest gradova koji su
prepoznati kao centri startup
dešavanja u regiji, održanom
u oktobru 2014. godine u Pod-
gorici, Nikola Rašović je osvo-
jio prvo mjesto sa startup-om
„Home Automation for 50 eu-
ros“. Za nagradu Ministarstva
nauke, vrijednu 1.000 eura,
predložila ga je Škola.

„Ovakvo priznanje za me-
ne predstavlja podsticaj da
budem još bolji i vrijedniji
u narednom periodu. Lijep
je ošećaj kad vidite da ljudi
prepoznaju vaš napor i trud
da date svoj maksimum da iz
oblasti kojom se bavite. Prvo
i osnovno je volja koja dolazi
tako što nađete svoj put, a po-

sle toga dolazi rad i trud. I kad
nešto zavolite, mnogo vam je
lakše da pokazujete rezultate“,
kaže Nikola.

On smatra da talentovani
učenici u Crnoj Gori imaju mo-
gućnosti da iskažu i unaprije-
de svoja znanja i u školama i
uz pomoć raznih nevladinih
organizacija.

„Ima dovoljno literature
kao i laboratorijskih uslova.

U današnjem vremenu sko-
ro sve je dostupno na inter-
netu, tako da ukoliko ne mogu
da nađu određenu knjigu,
dokumenat, naći će ga na in-
ternetu. Ja volim samostalan
rad a ukoliko baš imam neki
veći problem, onda tu imam
podršku određenih profesora
sa univerziteta u Oxfordu i
Birminghamu“, napominje sa-
govornik „Prosvjetnog rada“.

Što se tiče planova za bu-
dućnost kada je o riječi o na-
uci, Nikola je kratko odgo-
vorio: „Ne volim da pričam stva-
ri unaprijed, kad ih realizujem,
mogu o tome da govorim“. Iako
nije previše govorljiv on je
inteligentan, bistar, kreativan,
ambiciozan i sposoban da ma-
kar udvostruči broj nagrada
koje je do sada osvojio.

O. Đ.

**U OŠ „Kekec“ u Sutomoru organizovana akcija „Poklon knjige školskoj
biblioteci“**

UPORNOŠĆU I ZNANJEM DO RJEŠENJA PROBLEMA

Podrška nastavnika neophodna

U okviru saradnje
sa lokalnom za-
jednicom, OŠ „Kekec“
iz Sutomora organi-
zovala je poseban dan
koji je bio posvećen
preduzetništvu. Bu-
dući da u ovoj vaspit-
noobrazovnoj ustanovi
smatraju ovaj vid
učenja ključnom kom-
petencijom cjeoživot-
nog učenja učenici su
uz pomoć nastavnika
prezentovali rezultate
rada u duhu ove ideje.

„Inicijativa je potekla od učeni-
ka, a njihova ideja je pretočena u ak-
ciju „Poklon knjige školskoj bibliote-
ci“. Učenici sedmih, osmih i devetih
razreda odlučili su da prikupe odre-
đeni broj primjeraka 'Gorskog vijen-
ca' i da ih poklone školskoj bibli-

Uspješno realizovali akciju

teci, čime bi obogatili knjižni fond
škole. Njihova akcija promovisana
je u okviru obilježavanja Svjetskog
dana knjige. Učenici i članovi đač-
kog parlamenta škole pokazali su
da upornošću i znanjem mogu raz-
vijati inicijativu, inovativnost u rje-
šavanju problema, samopouzda-

nje i sigurnost u vlastite sposobno-
sti. Svjetski dan knjige je obilježen u
biblioteci škole u prisustvu članova
Đačkog parlamenta i njihovih pro-
fesorica Suzane Maraš i Zorke Rado-
njic, kao i drugih zaposlenih u školi“,
naglasila je Mirjana Lučić, direktori-
ca škole.

Š. B.

25

Prosvjetni rad

MART
2015

BROJ
33

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović zajedno sa ambasadorom Kine Cuiem Dživeiem otvorio Institut Konfucije na Univerzitetu Crne Gore

SNAŽAN MOST SA KINOM

Rektrka Univerziteta Crne Gore prof. Radmila Vojvodić rekla je da otvaranjem Instituta Univerzitet Crne Gore afirmiše otvorenost, djelovanje kroz pokretački duh, saradnju i udruživanje na svim poljima obrazovanja i naučnoistraživačkog rada

SA OTVARANJA U REKTORATU: Organizovaće brojne kulturne i obrazovne aktivnosti

Večerom ceremonijom u Rektoratu Univerziteta Crne Gore, kojoj su prisustvovali predstavnici Vlade, akademski zajednice, državnih institucija i kineskih partnera otvoren je Institut Konfucije, koji postoji u više od 100 zemalja i bavi se promocijom kineskog jezika i kulture.

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović, koji je zajedno sa ambasadorom Kine Cuiem Dživeiem otvorio Institut, kazao je da to predstavlja nastavak dobre saradnje Crne Gore i Kine.

Podsetivši na to da intenzivno prijateljstvo Crne Gore i Kine već postoji, predsednik Vujanović rekao je da Institut Konfucije predstavlja još jedan snažan most sa Kinom, sada i kroz Univerzitet. „Očekujem da će Institut biti novo ohrabrenje i nova podrška, a u mnogo čemu i inicijativa za dalju saradnju u mnogim oblastima”, rekao je Vujanović.

Rektorka Univerziteta Crne Gore prof. Radmila Vojvodić rekla je da otvaranjem Instituta Univerzitet Crne Gore afirmiše otvorenost, djelovanje kroz pokretački duh, saradnju i udruživanje na svim poljima obrazovanja i naučnoistraživačkog rada. „Konfucijevim imenom rad Instituta i simbolički i stvarno temelji i propagira osnovnu načelu konfučijanske filozofije života – čovjekoljubje, ispravnost i savjesnost”, istakla je ona.

Osim izučavanja kineskog jezika, upoznavanja sa tradicionalnim vrijednostima i savremenim tokovima kineske kulture, instituti „Konfucije“ služe i njegovanju prijateljskih odnosa Kine i država u kojima djeluju.

Institut Konfucije na Univerzitetu Crne Gore osnovan je kroz partnerstvo sa Čangša Univerzitetom nauke i tehnologije, koji već 60 godina gradi svoju obrazovnu

prednost u oblasti ekonomije, inženjerstva, tehnologije, građevinarstva, elektrotehnike i energetike. Prorektor Čangša Univerziteta, prof. Jang Changbo pozvao je studente da upoznaju i uče kineski jezik, otkriju kinesku kulturu i nauku, i tako postanu nosioci kulturne i naučne razmjene između Crne Gore i Kine.

Na izučavanje kineskih kulturnih vrijednosti pozvao je i ambasador Kine u Crnoj Gori, Cui Dživei, istakavši ulogu i posvećenost Instituta i Kine izgradnji harmonijske raznolikosti svijeta, zasnovane na učenju, jednakosti i međusobnom povjerenju.

Institut Konfucije organizovaće brojne kulturne i obrazovne aktivnosti, nuditi stipendije i mogućnost razmijene studenata i nastavnika. Direktori Instituta su dr Milena Đukanović i prof. Deng Rong.

O. Đ.

Na Univerzitetu Donja Gorica obilježili dan knjige

I SVI OSTALI NAŠI DANI DA BUDU SA KNJIGOM

Knjiga je jedna od tvorevine kojima je čovjek pokušao da dosegne tajne vremena, prostora i duha

Dan knjige na Univerzitetu Donja Gorica (UDG) obilježen je 3. marta u biblioteci te univerzitske jedinice.

Rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić je istakao da je to dan koji podseća da je u temeljima UDG-a knjiga. „Dan knjige na UDG-u je dan kada će svi koji to žele, Univerzitetu pokloniti knjigu. Dan kada će svi započeti da čitaju novu knjigu. Dan koji budi i održava vjeru u knjigu. Dan koji nas opominje da ne gubimo radoznalost i ljubav prema tišini i dan koji nas opominje da i svi ostali naši dani treba da budu sa knjigom”, rekao je Vukotić.

Dekan Fakulteta pravnih nauka i glavni urednik izdavačke kuće CID prof. dr Dragana K. Vukčević je istakao da u civilizaciji koju je napravio ljudski rod, po njegovom mišljenju, postoje tri tvorevine veće od ostalih. „Prva je ona kojom je čovjek pokušao da premreži vremena i ona se zove kalendar.

KNJIGA JE U TEMELJIMA UDG-a: Sa skupa u univerzitskoj biblioteci

Druga tvorevina ljudskog roda kojom je čovjek pokušao da premreži prostor i koja se naziva geografska karta, i treća tvorevina kojom je čovjek pokušao da uđe u svjet duha, jeste knjiga. Ove tri tvorevine su tvorevine kojima je čovjek pokušao

da dosegne tajne vremena, prostora i duha”, istakao je on.

Za sve studente koji su imali predavanja na fakultetima bio je organizovan kviz znanja, a najuspješniji su nagrađeni knjigom.

O. Đ.

Sjednica Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore

USVOJEN PRAVILNIK O NAČINU KORIŠĆENJA NOVCA OD ŠKOLARINA

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore imenovan je dr Momčila D. Pejovića za direktora Istorijskog instituta, a prof. dr Anu Lalević Filipović za dekanu Ekonomskog fakulteta. Prof. dr Željko Jaćimović imenovan je za v. d. dekana Metalurško-tehnološkog fakulteta, i tu će funkciju obavljati do izbora novog dekana, a najduže šest mjeseci. Iz Rektorata podsećaju da je dosadašnji dekan Metalurško-tehnološkog fakulteta prof. dr Darko Vuksanović podnio je ostavku na tu funkciju. Takođe, pokrenut je postupak za izbor dekana Instituta za strane jezike, shodno novom Statutu. Na prijedlog Vijeća Fakulteta primijenjene fizioterapije, Upravni odbor je donio privremeno rješenje kojim se pitanje izbora dekana odlaže na određeno vrijeme, dok se ne sagleda osnovanost eventualnih statusnih promjena tog fakulteta, u svjetlu intenzivnog rada na izradi strategije razvoja Univerziteta. U okviru strategije sagledava-

ju se pitanja racionalizacije, reorganizacije i integriranog modela funkcioniranja Univerziteta i svih organizacionih jedinica, što su bile i preporuke spoljnog evaluatora.

Usvojen je, takođe, Pravilnik o načinu korisćenja sredstava prihodovanih od školarina, sa tržišta i drugih izvora, koji se prvi put donosi jedinstveno za cijeli Univerzitet i precizno definije način raspodjele sredstava koje prihodju univerzitske jedinice. „Upravni odbor je zaključio i da su organizacione jedinice dužne da se striktno pridržavaju pravila kojima je regulisano plaćanje školarina i drugih naknada koje plaćaju studenti. Oslobađanje od školarina mora se vršiti isključivo u skladu sa Zakonom i pravilima Univerziteta, a svaki akt za koji su utvrđi da nije u skladu sa Zakonom, Statutom Univerziteta i posebnim odlukama Upravnog odbora, smatra se njezinim”, navodi se u saopštenju.

Upravni odbor je usvojio novo rješenje znaka Univerziteta Crne Gore, u skladu sa zaključkom ţirija za izbor najboljeg rješenja. Autor izabranog rješenja je Slobodan Vukićević.

Članu Upravnog odbora Srđanu Kovačeviću, delegiranom od strane osnivača, konstatovan je prestanak članstva u tom tijelu, na licni zahtjev.

Upravni odbor dao je pozitivno mišljenje na osnivanje Instituta Konfucije na Univerzitetu Crne Gore i upoznao se sa planiranim aktivnostima Instituta, a Biotehnički fakultet dobio je saglasnost za zaključenje ugovora u okviru projekta „Katun“. Pozitivno mišljenje, na osnovu odluke Senata, dato je i za reakreditaciju osnovnog i magistrskog akademskog studijskog programa Mehatronika, kao i osnovnog, specijalističkog i magistrskog studijskog programa Drumski saobraćaj na Mašinskom fakultetu, dodaje se u saopštenju.

O. Đ.

Senat Univerziteta Crne Gore usvojio nova pravila studiranja

NOVA RJEŠENJA ZA KVALITETNIJE STUDIJE

ZAVRŠETAK STUDIJA NEĆE SE PROLONGIRATI: Univerzitet Crne Gore

Senat Univerziteta Crne Gore usvojio je na jučerašnjoj sjednici pravila studiranja na osnovnim, postdiplomskim i doktorskim studijama, koja jasnije definišu postojeća i uvode nova rješenja, umjesto onih koja su se u primjeni Bolonjske deklaracije pokazala kao nedovoljno precizna, i koja je trebalo prilagoditi standardima kvaliteta, potrebama studenata i efikasnijoj organizaciji studija.

Što se tiče osnovnih studija, predviđeno je organizovanje dodatnog ispitnog roka, koji je od ove godine utvrđen i u Zakonom o visokom obrazovanju. Studenti u tom roku mogu polagati završni ispit iz svih predmeta prijavljenih na početku studijske godine, uz priznavanje svih stečenih bodova. Oni kojima je, nakon junskog i avgustovskog ispitnog roka, do završetka osnovnih studija ostao samo jedan nepoložen ispit,

za izlazak na završni ispit, saopšteno je iz Rektorata.

I pravila studiranja na postdiplomskim studijama donose novine u podizanju kvaliteta. U okviru Centra za studije i kontrolu kvaliteta biće formiran odbor za monitoring magistrskih studija, čiji će zadatak biti da Viđeću fakultetu daje mišljenje na prijavu teme magistrskog rada. Odbor će analizirati metodološke principale naučnoistraživačkog rada i predstavljaće još jednu instancu koja će doprinijeti kvalitetnijim magistrskim radovima. Osim Vijeća i prodekanata za nastavu, u organizovanju i vođenju postdiplomskih studija pomagaće i komisija za postdiplomske studije, umjesto dosadašnjeg rukovodioca.

Prema novim pravilima doktorskih studija osnova se Centar za doktorske studije. Centar će, između ostalog, definisati oblasti doktorskih studija, organizovati nastavu, pratiti prolaznost studenata, predlagati upisnu kvotu. Poboljšanje kvaliteta doktorskih studija, veća prepoznatljivost Univer-

teta u međunarodnim okvirima, bolje povezivanje sa privrednom i društvenom zajednicom i njegovanje multidisciplinarnog pristupa doktorskim studijama, vodeći su zadaci na kojima će raditi Centar. Novim pravilima prvi put se definišu i uslovi koje moraju da ispunje mentori za izradu doktorskih disertacija. Da bi se izabralo za mentora, nastavnik mora imati odgovarajući broj objavljenih radova u relevantnim međunarodnim časopisima. Tom normom trebalo bi da konačno zažive rješenja predviđena Pravilnikom za akreditovanje studijskih programa doktorskih studija, koja do sada nisu poštovana. Prema novim Pravilima, doktorske studije mogu se organizovati i na stranom jeziku.

Nova pravila studiranja fokusirana su na povećanje kvaliteta i jasno definisanje i primjenu svih, do sada različito tumačenih pravila i principa Bolonjske deklaracije, univerzitskih vrijednosti i standarda evropskog obrazovanja, ističu u Rektoratu.

O. Đ.

da dosegne tajne vremena, prostora i duha”, istakao je on.

Za sve studente koji su imali predavanja na fakultetima bio je organizovan kviz znanja, a najuspješniji su nagrađeni knjigom.

O. Đ.

Okrugli sto o povezanosti privrede i univerziteta u Crnoj Gori održan u Privrednoj komori Crne Gore

NAUKA JE ULAGANJE U BUDUĆNOST

Bilo je riječi o upravljanju i zaštiti intelektualne svojine, jačanju kapaciteta za finansiranje inovacija i istraživanja, metodama za kreativno rešavanje problema u procesu inovacija, trendovima u razvoju biznis inkubatora i naučno-tehnoloških parkova u Evropi i širom svijeta, kao i o trenutnom stanju ovih organizacija u regionu

Okrugli sto „Jačanje kapaciteta naučno-tehnoloških parkova, biznis inkubatora i drugih organizacija u cilju podrške inovacija i transferu znanja između privrede i univerziteta u Crnoj Gori”, održan je krajem februara u Privrednoj komori Crne Gore (PK CG).

To je rezultat saradnje Univerziteta Crne Gore i Komore u okviru TEMPUS WBCInno projekta, koji sprovodi 16 partnera iz Velike Britanije, Njemačke, Austrije, Španije, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Riječ je o pet institucija EU, pet WBC univerziteta, pet biznis inkubatora i jednom preduzeću.

Učesnici su imali priliku da saznaju više o upravljanju i zaštiti intelektualne svojine, jačanju kapaciteta za finansiranje inovacija i istraživanja, metodama za kreativno rešavanje problema u procesu inovacija, trendovima u razvoju biznis inkubatora i naučno-tehnoloških parkova u Evropi i širom svijeta.

PREZENTACIJE, IZLAGANJA...

Međunarodna vidljivost i umrežavanje između biznis inkubatora i univerziteta na lokalnom, regionalnom i međunarodnom nivou tema je predavanja koje je održao Mario Fallast sa Univerziteta za tehnologiju iz Graca. Regina Grussenmeyer, sa Univerziteta za tehnologiju u Hamburgu, govorila je o unapređenju organizacionih i finansijskih okvira za biznis inkubatore i naučno-tehnološke parkove i programa usluga za korisnike. O uspostavljanju kreativnog i pregovaračkog okvira sa školama i univerzitetima prezentaciju je imala Ines Marković iz Bečkog centra za društvene inovacije. Denise Galvin, predstavnica Naučnog parka Univerziteta Alikante, govorila je o dodatnim uslugama i vrijednostima biznis inkubacije, dok je kreiranje mehanizama i strukture za visoko tehnološke inovacije u biznis inkubatorima i naučno-tehnološkim parkovima u saradnji sa univerzitetima bila tema prezentacije Jelene Jevtović, sa Univerziteta u Kragujevcu. Velibor Bošković iz Biznis inkubatora Podgorica govorio je o razvoju naučno-tehnološkog parka u Crnoj Gori, dok je o razvoju kancelarije za transfer tehnologija na Ekonomskom fakultetu govorio predstavnik te institucije Radivoje Drobniak. Redovni profesor i šef katedre za telekomunikacije i obradu signala na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu Prof. dr Vojin Šenk, održao je prezentaciju na temu Kreativno rešavanje problema i predstavio Naučno-tehnološki park u Novom Sadu. Jačanje kapaciteta za finansiranje inovacija i istraživanja bilo je tema prezentacije Milana Radovanovića sa Univerziteta u Novom Sadu, dok je Dušanka Perović iz Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore govorila o razvoju intelektualne svojine kod nas, kao i o nacionalnom postupku zaštite patenata. Đorđe Ćelić, Poslovni inkubator Novi Sad, predstavio je prednosti biznis inkubacije za start-up preduzeća, kao i mapu puta za start-up.

PARTNERSTVO OBRAZOVANJA I BIZNISA: Sa skupa

jeta, kao i o trenutnom stanju ovih organizacija u regionu. Bilo je riječi i o strateško-razvojnom planu za poslovne inkubatore i naučno-tehnološke parkove u regionu zapadnog Balkana, koji je razvijen na WBCInno projektu. Predstavljen je i strateški dokument „Regionalna univerzitetska inovativna platforma u regionu zapadnog Balkana“ i softverski alat za upravljanje inovacijama.

Podsticati kreativnost

Rukovodilac sektora za edukaciju Privredne komore dr Mladen Perazić kazao je da su prioriteti privrede u odnosu na obrazovanje stvaranje ljudskih resursa za budućnost u kojoj će mjesto zaузетi ekonomija znanja, informatičko društvo i evropsko tržiste.

„Moramo biti svjesni da je nauka investicija u budućnost. Konkurentnost zemlje mjeri se sposobnošću da proizvodi stručnu radnu

snagu. Crna Gora pred sobom ima veliki posao a male resurse. Pored nedostatka novca i adekvatne infrastrukture, veliki izazov predstavlja i odsnos našeg društva prema obrazovanju. Potreban je drugačiji pristup kreativnosti i inovacijama. Razvoj novih tehnologija kre-

će iz akademskog okruženja i istraživačkih laboratorijskih. Ako unaprijedimo nastavne programe da se više fokusiraju na razvoj kreativnosti, na dobrom smo putu da odgovorimo na buduće izazove izrazito promjenljivog ekonomskog, ekološkog i socijalnog okruženja“, rekao je Perazić.

On je dodao da je Univerzitet Crne Gore pouzdan i nezamjenljiv partner u zahtjevu da se ukaže na potrebu za institucionalizovanom naučnom komunikacijom, kroz različite interaktivne modele direktnе komunikacije, koji će probuditi veće interesovanje privrede za nauku i inspirisati mlade ljude da se opredijele za put znanja i karijere u nauci.

Dekan Mašinskog fakulteta prof. dr Sreten Savićević ocijenio je da je projekat Modernizacija univerziteta zemalja zapadnog Balkana kroz jačanje struktura i usluga za transfer znanja, istraživanje i inovacije (WBCInno) od izuzetnog značaja za Univerzitet Crne Gore i privredno okruženje te da predstavlja doprinos razvoju odnosa ove dvije institucije.

Prof. dr Milet Janjić, koordinator za Univerzitet Crne Gore naveo je da je riječ je o projektu vrijednom 766.094 eura koji se realizuje od 2012. godine.

„Cilj je da se univerziteti transformišu od čisto predavačkih ka jakim istraživačkim organizacijama koje podstiču i podržavaju preduzetničke i inovativne poduhvate. Potrebno je, takođe, razviti regionalnu univerzitetsku inovativnu platformu podržanu kolaborativnim softverskim alatom za upravljanje inovacijama da se identificuju i podrže ideje univerzitetskih istraživača i studenata i potpomognu transfer znanja i komercijalizacija istraživačkih rezultata“, istakao je Janjić.

O Regionalnoj univerzitetskoj inovacionoj platformi (UIP) govorio je dr Mark Jones sa Univerziteta Brajton.

„Ključni ciljevi UIP-a su komercijalizacija rezultata istraživanja i njihova transformacija u inovacije, zatim razvijanje saradnje između univerziteta i preduzeća, ohrabruvanje studenata/istraživača da uspostave start-up i spin-off biznise i ja-

čanje kapaciteta univerziteta za podršku razvoju biznis inkubatora i naučno-tehnoloških parkova“, objasnio je Jones.

Savremeni obrazovni sistem za bolju budućnost

Predstavnica PK CG Magga Koković je govorila o saradnji privrede i obrazovnog sistema u Crnoj Gori. Ona je ocijenila izuzetno važnim održavanje kontinuiteta aktivnosti na uspostavljanju kvalitetnog sistema obrazovanja i zapošljavanja, kao i Nacionalnog okvira kvalifikacija, jer će to biti osnov za prepoznatljivost kvaliteta radne snage i njenu pokretljivost, ne samo u okviru Crne Gore, nego i u EU.

„Uprkos nedostatku eksplicitnih podsticaja i tradicije saradnje, Crna Gora je u poslednjoj dekadici lansirala širok spektar oblika partnerstva obrazovanja i biznisa. Trebalo bi sprovoditi aktivnosti u cilju uspostavljanja bolje koordinacije na području istraživanja i razvoja, sprovođenja aktivnosti na podizanje svijesti kod poslodavaca i menadžera u kompanijama, uvođenju vještina za razvoj ljudskih resursa u visokoškolske programe obuke, jačanju veze privrednog sektora i obrazovnog sistema. Poreskom politikom potrebno je stimulisati organizacije i kompanije koje ulažu u obrazovanje i razvoj ljudskih resursa. Potrebni su i podsticaji za lokalne zajednice da u saradnji sa poslodavcima učestvuju u pripremi godišnjih planova obrazovanja odraslih. Uticaju na izgradnju savremenog obrazovnog sistema i na razvoj ljudskih resursa u zemlji utičemo na bolju budućnost“, zaključila je Koković.

O. Đ.

27

Prosjetni rad

MART 2015

BROJ 33

ZANIMLJIVA FIZIKA (9)

PITANJA I ODGOVORI

81. Šta će prije potonuti u vodu, stakleni kliker ili metalni novčić, ako se nalaze u satelitu koji je geostacioniran?

82. Sila kojom Sunce privlači Mjesec je dva puta veća od sile kojom Sunce privlači Zemlju. Zašto je Mjesec satelit Zemlje, a nije samostalna planeta?

83. Kako možemo smanjiti silu udara teške lopte („medicinke“) kada je hvatamo?

84. Drvena kocka je okačena za balon koji se diže konstantnom brzinom. Kako će se kretati kocka ako se presječe uže koje je drži? Zanemariti otpor vazduha.

85. U avionu, koji leti pravolinjski konstantnom brzinom iz Podgorice u Ljubljani, stjuardesa se kreće od pilotske kabine prema repu aviona. Neka je jedno referentno tijelo avion, a drugo zemlja.

a) Da li se stjuardesa kreće u istom smjeru u odnosu na oba referentna tijela?

b) U odnosu na koje od njih stjuardesa:

– ima veću brzinu;

– pređe duži put?

86. Kako svjetlost može da „putuje“ kroz vakuum ako u njemu ne postoje „čestice“ na koje svjetlost može da „prenese“ svoje nanelektrisanje?

87. Zašto ne primjećujemo kretanje Zemlje oko Sunca iako je njeva brzina skoro 30 kilometara u sekundi?

88. Čovjek u čamcu dođe do obale. On se nalazi na zadnjem dijelu čamca. Da bi sišao, on prelazi na prednji kraj. Međutim, primjećuje da se čamac udaljio od obale. Zašto? Zanemariti silu trenja između čamca i vode.

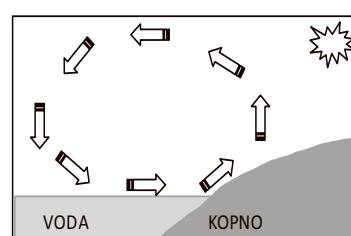
89. Rijeke teku prema jezeru, moru ili okeanu, iako nemaju nekog posebnog pokretača. Na račun čega?

90. Kada vjetar, zimi ili ljeti, pri istoj brzini ima veću snagu?

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

91. Metal ima veću topotlantu provodljivost nego porcelan.

72. U toku dana, kopno se brže zagrije nego voda. Zagrijani vazduh je lakši od hladnog i zato se on podiže, a na njegovo mjesto s mora dolazi hladniji vazduh (dnevni povjetarac).

73. Gornja granica za kinetičke energije čestice ne postoji, dakle nema gornje granice za temperaturu. Na primjer, temperatura u centru Sunca je oko 15 miliona stepeni, a kada dođe do eksplozije zvijezde, dostiže i nekoliko desetina milijardi stepeni.

74. Tečnosti i gasovi unutar rije su pod istim toliko velikim pritisakom kao i voda oko nje. U batisku su ljudi, tako da pritisak u njemu mora biti atmosferski koji je 1000 puta manji od pritiska vode na dubini od 10 km.

75. Prema zakonu održanja energije, energija se nikada ne može uništiti. Kada se govorи o potrošnji energije, podrazumijeva se oslobođanje energije u neodgovarajućem obliku prilikom transformacije energije, te se kao takva ne može dalje upotrijebiti. Dakle, potrošnja energije ne postoji.

Slično važi i za proizvodnju energije.

76. Ne, zato što se strujanje ostvaruje na račun Arhimedove sile, a ona ne postoji u bestezinskom stanju.

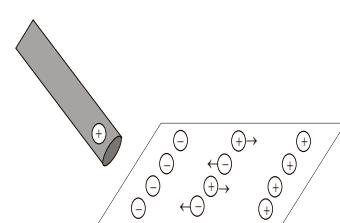
77. Na slici je shematski prikazana lađa koja pliva u vodi. Zapremina vode istisnute lađom označena je isprekidanim linijom i vidi se da je mnogo veća od zapremine plastične lađe od kojeg je napravljena lađa. A Arhimedova sila jednaka je težini lađom istisnute vode. Upravo zahvaljujući obliku lađe ova sila je dovoljno velika da može uravnotežiti silu teže koja djeluje na lađu.

78. Vodena para koja okružuje voće kondenzuje se na njemu.

79. Kugla će biti negativno nanelektrisana, a listići pozitivno.

80. Folija postane provodnik zbog toga što negativno nanelektrisane čestice (elektroni) lako prelaze pod uticajem električnog polja na stranu pozitivno nanelektrisane šipke. Na foliji se koncentriše na jednoj strani negativno, a na drugoj pozitivno nanelektrisanje. Djelovanje električnog polja šipke je na negativno nanelektrisanje jače nego na pozitivno zbog toga što je ono bliže šipki.

Priredio:
Radovan Ognjanović

SUSRET: Ivana Mrvaljević, glumica, direktorka Gradske pozorište Podgorica

KULTURNI I OBRAZOVNI BREND KOJI SLUŽI NA PONOS

„Kroz akciju kao što je 'Dobrodošlica prvacima', koju u saradnji i pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvjete sprovodimo već četvrtu godinu zaredom, ali i kroz konstantnu saradnju sa svim osnovnim školama u Podgorici i drugim gradovima Crne Gore, predstave Gradske pozorište godišnje vidi zavidan broj učenika. Pozorište za odrasle ne može mijenjati svijet, ali pozorište za decu, s obzirom na to da nas upravo utisci iz djetinjstva suštinski određuju kao ljudi – može! Zato je nezaobilazno!“

Kada god u medijima slušamo o tome šta bi u nekom našem gradu trebalo promjeniti, jedna od glavnih zamjerki odnosi se na manjak kulturnih dešavanja. Pored posla, odnosno obezbeđivanja osnovnih uslova za egzistenciju, kultura se navodi da nužna karika iole kvalitetnog života. To se naročito odnosi na mlade ljudi. Upravo su oni koji se najviše žale na jednoliku dinamiku urbane stvarnosti, koja je, istini za volju, jedan od glavnih okidača za napuštanje određene sredine. Čini se da nije problem u nedostatku sredstava koliko u nedostatku onog pokretačkog entuziazma – najbolji pokazatelj za to jesu svirke, izložbe, književne večeri, te brojni drugi umjetnički performansi koji, tek s vremenom na vrijeme, prodruju grad i njegovu mladost istinski zadovolje.

stora, uprkos činjenici da je još uvijek podstanar, najbolji primjer kako se uz volju i iskreno zalaganje može postići veliki uspjeh. Zahvaljujući kvalitetnoj politici, unutrašnjoj koheziji i dobrim umjetničkim vezama, Gradske pozorište postalo je renomiran centar kulture ne samo u crnogorskim, već i u širim okvirima. Prema riječima njezine direktorce, glumice Ivane Mrvaljević, sve zavisi od onoga što se dešava na sceni.

„Naš proizvod je predstava i na kulturnom tržištu smo konkurenti onoliko koliko je naš proizvod dobar. U startu sam donijela odluku da svoju energiju usmjerim ka što kvalitetnijim pozorišnim komadima koje ćemo postavljati na scenu, kako za djecu tako i za odrasle, i za koje smo sigurni da su dio kulturnih potreba naših sugrađana,

USPIJEH ZAVISI OD MNOGO TOGA: Ivana Mrvaljević

ve, kao i odabira onoga što bi i za kolege i za publiku bilo značajno. Međutim, postoji i druga strana – posebna empatija prema kolegama koja se očekuje od glumice-upravnice.

„Administracija, najmanje kreativan posao, jednoj glumici uzima i vrijeme i svježinu, ogroman dio posvećenosti koje bi inače posvetila radu na ulozi. Ali, tješim se uvjerenjem da sam se ove velike obaveze prihvatala na samo četiri godine i da je dobro da imam i to u iskustvu. Trudim se da mi sav rad oko Pozorišta ostane u lijepom sjećanju i vjerujem da će na kraju mandata moći pobrojati dosta pozitivnih stvari iako sam već sada svjesna činjenice da će i za mene ostati dosta toga što će se u Gradsak pozorištu morati unaprediti“, kaže ona.

postupak za odabir projektne organizacije za tehničku kontrolu, to jest revizije projekta, koja je u toku. Dotle se stiglo, a da li će doći do početka izgradnje i konačno i do njenog završetka, pitanje je na koje nemam ingerencije da dajem konkretne odgovore. Mišljenja sam da bi možda i kvalitetna adaptacija sadašnjeg KIC-a 'Budo Tomović' bila odlično rješenje.“

Mrvaljević dodaje da je pravi dom za Gradske pozorište potreban Glavnom gradu i njegovim građanima, a pozorište je, kako kaže, svoj dom odavno zaslužilo kao visoko profesionalan kulturni bend koji može da služi na ponos.

MAGIJA NA SCENI: Detalj iz predstave „Čarobnjak iz Oza“

28

Prosvjetni rad

MART

2015

BROJ

33

A da je publika gladna kulture možda i najbolji pokazatelj jeste pozorište. Uzmemo li za primjer Glavni grad, primjetimo ohrabrujuću tendenciju: naime, gotovo za svaku predstavu, filmsku projekciju ili koncert koji se održavaju u Crnogorskom narodnom pozorištu traži se mjesto više. To i ne treba da čudi, imajući u vidu da je pored „Zetskog doma“, riječ o jednom nacionalnom teatru, sa cijelokupnom neophodnom infrastrukturom i da su sve oči, na neki način, uperene baš u zdanje koje dominira Bulevarom Stanka Dragojevića. No, ništa manje poštovanje, ako ne i veće, zaslužuje jedna druga ustanova – Gradske pozorište Podgorica.

„Istiće ona, dodajući: „Saradnike na čelu sa rediteljima koji jesu i koji će biti gosti Gradske pozorište birali smo i biraćemo zbog njihovih jedinstvenih poetika i već ostvarenih rezultata koji mogu pomoći i Gradske pozorištu da unapriredi svoju osnovnu djelatnost. Na kraju, a možda i najvažnije, glumci kao dio stalnog ansambla Gradske pozorišta za mene su posebna briga jer je njihov dar, svakog od njih ponosa, važan motiv da se stvori pozorišni projekt u kome bi on došao do izražaja kroz kvalitetnu pozorišnu ulogu.“

Glumica na čelu teatra

Uzimajući u obzir da se već ostvarila kao glumica, Mrvaljević ističe da joj ta činjenica pomaže u smislu poznавanja posla, tehničko-tehnološkog radu na stvaranju jedne predstave:

Konkurentnost zavisi od kvaliteta

Teatar koji baštini tradiciju dužu od pola vijeka je, uprkos nepostojanju matičnog pro-

PLODOTVORAN ODNOŠ: Ansambel Gradske pozorište

250 mesta i malu sa 150, kao i sve potrebne prateće sadržaje. Objekat je zamišljen kao jednostavna forma sa obilježjima Gradske pozorište i Gradske pozorište. Urađeni su geometrijski elaborat i ostale podloge neophodne za završetak glavnog projekta i dobijanje građevinske dozvole. Kako je kod ovakvo specifičnih i zahtjevnih objekata praksa da se revizija projekta vrši dok je tehnička dokumentacija u izradi, Agencija za izgradnju pokrenula je tenderski

no dotakao osnovne preokupacije naše male i velike publike“.

„Naročito uspješnim po-kazale su se predstave 'Slasti slave', 'Ružno pače', 'Filomena Marturano', 'Hormoni', 'Kinez', 'Čarobnjak iz Oza'. U pitanju su predstave za koje se i u Podgorici ali i bilo gdje na gostovanjima traži karta više“, naglašava ona. „Rad Gradske pozorišta u 2014. godini nagrađen je brojnim priznanjima zemlji i van njenih granica. Prošlogodišnja produkcija na Lutarskoj sceni, predsta-

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“ MIODRAG PAVLOVIĆ

Treba ponovo pronaći nadu i list sa korenom na humci kraja treba zatvoriti kapije na gradu i braniti se protiv novog zmaja. Treba ponovo pronaći nadu.

Utehe nema bez vrha od kopljia ni jutra bez kremana koji se laktom tuče ni žetve nema dok se na oplaću snoplja ni vazduha dok se mehom ne povuče. Nema utehe bez drške od kopljia

Treba ponovo pronaći put i poziv zemlje i pravac daha na raskrsnicu plod treba uzbrati žut kolenu hitrom ostaviti maha i čeznući za krilima, krenuti na put.

Tek sedam godi-

Miodrag Pavlović
Priredio: Nebojša Knežević

na nakon svjetske kataklizme poznate kao Drugi svjetski rat, moći pjesnički glas Miodraga Pavlovića (1928–2014) oglasio se čuvenom zbirkom „87 pjesama“ i antalogijskom pjesmom „Treba ponovo pronaći nadu...“

narodnom festivalu glumaca u Nikšiću osvojili Nagradu za partnersku igru u predstavi 'Slasti slave'. Ove godine jedan od vođa evropskih reditelja Aleksandar Popovski postaviće Monlijerovog Tartifa, Gorčin Stojanović režiraće komad Igora Bojovića 'Mačor u čizmama' a priznati

BEZ KULTURE I OBRAZOVANJA DRUŠTVO NEMA PERSPEKTIVU

Osvrćući se na stanje kulture u Crnoj Gori, Mrvaljević sa žaljenjem konstatiše da je, uslijed ekonomskih problema, ona sve manje važna onima koji odlučuju o budžetima za kulturne programe.

„U ovakovom stanju mnogi mogu pomisliti da kultura nije vazna, što je vrlo opasno za jedno društvo. Opasno, jer ako se ozbiljno ne posveti pažnja obrazovanju i kulturi ovaj narod činiće neobrazovani, nedukovani, neprosvićeni ljudi i stvorice društvo koje kao takvo nema perspektivu“, kaže ona, uz zaključak da se „bez kulturnog identiteta ne može stvarati i čuvati tradicija kao što ne može biti tradicije u kulturi bez jačanja kulturnih institucija“.

Gostovanja, nagrade, planovi...

Govoreći o predstavama, direktorka Gradske pozorišta napominje da je repertoar skrojen po mjeri teatarskih oblika formulisanih kroz Lutarsku, Dramsku scenu za djecu i Večernju scenu, te da je on „aktuelan, živ, dinamičan, ambiciozan, zasnovan na visokom umjetničkom nivou i različitim rediteljskim poetikama, sudeći po broju gledalaca u protekloj godini (više od 23.000) i da je definitiv-

tici; 13. Međunarodnom festivalu pozorišta za djecu u Banjaluci, Reviji lutarskih kazalaša na Rijeci...) osvojila je ukupno čak osam nagrada, od kojih tri priznanja za glumačko majstorstvo glumcu Branku Iliću, Igoru Bojoviću za dramaturgiju, Jaroslawu Antoniuksu nagrada za režiju, Evi Farkašovoj nagrada za scenografiju, Grand Prix za najbolju predstavu i Nagradu dječjeg žirija. Predstava 'Filomena Marturano', prošlogodišnja koprodukcija sa Centrom za kulturu Tivat, prema mišljenju blo-

ruski reditelj Evgenij Ibragimov postaviće na scenu Puškinovu 'Bajku o ribaru i ribici'.

Nedostaje specijalizovani teatar za djecu

Nezaobilazan dio repertoara Gradske pozorišta Podgorica čine i predstave za najmlađe. Ono je jedino pozorište koje se u kontinuitetu bavi produkcijom za djecu, ali od transformacije iz Djecičeg pozorišta u Gradske (1999) to je samo jedan dio repertoara. Ivana Mrvaljević ukazuje na ovu činjenicu budući da je naša zemlja jedna od rijetkih koja na nacionalnom nivou nema pozorište za djecu.

„Zbog toga većina djece misli Podgorice ima prikladnu vodu jednu, dvije ili nijednu predstavu godišnje. Interesovanje je, naravno, ogromno i u Podgorici i u drugim gradovima Crne Gore, ali je ogromna i odgovornost Gradske pozorišta prema dječi i mladima“, ističe ona. „Kako na Dramskoj sceni za djecu, tako i na Lutarskoj sceni, imamo veliki broj kvalitetnih i nagradjivanih komada poput predstava 'Ružno pače', 'Čarobnjak iz Oza', 'Pinokio'; 'Dobro drvo' i drugih. Kroz akciju kao što je 'Dobrodošlica prvacima', koju u saradnji i pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvjete sprovodimo već četvrtu godinu za redom, ali i kroz konstantnu saradnju sa svim osnovnim školama u Podgorici, ali i u drugim gradovima Crne Gore, predstave Gradske pozorišta godišnje vidi zavidan broj učenika. Pozorište za odrasle ne može mijenjati svijet, ali pozorište za djecu, s obzirom na to da nas upravo utisci iz djetinjstva suštinski određuju kao ljudi – može! Zato je nezaobilazno!“

N. N.

POZORIŠTE OTVARA VRATA MAŠTE

Čelnica Gradske pozorišta ima i originalan poziv za svu djecu, u kojem obrazlaže zašto treba da posjećuju predstave:

„Zato jer je pozorište najbolji način da se ispriča priča. Zato jer je pozorište ključ koji otvara vrata mašte. Zato što će se osjetiti dijelom magije koja se odvija na sceni. Zato jer jednu predstavu možete pogledati i više puta, ali će ona svaki put biti drugačija. Zato što se uz pozorište ljepe i bolje sazrijeva. Zato što imate priliku da prisustvujete nevjerojatnim glumačkim transformacijama. Zato što neke predstave mogu da vam promijene životne stavove. I na kraju, zato što je vrlo uzbudljivo i aplaudirati.“

ga Belgrade Edt Culture proglašena je najboljom gostujućom predstavom u Srbiji u protekloj godini. Na Festivalu mediteranskog teatra 'Purgatorije' osvojila je specijalnu nagradu. Učešće na Jugoslovenskom festivalu pozorišta u Užicu donijelo joj je do sada nezabilježenu ocjenu publike (4,81), kao i 'Ardalion' za najbolju mušku ulogu Branimirovici Popoviću i nagradu za najboljeg mladog glumca Momčila Otaševiću. Dubravka Drakić i Mladen Nelević su na XI Među-

Grafičar Aleksandar Đuravčević predstavlja Crnu Goru na Venecijanskom bijenalu

PRIČA O DUGOJ CRNOGORSKOJ TRADICIJI

Aleksandar Đuravčević: Radovi su direktno vezani za crnogorsku priču. Video-rad (kolaž), koji će izložiti, nastajao je od 1992. do 2002. i rađen je u Crnoj Gori

Nacionalna selektorka, istoričarka umjetnosti i direktorka Uprave za zaštitu kulturnih dobara mr Anastazija Miranović: San svakog istoričara umjetnosti i likovnog kritičara jeste da bude selektor nacionalne postavke Venecijanskog bijenala – najveće i najprestižnije smotre likovne umjetnosti na svijetu

SPOZNAJA PROŠLOSTI: Aleksandar Đuravčević

Na predstojećem 56. Venecijanskom bijenalu Crnu Goru će predstavljati Aleksandar Đuravčević, grafičar čiji je rad poznat po neobičnim instalacijama i umjetničkim intervencijama u prostoru, sa radom pod nazivom „Sjećaš li se“ („Ti Ricordi“). Nacionalna selektorka bila je istoričarka umjetnosti i direktorka Uprave za zaštitu kulturnih dobara mr Anastazija Miranović.

„San svakog istoričara umjetnosti i likovnog kritičara jeste da

bude selektor nacionalne postavke Venecijanskog bijenala – najveće i najprestižnije smotre likovne umjetnosti na svijetu“, kazala je ona.

U skladu sa temom Bijenala „Sve budućnosti svijeta“

Miranović je istakla da Đuravčević rad „u potpunosti korespondira sa temom ovogodišnjeg Bijenala koja nosi naziv ‘Sve budućnosti svijeta’, a koju je odredio ovogodišnji direktor likovne smotre savremene umjetnosti Okvi Envezor“.

„Projekat je baziran na pseudodokumentaciji ponovo produktivnog sećanja. Istovremeno, predstavlja način i priliku da se individualnim ekspresionističkim zaranjanjem u prošlost vlastite porodice ispriča priča duge crnogorske tradicije, usmenog predanja, ‘malih’ i ‘velikih’ istorija“, napisala je ona, dodajući: „Time on biva simulakrum istorije, neprecizno i neformalno sakupljenih fragmenta prošlosti, kojima pozornici života tvore svojevrsan teatar memorije. Sjećaš li se‘ predstavlja pokušaj da se u određeni memorijski i istorijski kontekst smjesti/izmjesti ‘kapital’ memografskih zapisa u amplitudi ličnih mental-

nih migracija do specifičnih migracija mentaliteta.“

Kombinacija pet videa, crteža i instalacije

Umjetnik koji živi na relaciji Njnjork–Crna Gora i čiju je izložbu publike mogla pogledati krajem prošle godine u Dvorcu Petrovića na Kruševcu otkrio je da će predstavljeni rad biti kombinacija pet videa, crteža i instalacije.

„Sve se slaže i prožima sa tematikom ovogodišnjeg Bijenala – ‘Sve budućnosti svijeta’, koje su bazirane na spoznaji prošlosti. Radovi su direktno vezani za crnogorskou priču. Video-rad (kolaž), koji će izložiti, nastajao je od 1992. do 2002. i rađen je u Crnoj Gori“, rekao je Đuravčević.

Ministarstvo kulture Crne Gore, koje je i pokrovitelj nacionalnog predstavljanja na Venecijanskom bijenalu, produžilo je ugovor za prostor u palati Malipjero, čeće biti crnogorska postavka. U pitanju je prostor nalik manjoj crnogorskoj kući, koji će uz rad ovogodišnjeg predstavnika nešumivo doprinijeti promovisanju naše zemlje u međunarodnim kulturnim okvirima.

N. N.

U zgradi nekadašnjeg nikšićkog Doma vojske svečano otvoren Kulturni centar „PuNKt“

INICIJATIVA KOJA POMJERA GRANICE UMJETNIČKOG IZRAZA

Zdravko Delibašić Beli, direktor KC „PuNKt“: „Ljudi još uvijek vole obilježja svojih gradova, a Nikšić je uvijek bio pun takvih zdanja i prostora i Nikšićani, čini se, jedva čekaju da im se vratre, pa makar i izgledali ovako zapušteno, zaprljano, urušeno

– „Lokacije aktivnosti Kulturnog centra biće birane u saradnji sa Opština i zavisile od pristupačnosti određenog prostora“, navode iz NVU „Civis Diversus“

Da su kreativne ideje neophodan impuls u kulturnom razvoju svakog društva potvrđila je neobična inicijativa mladih nikšićkih umjetnika i entuzijasta, koja je u svim krajevima Crne Gore izazvala pozitivne reakcije. Riječ je o Kulturnom centru „PuNKt“ koji je u organizaciji nevladinih udruženja „Civis Diversus“ i „Tunje“ iz grada pod Trebesom svečano otvoren u ruiniranom zdanju tamošnjeg Doma vojske.

Pošetnici ove nesvakidašnje manifestacije mogli su u više prostorija nekadašnjeg epicentra kulturnog života u Nikšiću pogledati izložbe crteža, fotografija, slika, stripa, grafita i skulptura. Pored toga, organizovana je i projekcija eksperimentalnih filmova, a dogadjaj je uveličao nastup nikšićkih alternativnih bendova Mangrov i Manitou, te benda Human Hographic Element iz Trav-

nika, prošlogodišnjeg pobednika Žaječarske gitarijade.

Oživljavanje ruševinskih prostora

Kako su istakli iz NVU „Civis Diversus“, cilj ovog projekta, koji je mnoge podsetio na kulturno-diverzantsku akciju „Okupacija bioskopa ‘Zvezda’“ u Beogradu, jeste oživljavanje ruševinskih prostora u gradu kroz niz planiranih kulturnih sadržaja u budućnosti.

Moramo istaći da naš dom može biti svuda i da naša kreativnost i volja mogu i žele nadomjestiti nedostatak tehničkih uslova određene lokacije kao i nepošedovanje sopstvene zgrade u kojoj bismo sprovodili planirani program. Lokacije aktivnosti kulturnog centra biće birane u saradnji sa Opština i zavisile od pristupačnosti određenog prostora“, naveli su iz ovog udruženja.

Jedan od umjetnika koji su izložili svoje radove, umjetnički direktor PuNKt-a Zdravko Delibašić Beli, priznaje da je očekivao veliki odziv zainteresovanih za nešto drugačiji umjetnički izraz.

„Poslali smo zvučnu putnu koja je odjeknula na većem području kad je Crna Gora u pitanju, čak smo i izlaši iz okvira naše države, pa smo dobili podršku i iz Hrvatske i drugih zemalja. Očekivali smo, naravno, da ćemo pomjeriti granice kada su ovake izložbe nestandardnog tipa u pitanju, a to je upravo oživljavanje nekih zaboravljenih mesta u gradu. Ljudi još uvijek vole obilježja svojih gradova, a Nikšić je uvijek bio pun takvih zdanja i prostora i Nikšićani, čini se, jedva čekaju da im se vratre, pa makar i izgledali ovako zapušteno, zaprljano, urušeno.

Međutim, kada ih obogatite i oplemenite ovakvim manifestacijama, izložbom i koncertom, nema toga ko ne bi htio da doprinese svojim prisustvom“, kaže on.

Povratak subkulturi

Delibašić pojašnjava zašto su se odlučili baš za „PuNKt“ kao naziv svoje kulturne gerilskе grupe.

„Naziv ‘PuNKt’ simbolizuje tačku sa koje krećemo u ovu priču i kojoj se vraćamo kako bismo sumirali iskustva. Takođe, u nazivu je i službena skraćenica našeg grada. Još jedna bitna karakteristika ovog naziva je to što ona na simboličan način predstavlja ‘punk’ (punk), subkulturni i muzički pravac koji ima jako uporište u Nikšiću još od 80-ih godina pa do danas“, naglašava on.

Pored Delibašića, svoje radove predstavili su i: Marija

PODRŠKA I IZ REGIONA: Detalj sa otvaranja

Vemić, Milka Delibašić, Marko Petrović Njegoš, Ilija Nikčević, Marko Janjušević, Radomir Mićić, Miloš Zvicer, David Delibašić i Petar Babić.

N. N.

Kotorski festival pozorišta za djecu poziva sve zainteresovane da se prijave za učešće u Pratećem programu

STROŽIJI KRITERIJUMI I BROJNE INOVACIJE

Slaviša Grubiša, PR Kotor Arta: Pravo prijavljivanja za Program imaju sve javne i privatne ustanove, nevladine organizacije, umjetnička udruženja i organizacije, kao i pojedinci koji rade sa dećom i mladima, za dečju i mlade, ili su inspirisani dečom i mladima iz cijelog svijeta

Logo Festivala

Prateći program Kotorskog festivala pozorišta za dečiju (KFPD) već godinama je prepoznat kao značajan segment i svojevrstan ukras, a ujedno i najobimniji dio Festivala. Ovogodišnji 23. Festival traje od prvog do 10. jula u okviru Kotor Arta, a PR manifestacije Slaviša Grubiša poziva sve zainteresovane da se prijave za učešće u Pratećem programu.

„Uz bogatu glavnu selekciju i ove godine primam pregršt radionica i iznenađenja u sklopu pratećih aktivnosti tokom festivalskih dana. Prošle godine je, u sklopu pomenutog segmenta, izvedeno 69 premijernih programa. Osim lokalnih trupa, Festival ugošćava stvaraocu i izvođače iz cijele zemlje i regiona, a posljednjih par godina tendencija je – internacionalizacija“, ističe on.

Grubiša naglašava da su kriterijumi za aktuelnu selekciju strožiji, kako bi se kvalitet programa uždigao na viši nivo i istovremeno podsta-

klo una-predjeće umjetničkog rada sa dečom i mladima.

„Pravo prijavljivanja za Prateći program KFPD imaju sve javne i privatne ustanove, nevladine organizacije, umjetnička udruženja i organizacije, kao i pojedinci koji rade sa dečom i mladima, za dečju i mlade, ili su inspirisani dečom i mladima iz cijelog svijeta. Čini ga deset segmenata: Djecički scensko stvaralaštvo, Off program, Scena za mlade, Edukativni program, Likovni program, Muzički program, Zabavno-književni program, Ekološki program, Teorijski program i Animacija“, kaže on.

Zainteresovani za Kotorski festival pozorišta za dečiju detalje o svakom od programa, kao i prijavni formular, mogu pronaći na internet stranici www.kotorskifestival.me.

N. N.

U Nikšiću održana izložba slikara amatera iz likovne radionice „Otvoreni atelje“ koju vodi akademski slikar Vesna Sušić

PREZENTACIJA RADA I TALENTA

VELIKO INTERESOVANJE: Sa otvaranja izložbe

U gostonici „Pasha“ u Nikšiću održana je izložba slika nikšićkih amatera, slikara iz likovne radionice „Otvoreni atelje“ koju vodi akademski slikar Vesna

Sušić. Vrijedna slikarka Vesna otvorila je u svom ateljeu školu slikanja za odrasle, a za dečju osnovce tečajeve: crtanja, slikanja i vajanja. Oni su veoma zainteresovani i ra-

de u malim grupama, pokazujući dobre rezultate rada u svim tehnikama. To je potvrdila i ova izložba, koja je bila dobro pošćena.

Bl. Koprić

KRUNA STVARALAČKOG UZleta: Sa dodjele nagrade

Državna nagrada „Miroslavljevo jevandjelje“ za proteklu godinu uručena je književniku Pavlu Goranoviću na svečanosti u Bijelom Polju. Goranović je nagradu dobio za knjigu poezije „Grad punog mjeseca“ u izdanju Crnogorskog P. E. N. centra i Crnogorskog društva nezavisnih književnika, a uručio mu ju je potpredsednik Vlade Crne Gore i rukovodilac Ministarstva kulture Duško Marković.

Izražavajući zadovoljstvo zbog vrijednog priznanja, Goranović je ukazao na razloge zbog kojih „Miroslavljevo jevandjelje“ prima sa osobitom radošću i čašću.

„To je državna nagrada koja simbolizuje postojanost crnogorskega bića i težnju za knjigom i znanjem. Moje prepiske sa Mjesecom ovim su ovjenčali stvaraoci iz žirija, a to je nagrada za moj dvadesetogodišnji književni angažman. I posebno mi je draga što se ova nagrada dodjeljuje u Bijelom Polju, mojem posebno dragom gradu, gradu Avda Međedovića, Rista Ratkovića, Čamila Sijarića, Miodraga Bulatovića, ali i gradu Miroslaljevog jevandjelja“, kazao je on i dodaо: „Miroslavljevo jevandjelje sa pravom i ponosom pripada odabranom registru pamćenja svijeta. Moji rukopisi, s druge strane, predstavljaju pamćenje srca.“

U odabranim naslovima istorije

Domaćin svečanosti koja je održana u rodnoj kući velikog crnogorskog pisca Rista Ratkovića gradonačelnik Bijelog Polja Aleksandar Žurić podsetio je da su od po-

cenja svijeta. Moji rukopisi, s druge strane, predstavljaju pamćenje srca. Rečeno je da je poezija produžetak pamćenja. Kada ulazite u svijet literature nadate se da se svijet pretvoriti u stranicu knjige – moguće da je ova nagrada povratila nešto od tih nadanja.“

stanka prvog klinastog pisma odabrani predstavnici ljudskog roda ostavljali zapise o sebi, o svojim savremenicima i precima i o značajnim događajima.

„U tom nepreglednom moru djela, svojom vrijednošću, vječnim neprolaznim mislima, ukupnim uticajem na duhovnost i kulturu čovječanstva, izdvojilo se svega nekoliko univerzalnih pismena, za koje se sa sigurnošću može tvrditi da zauzimaju prestižno mjesto među najodabranijim naslovima istorije“, kazao je on.

Etička i estetska vrijednost

Laureata je odabrao žiri u sastavu: Zuvdija Hodžić

(predsednik), Jovanka Vučnović, Mladen Lompar, Živko Andrijašević i Bogić Račočević. Pojašnjavajući odluku, Hodžić je naglasio da ima nagrada koje dođu u pogrešne ruke, koje izmaknu zasluženima, ima i onih dobijenih preglasavanjem članova žirija, onih koje čine čast dobitnicima, ali i dobitniku koji čine čest nagradi.

„Koliko znam, kod nas u Crnoj Gori nijedna nagrada nije data da dobitnik nije od nekih bio kuđen, od drugih hvaljen“, kazao je on. „Nagrada ‘Miroslavljevo jevandjelje’ za 2014. godinu dodijeljena Pavlu Goranoviću je i po tome izuzetak. Žiri, književni kritičari, čitaoci, pa čak i kandidati za nagra-

du, našli su se na istoj strani, doživljavaju to prirodnim. Dva su razloga za to: etički i estetski. Cijenjen kao izuzetan čovjek, moralan, vrijedan, tih i nemametljiv, obrazovan, Pavle Goranović je već svojim prvim knjigama izborio visoko mjesto na jugoslovenskoj književnoj sceni. A knjigom ‘Grad punog mjeseca’, krunom svog stvaralačkog uzleta, obogaćen životnim iskustvom, poznavanjem modernih poetskih strujanja i postmodernističkih poetika, zaljubljen u knjige koje mirišu svaku na svoj način – daleko odmakao na putu kojeg je odabrao.“

N. N.

Novozabrana sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Podgorice mr Nela Savković Vukčević nacijaila realizaciju nekoliko značajnih projekata

30

Prosjetni rad

MART 2015

BROJ

33

ODGOVOR NA RASTUĆE KULTURNE POTREBE GLAVNOG GRADA

Sekretarijat za kulturu inicirao je, između ostalog, pokretanje „Podgoričke knjižare“ koja će imati za cilj da objedini manje zastupljena i dostupna izdanya sa tematikom iz Crne Gore, a koja su iz domena književnosti, pozorišta, filma, muzike, istorije, arhitekture, politike, medicine, sporta,

Sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević održala je pres konferenciju na platou pored zgrade Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ u Podgorici. Novozabrana sekretarka iskoristila je ovu priliku da javnost upozna sa ambicioznim projektima koje Sekretarijat ima u planu planira da sproveđe u narednom periodu i koji će, po njenim rječima, doprinijeti obogaćivanju kulturnog života Podgorice.

Ona je nacijaila realizaciju tri veoma značajna projekta koji će, kako je navela, umnogome afirmisati sveukupnu cr-

nogorsku kulturu. Prvi od njih jeste obnova nekadašnjeg obeliska posvećenog velikom vojvodi Mirku Petroviću, ocu kralja Nikole, po kojem je noviji dio grada na lijevoj obali Morače dugo nosio ime Mirkova Varoš.

„Podgorička knjižara“: Promocije, tribine, okrugli stolovi...

Pored toga, Sekretarijat za kulturu inicirao je i pokretanje „Podgoričke knjižare“ koja će imati za cilj da objedini manje zastupljena i dostupna izdanya sa tematikom iz Crne Go-

re, a koja su iz domena književnosti, pozorišta, filma, muzike, istorije, arhitekture, politike, medicine, sporta i drugih društvenih sfera.

„Knjižara će okupiti najuglednije crnogorske autore iz ovih oblasti, a prostor će biti otvoren i za organizovanje okruglih stolova, tribina i rasprava na različite teme“, kazala je ona, dodajući: „Planiramo da u okviru knjižare otvorimo i kafe klub da bi posjetiocima mogli da u razgovoru sa piscima i drugim čitaocima razmijene mišljanja. Naša iskustva pokazuju da knjižare jesu tražene, ali nam ljudi sa strane za-

mjeraju da se u našim knjižarama ne mogu naći djela domaćih književnika i želimo da to promijenimo.“

Promocija crnogorske izdavačke i autorske scene

Savković Vukčević je nacijaila i projekat Internacionallnog sajma knjige u Podgorici 2015. godine, što će biti novi koncept afirmacije produkcije izdavačkog sektora i najzna-

čajnijih autora u zemlji i inostranstvu.

„Osim navedenog, Sajam će otvoriti nove mogućnosti saradnje između organizatora poznatih književnih manifestacija, književnih agenata, prevodilaca, urednika, izdavača i autora iz Crne Gore, Evrope i svijeta. U projektu posebno mjesto zauzimaju predstavnici programi Sajma, koji su koncipirani slojevito i tematski“, istakla je ona. „Zahvaljujući

pratećim programima, Sajam će zajedno sa crnogorskim izdavačima predstaviti savremenu crnogorskiju izdavačku i autorsku scenu i time postati mjesto de se otvaraju mogućnosti prevođenja djela crnogorskih autora na strane jezike, kao i mogućnosti njihovoga predstavljanja na drugim značajnim regionalnim, evropskim i svjetskim književnim festivalima.“

N. N.

U Nikšiću otvorena izložba starih crnogorskih udžbenika od 1836–1916.

BOGATSTVO I RAZNOVRSNOST IZDAVAČKE PRODUKCIJE CRNOGORSKOG NAJRANIJEG OBRAZOVNOG SISTEMA

– Direktorica CNB „Đurđe Crnojević“ Jelena Đurović: Izložba sadrži više od 70 naslova, prvenstveno crnogorskih udžbenika, ali i školskih programa, nastavnih planova, izvještaja, zakona i pravilnika, kao i prosvjetne periodike

– Izloženi bibliofilski rariteti: Bukvar iz Njegoševe štamparije (izdanje iz 1836. godine), Geografska čitanka za osnovne škole štampana 1871. u Beogradu, kao i Zemljopis (1894. na Cetinju)

U galeriji „Ilijia Šobajić“ u Nikšiću nedavno je otvorena „Izložba starih crnogorskih udžbenika“, koju su organizovali Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“ i Centar za kulturu Nikšić u okviru Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću.

Otvarajući izložbu, direktorka CNB-e Jelena Đurović kazala je da je namje-

ra ove izložbe da prikaže bogatstvo i raznovrsnost izdavačke produkcije našeg najranijeg obrazovnog sistema. Izložba sadrži više od 70 naslova, prvenstveno crnogorskih udžbenika, ali i školskih programa, nastavnih planova, izvještaja, zakona i pravilnika, kao i prosvjetne periodike.

Brojni posjetiocili bili su u prilici da se upoznaju sa kul-

torno-prosvjetnim blagom istorijske prošlosti u kom se nalazi više udžbenika starih blizu dva vijeka. Tu su izloženi bibliofilski rariteti: Bukvar iz Njegoševe štamparije (izdanje iz 1836. godine), Geografska čitanka za osnovne škole štampana 1871. u Beogradu, kao i Zemljopis (1894. na Cetinju).

Razvoj obrazovnovaspitnog stepena tog vremena

potvrđuju Pravila za polaganje učiteljskih ispita, Knjiga za doškolovanje iz 1907. godine za sve one koji nisu završili zakonom propisane škole, a bili su pretendenți da se bave učiteljskim poslom. Pažnju je plijenila i pričično očuvana knjiga „Pravila za ispit zrelosti“ iz 1900. godine.

Bl. Koprivica

BOGATO NASLJEĐE: Sa otvaranja

Kapitalna knjiga prof. dr Radovana Radonjića „Socijalizam u Crnoj Gori“ promovisana u Matici crnogorskoj u Podgorici

CRNOGORCI PRIHVATILI SOCIJALIZAM ZBOG NJEGOVE HUMANE IDEJE

- Vlatko Simunović, književni kritičar i publicista: I u herojskoj i u socijalističkoj Crnoj Gori jednakost je činila osnovu identiteta zajednice. Birajući socijalizam, Crnogorci su izabrali svoja svojstva
- Marko Špadijer, publicista i urednik izdavačke djelatnosti Matrice: Radonjić je ostavio izvanrednu građu za istraživanje sukoba tradicije i modernosti. On u ovoj knjizi nije samo naučnik, već i aktivan sudionik opisanih događaja
- Prof. dr Dušan Ičević: Ova knjiga je cjelovit prikaz čovjekovog traganja za srećnim društvom i uspješno sažima svo bogatstvo evropske i svjetske socijalističke misli
- Prof. dr Radovan Radonjić: Pisanju ove knjige pristupio sam iz obzira prema državi u kojoj sam proveo najveći dio života i obaveze prema ideji za koju sam se borio

U Matici crnogorskoj u Podgorici promovisana je knjiga prof. dr Radovana Radonjića „Socijalizam u Crnoj Gori“. Riječ je o jednom o novijem izdanju Matice, kapitalnoj analizi perioda koji je Crna Gora provela u socijalističkom sistemu, analizi uzoraka koji su doveli do njegovog stvaranja i kraha, te o perspektivi današnje Crne Gore kroz vizuru socijalističkog iskustva. O ovom obimnom Radonjićevom djelu govorili su: književni kritičar i publicista Vlatko Simunović, publicista i urednik izdavačke djelatnosti Matice crnogorske Marko Špadijer, prof. dr Dušan Ičević i autor. Voditelj je bio Ilija Despotović, koji je Radonjića nazvao „drugom političke teorije“.

Ocjenujući da je crnogorsko izdavaštvo postalo bogatiće za još jednu vrijednu studiju, Vlatko Simunović je izrazio uvjerenje da će ona umnogome doprinijeti one-mogućavanju zloupotrebe istorije.

„Ova knjiga nas ne uči zašto više nema socijalizma u Crnoj Gori, već zašto nema shvatanja da bez mora i drugih zanemarenih vrijednosti nije moguć napredak“, kazao je on. „Ideja kolektivne slobode temeljno je određivala politiku kulturu Crne Gore. Međutim, ona je u periodu socijalističke Crne

PROTIV ZLOUPOTREBA ISTORIJE: Sa promocije

Simunović je naglasio da je autor posebnu pažnju posvetio vremenu, oblicima i učesnicima socijalizma na našoj zemlji. Prema njegovom mišljenju, Radonjić je postavio brojna pitanja, a značaj njegovog postupka je u tome što je on vidno ideoleski rasterećen.

Urednik izdanja Marko Špadijer ukazao je na činjenicu da Radovan Radonjić nije napisao lament nad jednom epohom, već ozbiljno djelo koje će mladima pomoći da formiraju vlastiti sud o ovom fenomenu.

„Ova knjiga nije ni optužba nekadašnjeg sistema, već objektivna slika Crne Gore od 1945. do 1989. godine. Ona je ogledalo jednog vremena – istina, razbi-

jeno u paramparčad, ali koje omogućava da se ogledamo u njemu. Nijesmo se dovoljno izmakli od tog perioda istorije kako bismo valjano sagledali sve procese koji su tada vladali. Crna Gora je prihvatile socijalizam jer je on imao nadasne humanu osnovu koja je ovde mogla da se primi. Radonjić je ostavio izvanrednu građu za istraživanje sukoba tradicije i modernosti. On u ovoj knjizi nije samo naučnik, već i aktivan sudionik opisanih događaja. Hrabo se nosio sa tom problematikom i uspješno

je obuhvatio sve njene aspekte“, naveo je on, dodajući da je socijalizam bio ideja koja se nije ostvarila u praktici, a da danas imamo ostvareni liberalni kapitalizam kojem fali vizija.

Bespoštedni kritičar svega postojećeg

Prof. dr Dušan Ičević opisao je „Socijalizam u Crnoj Gori“ kao sveobuhvatnu istoriju Crne Gore u razvoju, a autora nazvao čovjekom oprobane naučne metodologije i velikog iskustva.

„On piše o tome kako se Crna Gora ‘vala’ sa tudi-nom, ali i sama sa sobom. Radonjić neprekidno vodi dokazni postupak, što čitocima omogućuje da pro-suduju sva otvorena pitanja“, istakao je on. „Naučno je uputno da se socijalizam konstantno ispituje, bez obzira na njegovu sudbinu. Ova knjiga je cjelovit prikaz čovjekovog traganja za srećnim društvom i uspješno sažima svo bogatstvo evropske i svjetske socijalističke misli. Socijalizam u Crnoj Gori nije propao zato što je bio

neuspješan, već zato što se urošio na širem niovu i što je smetao pojedinim uskim interesima. U tom smislu, Radovan Radonjić je bespoštedni kritičar svega postojećeg – on ne okoliš, on, kako se kaže, ‘bije u sridu’. Bavi se činjenicama, nije ugodnik ni sebi ni vlasti. On ukazuje na aktualni problem rovite državnosti. On svojim djelom pravi zadužbinu Crne Gori.“

Đe je danas Crna Gora

Zahvalivši se Matici što je pokazala vjeru u autora i pomogla njegov naučni poduhvat, te uz zahvalnost promotorima knjige, prof. dr Radovan Radonjić je priznao da je pisanju ovakve studije pristupio „iz obzira prema državi u kojoj sam proveo najveći dio života i obaveze prema ideji za koju sam se borio, te duga prema onom djelu mog rada koji se parcijalno bavio ovom temom i koji sam htio da na najbolji način zaokružim.“

„Želim sam, konačno, da odgovorim na pitanje: de je Crna Gora danas u odnosu na najveću ideju koju je čovječanstvo imalo i zašto ta ideja, još dok se nalazila u povodu, nije mimošla ni našu zemlju“, zaključio je on.

N. N.

Esej AUTENTIČNO I DRAGOCJENO DOKUMENTARNO DJELO

Nad knjigom Slobodana Slovinčića: „ARS LIBRIS“ (1999–2012), „Daily press“, Podgorica, 2013.

Oslobodanu Slovinčiću prvi put sam pisao u predgovoru kataloga njegove samostalne izložbe u Titogradu 1986. godine, objavljenom i u „Pobjedi“, koji završava: „Slikarstvo Slobodana Slovinčića je u punom usponu, sa ostvarenim vrhunskim dometom. U proteklih dvadeset i pet godina izgradio je svoju umjetničku individualnost, prepoznatljivu i značajnu, ne samo u okviru crnogorske, već i jugoslovenske umjetnosti. Ova prezentacija je još jedan prilog afirmaciji umjetnika kojega naša likovna umjetnost može reprezentativno da tretira.“

Sada je povod da se o Slovinčiću govori kao o likovnom kritičaru i esejskom. Pojavivši se prije deceniju i po na stranicama „Vjesti“, on ostvaruje novu stvaralačku dimenziju svoje ličnosti, koja se po opsegu, kvalitetu, doživljaju, svestranom sagledavanju ostvarena, odgovornošću, studioznošću, najzad uticaju, može s uvjerenjem označiti kao izuzetno značajna; još više, jer tretira kulminantnu fazu nove etape u razvoju crnogorske likovne umjetnosti začete prije dvije i po decenije otvaranjem Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju. Vrlo dinamična raznovrsna, intrigantna, burna, recentna izlagacka zbirka koja ište i nudi kritičarima nove izazove, zahtjeve i dodatnu odgovornost i posvećenost, našla je i u Slovinčiću veoma ozbiljnog, savjesnog i nadasne kompetentnog tumača i hroničara. Uvažavao je odgovornost pisane riječi slikara kao likovnog kritičara, smatrajući je bliskom

odgovornošću istoričara umjetnosti. Čitajući „ARS LIBRIS“ – knjigu o umjetnosti, impresivno se dojmi visok nivo obrazovanja, kulture i eloquentnosti njenog autora. Nije jednostavno izuzetno uspješno uključiti se u tokove nevjerojatne, iznenadujuće, provokativne, hazardarske, hiperapstraktne likovne scene kakva je upravo još u toku i pri tom zadržati nivo kritičarskog iskaza i još ispoljiti svoj prepoznatljiv perceptivni prilaz, uvid i izraz.

Veoma ozbiljan i odgovoran pristup pisanju

Ovi, sada objedinjeni tekstovi, bez malo svi su mi poznati još iz vremena njihovog objavljuvanja. Nijesam ih pratilo samo iz profesionalne radoznalosti, već i stoga što sam u Slovinčiću zapažao i prepoznavao, još na samom početku, od prvog objavljenog napisa krajem 1999. godine, pa do posljednjih, publikovanih poslije objavljuvanja knjige, veoma ozbiljan i odgovoran pristup pisanju. Iskazujem sada uvjerenje da je dinamizam, velika plodnost, unutrašnja eksplozivnost, spisateljska eruptivnost uslijedila nakon veoma dugog prethodnog perioda u kojem je vršena akumulacija saznanja o umjetnosti i umjetninama u našoj zemlji, Evropi i svijetu uopšte. Tako je knjiga „ARA LIBRIS“ logičan slijed afirmacije izuzetnih sposobnosti i stvaralačkih kapaciteta njenog autora. Ona dodatno potvrđuje umjetničku, teoretsku i opšteobrazovnu, izvjesno bogatu predspremu i informis-

nost, bez koje nije moguće kompetentno kazivati mišljenje.

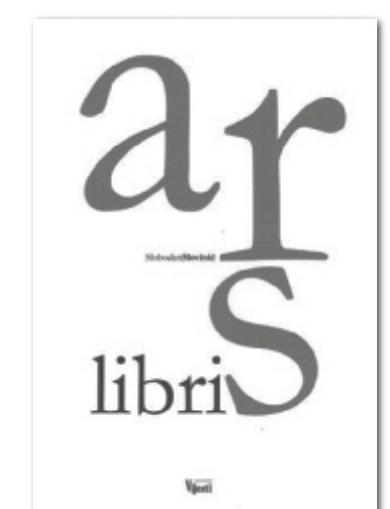
Perfektno poznavanje likovnih tehniki

Posebno treba istaći Slovinčićev perfektno poznavanje likovnih tehniki i tehnologija slikarstva, što mu je omogućilo analizu umjetničkih djela, ne samo na osnovu vizuelnih imperacija i optičkih markiranosti, već i objašnjavanje procesa nastajanja djela. Posljednjih decenija u likovnoj umjetnosti neslućeno se razvilo upražnjavanje inovativnih ali i često začudujućih, nelogičnih neumjetničkih materijala, čak i gotovih stvari i predmeta, s pretencijama stvaranja umjetničkog djela. Slovinčić sigurno i lako diferencira viđeno – iskrenost i posvećenost od zabluda. Analitički vidi likovno djelo i ispod njegove površine, što je osobina iznimnih likovnih kritičara, kojom se bitno razlikuje, kojom je prepoznatljiv. Impozantan je obim objavljenih napisova, blizu sedam stotina, od kojih je samo 320 u knjizi. Pisao je Slovinčić, ne samo o izložbama, nego i o temama njenu takođe profesionalno bliskim, iz oblasti arhitekture: sakralnim zdanjima, urbanističkim cjelinama, kao i sadržajima iz primijenjene umjetnosti. I ovaj dio njegovih interesovanja karakteriše: visoka profesionalnost, bogatstvo adekvatne terminologije, personalna percepcija i istorijske činjenice. Kao autor brojnih projekata iz ovih oblasti mogao je suvereno s kompetentnošću i autoritativno da piše. Zato su njego-

vi tekstovi ubjedljivi, dokumentarni, enciklopedijski pouzdani.

Slikar kulnog stvaralačkog opusa

U nedavnom razgovoru sa Slovinčićem upitno smo razmijenili misli o svršishodnosti, polodotvornoći, opravdanosti, o uticaju intenzivnog bavljenja likovnom kritikom na sopstveni neposredni slikarski rad. Objavljivati deceniju i po, skoro redovno, sedmično kritiku ili esej, znači uskratiti, oduzeti sebi od dragocjenog vremena posvećenog svojoj osnovnoj preokupaciji. U Slovinčićevom primjeru došlo je do harmoničnog sklada i uzajamnog dejstva visokih obrazovnih i intelektualnih svojstava njegove kompleksne ličnosti. Samo slikar kulnog stvaralačkog opusa, visokih znanstvenih kapaciteta mogao se upustiti u spisateljsku kritičarsku avanturu. U stvari, Slovinčićeva kritičarsko-esejistička riječ i slikarski iskaz su jedna energetska snaga međusobno podsticajna, kohezivna. Ona potvrđuje da se veliko umjetničko djelo gradi, ne samo o izložbama, nego i o temama njenu takođe profesionalno bliskim, iz oblasti arhitekture: sakralnim zdanjima, urbanističkim cjelinama, kao i sadržajima iz primijenjene umjetnosti. I ovaj dio njegovih interesovanja karakteriše: visoka profesionalnost, bogatstvo adekvatne terminologije, personalna percepcija i istorijske činjenice. Kao autor brojnih projekata iz ovih oblasti mogao je suvereno s kompetentnošću i autoritativno da piše. Govori i dokumentarno i akribij-

ski, prije svega, o akterima perioda razvoja crnogorske likovne umjetnosti 20. vijeka, od početka do danas, bogatog raznovrsnošću izraza, burnog po dinamici, diskutabilnog kad-kad, po djeljstvu; o periodu kada Fakultet likovnih umjetnosti na Cetinju završavaju i uključuju se u umjetnički život brojni slikari, vajari i grafičari, novi članovi ULUCG-a, kojih sada ima skoro pet stotina; o periodu kada izdavačka djelatnost u oblasti crnogorske likovne umjetnosti cvjeta: objavljeno je preko deset autorskih knjiga, skoro 20 obimnih, luksuznih monografija, mnogo kvalitetnih publikacija i kataloga.

Izvjesno je da je ova knjiga, na skoro 700 strana, uz do sada objavljene Olge Perović, Mladenom Lomparu, Ljiljanu Zeković, Milana Marovića, Ognjenu Raduloviću i dr. autentično i dragocjeno dokumentarno djelo koje revnosno, obimno, autoritativno, u cijelosti pokriva vrijeme koje tretira. Ono jeste i ostaje dio istorije crnogorske likovne umjetnosti. Biće izvorna i nezaobilazna sadašnjim i budućim kritičarima i istraživačima. Nikola Vujošević

U organizaciji Ogranka Matice crnogorske u danilovgradskom Centru za kulturu održana promocija knjige „Knjaz Danilo: Politički spisi“ priređivača prof. dr Živka Andrijaševića

VLADAR CRNOGORSCHE IDEJE

- Dr Dragutin Papović: Naučni rad profesora Andrijaševića od početka je obilježen novim pristupom u istoriografiji. Taj pristup bazira se na: intenzivnom proučavanju arhivske građe i literature, bavljenju velikim, značajnim i istovremeno kontroverznim temama i modernom iskazu u pisanju istorijskih djela
- Mr Ivan Jovović: Ovu knjigu, prije svega, treba posmatrati kao naučnu verifikaciju državotvorne misli i pregnuća crnogorskog knjaza. Istovremeno, ona je izazov plemenskom partikularizmu, koji i danas postoji, naravno, u različitim formama, u čijim osnovama se nalazi nekritički, romantičarski, a počesto i fabrikovani pristup u poimanju vlastite istorije
- Prof. dr Živko Andrijašević: Tragajući za korijenima animoziteta prema knjazu Danilu, došao sam do uvjerenja da se time prvenstveno želi iskazati negativan stav prema političkoj ideji koju on personifikuje. A to je – crnogorska ideja

Ogranak Matice crnogorske u Danilovgradu i tamošnji Centar za kulturu organizovali su promociju knjige „Knjaz Danilo: Politički spisi“, objavljenu u izdanju Matice crnogorske, čiji je priredivač prof. dr Živko M. Andrijašević. Pored Andrijaševića, koje je ujedno i autor uvodne studije, o knjizi su govorili dr Dragutin Papović i mr Ivan Jovović.

Osvrćući se na novo izdanje prof. dr Živka Andrijaševića, dr Dragutin Papović je istakao da se njegov izlazak poklapa sa dva jubileja u radu ovog istaknutog istoričara.

„Objavljinjanje knjige 2013. godine poklopilo se sa dvadesetogodišnjicom njegovog nastavnog rada. Profesor Andrijašević je 1993. godine počeo da radi na Filozofskom fakultetu, i od tada je biran u akademski zvanja na Univerzitetu, od asistenta do, uskoro, redovnog profesora. Ova promocija poklapa se i sa dvadesetogodišnjicom od objavljinjanja njegovog pr-

vog naučnog rada. To je članak „Vladika Danilo Petrović Njegoš – Izbor novog puta“, objavljen u „Istoriskim zapisi“ 1995. godine. Od tada se profesor Andrijašević intenzivno bavi istorijom Crne Gore. Do danas je objavio više od 150 naučnih radova: monografija, članaka, zbornika dokumenata i priloga“, kazao je on.

Kritička zapažanja i afirmativni zaključci

Papović je ukazao da kao najkraći opis Andrijaševićevog dvodeljenijskog rada može послužiti sintagma iz njegovog prvog naučnog članka – „izbor novog puta“.

„Naučni rad profesora Andrijaševića od početka je obilježen novim pristupom u istoriografiji. Taj pristup bazira se na: intenzivnom proučavanju arhivske građe i literature, bavljenju velikim, značajnim i istovremeno kontroverznim temama i modernom iskazu u pisanju istorijskih djela. Andrijašević je postigao da njegovo naučno istraživanje ne bude samo prepisivanje činjenica iz arhivskih dokumenta, već istorijsko promišljanje na osnovu tih činjenica, ukazivanje na fenomene, procese i osobenosti crnogorske istorije i njenih najznačajnijih aktera“, istakao je on, dodajući: „lako je od početka nastojao da afirmise crnogorsku istoriju, nije je idealizovao. Smatrao je da je ta istorija toliko velika i značajna da joj nijesu potrebne nacionalne mitomanije. Posvećeno je proučavalo period vladavine dinastije Petrović-Njegoš i o toj dinastiji izrekao brojne afirmativne zaključke, ali je iznio i krajnje kritička zapažanja o tome periodu, o vladarima iz dinastije kao i o državi koju su stvorili.“

Doprinos unapređenju crnogorske istorijske misli

Mr Ivan Jovović je ocijenio da se djelatnost Ma-

tice crnogorske u domaćoj stručnoj i široj javnosti najbolje ogleda preko izdavačke produkcije, što zagurano predstavlja i knjiga političkih spisa jedne od najznačajnijih ličnosti crnogorske istorije – knjaza Danila Petrovića Njegoša.

„Ovu knjigu, prije svega, treba posmatrati kao naučnu verifikaciju državotvorne misli i pregnuća crnogorskog knjaza. Istovremeno, ona je izazov plemenskom partikularizmu, koji i danas postoji, naravno, u različitim formama, u čijim osnovama se nalazi nekritički, romantičarski, a počesto i fabrikovan pristup u poimanju vlastite istorije“, kazao je on. „lako je knjiga prvenstveno namijenjena naučnoj javnosti, profesor Andrijašević je odabirom političkih spisa i sintezom društvenih zbivanja datih u predgovoru predložio prošće informisanom čitaocu kako je Crna Gora za nepunu dece nju Danilove vladavine doživjela sveukupni preobra-

zaj. Preko prezentirane dokumentarne građe dolazi do zaključka da je riječ o vladaru snažnog karaktera i intelekta, koji se direktno hvatao u koštac sa naslijedenim unutrašnjim problemima, te istovremeno razumjevao diplomatske principе velikih sila u međunarodnim odnosima.“

Jovović je naglasio da je priredivač ove knjige nastavio da unapređuje crnogorsku istorijsku misao.

„Konkretno, u predgovoru knjige izvršena je rekonstrukcija dosadašnjih saznanja o periodu vladavine knjaza Danila i, konačno, na jednom mjestu našla se sva relavantna politička korespondencija crnogorskog knjaza, čime je otvorena perspektiva za dalja interdisciplinarna istraživanja“, zaključio je on.

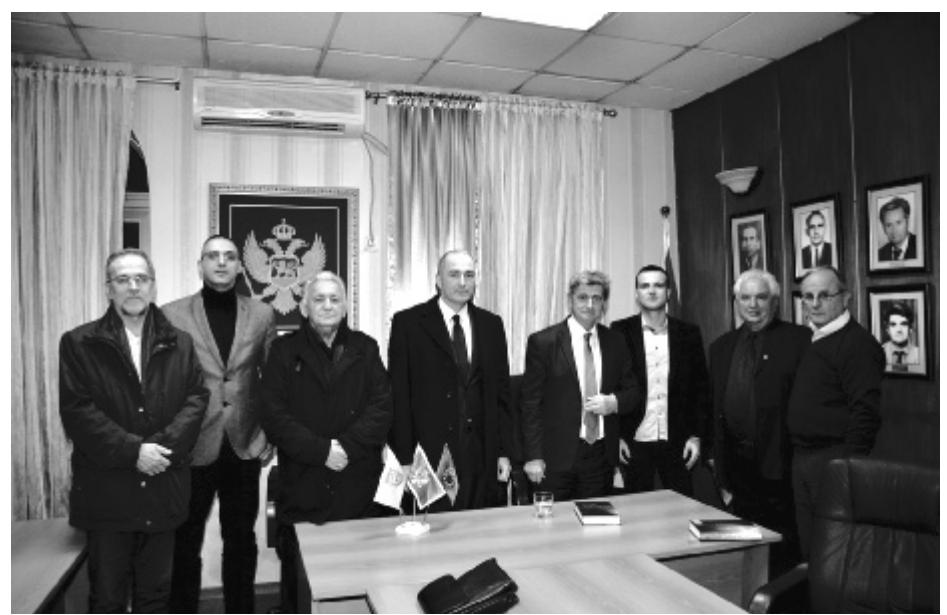
Političko i državničko biće

Izrazivši zadovoljstvo što je Matica crnogorska inicira-

la promociju baš u gradu koji nosi Danilovo ime, prof. dr Živko Andrijašević je podsetio da je ujedno riječ o oblasti „de odavno postoji animozitet prema ovoj ličnosti“.

„Obično vjerujemo da što vrijeme duže ide naš sud o jednoj ličnosti postaje objektivniji. U slučaju knjaza Danila to baš i nije tako. Negativni sud o njemu koji postoji i danas ukriven je i prisutan u svjetlosti većinskog dijela crnogorskog društva, većinskog dijela tradicionalne Crne Gore. Tragajući za korijenima tog animoziteta, došao sam do uvjerenja da se time prema knjazu Danilu prvenstveno želi iskazati negativan stav prema političkoj ideji koju on personifikuje. A to je – crnogorska ideja. On je svim svojim političkim i državničkim bićem bio vladar crnogorske ideje. To je učinilo da ga danas mrze, a posredno, to ga je i koštalo života“, naglasio je on.

N. N.

PROMIŠLJANJE NA OSNOVU ČINJENICA: Sa promocije

U galeriji Porto Montenegro u Tivtu otvorena izložba učenika iz četiri crnogorske srednje škole pod nazivom „Lubarda kao inspiracija“

PRVA NAGRADA MARIJI MARKOVIĆ

- Đina Lazar, predsednica Fondacije „Petar Lubarda“: Lubardi je bilo važno da čuje mišljenje dece o njegovom radu i hvala vam, mladi umjetnici, što ste podarili svoje radove ovoj fondaciji
- Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti: Gledali smo da radovi budu kreativni, ali i da imaju nešto novo unijeto u Lubardino slikarstvo
- Marija Marković: Presrećna sam zbog nagrade, jer je nijesam očekivala, a u izložbi učestvujem drugi put

Likovna izložba učenika četiri crnogorske srednje škole pod nazivom „Lubarda kao inspiracija“ svečano je otvorena u okviru Zbirke pomorskog nasljeđa u galeriji Porto Montenegro u Tivtu. Izložba je realizovana na inicijativu i u organizaciji Fondacije „Petar Lubar-

da“ i uz podršku kompanije „Adriatic Marinas“. Riječ je o svojevrsnom omažu velikom slikaru u kojem su učestvovali učenici SMŠ „Mladost“ iz Tivta, SMŠ „Ivan Goran Kovačić“ iz Herceg Novog, SLŠ „Petar Lubarda“ sa Cetinja i nikšićke Gimnazije „Stojan Cerović“.

Prva nagrada izložbe primala je Marija Marković, učenici Srednje likovne škole „Petar Lubarda“ sa Cetinja, za rad „Da se prestrojim u tvoje jato“. Druga nagrada otišla je u ruke Ivane Vujačić iz hercegnovske Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić“ za „Sanjarenje“, dok

je treću dobila Vesna Petović iz SMŠ „Mladost“ iz Tivta za rad „Igra konja“.

Kreativna sloboda

Dobitnica prve nagrade Marija Marković nije krila zadovoljstvo zbog vrijednog priznanja.

„Presrećna sam zbog nagrade, jer je nijesam očekivala, a u izložbi učestvujem drugi put. Mislim da smo svi kreatori svoje stvarnosti. Kad mi je saopštena tema, prvo što mi je palo na pamet bila je indijska priča o dva vuka koji predstavljaju borbu u svakom od nas. Jedan je zao, drugi je loš, i na kraju će pobijediti onaj ko jeg hranić“, istakla je ona.

U saopštenju organizatora izložbe navodi se da su učenici u skladu sa savremenom likovnom praksom pokazali kreativnu slobodu koristeći razne materijale i mogućnosti savremenih medija: fotografije, dizajna, konceptualne umjetnosti, ali su i ostali vjerni crtežu i slici na kojoj je Lubardin svjet simbola.

KREATORI VLASTITE STVARNOSTI: Marija Marković

Predsednica Fondacije „Petar Lubarda“ Đina Lazar ukazala je na potrebu da se očuva šećanje na slikara svjetskog renomea, a mladi upoznaju sa likom i djelom čovjeka „koji je posvetio život tragajući za pravdom i mirom na ovoj planeti“.

„Lubarda nije imao sive dece i kad bi vas bio srećan zbog omladine koja se družila s njim par mjeseci i nastojala da na svoj način uđe u njegove misli i duh, kao što je on ušao u njihovu svijest. Zamišljam kako bi se nasmijao blagim osmijehom i pomilovao vas po ramenu. Uvijek mu je bilo važno da čuje mišljenje dece o njegovom radu i hvala vam, mladi umjetnici, što ste podarili svoje radove ovoj fondaciji“, kazala je ona.

Likovna budućnost Crne Gore

Istoričarka umjetnosti Ljiljana Zeković ocijenila je da

Prije otvaranja izložbe, predstavnici Fondacije i Škole „Ivan Goran Kovačić“ položili su cvijeće na spomen bisti Petra Lubarde u Herceg Novom.

N. N.

OTKRIVANJE LUBARDINO DUHA: Sa otvaranja izložbe

NAŠ GOST: Dr Aleksandar Čilikov, istoričar umjetnosti, vanredni profesor na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, dobitnik Trinaestojulske nagrade

CRNOGORSKA UMJETNIČKA KULTURA ČESTO SE TRETIRA ISKLJUČIVO KAO SEGMENT NEKIH DRUGIH SREDINA

U tranzicionim procesima kultura kao da se tretira poput neke kolateralne štete, ali podšećam da su u njima najbolje prošle zemlje koje su izdvajale najveći procenat za potrebe kulture. Ja sam ubijeđen da u državi sa nedovoljno razvijenom kulturom ne može biti značajnog ekonomskog napretka – ta dva elementa moraju da se prate i razvijaju istim intenzitetom

BIOGRAFIJA

ŽIVOT POSVEĆEN AFIRMACIJI CRNOGORSKOG KULTURNOG BLAGA: Dr Aleksandar Čilikov

Dr Aleksandar Čilikov rođen je 1950. godine u Beogradu. Kao sin ruskog emigranta i Cetinjanke, u najranijem djetinjstvu dolazi u Cetinje i tu ostaje čitav život. Diplomirao je 1977. godine na Filozofskom fakultetu u Beogradu – grupa za istoriju umjetnosti – sa temom „Ikonostas Manastira Morače”, a na istoj univerzitetskoj jedinici magistrirao deset godina kasnije. Tema njegovog magistarskog rada bila je „Manastir Podlastva”. Doktorirao je 2008. godine. Zaposlen je kao vanredni profesor na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, a predaje na još nekoliko fakulteta i umjetničkih akademija u zemlji i regionu. Autor je brojnih elaborata, tekstova i knjiga na temu kulturne baštine Crne Gore, kao i teorije i istorije umjetnosti. Čilikov se, pored toga, ističe i kao organizator i voditelj arheoloških iskopavanja, odnosno učesnik brojnih simpozijuma i tribina u Crnoj Gori i inostranstvu. U okviru rada na prezentaciji crnogorske umjetničke kulture, pored niza obavljenih arhivskih i terenskih istraživanja publikovanih u stručnoj i dnevnoj štampi, uradio je i više od dvadeset scenarija za dokumentarne i TV filmove. Visoka profesionalnost i postignuti rezultati u oblasti zaštite spomenika kulture obezbijedili su Čilikovu najveće zvanje – savjetnik konzervator i istraživač savjetnik. Obavljao je i obavlja niz društvenih angažmana: član Umetničkog Savjeta Narodnog muzeja Crne Gore, član Naučnog Savjeta Nacionalnih parkova Crne Gore, član Savjeta gradonačelnika Prijestonice Cetinje, predsednik Društva istoričara umjetnosti Crne Gore, predsednik Fondacije „Guvernaduri Radonjići“, član brojnih stručnih komisija Ministarstva kulture, selektor Hercegovačkog i Cetinjskog salona, član Savjeta Galerije crnogorske umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“ itd.

Jedan od trojice laureata Trinaestojulske nagrade za prošlu godinu jeste istaknuti istoričar umjetnosti dr Aleksandar Čilikov. On je to prestižno priznanje zavrjeđio kapitalnom monografijom „Crkve i manastiri basena Skadarskog jezera“. Tim povodom, sa gospodinom Čilikovim razgovarali smo o brojnim temama – od nagrađene studije, preko angažmana na zaštiti i promociji kulturne baštine Crne Gore, do naučno-istraživačkih planova u budućnosti.

PROSVJETNI RAD: Protekle godine ste, uz Gojka Kastratovića i Niku Martinovića, dobili Trinaestojulsku nagradu, najznačajnije državno priznanje. Šta za Vas predstavlja ova nagrada, kao i datum po kojem ona nosi ime?

ČILIKOV: Dobiti najveće priznanje u domovini de ste gotovo četiri decenije profesionalnog rada posvetili proučavanju njene umjetničke kulture predstavlja najveću životnu satisfakciju. Posebno me raduje što sam nagradu dobio u tako uglednom društvu sa gospodom Kastratovićem i Martinovićem, a to je istovremeno i priznanje svim crnogorskim istoričarima umjetnosti. 13. jul je jedan od najznačajnijih događaja u milenijumskoj istoriji državnosti

PROSVJETNI RAD: Nagrada ste zavrijedili monografijom „Crkve i manastiri basena Skadarskog jezera“. Šta Vas je navelo da kao predmet svog istraživanja odaberete baš ovaj region?

ČILIKOV: Skadarski region predstavlja prostor de se vjekovima odvijala heterogena umjetnička kultura u izuzetnom prirodnom ambijentu, neobično značajan za sve periode crnogorske istorije, počevši od Vojislavljevića, preko Nemanjića, pa do Balšića, Crnojevića i Petrovića. Dobrim dijelom je neistraženi i monografija posvećena sakralnoj kulturnoj baštini, zasnovana na raspoloživim izvorima i personalnim istraživanjima, predstavlja inicijalan korak ka nekim budućim kompleksnim istraživanjima – arheološkim, arhivskim, etnološkim, istorijsko-umjetničkim...

PROSVJETNI RAD: Kako je teklo istraživanje i prikupljanje materijala za monografiju? Sa kakvim ste se sve problemima susretali i koja su to iskustva sa terena na Vas ostavila najviše utiska?

ČILIKOV: Niz podataka potiču, pored postojeće stručne

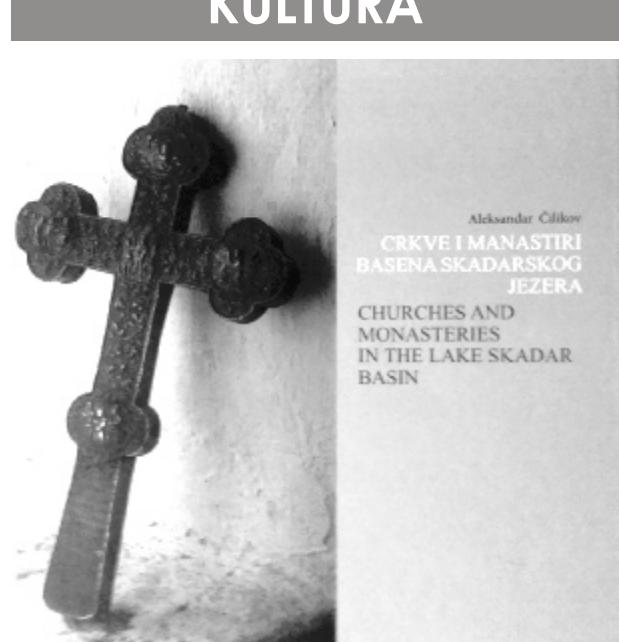
literature, i iz moje lične arhive stvarane decenijama tokom obilaska brojnih lokacija u skadarskom regionu. Pošefan problem predstavljalo je fotografsko snimanje koje je trajalo nekoliko godina, urađeno majstorskom rukom mr Lazara Pejovića, mog najbližeg saradnika i kolege na

brojnim projektima. Veliku pomoć imao sam i od strane Crnogorske akademije nauka i umjetnosti koja je finansirala dvogodišnje terenske rade u organizaciji akademika mr Anke Burić, koja je i urednik izdanja. Zahvalan sam odgovornim ljudima u CANU koji su shvatili da monografija mora imati kvalitetan grafički dizajn, visokokvalitetnu fotografiju i najbolju štampu – sve navedeno maksimalno je ispoštovano uz moj zahtjev za paralelnim tekstom na engleskom jeziku.

PROSVJETNI RAD: Angažvani ste kao predavač na nekoliko univerzitetskih jedinica – od Fakulteta likovnih, preko Fakulteta dramskih umjetnosti, do akademija likovnih umjetnosti u Trebinju i Kosovskoj Mitrovici. Šta za Vas predstavlja rad sa studentima i kojih se sve načela pridržavate u tom procesu?

ČILIKOV: Radi se o izuzetno kompleksnom poslu – pogotovo kada je riječ o pedagoškom radu na umjetničkim visokim školama. S obzirom na to da predajem teorijske predmete, rad na fakultetima zahtijeva stalno usavršavanje, maksimalnu koncentraciju i ozbiljnu pripremu za nastavu. Ono što ovaj naporan posao posebno olakšava jeste izuzetan talent i posvećenost većine studenata u malim klasama sa kojima je moguće raditi i pojedinačno. Ono što mom pedagoškom radu najviše nedostaje jeste niz stručnih ekskurzija u zemlji i inostranstvu gdje bi se umjetničke pojave i kreacije komentarisale uživo. Škole na kojima radim nemaju sredstava za finansiranje ovog izuzetno važnog segmenta nastave.

PROSVJETNI RAD: Pored pedagoškog rada, u Vašoj bogatoj biografiji su i angažmani u brojnim savjetima koji

CETINJE I CRNA GORA NAJVAŽNIJI DIO IDENTITETA

PROSVJETNI RAD: Od djetinjstva živite u crnogorskoj prijestonici – Cetinju. Kako je na Vas uticalo odrastanje i sticanje u ambijentu bogatom spomenicima kulture iz raznih epoha?

ČILIKOV: Cetinje i, naravno, Crna Gora najvažniji su dio mog identiteta. Iako sam imao više prilika da radim mnogo bolje plaćene poslove u inostranstvu nikada mi nije padalo na pamet da ih prihvativam. Pored cetenjskog ambijenta, na mojo životni profesionalni put veoma je uticala i uža i šira porodica u kojoj ima puno istoričara umjetnosti i likovnih umjetnika tako da sam od djetinjstva bio predisponiran za neku od umjetničkih djelatnosti.

cilj imaju unapređenje kulture i očuvanje kulturne baštine, kao što su: Umjetnički savjet Nacionalnog muzeja Crne Gore, Naучni savjet Nacionalnih parkova Crne Gore, Savjet gradačačkog Prijestonice Cetinje i drugi. Koji su, po Vašem mišljenju, načini da se poboljša stanje naših kulturnih dobara?

ČILIKOV: Pored naučnog i pedagoškog rada stižem nekad do se bavim i nizom drugih poslova – od pisanja TV scenarija, do rada u raznim stručnim tijelima, predsedovanjem Društvo istoričara umjetnosti i Fondacijom „Guvernaduri Radonjići“ – na žalost, nijesam zasnovao porodicu pa tako imam nešto više slobodnog vremena za nabrojane aktivnosti. Priča o raznim strategijama u vezi kulturno-istorijske baštine postaje na izvještaj način bizarni – samo gomilamo administrativne akte (naravno, i oni su važni), no u cilju njenog očuvanja najvažnije je finansiranje projekata, a to je na nedopustivo niskom nivou. U tranzicionim procesima kultura kao da se tretira poput neke kolateralne štete, ali podšećam da su u njima naj-

bolje prošle zemlje koje su izdjavale najveći procenat za potrebe kulture. Ja sam ubijeđen da u državi sa nedovoljno razvijenom kulturom ne može biti značajnog ekonomskog napretka – ta dva elementa moraju da se pratе i razvijaju istim intenzitetom.

PROSVJETNI RAD: Nedavno ste ukazali na djelomičan zaborav koji obavija četiri crnogorske dinastije, u prvom redu Balšiće. Šta treba učiniti da bi se tu stanje promjenilo i koji su to glavni problemi s kojima se suočava crnogorska kultura uopšte?

ČILIKOV: U toku rada sa studentima bio sam frapiран neznanjem o mnogim važnim informacijama vezanim za crnogorsku istoriju i umjetnost. Prije nekoliko godina naišao sam na razumijevanje organa Univerziteta Crne Gore koji je odbrio uvođenje predmeta pod imenom Istorija umjetnosti Crne Gore u aktivnu nastavu. Interesovanje studenata za ovaj predmet prevazišlo je sva moja očekivanja. Kako se često krećem po raznim djelovima Crne Gore, nailazim na slično stanje i kod većine crnogorskih stanovnika. Crna Gora ima kadra koji bi ovo otužno stanje promijenio, no ponovo se vraćamo na pitanje finansiranja koje je više nego bijedno.

PROSVJETNI RAD: Šta je naredno u planu kada je riječ o vašoj naučno-istraživačkoj djelatnosti?

ČILIKOV: Godinama radim na projektu koji bi trebalo da bude najvažniji kada je u pitanju moj profesionalni rad. Riječ je o obimnoj monografiji „Istorija umjetnosti Crne Gore – od praistorije do početka XX vijeka“. Nadam se da će za nekih godina, dvije ovaj projekt biti realizovan. U pitanju je publikacija tipa opštih istorija umjetnosti – krajnje je vrijeme da Crna Gora prezentira svoju izvanrednu umjetničku kulturu u svim bitnim elementima, koja se često tretira isključivo kao segment nekih drugih sredina.

N. N.

NAGRAĐENI TROJAC: Čilikov sa Kastratovićem i Martinovićem

33

Prosjetni rad

MART
2015
BROJ
33

IN MEMORIAM

JOVICA DRAŠKOVIĆ

U martu prošle godine prestalo je da kuca toplo i plemenito srce Jovice Draškovića, profesora i dugogodišnjeg direktora OŠ „Aleksa Đilas Bećo”, Mojkovac.

Jovica je rođen 1948. godine u Oštros Stijeni, opština Prijeplje, Republika Srbija.

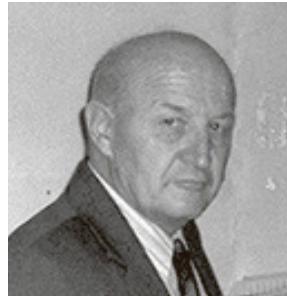
Rjetki su prosvjetni radnici koji su, kao Jovica Drašković, ostavili toliko dubok trag u vaspitno-obrazovnoj istoriji Crne Gore. Završivši učiteljsku školu u Prijepolju, on je poput naših velikih prosvjetitelja došao u mojkovački kraj sa željom da nastavi opismenjavanje mojkovačkih mališana. Želja za neprestanim sticanjem znanja i profesionalnim usavršavanjem nikada ga nije napuštalala tako da je nastavio svoje obrazovanje usavršavanje i diplomirao na Učiteljskom fakultetu čime je stekao zvanje profesor razredne nastave.

Prosvjetiteljsku misiju obavljao je sve do 2001. godine kada je imenovan za direktora OŠ „Aleksa Đilas Bećo“. Na toj funkciji bio je sve dok nije nastupila teška bolest i omela ga u obavljanju iste.

Vrsni pedagog, uzorni predavač, stručan, tačan i dosljedan, široke lične kulture sjedinjene s plemenitošću, osobine su koje su krasile profesora Draškovića.

Iako nas je rano napustio, svoju visoku mjeru prema životu i intelektualnom poslu ispunio je pošteno, zasluživši dugo trajanje u istoriji pedagoškog rada mojkovačkog kraja i školstva uopšte. Za sve nas koji smo ga poznavali ostaće najbolji svjedok da su odmjereno i utemeljena sigurnost put do kvaliteta i cilja. I životom i radom služio je na ponos porodici, školi, prijateljima i sredini.

mr Veselin Bulatović

SVETOZAR JOVANOV BOJANIĆ

U Podgorici je 4. marta ove godine preminuo istaknuti i uzorni prosvjetni radnik, profesor i direktor Svetozar Jovanov Bojanić.

Rođen je u Bridima kod Podgorice 1947. godine u brojnoj porodici.

Završio je Ekonomsku školu i Ekonomski fakultet u Podgorici. Čitav radni vijek proveo je u prosvjeti.

Pune četiri decenije je savjesno, posvećeno i profesionalno prenosio svoje ogromno znanje na brojne generacije učenika. Na školu je gledao kao na svoju kuću, kao njen nekadašnji đak, kao profesor i kao direktor. Stalno je težio da unapriredi uslove u njoj. Svjedoci smo nesebičnog truda, energije koju je uložio, kao i svoj lični uticaj kojim je omogućio da Ekonomski škola napokon dobije novu zgradu kakvu zasluzuju takva ustanova, njeni profesori i učenici.

Imao je sve dragocjene osobine zbog kojih je svojim kolegama bio omiljeni drug i prijatelj.

Svetovo ime i život ostaće zauvijek utkano u ime i život Ekonomskog škole, na ponos nama, tvojim kolegama, generacijama učenika i brojnim prijateljima škole. Šećanje na tebe čuvaće-mo zauvijek u našim srcima.

Kolektiv Srednje ekonomiske škole „Mirko Vešović“

34

Prosvojetni rad

MART
2015
BROJ
33

MILORAD MURAT ŠUKOVIĆ

Početkom februara umro je Milorad Šuković – Murat, dugogodišnji radnik Osnovne škole „Lovćenski partizanski odred“, Cetinje.

Milorad je rođen prije skoro 75 godina na Cetinju i najveći dio života je proveo je u njemu. Poslije završene Više škole 1964. godine počeo je da radi u Kruševu, nedaleko od Pljevlja, kao nastavnik geografije. Sljedeće godine se vraća na Cetinje i zapošljava se u ATUP „TARA“.

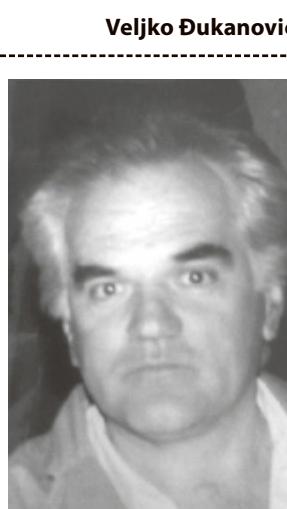
Početkom 1982. godine prelazi u Osnovnu školu „Lovćenski partizanski odred“ de radi kao njen sekretar nešto više od 20 godina, sve do odlaska u penziju 2013. godine.

Čitav svoj radni vijek proveo je radeći sa ljudima, što nije nimalo lako. Trebalо je uvijek imati strpljenja, razumijevanja i nači vremena za sve one koji su mu se obračali. Milorad je bio upravo takva osoba, umio je razgovarati i sa decom i sa odraslima, uputiti ih na pravo mjesto, dati koristan savjet i pomoći ako je potrebno.

Svi oni koji su bolje poznavali Murata uvjerili su se u njegovu stručnost u poslu i ljudske kvalitete. Povjerenje zadatke je obavljao stručno, precizno i objektivno. Uvijek je znao što i kako treba raditi i kao sekretar Škole nikada nije dozvoljavao da se nešto uradi mimo zakona. Bio je pravičan – jednak prema svima i znao je svakome da kaže što je ispravno, a što nije. Po-sebna njegova odlika bila je preciznost u poslu koja ga je pratila do posljednjeg radnog dana.

Murat će živjeti u našim šećanjima zbog svoje dobrote, poštjenja, iskrenosti, pravednosti, a posebno druželjubivosti.

Veljko Đukanović

GOŠO ĆUPIĆ

U Spužu je nedavno preminuo Gošo Perov Ćupić, nastavnik matematike u Osnovnoj školi „Vuko Jovović“ u Danilovgradu.

Rođen je 1954. godine u Dečanima na Kosovu, u uglednoj porodici Petra Markova Ćupića, porijeklom iz Donjeg Zagarača, opština Danilovgrad. Osnovnu i srednju školu završio je u Dečanima, a Višu pedagošku školu u Gnjilanu. Nastavniku karjeru započeo je u Osnovnoj školi „Petar Prlić“ u Rzniču, a nastavio u Osnovnoj školi „Stefan Dečanski“ u Dečanima.

Zajedno sa porodicom i suprugom Ljiljanom, nastavnikom razredne nastave, dvoje dece i majkom, vratio se 1998. godine u, kako je govorio „svoju Crnu Goru“, u svoju staru postojbinu, Katunsku nahiju i Zagarački krš, a napustio Dečane, de mu je sahranjeno otac, ostale mladalačke uspomene i dio sebe.“

Po povratku u Grnu Goru zaposlio se u Osnovnoj školi „Mojsije Stefanović“ u Manastiru Morači, a potom je prešao u Osnovnu školu „Vuko Jovović“ u Danilovgradu, de je radio sve do prerane smrti, prouzrokovane teškom bolešću.

Gošo je pošedovao prirodni dar za rad sa decom, koju je volio, razumio i uvažavao. I ona su njega voljela, razumjeli i cijenila. I u Rzniču, i u Manastiru Morači, i u Dečanima, i u Danilovgradu, uživao je ugled i kao čovjek, i kao nastavnik, i kao pedagog. U svim mjestima de je radio imao je veliki broj prijatelja, koje je svuda sticao zahvaljujući svojoj dobroti i plemenitosti.

Njegovi učenici, kolege, đački roditelji i svi koji su sa njim na bilo koji način kontaktirali, sa poštovanjem i ljubavlju čuvaju šećanje na njegov dragi lik i neizmjernu dobrotu.

Slavko Šćepanović

TATJANA BULATOVIĆ

Tatjana Bulatović, rođena Cvetković, preminula je iznenađujuće nekoliko mjeseci u Bijelom Polju u 46. godini.

Tatjana-Tanja rođena je u Vranju 1967. godine. Tu je završila osnovnu i srednju školu, a zvanje profesora stekla je na Fakultetu za fizičku kulturu u Nišu. Prvi radni dani bili su joj u Mješovitoj školi u Bijelom Polju. U OŠ „Vladislav St. Ribnikar“ u Rasovu počela je da radi kao učiteljica u Područnom odjeljenju Zminac, da bi zatim prešla u matičnu školu i radila kao profesor fizičkog vaspitanja.

Prerana smrt je prekinula entuzijazam, upornost i odgovornost koje su krasile ovog dobrog pedagoga. Učenici će je pamtitи kao blagu, pažljivu, korektnu i iznad svega skromnu i izuzetnu radnu učiteljicu i profesoricu fizičkog vaspitanja.

Tačna, odgovorna i istraživa Tanja je sa puno ljubavi vodila sekciju plesa i folklora u školi, a polaznici su imali običaj da kažu „kada bi ona ščela da se naljuti i zagalami, ja bih više vježbalo“. Sve učenike je doživljavala i pratila na isti način i neprestano ponavljala kako su „to samo mališani, ali sa osobinama dobrih ljudi“.

Poštovanje kolega, roditelja i učenika zasluzivala je skromnošću, blagošću i upornim radom. Obrazovanje i vaspitanje su izgubili dobrog radnika, a porodica divnu majku i suprugu.

Radisav Radović

DRAGOJLA POPOVIĆ

Prije dvije godine preminula je Dragojla Popović, penzionisana profesorica ruskog jezika.

Rođena je u Podborovu kod Pljevlja 1945. godine. Osnovnu školu završila je u Vrulji, gimnaziju u Pljevljima, a Pedagošku akademiju i Filozofski fakultet u Nikšiću.

Radni vijek počela je u Osnovnoj školi u Ravnoj Rijeci kod Bijelog Polja, de je radila jednu godinu. Zatim prelazi u Osnovnu školu „Milan Vukotić“ u Golubovcima. Tu je ostala do odlaska u penziju 2010. godine.

Na vijest o njenoj smrti veliki broj njenih bivših učenika požurio je da se pokloni svojoj dragoj nastavnicu u znak zahvalnosti za njen nesebični i visokokvalitetni rad, tokom čitavog radnog vijeka. Zahvaljujući svojoj upornosti, pedagoškoj taktičnosti i psihološkoj pronicljivosti u nastavi je postizala natprošćene rezultate, pa je za svoj rad pohvaljivana i predlagana za pedagoškog savjetnika, a njeni učenici osvajali su prva mjesta na opštinskim i republičkim takmičenjima. U školi je vodila literarnu i dramsku sekciju.

Profesorica Popović je mnogo vodila računa o svom stručnom usavršavanju, pa je tri puta bila na seminaru u Lenjingradu i jednom u Jerivanu sa pionirima Titograda, kao prevodilac. Inače je voljela da putuje i da sklapa prijateljstva, pa je njenom domu u Mahali ugostila dosta prijatelja iz Rusije, Poljske, Rumunije i iz zemalja okruženja.

Bavila se i humanitarnim radom, pomažući materijalno siromašne učenike i nezbrinuto stanovništvo.

Dragoslava je bila vesela i druželjubiva, i uvijek prijatna. Mi, koji smo s njom radili i družili se, osećali smo se privilegovanim.

Danilo Pajović

NOVI LISTOVI

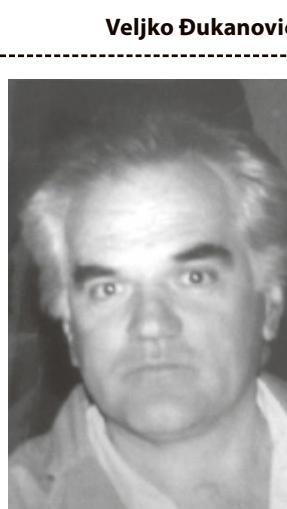
KOMUNA

(Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore br. 14, 2015)

Novi broj časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore „Komuna“ čitaocima donosi niz informativnih priloga iz ove oblasti. Tako, na primjer, mr Radoslav Milošević Atos piše o cetinjskom zatvoru, kao najupečatljivijoj ustanovi te vrste u Evropi, dok Danilo Burzan u tekstu o kulturnoj baštini koju su ostavile desetine generacija upućuje apel da se ovo nasljeđe i ostavština sačuva za mlada pokolenja. Dejan Vuković podsetio je čitaocu na preteće crnogorskih diplomatima, a Ivana Tatar o vještima diplomatskim manevrima vojvode Gavra Vukovića. Da važne istorijske datume ne smijemo zaboraviti naglasio je Ranko Kovačević ukazujući da su Podgorica i Zeta prije 136 godina postali dio crnogorske države, Veselin Pavličević pisao je o liku i djelu Milovana Đilasa. Ramiz Hadžibegović objašnjava simboliku kućnog praga, a mr Željko Rutović o prevaridnom i zaboravljenom komunikativnom topisu – telefonskoj kabini. Novak Rutović podsetio je na isčeznu običaj provodadžisanja, Marijan Miljić o otmici djevojaka u Crnoj Gori, a Abdulah Abdić o podgoričkim pričama koje su se odnosile na mostove. Dr Miroslav Doderović i mr Sait Šabotić pisali su o plemenitosti doktora Ali Rize, odnosno o trgovackom centru na Goransku u Pivi. Branka Bogavac objavila je tekst o času crnogorskog jezika u Parizu Roni Su Boa, a dr Marijan Premović iznosi dragocjene podatke o naseljima i stanovništvu u Plavu. Dejan Milić predstavio je Husein pašinu džamiju u Pljevljima. Željko Milović piše o selu Donji Turčini nadomak Bara, Nevenka Jovović o značaju ostataka cetinjske štamparije „Obod“, dok Radmila Perović ukazuje na značaj stećaka, kao posebne specifičnosti u kulturnom i istorijskom nasljeđu balkanskih prostora srednjeg vijeka. Vesko Baltić upoznao je čitaoca sa arheološkom riznicom utvrđenja Brskovo, de je otkrivena srebrna rimska kovanica s kraja prvog vijeka, mr Amer Ramusović predstavio je Željka Šapurića, fotografa iz Nikšića, dok je prof. dr Dragan Koprivica ukazao na potrebu ulaganja u podgorički KIC „Budo Tomović“ koji se stečenim imidžom izdvaja kao važna kulturna institucija.

Željko Milović i Radomir Petričić pišu o drevnom običaju u novom izdanju „Spičanske svadbe“, Mirko Jakovljević o botaničkoj bašti u Dulovinama kod Kolašina, Maja Grgorović o kotorskoj poetesi Ani Mariji Marović. O staroj crkvi u Prčanju ili kako je mještani zovu Gornja crkva pisao je Miroslav Marušić, Vlado Duletić o Jegoru Stroganovu, oficiru carske Rusije, a Husein Tuzović piše o velikom jubileu – 90 godina FK „Budućnost“.

Š. B.

VERIFIKACIJA DRŽAVOTVORNE MISLI I PREGNUĆA CRNOGORSKOG KNJAZA

(Živko Andrijašević: „Politički spisi knjaza Danila Petrovića Njegoša”, Matica crnogorska, Podgorica, 2013)

Vjerovatno da se dje- latnost Matice crnogorske u domaćoj stručnoj i široj javnosti najbolje ogleda preko izdavačake produkcije, što zasigurno predstavlja i knjiga *Politički spisi Knjaza Danila Petrovića Njegoša*, čiji je priredivač univerzitetski profesor Živko Andrijašević. Upravo preko ovakvih i sličnih publikacija čuva se memorija crnogorskog naroda, a Matice crnogorska, od svog osnivanja, shodno mogućim kapacitetima, daje doprinos u interpretaciji crnogorske prošlosti, baveći se onim temama kojim se afirmiše nacionalni i savremeni građanski identitet crnogorskog društva.

Ovu knjigu, prije svega, treba posmatrati kao naučnu verifikaciju državotvorne misli i pregnuća crnogorskog knjaza. Istovremeno, ona je izazov plemenskom partikularizmu, koji i danas postoji, naravno, u različitim formama, u čijim osnovama se nalazi nekritički, romantičarski, a počesto i fabrikovan pristup u pojmanju vlastite istorije.

Definitivan raskid sa takvom plemenskom sviješću započeo je knjaz Danilo, stvarajući organe centralne vlasti, odnosno Crnu Goru, što mu mnogi nisu oprostili. Kako se mogu objasniti porivi onih, čak autora sa akademskim titulama, koji režim knjaza Danila nazivaju zločinačkim, zbog akcija u gradu prozvanih pohare, pri čemu se u tim pripovedanjima namjerno izstavlja činjenica o viteškom odnosu te iste crnogorske vojske prema turskim zarobljenicima poslije bitke na Grahoucu. Neće biti da je komanda crnogorske vojske pokazala više milosti prema turskim bašibozucima nego li prema svojoj braći u Brdimu, već je po srijedi nešto drugo, na što ova knjiga daje eksplicitan odgovor.

Nesporiči surovu odmazdu za iskazanu neposlušnost prema pojedincima, de je bilo i nevinih žrtava, ipak knjaz Danilo je dobro poznavao narodno bilo, znao je da molba i kletva koje su u političke svrhe primjenjivane za vladavine Petra I ne mogu biti metodologija izvršne vlasti u drugoj polovini XIX vijeka. Uostalom, mora se sagledati društveni kontekst tog vremena, s obzirom da su sve nacionalne države u Evropi u XIX vijeku stvorene na sličan način.

Iako je ova knjiga prvenstveno namijenjena naučnoj javnosti, profesor Andrijašević je odabirom političkih spisa i sintezom društvenih zbivanja datih u predgovoru predočio prošćeno informisanom čitaocu kako je Crna Gora za nepunu deceniju Danilove vladavine doživjela sveukupni preobražaj. Preko prezentirane dokumentarne grude, dolazimo do zaključka da je riječ o vladaru snažnog karaktera i intelektu, koji se direktno hvatao u koštac sa nasleđenim unutrašnjim problemima, istovremeno razumijevao diplomatske principe velikih sila u međunarodnim odnosima.

Objavljena korespondencija, ovde izložena u kronološkom nizu, naročito ona upućena na inostrane adrese, jasno svje-

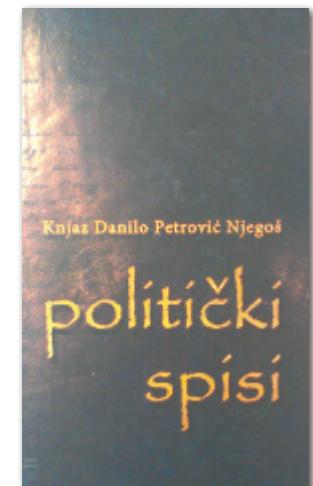
doči potrebu knjaza Daniela da internacionalizuje crnogorsko pitanje, pri čemu su njegove političke projekcije usmjerene na obezbjeđenje egzistencije crnogorskom narodu, što je podrazumijevalo teritorijalno progrišenje Crne Gore, od Bara, prema Limu i Tari, pa do Sutorine. Upristiće ovog državotvornog programa počiva na teško stеченom kapitalu crnogorskog naroda tokom viševječkovne borbe protiv Osmanlija za krst časni i slobodu zlatnu. Sadržina spomenutog programa nalazi se u Memorandumu knjaza Danila adresiranom ministrima velikih sila, koji su ostalim spisima u ovoj knjizi, manifestuju njegovu političku misiju i reprezentuju ga kao zrelog državnika.

Nažalost, prosečna emancipacija crnogorskog društva nije se kretnao potrebnom dinamikom, tj. nailazio je na krupe zapreke, inicirane od svakojakih nezadovoljnja, plaćenika i protivnika knjaževe orijentacije, koji su za svoje pre-

vratničke namjere tražili i dobili logističku podršku u Osmanskoj carevini i Habsburškoj monarhiji. Teško se bilo odbraniti od komplota u kojem je bio involuiran i sam knjazev sekretar Medaković, a o njegovim krvotvorenjima odredbi Zakonika knjaza Danila, osobito člana 92, nauka nas je upoznala tek prije neku deceniju.

Upravo ovi dokumenti upočetljivo svjedoče spoljnopolički diskontinuitet, odnosno vezivanje crnogorskog knjaza za Francusku, što je negativno primljeno u ruskim krugovima. Ovakvo stanovište ruskog politike samo je ubrzalo već započeti proces nasilnog uklanjanja knjaza Danila sa vlasti. Objasnjenja uzroka smrti knjaza Danila detaljno su prikazana u predgovoru knjige.

Na istraživačkom polju druge polovine XIX vijeka, profesor Andrijašević je i ovom knjigom, ali i svojim prethodnim radnjama unaprijedio crnogorsku istorijsku misao, s obzirom da se u njima za-

interesovana javnost može susresti sa mnoštvom neobjavljenih građe. Konkretno, u predgovoru knjige izvršena je rekognacija dosadašnjih saznanja o periodu vladavine knjaza Danila, i konačno, na jednom mjestu, našla se sva rellevantna politička korespondencija crnogorskog knjaza, čime je otvorena perspektiva za dalja interdisciplinarna istraživanja.

Ivan Jovović

HUMANE, SOCIJALNE I MORALNE PORUKE

(Dr Mile Bakić: „Majci”, Grafo Bale, Podgorica, 2014)

Malo je, ili skoro nimalo, crnogorskih pisaca i pjesnika, koji su knjigu posvetili svojoj majci. Dr Mile Bakić je svoj intelekt, svoj umni senzor, oživotvorio u svojoj najnovijoj i neoubičajenoj zbirci poezije posvećenoj majci. Stavio je na uzdarje ženi koja mu je život dala, ženama koje su mu otvarale vidike, pobudile instikte, pružale zadovoljstva, moralno i estetski ga usmjeravale.

Theoretičari književnosti, oni koji se ozbiljno bave događajima na književno-pjesničkoj sceni Crne Gore, imaju šansu da proniknu u pjesničku misao Mila Bakića, da je vrednuju u svoj svojoj punoći – pogotovo što je neobična i neuobičajena – rijetka.

Iz rakusa novinara i publiciste, koji je imao priliku da više od dvije decenije bira i štampa pjesničko umijeće brojnih i istaknutih, jugoslovenskih, pa i crnogorskih pjesnika, mogu saopštiti vla-

stiti utisak, kazati kako je u mom uhu odzvanjao eho riječi i stihova koje je Mile Bakić posvetio majci, bolje reći svim majkama, svim majkama svijeta.

Zar stihovi: Majko/matre ti/sto ode/neću/no/bez glasa/nekako iznenada/ko odavno/da ti se živjelo nije ili majko/matere ti/je li ti hladno/mračno/matere ti/je li ti hladno/mlačno/jesi li počinula/il se ko prije, mučiš ili ništa/nije ko prije/s tobom/sve je bilo lakše... ne otkrivaju, ne kazuju, vječitu ljubav sina prema majci, ne potšećaju na životne tegobe rastanja, odgajanja i trpljenja.

Bakićeva poezija opredeljena u „Majci“ i rijedak primjer humanih, socijalnih, zavičajnih, prirodnjačkih i moralnih poruka – generacijskih pripadanja, ljubavi i sviđanja. Kad on kaže cito/svijet je moj/ i na dlanu/kapi piše/ i duga na negu/ja sam, napokon u slobodi/i svoj/i ptica u letu/ i planin-

Cedomir Lješević

BLAGOTVORNI SVJEDOK

(Vladimir Keković: „25 godina poslige”, Crnogorska izdanja, Podgorica, 2014)

Poslije objavljene tri knjige dokumenata i šećanja na jedno vrijeme koje je možda trajno ponizilo Crnu Goru, na doba takozvane Antibirokratske revolucije i vremenu crnogorskog učešća i neosporno fašističkom projektu Slobodana Miloševića i srpske nacionalističke elite: *Vrijeme meteža, Grke godine i Bilježi vremena* – Vladimir Keković u novoj knjizi „25 godina poslige“ nastavlja da objavljuje dokumenta, šećanja i vlastita razmišljana o uzrocima i posljedicama pomenutih događaja, najviše, kako sam kaže, zbog novih generacija koje nijesu mogle ni učestvovati, ni poséđovati šećanja na doba u kojem je Crna Gora temeljno jurišala na sebe.

Ako se, u odnosu, na objavljeno, autor donekle ponavlja, nije mu zamjeriti, jer još uvijek korijeni slične svijesti nijesu isčupani, još uvijek je nesrećno parče crnogorske istorije nije doživjelo relevantnu osudu, ni istinski preokret u glavama bar ni malo zanemarljivog dijela domaćeg stanovništva.

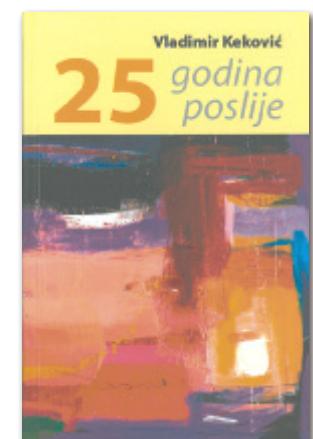
Otkuda to da se Vladimir Keković, koji nije slavio kao pisac ili publicista, danas la-

ća sličnog posla? Razlog je jednostavan: prevrat 1989. godina zatekao je autora knjige na mjestu rukovodjoca SDB u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Crne Gore. Kako je sa svojim i ocjenama crnogorske Službe javno istupio u Skupštini Jugoslavije, na njen poziv, upao je u klupko događaja potpuno nedužan, sa dobrim izgledima da mu i glava ne bude zagarantovana. Bio je sigurno najpouzdaniji svjedok svega što se u premiji za puč i pridruživanje novog crnogorskog rukovodstva Miloševićevom pogubnom projektu događalo i dogodilo. Služba je cjelokupne pripreme prevrata imala kao na tanjiru, znala sve pojedinstvenosti, centre i ličnosti koje su u ovom procesu prednjačile, pažljivo bilježila i pratila bukvalno sve što je prevratanom uslijedilo. Naravno, to nemoćnom starom komunističkom vodstvu Crne Gore nije moglo mnogo pomoći. Stvari je trebalo ranije predviđeti i djelovati, o čemu Keković, iz današnje perspektive, a posebno i svoga višedeničnog iskustva, pravilno sudi. Njegov retrospek-

tivni pogled na decenije koje su prohujale Crnom Gorom poslige Drugog svjetskog rata, a u vezi sa porazom države i naroda deve desetih, nesporno je utemeljen.

Ne mora Vladimir Keković biti preveliki majstor stila i kompozicije, ali jeste nepotkuljivi svjedok i osoba koja ispravno misli. „25 godina poslige“ je još jedna knjiga o bjelodanom crnogorskom sramoćenju krajem prošlog vijeka. Ako, nikad ih nije dosta.

Rajko Cerović

35

Prosvjetni rad

MART 2015
BROJ 33

VRIJEDNA ISTORIOGRAFSKA STUDIJA

(Veselin Konjević: „Ispovijesti posljednjih zelenića Krsta Popovića“, Obod, Cetinje, 2014)

re sa trojicom posljednjih preživjelih zelenića-federalista Krsta Popovića (Vukašinom Spasojevim Draškovićem sa Čeva, Veljkom Jovovim Vujačićem iz Crmnice i Novicom Jevtovim Vujčićem sa Grahova), koji su tokom Drugog svjetskog rata bili u redovima

proslavljenog crnogorskog oficira, vojnog vode Božićnog ustanka 1919. godine i vođe zeleničkog pokreta u Crnoj Gori (1941–1945) dejanjera Krsta Zrnova Popovića.

U drugom dijelu su razgovori za dvojicom bliskih rođaka Krsta Zrnova – Da-

nilom i Jovanom Popovićem, koji saopštavaju svoja saznanja i stavove o ličnosti i djelu proslavljenog crnogorskog komandanta Krsta Popovića.

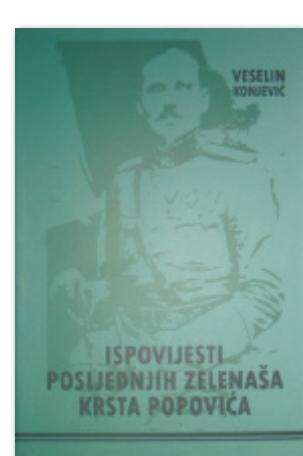
U odvojenom dodatku knjige su fotografije oružja, ličnih stvari i odlikovanja Krsta Zrnova, njegovog brata – Boška Zrnova, te njihovog oca – Todora – Zrna Nikolina Popovića.

U knjizi su, u fuznotama i u posebnim prilozima, obrađeni svi bitniji pojmovi i ličnosti zeleničkog, partizanskog i četničkog pokreta, kao i svi bitniji do-

gađaji u Crnoj Gori u prvoj polovini 20. vijeka, sa posebnim akcentom na period nestanka crnogorske države (1918). Audio zapisi vođenih razgovora sa posljednjim zeleničima-federalistima, kao poseban prilog štampani su na CD-u uz ovu knjigu.

Predgovor za knjigu napisao je istoričar dr Novak Adžić, a recenzenti su akademik prof. dr Božidar Šekularac i prof. Marijan Mašo Miljić.

„Novinar i publicista Veselin Konjević napisao je vrijednu istoriografsku

Nedavno je objavljena knjiga „Ispovijesti posljednjih zelenića Krsta Popovića“, autora novinara i publiciste Veselina Konjevića. Knjiga sadrži razgovore

Š. B.

U Lovćenku počela nastava u školi crnogorskog jezika i kulture „Crna Gora moja postojbina“

JAČANJE SVIJESTI O CRNOGORSKOM PORIJEKLU

Riječ je o četvrtoj generaciji učenika ove škole koji će tokom 80 časova, dva puta sedmično, izučavati predmete: crnogorski jezik, crnogorska književnost, istorija, geografija, muzika i baština Crne Gore

■ PODRŠKA MINISTARSTVA PROSVJETE I UPRAVE ZA DIJASPORU CRNE GORE: Sa otvaranja Škole

U Crnogorskom kulturnom centru u Lovćenku počela je nastava u školi crnogorskog jezika i kulture pod nazivom „Crna Gora moja postojbina“. Predavač je profesorica književnosti Aleksandra Vučinić. Školu organizuje Udrženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ uz podršku Ministarstva prosvjetе i Uprave za dijasporu Crne Gore.

Riječ je o četvrtoj generaciji učenika ove škole koji će tokom 80 časova, dva puta sedmično, izučavati predme-

te: crnogorski jezik, crnogorska književnost, istorija, geografija, muzika i baština Crne Gore. Učenici su prije početka nastave preuzeeli posebne učbenike za crnogorsku dijasporu i upoznali se sa programom i načinom rada.

Prvom času prisustvovao je Miladin Radović, glavni i odgovorni urednik dečjih časopisa „Đaće“, „Igra slova“ i „Petica“, koji se koriste u osnovnim školama u Crnoj Gori, saglasno planu i programu Ministarstva prosvjetе i Zavoda za školstvo Crne Gore.

Gore. On je poželio učenicima uspješnu školsku godinu i poklonio im primjerke svih do sada objavljenih izdanja časopisa.

Radović je istakao da je sa zadovoljstvom prihvaćen predlog šefa odseka za identitetska pitanja u Upravi za dijasporu Crne Gore Nenada Stevića da već od narednog broja stranice časopisa budu otvorene i za literarne i likovne priloge dece iz cijele crnogorske dijaspore.

N. N.

Međunarodni džudo turnir „Mladost open kup“ održan u Podgorici

KOTORANI SE OKITILI MEDALJAMA

NVO „Centar“ za unapređenje džudo sporta i džudo klub „Mladost“ iz Podgorice organizovali su u Podgorici Međunarodni džudo turnir „Mladost open kup“ na kom je učestvovalo oko 300 takmičara iz 25 klubova. U jakoj konkurenciji kotoranski džudo klub ostvario je najbolje rezultate. Ta-

ko je u kategoriji poletarača Petar Pajović iz ovog kluba osvojio zlatnu medalju, Đorđe Perišić srebrnu, dok su Vidaku Miljenoviću, Bogdanu Vučeliću i Petru Gržetiću pripale bronczane medalje. U kategoriji kadeta zlatna medalja pripala je Blažu Kustudiću, srebrnu je osvojio njegov klubski kolega Niko-

la Nikčević, dok su bronczane medalje ravnopravno podijelili Strahinja Ratković i Vuk Radonjić. Zavidne rezultate u dvije takmičarske kategorije ostvarili su i takmičari podgoričkih klubova „Nenad Sinanović“ i „Kodokan“, kao i klub „Trebjesa“ iz Nikšića.

Š. B.

■ Ostvarili najbolje rezultate u jakoj konkurenciji

U toku prvi krug nacionalnog takmičenja za srednjoškolce ALIANTE 2015

MLADI SVE VIŠE ZAINTERESOVANI ZA NATO

Koordinator nacionalnog takmičenja Miloš Perović: Koncept ovog takmičenja srednjoškolcima omogućava da ispitaju i svoju fizičku i mentalnu izdržljivost u otežanim uslovima, da se upoznaju sa vršnjacima iz velikog broja zemalja, takmiče u streljaštvu, savladavanju prirodnih i pješadijskih prepreka, ali i da mnogo nauče o pitanjima odbrane i bezbjednosti

■ ZAPAŽENI REZULTATI NAŠIH UČENIKA: Sa jednog od prethodnih takmičenja

Crna Gora šesti put učestvuje na takmičenju ALIANTE 2015 za srednjoškolce uzrasta od 15 do 19 godina, čija je svrha da se podigne nivo informisanosti mladih o karakteru, istoriji, geografiji, politici i bezbjednosnim pitanjima Sjeveroatlantskog saveza. Nakon registracije ekipa, započet je prvi krug takmičenja koji će trajati mjesec dana.

Nacionalni organizator takmičenja ALFA Centar organizovao je prije pet godina prvo nadmetanje na nacionalnom nivou, a Crna Gora je imala svoje predstavnike na međunarodnom takmičenju u Gruziji. Naša zemlja je već sljedeće, 2011. godine, bila organizator međunarodnog takmičenja i ugostila 32 ekipu iz deset zemalja. Od 2010. do 2014. pobjednici nacionalnog ALIANTE takmičenja postizali su zapažene uspjehe na međunarodnim takmičenjima u Ostravi, Stockholmu i Lešteu.

„Koncept ovog takmičenja srednjoškolcima omogućava da ispitaju i svoju fizičku i

mentalnu izdržljivost u otežanim uslovima, da se upoznaju sa vršnjacima iz velikog broja zemalja, takmiče u streljaštvu, savladavanju prirodnih i pješadijskih prepreka, ali i da mnogo nauče o pitanjima odbrane i bezbjednosti. Na ovogodišnjem svjetskom takmičenju koje će se održati u Litvaniji nastupiće ekipa iz 11 zemalja“, ističe koordinator nacionalnog takmičenja Miloš Perović, dodajući: „Partneri na realizaciji takmičenja su Ministarstvo odbrane, Komunikacioni tim Savjeta za članstvo u NATO i ISIC Montenegro. Interesovanje za učešće mladih na ovom takmičenju iz godine u godinu je sve veće, a samim tim raste i interesovanje za ove teme. Zadovoljstvo nam je da po šesti put pokrećemo ovo takmičenje u Crnoj Gori i to upravo u fazi kada je Crna Gora pred dobijanjem pozivnice za članstvo u NATO.“

N. N.

Ambasador Japana u Crnoj Gori posetio Dječji vrtić „Zagorka Ivanović“ na Cetinju

MALIŠANI IZVELI DOPADLJIV PROGRAM ZA GOSTE

Povodom dolaska ambasadora Japana u Crnoj Gori Masaumi Kuroki pošetio je ovu vaspitnoobrazovnu ustanovu. Tim povodom mališani odjeveni u japanska kimona živilih boja izveli su dopadljiv program, uz pomoć vaspitačica. Ambasador Kuroki je podsetio da je

Vlada Japana u proteklom periodu ovoj vaspitnoobrazovnoj ustanovi donirala sumu u iznosu od 90.000 eura koja je upotrijebljena za obnovu stolarije, namještaja,

■ Vjerno predstavili japansku kulturu

kao i dijela krovne konstrukcije. Programu su prisustvovali i Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjetе i Aleksandar Bogdanović, gradonačelnik Cetinja. Senka

Vuksanović, direktorica ove vaspitnoobrazovne ustanove, zahvalila je na humanosti, izražavajući nadu da će se saradnja sa Vladom Japana nastaviti.

Š. B.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja preplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Crnogorski identitetski glasnik

Umjesto IN MEMORIAMA: Prof. Milorad Stojović o našem listu

„PROSVJETNI RAD” NIJE SAMO PROSVJETITELJSKI Ū PEDAGOŠKOM SMISLU, ON JE PROSVJETITELJSKI I U VISOKO STVARALAČKOJ SFERI KULTURE I NAUKE

Prof. Milorad Stojović je više decenija jedan od najbriljantnijih crnogorskih intelektualaca i stvaralaca, utemeljivača montenegrinstike i član prvih Redakcija „Prosvjetnog rada”

Nedavno nas je napustio samo fizički profesor Milorad Stojović, književni i pozorišni eseista, književni istoričar i kritičar, antologičar, jedan od pokretača i urednika kulturne i prezentativne identitetske i prepoznatljivo crnogorske biblioteke „Luča” i najbriljantnijih crnogorskih intelektualaca i stvaralaca, utemeljivača montenegrinstike i član prvih Redakcija „Prosvjetnog rada”. Ovom prilikom podsećamo čitače i javnost na njegovo mišljenje o aktuelnom izgledu i sadržaju i perspektivama „Prosvjetnog rada”. Na početku citiramo njegov odgovor na pitanje o listu prilikom intervjuja „U NEKIM GLAVAMA SE JOŠ VIJE 1918. GODINA” objavljenog u septembru 2013. godine.

U susret jubileju: Dragocjenost „Prosvjetnog rada”

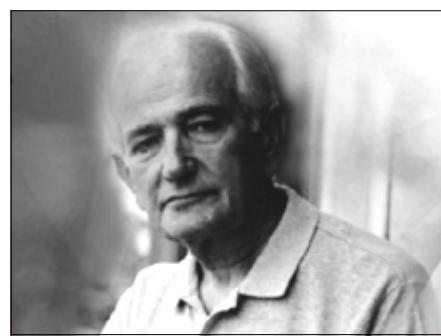
Prosvjetni rad: Bili ste nekada član Redakcije „Prosvjetnog rada”. Uskoro naš zaјednički list slavi 65 godina, a njegov prethodnik „Prosvjeta” 125 godina od prvog broja. Kako vidite njegovu ulogu u crnogorskoj prosvjeti, kulturi i nauci?

Stojović: Vidim da list nastaje i uređuje se u novom duhu. Oplemenjen je mnogim saradnicima, dobio je i u sadržajnoj aktualnosti i u estetskom, stručnom pogledu. Sa pažnjom čitam posljednje brojeve. U konцепциji nije potrebno mijenjati ništa. Vrlo je moderan list, najlepša novina je u Crnoj Gori, po duhu i onome što ona donosi. Crnogorskoj prosvjeti, kul-

turi i nauci treba takav list, a ne gola statistika. Svi ovakvu koncepciju treba da podrže. I prosvjetni, i naučni i kulturni radnici. Treba podržati duhovno profilišanje, usavršavanje, oplemenjivanje i napredovanje prosvjetnih radnika. List treba sačuvati i omogućiti njegovo redovno izlaženje, da bude prisutan u javnosti i da se može kupiti, jer je dobar u svakom pogledu. Ko to ne može da uoči, muka je i s njim i sa nama. Jer, list „Prosvjetni rad” je doveden do vrlo visokog nivoa koji je dragocjen i za prosvjetu i kulturu i nauku. On nije samo prosvjetiteljski u pedagoškom smislu, on je prosvjetiteljski i u visoko stvaralačkoj sferi kulture i nauke. Saradnici su obogatili ovaj list i donijeli zanimljive tekstove. Nešto slično se dešava sa saradnicima publikacije „Komuna” koja je, takođe, unijela svježinu i kvalitet u crnogorskoj javnosti. Poništi, smatram da je vaša urednička konceptacija „Prosvjetnog rada” potpuno savremena i dobra.

Slobodna publikacija, zaista avangardna u najlepšem smislu riječi

A na konferenciji za štampu uoči proslave 65. godina, u KIC-u „Budo Tomović” u Podgorici, izrekao je sud o našem listu kao sintezi pameti, obrazovanja, slobodnog izraza. „Prosvjetni rad” je dolaskom nove generacije, na čijem čelu je Goran Sekulović, postao prava sinteza pameti, obrazovanja, slobodnog izraza. To je danas najistaknutija publikacija koju Crna Gora ima te vrste, i ne samo

te vrste. Sekulović je od njega napravio jedan potpuno moderan list, oslobođen svih premissa. To je slobodna publikacija koja je interesantna za čitače u najširim krugovima. U njemu svako može naći za sebe poneko interesantno štivo. Moderan je, koristan, u svakom pogledu poučan – i u estetskom, i u etičkom, i u organizacionom. Izražavam svoje ogromno zadovoljstvo što danas imamo takav list, jer takve publikacije u Crnoj Gori nemamo. Ona je zaista avangardna u najlepšem smislu riječi. Tako da čovjek koji to vodi zaslужuje povalu. „Prosvjetni rad” pratim skoro od osnivanja, a bio sam i član njegovih prvih redakcija. U jednom periodu „Prosvjetni rad” je bio dosta monoton i velikim dijelom ideologiziran. To je nametalo i vrijeme u kojem je nastao i u kojem je djelovao. Ali je i takav bio koristan za čitalačku publiku, za prosvjetne radnike i oni su ga čitali. „Prosvjetni rad” je dosta dobio na značaju i na programu dolaskom Miroja Vukovića za glavnog urednika, koji je list oslobođio dogmatike i okrenuo ga prema publici i prema modernom vremenom.”

Danas je „Prosvjetni rad” preraстао u list evropskog kalibra

Na promociji septembarskog broja iz 2014. godine u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović” u Podgorici, prof. Milorad Stojović je rekao sljedeće: „Prosvjetni rad” je prije 65 godina započeo svoju misiju bez pretenzija i velikih ambicija. Danas je njegova stvarnost i perspektiva potpuno drugačija. Ovaj list se vremenom razvijao i postajao sve bolji. Prosvjetni radnici nekada nisu imali širih mogućnosti za praćenje tema iz sopstvene oblasti. Danas je „Prosvjetni rad” preraстао u list evropskog kalibra. Miroje Vuković je odlično promovisao duhovne vrijednosti dok je bio na njegovom čelu, a dr Goran Sekulović uspješno koristi svoje veliko uređivačko iskustvo i čini „Prosvjetni rad” otvorenim za sve stvaraće. Zbog toga je riječ o publikaciji najvišeg nivoa. Izražavam uvjerenje da će ovaj list nastaviti da se razvija i prati duh vremena.”

Bila je velika privilegija imati prof. Milorada Stojovića kao svog saradnika. Još veća biti u prilici da se čuje njegova umna i mudra riječ, korisno zapaženje, vrijedan prijedlog, poučan savjet. U ime svih naših čitalaca i saradnika zahvaljujemo mu na svemu što je u svom dugom i plodnom stvaralačkom životu uradio za crnogorskiju nauku, kulturu i prosvjetu i za „Prosvjetni rad”. Za svoj stvaralački doprinos i učinak zavrijedio je naše duboko poštovanje i pjetet. Neka je vječna slava i hvala profesoru Miloradu Stojoviću.

Sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević najavljuje obnovu spomenika vojskovodji, državniku, pjesniku i velikom vojvodi Mirku Petroviću, srušenom od strane pristalica prisajedinjenja Crne Gore Srbiji 1918. godine, kada je i detronizovana dinastija Petrović Njegoš

POVRATAK CRNOGORKE NACIONALNE I DRŽAVNE ZNAMENITOSTI

Autor ranijeg spomenika je bio jedan od najznačajnijih graditelja sa kraja XIX i početka XX vijeka, koji je Visoke škole završio u Parizu, predsednik crnogorskog Senata i jedan od organizatora Božićnog ustanka - Marko Đukanović

Novoizabrana sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada mr Nela Savković Vukčević najavljuje ponovno postavljanje spomenika posvećenog velikom vojvodi Mirku Petroviću Njegošu, ocu crnogorskog kralja Nikole, po kojem je bio grad omeden desnom obalom Ribnice i lijevom obalom Morače dugo nosio ime

Mirkova Varoš, da bi kasnije bio preimenovan u Novu Varoš.

Riječ je o monumentalnom obelisku koji je krasio severni dio današnjeg Trga Republike, prostor koji je danas između Societe Generale banke i kafea „Forum” i čija će obnova nesumnjivo doprinijeti estetskom oplemenjivanju najužeg gradskog jezgra.

Nova lokacija

Savković Vukčević navodi da je stara znamenitost bila visoka 10 metara, te da njena obnovljena verzija zbog transformacije urbanog prostora neće biti postavljena na nekadašnjem mjestu.

„Znamo da je i Trg Republike arhitektonski riješen, ali između nove zgrade opštinskog parla-

menta i biblioteke ‘Radosav Ljumović’ već postoji jedan arhitektonski segment obložen bijelo-sivim mermerom, koji idealno može poslužiti kao postament”, ističe ona i izražava nadu da će se upravo na tom mjestu naći novi spomenik.

Govoreći o starom obelisku, koji će poslužiti kao model za najavljeni monument, Savković Vukčević navodi da je njegova obnova jedan od odraza želje da se unaprijedi i afirmiše kultura u Podgorici.

Knjaz Nikola zajedno sa sveštenstvom Crnogorske pravoslavne crkve otkrio spomenik

„Spomenik vojvodi Mirku podignut je 1886. godine u slavu velikog vojskovođe, državnika, pjesnika, oca knjaza i kralja Nikole i brata knjaza Danila. Nova, Mirkova Varoš je otvorena na veliku svečanost kada je knjaz Nikola zajedno sa sveštenstvom Crnogorske pravoslavne crkve otkrio spomenik. Njegov autor je prvi crnogorski gradevinski inžinjer,

pored Josipa Sladea i vojvode Maša Vrbice jedan od najznačajnijih crnogorskih graditelja sa kraja XIX i početka XX vijeka, koji je Visoke škole završio u Parizu, predsednik crnogorskog Senata i jedan od organizatora Božićnog ustanka - Marko Đukanović. Spomenik je srušen nakon prisajedinjenja Crne Gore Srbiji 1918. godine, kada je i detronizovana dinastija Petrović Njegoš. Pristalice prisajedinjenja srušile su spomenik velikom vojvodi Mirku i njegove dijelove potom razbacali po okolini i u korito Morače”, naglašava ona i napominje da je, pored vojvode Mirka, spomenik bio posvećen i crnogorskim junacima iz čuvene bitke na Grahovcu.

Srušeni obelisk bio je napravljen od lokalnog bijelog kamena, ali sekretarka za kulturu i sport precizira da, za razliku od njega, obnovljeni istorijski podstnik neće biti ograden. Spomenik vojvodi Mirku pojavljuje se na mnogim stariim fotografijama Podgorice, koje svjedoče da je on bio svojevrsni centar okupljanja ondašnjeg stanovništva.

N. N.

SIMBOL STARE PODGORICE: Slika nekadašnjeg obeliska

I
Prosjetni rad

MART
2015
BROJ
33

Povodom knjige američke istoričarke o Njegošu i Crnoj Gori Nataše R. Margulis „Njegoševa Crna Gora, Velike sile i proces modernizacije na Balkanu” u izdanju Matice crnogorske

NJEGOŠ JE ŽELIO DA CRNU GORU PРИБЛИŽИ EVROPI, A EVROPУ CRNOJ GORI

Margulis prati napore mladog i harizmatičnog crnogorskog vladara da svoju zemlju uredi kao državu, da ojača centralnu vlast i suzbije plemenski partikularizam, da reformiše njene državne organe, ustanovi nove i, primjereno evropskim obrascima, izgradi čvršću strukturu vlasti i unutrašnjeg uređenja, polazeći od konkretnog stanja, uprkos otporima stvaranju države, s kojima se nosio i stalno borio, pod stalnom ratnom opasnošću ili političkim pritiskom

U izdanju Matice crnogorske objavljen je prijevod studije američke istoričarke Nataše R. Margulis – *Njegoševa Crna Gora, Velike sile i proces modernizacije na Balkanu (1830–1851)*. Tekst je, pod uredništvom prof. dr Vesne Kilibarde, sa engleskog na crnogorski jezik preveo Goran Martinović.

Knjiga je višestruko interesantna, vrijedna i značajna. Pored njene nesumnjive naučne vrijednosti i pristupa Petru II Petroviću Njegošu kao vladaru i reformatoru i Crnoj Gori, u spremi interesa velikih sila i unutrašnjih otpora sazdanju države, kao i procesima modernizacije na Balkanu, ona je posebno značajna kao, vjerovalno, prva monografija na engleskom jeziku koja se sa istoriografskog stanovišta, svestrano i sveobuhvatno bavi Njegošem i Crnom Gorom njegovog doba.

O političkim strujanjima

U ovoj studiji, koja je, u stvari, za knjigu preuređena doktorska disertacija (odbranjena 1994. godine, za koju je građu i izvore prikupljala u Crnoj Gori), autorka nastoji da Crnu Goru druge četvrtine 19. vijeka, što se podudara sa vladavinom Petra II Petrovića Njegoša, predstavi i naučno sagleda u širem kontekstu ondašnjih balkanskih i evropskih okolnosti i zbivanja i osvjetli njihov odraz na stanje u Crnoj Gori, priklopljenoj između dva carstva, austrijskog i osman-skog, a pod pokroviteljstvom trećeg, ruskog. Ona prati napore mladog i harizmatičnog crnogorskog vladara da svoju zemlju uredi kao državu, da ojača centralnu vlast i suzbije plemenski partikularizam, da reformiše njene državne organe, ustanovi nove i, primjereno evropskim obrascima, izgradi čvršću strukturu vlasti i unutrašnjeg uređenja, polazeći od konkretnog stanja, uprkos otporima stvaranju države, s kojima se nosio i stalno borio, pod stalnom ratnom opasnošću ili političkim pritiskom.

Autorka u predgovoru, šest poglavlja i zaključku nastoji da, kao vrsni istoričar, predstavi Crnu Goru i Njegoša kao vladara i na unutrašnjem i na spoljašnjem planu.

Ona želi da američkom i zapadno-evropskom čitaocu približi i prikaže politička strujanja u Crnoj Gori u to vrijeme, sukobe i pregnuća, život naroda u teškom istorijskim i životnim okolnostima, položaj i misiju Njegoša kao vladara, teškoće i probleme na koje je nailazio i koje je kao državnik morao da savlada, njegovu diplomatsku aktivnost i vještina vladanja. N. Margulis posebno ističe Njegoša kao državnika, reformatora i prosvjetitelja, utemeljivača crnogorskih državnih, prosvjetnih i kulturnih ustanova.

U predgovoru za knjigu autorka je izložila suštinu svoga metoda i pristupa temi – obradi Njegoševe vladavine Crnom Gorom, ističući neke kontroverze i stereotipe u vezi sa harizmatičnim crnogorskim vladarem-pjesnikom kao i zemljom kojom je upravljao puno dvije decenije, nastojeći da je reformiše i uvede među prosvjetljene evropske države. Međutim, ona ponekad ni sama nije mogla da izbjegne stereotipe, oslanjajući se na istoriografsku literaturu koja Njegoša i Crnu Goru vidi kroz velikosrpsku dioptrijsku i aksiomatiku koja, pod vidom nauke, sve posvaja i prisvaja puna dva vijeka.

Stanje u zemlji, istorijsko i državopopravno nasljeđe

U prvom poglavlju, koje je, u stvari, uvod u Njegoševu Crnu Goru, neposredno prije i u vrijeme stupanja Radića-Rada Tomova Petrovića na crnogorski vladičanski prijesto nakon smrti njegovog strica vladika Petra I, 30. oktobra 1830. godine, američka istoričarka ukazuje na stanje u zemlji, na istorijsko i državopopravno nasljeđe na koje se mlađi vladika oslanja, kao i druge prilike u kojima se našao i teškoće i iskušenja koji su ga pratili.

U narednom poglavlju govori se o prvim godinama Njegoševe vladavine (1830–1833) od stupanja na tron Petra I, zakaluderanja, te proizvođenja u čin arhimandrita u crkvi na ostrvu Kom u februaru 1831. godine, kada je uzeo ime Petar, preko ukidanja guvernadurstva – sve do njegovog prvog odlaska u Rusiju (1833).

Petar II je morao da se osloboди glavnog političkog rivala, guvernadura Vukolaja Radonjića. Stara institucija guvernadurstva, uvedena u vrijeme vladike Danila (1717) pod mletačkim pritiskom

OSLANJANJE NA PROVJERENE PODATKE

Nataša R. Margulis je naučnica koja ima širok dijapazon interesovanja. Specijalizovala se i afirmisala na temama koje se odnose na srednjovjekovnu i modernu Evropu, Jugoistočnu Evropu i balkansku antropologiju. Iz tih oblasti objavila je više zapaženih i naučno vrijednih radova. Posebno interesovanje je pokazala za Njegoša, Crnu Goru i Balkan, što ju je podstaklo da i tema njene doktorske disertacije bude vezana za taj prostor i posljednjeg vladajućeg vladika crnogorskog. Autorka se oslanja, uglavnom, na vjerojostojne i provjerene podatke, na relevantne dostupne izvore i literaturu, čuvajući se onih koji izvitoperuju istorijsku realnost. Ona nije opterećena nikakvim haloefektima u svome pisanju i promišljanju.

O njenom naučnom pregnuću i naučnom odnosu u obradi teme ove studije svjedoči i vrlo obiman bibliografski popis korišćene literature i izvora.

Ijalo, po Nataši R. Margulis, „odlučujući momenat” kao gospodara Crne Gore. Njegovom rukopoloženju (18. avgusta 1833. u Spasopreobraženskom saboru) za mitropolita prisustvovao je ruski imperator sa dvorskom svitom, kao i druge visoke ličnosti. To je značilo priznanje njegovog položaja od strane ruskog cara Nikolaja I i nastavak ruske finansijske pomoći za održavanje državnih organa i učvršćivanje svjetovne vlasti. Susret sa Evropom i Rusijom za Njegoša je bio izuzetno važan i za njegov dalji državnički rad i za književno stvaranje. Na tome putu za Njegoša Beč je bio sudbinsko čvorište. U njemu je upoznao važne evropske ličnosti, kao i neke sa južnoslovenskog prostora, posebno Vuka Karadžića. U ovome poglavlju, koje obuhvata period 1834–1836. godine glavna pažnja je posvećena Njegoševim reformama i pokroviteljskom stavu Rusije, otvaranju prve osnovne škole na Cetinju (1834) i početku rada štamparije na Cetinju iste godine. U njoj su štampana njegova prva djela, kalendar *Grlica* i nekoliko knjiga. Naročita pažnja je posvećena proglašenju vladike Petra I za sveca, na Lučindan, 30. oktobra 1834. godine. U ovaj period spada i poraz crnogorske vojske na Grahou 1836. godine. Tom prilikom je poginulo nekoliko vladičinih bliskih rodaka i brat Joko, što je crnogorski vladika nosio kao živu ranu cijelog života.

Drugo putovanje u Rusiju

Ugled koji je Njegoš stekao kod ruskog cara i vlade bio je ugrožen klevetama i lažima koje je po njegovom povratku iz Rusije širio Ivan Vukotić, što je moglo da dovede u pitanje i njegov položaj i reforme koje je bio započeo, zahvaljujući ruskoj finansijskoj pomoći.

Da bi se opravdao, krenuo je na svoje drugo putovanje u Rusiju, 1. decembra 1836. godine, bez saglasnosti ruske strane. Čekajući dugo odgovor ruske vlasti, Njegoš je u Beču upoznao vrlo važne ličnosti, među kojima je bilo posebno značajno njegovo poznanstvo sa austrijskim državnim kancelarom, knezom Metternihom. Iako je po odobrenju napustio Beč 19. II 1837. bio je zadržan u Pskovu od marta do maja iste godine. Nakon što je ruski konzul Gagić poslijeputovanja u Crnu Goru utvrdio da su optužbe protiv Njegoša bile lažne, što je naveo u izvještaju ruskoj vlasti, Njegoš je dobio odgovor da može da krene dalje, tako da je, konačno, u rusku prijestonici stigao 30. maja 1837. godine. On se opravdao i nanovo stekao povjerenje cara i ruske vlade, a dobio je i značajnu finansijsku pomoći – 80.000 rubalja u nadnih deset godina.

NJEGOŠ KAO UTEMELJAVAČ CRNOGORSKIH DRŽAVNIH, PROSVJETNIH I KULTURNIH USTANOVA: Nataša R. Margulis

Autorka knjige o Crnoj Gori i Njegošu piše i o teškom stanju u zemlji po njegovom povratku, što je od njega sve više pravilo svjetovnog gospodara.

U četvrtom poglavlju data je slika Njegoša i Crne Gore u naredne dvije godine – 1837–1839. Njegoš je bio pod stalnim ruskim nadzorom. Tako je sa njim na povratku u Crnu Goru u avgustu 1837. stigao ruski agent potpukovnik Jakov Ozereckovski. Od sredstava koje je donio Ozereckovski Njegoš je planirao da podigne novu zgradu Senata i magacin za žito, te finansiranje reformisane uprave (vlade). U septembru 1837. Njegoš je uveo plaćanje poreza na svako domaćinstvo. To je naišlo na otvoreno protivljenje i otpore, što je sve pratio ruski izaslanik. Međutim, njegovi izvještaji su ubijedili rusku vlast da pruži značajniju materijalnu podršku Crnoj Gori i da odobri znatne količine žita za narod. Pošto su Austrijanci pravili smetnje u transportu žita, uz brojne peripetije, na kraju je odlučeno da se Crnoj Gori umjesto žita pošalje 20.000 rubalja, koje su isporučene u dvije rate. Ali, ipak, Rusi nijesu razumjeli teškoće na koje su Crnogorci nailazili povodom slanja žita iz Odese.

Otpor plaćanju poreza, pogranični sporovi na crnogorsko-austrijskoj granici

Pored crnogorskog održanja u teškim vremenima Petra II su pratili i drugi problemi i teškoće: otpor plaćanju poreza, pogranični sporovi na crnogorsko-austrijskoj granici itd.

U prevazilaženju izolacije Crne Gore i njenom predstavljanju Evropi izuzetan značaj imala je poseta saksonskog kra-

lja Fridriha II krajem 1838. godine prilikom njegove botaničke ekspedicije po Istri i Dalmaciji. Kralj je bio fasciniran Crnom Gorom kao botaničkom oazom. Ona je posebno oduševila njegovog sastavnika, botaničara Bartolomea Bjazoljetu. Dolazak tako visokih gostiju na Cetinje podstakao je početak izgradnje Biljarde. Ona je započeta 1837. a završena 1841. godine, što je, po autorki ove knjige, bio očigledan znak da vladika korišti novac za stvaranje stabilne i pouzdane vlasti u Crnoj Gori. Biljarda je, u stvari, bila dvorac i rezidencija crnogorskog gospodara i njegove vlade, ali pripodobljena i da može primati i visoke strane goste. U tom cetinjskom ambijentu strčala je Tablja sa neprrijateljskim glavama, koje su Crnogorci donosili iz bojeva kao ratne trofeje. Ruski car i ruska vlada su 1838. godine u Crnu Goru poslali rudarskog inženjera Jegora Petrovića Kovaljevskog koji je, po izvještaju Ozerekovskog, trebalo da ispitava tvrdnje o postojanju zlata u Crnoj Gori i rudnog blaga uopšte, ali se te pretpostavke, po njegovoj obavljenoj misiji, nijesu potvrdile.

Pošto se, greškom, Kovaljevski upleo u austro-crnogorske odnose u avgustu 1838. godine prilikom jednog graničnog okršaja i pregovora o miru s austrijskom stranom, ruski izaslanik je zbog toga morao, nakon četiri mjeseca, da se smjesta vrati u Petrograd.

Naredno, peto, poglavje posvećeno je spoljnopolitičkim odnosima Crne Gore i njenog gospodara sa Austrijskom carinom i Osmanskim imperijom. Ruska vlada je vršila pritisak na Crnu Goru, odnosno njenog vladara, da pregovara o mirovnim sporazumima sa oba carstva.

Međutim, i pored sprovedenih reformi Crna Gora nije još uvijek imala unutrašnju neophodnu stabilnost niti najnužnije uslove za samoodržanje.

Pregovori sa Austrijom

Nakon spora oko crnogorskih manastira Maine i Stanjevići između Crne Gore i Austrije, obrazovana je komisija za granična pitanja između dvije zemlje. Crna Gora je bila prinudena da velikoj sili proda dva svoja manastira. Ali to je bio početak prekograničnih pregovora. Međutim, došlo je do okršaja između Paštrovića i Crmničana, a potom između crnogorske i austrijske vojske krajem jula 1838. godine. Borba je trajala pet dana i završena crnogorskom pobjedom.

Pregovori sa Austrijom oko granice trajali su nekoliko godina. Njegoš je bio glavni pregovarač s crnogorske strane. Pregovori su završeni u julu 1841. nakon čega je utvrđena granica. Sporazum o razgraničenju sa Austrijom je, u stvari, uveo Crnu Goru u evropske diplomatske krugove, smatra Nataša R. Margulj.

Međutim, pregovori sa predstavnicima otomanskih vezira bosanskog i hercegovačkog, nijesu išli glatko, dok skadarski vezir nije htio da pošalje svoga predstavnika na pregovore u Cetinje. U pojedinačnim pregovorima postignuti su sporazumi u kojima je Crna Gora treptirana kao „nezavisna“ država.

Skadarski vezir je u ljeto 1839. godine napao Bjelopavliće, ali je pretrpio po-

raz. Turski napadi su se iz Skadra nastavljali.

Ovaj period obilježilo je i ubistvo Smail-age Čengića na Mljetičku, u Drobnjaku, 5. oktobra 1840. godine.

Njegoš je vodio pregovore o miru sa Ali-pašom Stočevićem. Mir je sklopljen u septembru 1842. u Dubrovniku. Ostala je pod velom tajne pogibija Ali-pašinih izaslanika blizu Ostroga, pošto je Njegoš doznao da je Osman-paša Skopljak „naredio“ Ali-paši Stočeviću da ga ubije. Osman-paša Skopljak je zauzeo dva mala ostrva u Skadarskom jezeru – Vranjinu i Lesendro. Petar II Petrović Njegoš nije uspio ni da ih povrati ni da ih preboli.

Usljed velike oskudice i prijetnji od gladi Njegoš je zatražio pomoć od Austrije, ali je nije dobio. Zato je 9. januara 1844. godine krenuo u Beč, s namjerom da pode u Rusiju i da preko ruske vlaste izdještavaju povratak Vranjine i Lesendra Crnoj Gori, ali u tome nije uspio. Austrijanci ne dozvoljavaju kupovinu oružja Crnoj Gori. Osman-paša Skopljak je preko proturske struje u Kučima, Piperima, Bjelopavlićima i Crmnici izazvao pobunu, a turske pazare zatvorio za Crnogorce.

Njegoševa molba da pošeti Petrograd bila je odbijena. Iz Beča se u Crnu Goru vratio u aprili 1846. godine. Tokom njegovog boravka u Beču štampan je „Gorski vijenac“ – jedno od najvećih djela južnoslovenskih književnosti.

Posljednje godine Njegoševog života

U završnom, šestom, poglavju autora knjige, piše o posljednjim godinama Njegoševa života i vladavine 1847–1851. koje su obilježile suša, velika oskudica, unutrašnje nezadovoljstvo i prijetnje iz Skadra.

Skadarski vezir Osman-paša Skopljak je koristio Njegoševu odsustvo iz zemlje, podmićivao je glavare i viđenje Crnogorce raznim poklonima da mu se priklone, da se pobune i odmetnu od Crne Gore. Usljed vladičinog dugog odsustva, Senat je morao preduzimati mјere da to spriječi, čak i vojnu silu. Njegoš se iz Beča vratio na Cetinje i bio prinuđen da i sam primijeni silu protiv pobunjenih plemena i kolovoda pobune. Pogubljen je piperski senator Todor Muškin Božović s braćom. Ugušena je pobuna u Crmnici, a jedan od vođa, Markiša Plamenac ubijen. Odnosi s Austrijom su se pogoršali.

U to vrijeme Njegoš je počeo da polbiljeva i da radi liječenja napušta svoju zemlju. Testament je napisao u Prčanju 20. maja 1850. godine. Liječio se u Italiji. Vratio se u ljeto 1851. godine. Očeao je da mu je kraj blizu, pa nije želio da umre u tuđini. Nakon ponovnog pogoršanja združila, Petar II Petrović Njegoš je umro 30. oktobra 1851. na Cetinju, u 10 sati ujutru. Vijest o Njegoševoj smrti primljena je bolno i u Crnoj Gori i u okruženju.

U zaključku, na kraju knjige, Nataša R. Margulj sumira rezultate Njegoševe vladavine, ističući njegov državnički doprinos Crnoj Gori u svim sferama društvenog života, na unutrašnjem i spoljno-

Nikšić

KOMPILACIJA STEĆAKA

U zadnja dva vijeka stećci su postali „meta“ arheološko-istorijske nauke, a o značajnim nekropolama-gradovima mrtvih napisane su brojne publikacije, disertacije i knjige, novinski članci, TV reportaže i filmski zapisi

za Dvorca Kralja Nikole u Nikšiću formirana je nova nekropola od starih srednjevjekovnih nadgrobnih spomenika zapadne Crne Gore.

Zapadna i sjeverna Crna Gora, kao i jugoistočna Bosna i Stara Hercegovina – zemlje nekropola. Ispod zvjezdano ukrašenog neba dolje na zemlji sijaju srednjevjekovni nadgrobni spomenici, koje Austrijanci dolaskom u Bosnu i Hercegovinu 1878. godine imenovahu stećcima, a koji se do današnjeg dana u lokalističkom žargonu nazivaju: mešeta, sanduci, ploče, krstovi, mramorje i slično, a za koje su vezane mitomanske priče, legende o ljevitosti, donosiocima sreće i zla – kako kome odgovara. Rađeni višeoblično od kamena na kamenu, sa natpisima a više bez natpisa, ravnih stranica grbo glaćano viševjekovnom obradom eolskih sila i atmosferskih padavina nego rukom drevnog majstora neimara. U zadnja dva vijeka postali su „meta“ arheološko-istorijske nauke, a o značajnim nekropolama-gradovima mrtvih napisane su brojne publikacije, disertacije i knjige, novinski članci, TV reportaže i filmski zapisi.

Izloženi zhubu vremena, nehaju i nemaru čovjeka mnogo ih i sada ima

oštetećenih i nestalih, dok su brojni uzidani u mnoge crkve i druge građevinske objekte, a mnogi su spašeni odvoženjem u Nikšić, de su bili razasuti po dvorištu dvorca kralja Nikole i obođu parka, donedavno kad su sortirani i kada je formirana nova nekropola na novoj lokaciji iza dvorca kralja Nikole, u kom se nalazi galerija i Zavičajni muzej.

Nikšićki kraj može se uporediti po broju stećaka i njihovom umjetničkom vrijednošću sa Stocem i vodećom nekropolom sa stećcima – Radimlja. Najbogatije mjesne zajednice nikšićke opštine su: Grahovo, Velimlje, Vilusi, Župa, Vraćenovići i Lukovo, de se nalaze brojne nekropole visoko dubećih sanduka, ležećih šljemenika i sanduka ukrašenih dubokim arkadama iznad kojih su bareliefu udubljenja kružnih oblika spojena sa tjemenom arkade. Nešto rjeđi su stećci koji su ukrašeni maštovito sa motivima lova i rata de su umjetnički stilizovani štit i mač obilježje blaženopočivih ratnika koji „zgibioše“ braneci svoj narod i svoju državu preteću sadašnje moderne i suverene Crne Gore koja se brine o istrijском nasljedstvu srednjovjekovne kulture.

Blagota Koprivica

III
Prosvećeni rad

MART
2015
BROJ
33

VLAĐIĆINA DRŽAVNIČKA I KNJIŽEVNA VELIČINA NEODVOJIVE: Cetinje krajem 19. vijeka

političkom planu, na kulturnom i obrazovnom polju.

Ona ističe potpunu zapostavljenost Crne Gore u istraživanjima Balkana, posebno na engleskom jeziku.

Na kraju je data zamašna bibliografija koju je autorka koristila u pisanju doktorske disertacije, koja je osnova ove knjige u prevodu na crnogorski jezik.

Njegoš je, simbolično kazano, bio za glavu viši od svojih podanika

Knjiga je mnogo više studija o Njegošu kao vladaru i državniku, a znatno manje o velikom pjesniku i mislioci. Studija Nataše R. Margulj o Njegošu kao vladaru i državniku, u odnosu na neka osporavanja njegove veličine i značaja kao vlastaoca u poređenju sa njegovim genijalnim književnim djelom, s distance i vrlo objektivno sugerise da su vlasti državnička i književna veličina neodvojive, da se prožimaju.

Njegoš je, simbolično kazano, bio za glavu viši od svojih podanika. On je od njih dalje vidio i kao pjesnik i kao vlastalac, više zagledan u budućnost nego u prošlost. Bio je medu rijetkim koji je go-

vorio da bi volio da se malo kasnije rodio kako bi ostvario svoje ideje, da bi ga potomci shvatili kad ne mogu savremenici.

Iz našeg okruženja ni danas, pogotovo onog koje nastoji da sopstvene državopravne i nacionalne hijatuse popunjava tudim naslijedem i pregnućima, ne prestaju posezanja za Njegošem, njegovim djelom, zemljom i narodom, po nekoj ustaljenoj balkanskoj alhemiji. To „kićenje tudim perjem“, „krećenje“ prošlosti, Nataša R. Margulj je delikatno prepoznala, bez obzira na to što se ponekad oslanja i na neke stereotipe u odnosu prema Crnoj Gori i njenoj prošlosti i na literaturu slične provenijencije. Ona je uspjela da Crnu Goru i Njegoša predstavi u pravom svjetlu, objektivno i kritički.

Knjiga potvrđuje Njegoševa reformatorska nastojanja iskazana u njegovim riječima kako želi da Crnu Goru približi Evropu, a Evropu Crnoj Gori.

Matica crnogorska je imala i naučnog sluha i izdavačkog duha da se studija američke naučnice, u prijevodu na crnogorski jezik, objavi u jubilaru „Njegoševoj godini“. Marijan Mašo Miljić

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

NARODNE PRIČE

U SVATOVIMA ĐAVOLJIM BITI

Nekakav domaćin imenom Boško, sa Pirlitora je bio spavao u kućaru kod torna, kod ovaca, neđe u Međužvaljama. Strašivoča bila velika, pa se Boško u postelji vrtio, niti da zaspri niti budan da ostane, te se sa snom varako do neka doba noći. I taman ga bio san prenio kad ga neko za rame drmne! Nepoznat čoek ali kao da mu je nekako blizak, kao rod rođeni. I taj kaže, više nareduje:

– Diži se, Boško, nočas ženim sina, pa oću da mi ideš u svatove!

– Ja da idem? U svatove? – čudio se Boško.

– Skidaj se, presvuci se! – naredi onaj, i tresnu pred Boška zamotuljak koji se sam razveza i otvori, pa se ukaza zlatno crnogorsko odijelo!

– Ajde, ajde, brže! – požurivao ga onaj.

Ne bilo Bošku druge, no da se oblači kako nikad nije, kako nije mogao ni sanjati, u zlatno crnogorsko odijelo, kao da je neki glavar sa dvora cetinskih skog. Dok se on presvlačio, oko njega se okupilo svatova i svatova, da ne znaš koji je od koga ljepši i silniji, i na redeniji. I oni mu po nešto od robe dodaju i požuruju ga: Ajde, Boško, brže, brže, nemamo te kad čekati! Uto dove i konja vilu, bijelca, ne da se gledati, ljepotan kakvog nijesu ni kraljevi jahali, ravan možda samo Jabučilu Vojvode Momčila! Može li i ovaj lečeti, šće da pita Boško, no ne može do rijeći da dođe. Sve jedanak pristižu silni konji i svatovi, huka i zvezet, pjesma i arata, pro Durmitora veselje prebacuje.

Obuko se Boško, spremam i on, ali se bijelac na da uzjahati, krila da ima ne bi mu se mogo ledja i rbata dovatiti. Skače Boško a skače i bjeličko, vrš ukrug a svatovi uokolo trkaju konje i pjesme popjevaju: „Podosmo li podosmo, joj milo janje moje ...“! Usred tog čuda ko da mu neko došapnu, Boško se pribra pa se prekrsti i poviće: „Bog s nama i anđeli Boži, šta je ovo, nočas?“!

Stane vriska konja i svatova, bježanija i dovikivanje: znao sam, znaли smo, аууу! Ууууу! Bjeličko se ritnu zadnjijem nogama, poskoči i nestade ga, ko da ga nije ni bilo, ko da na nebo uzleće.

Bješe počelo svitati kad Boško dođe sebi, razgleda, prisjeća se, i u neko doba shvati de je i šta mu se desilo. Bio je go, kao od majke rođen, a uzja hao na nekakvu krlju nad jednom liticom kojoj se dna ne vidi. Ko da je iz nebesa nikla nad ambisom. Dolje huči Tara valovita i kao da mami: odi mi, dodi mi. A tri života da ima do Tare bi sva tri potrošio, da stane padati. Jedva je nekako ovariso da okrene sentu, fatajući goru na sebe, sam sebe se stideći i plašeći.

Đavoli su Boška toliko za jednu noć izmučili, da je pola godine na postelji ležo. Za njega su se stalno raspitivale nekakve kiridžije, svaki put kad bi naišle tijem krajevima. Pričali su: u mrkloj noći na sred druma sretosmo Boška, go golcit, nekud ode, ni zdravo nam ne kaza, niti nas vide. Šta mu je, znate li, da nije s uma šenuo.

GAZDA JOVO I JEDNA VJEŠTICA

Neome neđe velikome domaćinu Jovu, po imenu, eto, izumio sam kako se prezivo – a znao sam do skora, te zime se uvukao pomor u staje, pa odnosni ovce i jagnjice, sve jedno za drugijem, kako nikada nikome nije. Puni su potoci strvina, uživahu samo vuci, psi i gavranovi.

Vidi Jovo da ima neka viša sila i riješi da je nađe i da se s njom obračuna. Dan uoči Marta (noć između 13. i 14. marta – kad se vještice obavezno pokreću i kad najveća zla čine), Jovo unio što mu za noć treba u ovčijoj staji, pa se pred mrak neopaženo iskrao iz kuće i kroz šumu se prikrao staji i u njoj ostao skriven da čeka i vidi koja mu onamona dolazi i radi to što radi.

Oko neko doba noći naglo se otvaraaju vrata i u staju ulazi gola golcijata žena, gola kao od majke rođena. Gola ko ikona, lijepa ko vila, dugih kosa niz leđa a jaše na vratilu! Počne da kristari stajom, iz čoška u čošak, između ovaca, a nešto nasijava iz šake, pepeo šta li, jadi joj ga znali, pa još i pjeva: „Sve nekome nekoliko – samo Jovo svekoliko!“ Ponovi ona to nekoliko puta i uto naide pored Jova dobro sakrivenog ispod džoka i iza jassala. Jovo poskoči kao soko sivi, dokopaje za kosu, primota čuperke oko ruke, pa već spremljennim kepmom raspali po njoj ko po pranju: dupa-dupa; dupa-dupa i dupa-dupa, dok je duše i dušice u njoj čuo. Kofistala se vještica ko zmija, jedno vrijeme, pa onda pala ko svijeća. Mrtva je, pomisli Jovo, i neka je, ali vještici nije vjerovati, ona ima nekoliko života, ko mačka. Uhvati je on ponovo za kosu i povuče za sobom ko kakvu dronju, do na bunjak i baci je na ono đubre ko baljegu.

Ponosan Jovo da je đavola nadvadal, zadovoljan da se zla konačno riješio pa otišao kući sa velikim olakšajem na duši. Veliki mu kamen sa srca pao ali kad je legao u krevet sna mu ne bilo na oči, zamislio se: pa ja sam nečiju ženu, nečiju majku, šećer, ubio, pa neka je i đavo! Šta to uradi crni Jovo, jesli je moro baš namrtvo ubiti? – kao da je nekoga drugoga Jova ovaj Jovo pito, vrtio se u krevetu, ali sad mu nije bilo druge. Ustajao, pušio cigaru za cigaram, ali ništa pametno nije smislio sve do zore. Kako bilo da bilo, istina će se saznati. Naći će je mrtvu na njegovom đubretu, a onda ...

Čim su prvi zraci svjetlosti pro planine granuli, Jovo je iskočio pro vratu kuće, ko da ga je neko izbacio. Čuo neko od familije pa za njim dovikivao: Đećeš to nočas, jutros, šta ti je? Ovac se jedna jagnji, spavaj tamo i šutili – obrecnuo se domaćin i ne okrenuvši se.

Kad tamo – vještice niđe! Ni na đubretu, ni oko staje, ni u staji. Čak joj se ni tragovi u snijegu ne poznaju, ni kad je došla ni kad je otišla. O, Bože, mislio Jovo, hvatao se za glavu, jesam li ovo ja poludio, kukala mi majka, ka mi je! Je li moguće da ništa nije ni bilo, da mi se sve prividelo, ili mi se svijest presvrnula? Jes da su stari ljudi pričali da vještice na vratilu mogu i lećeti, ali ona je išla zemljom, video sam, koliko su mi oči mogle pomoći ...

Vratio se Jovo kući, nema mira, ne može jesti, ne može piti, i bi pričao i

KLETVE I ZAKLETVE

– Krv ti se u srce usirila (kletva; da taj kome je upućena dobije infarkt);

– Krv ti se u srce salila (da tome, kome je kletva upućena pukne srce, srčana aorta);

– Krv ti oči zalila (da taj kome je kletva upućena dobije moždani udar);

– Udarac te udario (da prokletoga „ubije kap“);

– Za vrat ti se (usta) okrenula (da taj dobije parezu ili paralizu, zbog neke loše izgovorene riječi, zbog laži);

– Zmija ti u nos umiljela;

– Pas ti se mesa nabio (najeo);

– Oči ti ispalje (kad ti ničemu ne služe, kad ništa ne vidiš, ali – i zato što radiš nešto nevaljalo);

– Kamen ti u vilice (šta to kažeš, što lažeš?);

– Bože ti iz groba lajalo (kletva, za gazdu – domaćina, da njegovo pašće, pseto, koje neprekidno laje, laje mu iz groba, za osvetu što nas na ovom svijetu njime uznemirava);

– Prslo ti sirište, da bog da (kliko jedes; da ti više staje);

– Na jade ti dolazilo;

– Dabogda ti (ili: dabogda mi – ako sam) koru ljeba sa srga dodavali (srg je motka; tako su nekada dodavali hranu oboljelima od kuge – da ne prede infekciju);

– Od mene ti Bog i sveti Jovan (učini mi to, ili – nemoj mi to uraditi);

– Ako sam – slijep ti na vrata dozazio;

– Ako sam, na žive mi rane izlazilo;

– Ako sam – išla kuda i one idu (pare, novac).

ZIMNICA S MEDOM

Pronađu neki, dok su tražili nekakvu ljekovitu travku, u jednoj litici izvise Tare, pećinu punu pčela i meda. I ranije su znali naći divlje pčele, ali za toliko pčelinje društvo nikada nijesu ni čuli a ni sanjali nijesu da tako nešto može postojati. Ko zna od kad je tu i koliko se dugo razvijalo, a moglo je, jer je pećina bila na sred litice i nije joj mogla prići ni zvijer ni čoek. Bio je to nezapamćen ulov, činilo se da svo brdo nad stijenom leži na medu, da će ga i biti za svo selo.

Okupilo se njih sedam rođaka i komšija, pa viječali kako najlakše da se domognu meda iz pećine. Niko se lako ne usuđuje na takav pothod i poduhvat, ali se uvijek nađe jedan koji će

na kraju kazati: E, ako ne smije niko – smijem ja!

Sakupe oni sve konopce i sve alatke koje su imali i koje bi im moglo poslužiti, svi ponesu suda za prihvatanje i ranom zorom stignu na stijenu izviše ulaza u pećinu. Povežu konopce, predvostruče i upredu, zavežu jedan kraj za bor na stijeni a drugi pruže do na ulaz u pećinu. Onaj hrabri se spusti konopcem do na usta pećine, lako ko vjeverica, potpali pripremljenu guku truda i ubaci u otvor pećine a na sam otvor

„Pričaoc“ (prof. dr Novak Kilibarda), narodni pripovjedač Janja Raonić iz Durđevića Tare, snimljena 1984. u 85-oj godini

– Jeste li nešto rekli? – izdereao se medar onima gore.

– Ne, ništa, ne! Daj bakrač, daj i sedmi, ajde dalje! – dovikivali oni odozgo.

Medar napu-

nii sedmi kotao, oni ga izvuci, pa mu pruži konopac da se i sam uzvere uz liticu. Pa svih sedam sa dobrim ulovom krenu svojim kućama, sa slatkom zimnicom koja im je mirisala na sve cvjetove što postoje i ne postoje.

Sjutri dan na sahranu a sedmi dan na sedmicu, došla su ona šestorica svome medaru. Na sedmici je služen i med iz sedmoga kotla.

Medar je već bio ukućanima ispričao što mu se u pećini kazalo ili prikazalo, pa je priča preživjela i do danas.

Уређује: Слободан Вукановић

Гости „Просвјетног рада“ ДОБИТНИЦИ ЛИТЕРАРНОГ КОНКУРСА

На прослави „Просвјетног рада“, 66 година постојања, поред осталих званица из културног, образовног и политичког живота, били су и наши најдраги гости, добитници лите- рарног конкурса „Ђечијег свијета“. Младост је уљепшила наше празновање. Награде и дипломе уручио је Слободан Вукановић, уредник „Ђечијег свијета“. Првона- грађени су, за поезију **Лука Цмиљанић** (ОШ „Ристо Ратковић“ из Бијелог Поља), за причу **Марија Пејовић** (ОШ „Илија Киншић“ из Зеленике). Добитница друге награде за поезију **Катарина Марковић** (ОШ „Ристо Ратковић“ из Бијелог Поља). Трећу награду су добили: за поезију, **Настасја Латковић** (ОШ „Његош“ са Цетиња), **Ђорђе Вуловић** (ОШ „Сутјеска“ из Подгорице), **Вук**

■ Награђени са уредником „Ђечијег свијета“

Тешовић (ОШ „Олга Головић“ из Никшића) и **Јована Бурић** (ОШ „Олга Головић“ из Никшића).

Трећу награду за причу добила је **Анђела Белада** (ОШ „Стефан Митров Љубиша“ из Будве).

Из оправданих разлога нијесу дошли: **Тара Томановић**, друга награда за причу (ОШ „Орјенски батаљон“ из Бијеле) и **Вукман Шћепановић**, трећа награда за поезију (ОШ „Ристо Манојловић“ из Колашина).

„Ђечији свијет“ се захваљује Дјечјем савезу Подгорице који је обезбиједио двије прве награде, зимовање на Вериши, као и двије друге награде, комплет ЦД Фестивала „Наша радост“.

Још једном добитницима – СРЕЋНО!

Захваљујемо се и осталим учесницима који су учествовали на конкурсу. Надамо се, да ће на сљедећем конкурсу имати успјешније радове.

КИШОБРАН

ма је онај стари оставила у остави. Нико није ни слутио колико је тај мали кишобран био тужан и усамљен. Зашто га је Марија заборавила? А тако би радо прошетао са Маријом по овом кишном дану до школе.

А онда се десило чудо! Мама је отишла у оставу и узела кишобран. Рекла је „Па овај кишобран је добар. Може послужити Марији јер је свој заборавила код другарице“. Заборављени кишобран је заблистао у Маријиним рукама. Све другарице су примијетиле њен кишобран. Није био баш нов, али је био нешто посебан. Можда зато што је срећан јер више није заборављен.

Мислим, да се тако осјећамо сви ми кад схватимо да смо неком потребни и корисни. Нико не заслужује да буде заборављен.

Ања Дракић
ОШ „Милан Вукотић“
Голубовци

У тамној осави заборављен од свих, стајао један мали кишобран. Оставили су га ту јер је једна жица била мало сломљена.

на. Марија је добила други кишобран, а њена ма-

СТИЖЕ ПРОЉЕЋЕ

Пегаз је спреман да нам се врати,
Златна кочија полако креће,
И блага вијест која их прати
Долази радост, стиже пролеће.

Зиму са крила стресају свраке,
Пјесма се ори у моме крају,
Са неба сунце просипа зраке
И слави живот у пуном сјају.

Све се покреће и све се буди,
Пјевају шеве, цвркућу ласте,
А мајка земља отвара груди
И храни свако биће што расте.

Облак на трешњи, облак на небу,
Сунце их спаја чаробном дугом,
Раскошно перје на тетријебу,
Љубав трепери зеленим лугом.

Само на углу у мрачној кући,
Изван свијета у свом свијету,
Бескрајно „сурфа“ и себе мучи
Убоги „сурфер“ на интернету.

**Јована Драганић, IX-2
ОШ „Орјенски батаљон“
Бијела**

1

Pros
vjetni
rad

MART
2015
BROJ
33

ПРОЉЕЋЕ

Пролеће је најљепше доба у години. Тада се отварају пупољци разних биљака. У то доба природа се буди и све оживљава. Пролећне боје су: роза, лубичаста, зелена, жута... Код њега највише волим што се животиње буде из зимских снова и цвјета прво пролећно цвијеће.

Све је оживило инсекти и остale животињe су на све стране. Ливада носи нови тепих, пун шарених боја. Ђеца су истрчала из кућа, жељом да виде први пролећни дан. Сви облаче: мајице са кратким рукавицама, хеланке, бермуде, јапанке, и патике. Све је весело и срећно. Пртлији су навукли нове огртаче и спремили се за лет. Пчелице и бумбари су изашли, трагајући за поленом. Мрави су се не чекајући бацили на посао. Правили су нове јзбине, а неки би доносили храну. Птице су се из својих јзбина винуле у небо. Људи на селу, очекује много рада око башта и прве пролећне садње.

Ја волим пролеће јер тада све се рађа, све цвјета и мирише.

**Лана Станишић
ОШ „Максим Горки“
Подгорица**

Радован Вујадиновић

ВИЛИН КОЊИЦ

Има велика крила, као у лептира. Пресијавају му се на сунцу, сјајна, у више боја. Лети око потока, по барама, слијеће с трске на трску, прелијеће с врбе на врбу. Мува се око гоплишавих дјечака.

Баба им је причала:

„Давно, врло давно, слетио вили на раме, љуљушкао се. Крила су му бљештала, сунце је жегло. Вила се загледала и коњица, дивила се његовој љепоти, учинило јој се да је љепши и од ње саме. Уживала је у бојама његових крила, које су се мијешале, од затворено-зелене, преко модро-плаве, до пурпурно-црвене. Није хтјела да га оћера, ни да на њега махне руком, па ни оком да трепне. Опираја се уснама, уста су јој би-

ла пуна сласти, као да је сисала саће меда.

Вила је пратила коњицу, а коњиц је гледао вилу у лице.

И вила се заљубила у њега.

Мој коњиц, мој коњиц ! – понављала је у себи.

И док је, тако, гледала у њега, дивила се његовој љепоти, учинило јој се: расте, развија се, добија нове контуре.

Слетио јој са рамена и стао испред ње.

Али то више није био коњиц, већ лијеп, танак коњ ! Извио се на предње ноге и хтио да јој их баци на рамена. Пружила је обје руке, као да га је хтјела да загрли и да га стави себи у њедра. Али био је виши од ње. Витак и круг, као велика риба,

јипао се испред виле. И она му се бацила на рамена, а он је почио према планини. Она га је загрлила око врата, држала му се за густу, црну гриву. Коњ је срзао, па стао. Вила је сјахала, па га пољубила. Коњ је почeo заносно да игра, да плеше. Вила је раширила крила, обухватила га око врата и рукама и крилима. И коњ је пољубио вилу.

Отуда је коњић – постао вилин коњић.“

Блага Журић

ЗЕМЉА СНОВА

Има по једна
Земља снова,
У свакој кући
Испод крована.

У ту сам земљу ја пошао,
Али ме стражар дочекао:
Улазницу да ми платиш,
Ако желиш да се вратиш !
Ја не хтједох да му платим.
– Хоћу кући да се вратим.
Нек је крива земља снова
Што је испод мого крована.

Рајко Јоличић

ПОРОДИЧНИ ОРКЕСТАР

2

Prosvojetni rad

MART

2015

BROJ

33

Тата је диригент
И виче на сав глас:
Ође нешто фали,
Дајте контрабас !

Ко овој музичи
Може наћи ману
Препале се ноте,
Па стркле у страну.

А ја желим само,
да ли се то може,
у нашем оркестру
да се ноте сложе.

У мом топлом дому,
Као у опери,
Музичким се метром
И гледа и мјери.

Ђедо воли гусле,
Баба окарину,
Мама хармонику
А ја виолину.

КРУГ

Био брат или друг
Живот нам је један круг.
Кад сагледаш опште стање,
Цио живот круговање.
Ако пратиш кишну дугу,
Поново је све у кругу.
Плава, роза, жута дуга,
Све се врти око круга.
Био орач или плуг
Живот ти је један круг.

Мијушко Дакић

ИЗ АЗЕРБЕЏАНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Превео на црногорски:
Душан ЂУРИШИЋ

ДОЛАЗЕ КИШЕ

Једног дана Ђултенина мајка погледа у даљину и рече:
Долазе кише. Како је лијепо. Дрвеће ће се напити воде ко-
лико жели.

Какве кише? – упита Ђултена и седе у мајчином крилу.

И она погледа у даљину. Почеке да размишља: како може да
дође киша? Није човјек да долази ходајући.

Добро, мама, ће је киша о којој си ми говорила? Нијесам
је виђела.

Како је нијеси виђела?... Видиш ли онај црни облак изнад планине?
Видим, па што?

То је киша. Сишла је на планину, сада пада без прекида. Касније ће
доћи и у наш град. Нашем дрвећу и цвијећу у башти дароваће нову
снагу.

Ђултена је била мала. Још није знала да се вода испарава, да се па-
ра претвара у облак, а кад се облаци згусну- поново пада киша.

Како је то чудно!

Азиза Ахмедова

ПРОЉЕЋНИ ДАНИ

Дођи, прољеће, што прије !
Срцу нема доба милијег !

Истопи снјег на висовима,
Истопи снјег у вртовима,
Ријеке ће да зашуме жуборљиве,
Наоколо поља да оживе,
Дрвеће ће процвјетат одиста
И све ће свуда да заблиста.

Мирза Алекспер Сабир

МАК

О, цвијетак мојих поља !
Неугасле ватре знамен.
Разгори се – не утрне,
Сваки листић као пламен !
Прољећа је ведри знак,
И црвени, ко застава
Што се вије, уљепшава
Нашу земљу – црвен мак !

Мехти Сеидзе

МРАВИ КОЊАНИЦИ

Постоје такви мрави,
Мрави коњаници.
Јуре около по трави,
Ко нечији огласници.

Све вријеме скчују млади
На зеленој, на ливади.
Можда сјашу кад је ноћ
На забаву желе поћ

Гашам Наџафзаде

MËSUESIT TIM

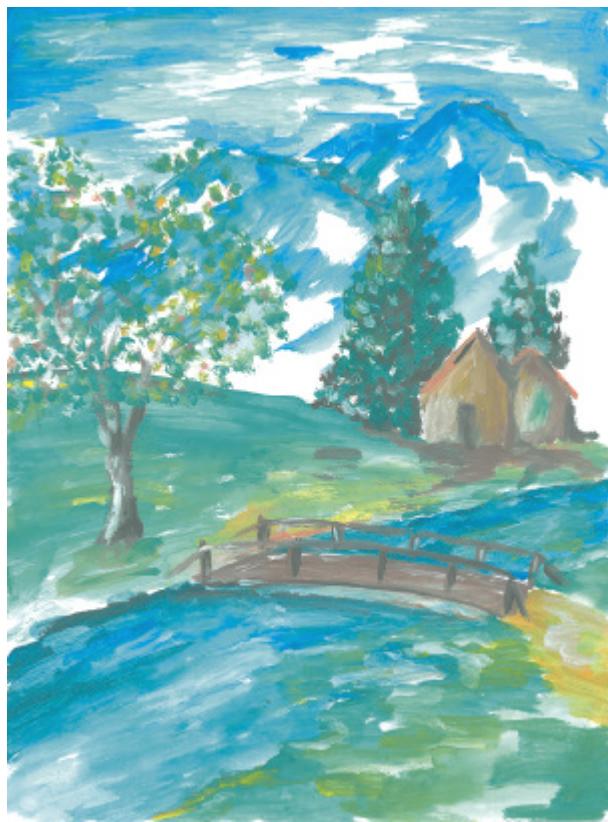
Si pranvera kur mbushet me lule,
ashtu fytyra e tij mbushet me buzëqeshje,
e nga zëri i tij, vjen një butësi;
si përkëdhelja e erës nën nxehësi.

E ndodh, ndodh,
të vyshken lulet në fytyrën e tij;
se ndoshta unë apo shokët e mi,
ne vend se të mësojmë, lozim në shtëpi.

Oh, sa e tmerrshme dhe e nënçmuar do isha,
kur nuk do te dija të shkruaj dhe lexoj,
me mua do të qeshej shitësi në shitore,
nuk do dija të paguaj një akullore.

E për këtë kujdeset mësuesi im,
se Toka rrotullohet dhe na duket
se Dielli shkon ne perëndim,
e kush flijon vetëm për arsim,
le t'ia japid të madh, të madh një përqafim!

**Zana Shabaj,
"Mahmut Lekiq", Tuz**

Невена Јосиповић,
ОШ „Ратко Жарин”, Никшић

У вртићу „Цицибан” ПРЕДСТАВА „ЦЕПОВИ ПУНИ ЖЕЉА”

Поводом Нове године васпитачице из никшићког вртића „Цицибан” поклониле су малишанима представу „Цепови ми пуни жеља” аутора Наташе Карадзић. Асистент представе је Марија Балетић, а сценографију је урадила Јелена Ивановић, док су костиме васпитачице саме правиле и креирале. Сцена је приказала ведре зелене боје шуме као доказ да и у хладним зимским данима шума може бити и зелена ако сачувамо њено дрвеће. На крају представе малишани из вртића у хору су пјевали новогодишње пјесме, а Џед Мраз је дијелио поклоне.

У представи су играле васпитачице Невенка Перутић, Тамара Мандић, Ивана Перовић, Наташа Карадзић и медицинска сестра Николета Маројевић. Ђеца су имала прилику да чују природну и вјештачку Јелу, Пипи дугу чарапу, Ђеда Мраза и Баку Мразицу. Представа је апела да се не сијеку четинари. Кроз текст представе ђеци је такође упућено пуно честитки, здравља, среће и смјеха. На kraju представе била је и порука родитељма да никада не забораве да су ђеца украс свијета.

Ш. Б.

И цетињски основци у хуманитарној акцији

ЗА ПОМОЋ МАРИЈИ

Ангажовањем бројних установа, организација, спортских клубова Цетиња и саме Пријестонице прикупљено је доље новца за пут и боравак осмогодишње Цетињанке Марије Мартиновић, која болује од тумора бубрега и предстоји јој операција у Сједињеним Америчким Државама.

У Основној школи „Ловћенски партизански одред“ чија је ученица Марија Мартиновић, прикупљено је и уплаћено готово 3.000 €, а акција прикупљања прилога и даље тече. Наиме, колектив Школе одлучио је да се традиционални синдикални осмомартовски као и други поклони преусмјере на рачун за лијечење ђевојчице, а додатним ангажовањем просвјетних радника и ученика обезбиђено је и више него што су сами очекивали. По ријечима директорице школе, Сандре Сјеклоће овом хуманом акцијом, Маријини другари, и сви који су саставни дио колектива и града поклонили су дио своје осјећајности у вјерovanju да је живот ћетета непроцјењив и да Марија као и сва ђеца заслужује радости детињства, одрастања и зрелости.

И Фитнес центар Боду Зоне, који дјелује при Школи и са којим је до сада спроведено више успешних хуманитарних активности, организовао је у сарадњи са Пријестоницом и Спортским центром, трочасовни хуманитарни концерт, насловљен „Заједно за Марију“. Цетињани су куповином улазни-

ца донирали 1.100 евра, а пјевали су: Данијел Алибабић, Божо Булатовић, Игор Ђуровић, Дарко Мартиновић, Маријана Мартиновић, Ивана Поповић Мартиновић, Лука Радовић, Светлана Раичковић, Драгана Ракчевић, Тања Шетер, Нина Жижић, оркестар „Добри момци“, дјечја група „Зумбалице“, као и чланови КУД „Његотин“ (Цетиње) и АЦНИП „Искра“ (Подгорица).

Марији Мартиновић неопходна је операција у болници Ст. Јуде у Мемфису (САД). Марији је, када је имала осам мјесеци, већ одстрањен један бубрег. Болест је захватила и други, па је током децембра и јануара била на хемотерапији.

(Трошкови путовања и боравка у САД износе око 20 хиљада евра, а по родица Марије Мартиновић отворила је донаторски рачун за уплате из Црне Горе (540-3209731697, Ерсте), као и за уплате из иностранства (МЕ 2554000003209731697, ОРРОМЕРГ Ерсте Банк АД Подгорица, МЕ).

С. Вујовић

Ученици III-2 ОШ „Максим Горки“ из Подгорице снимили емисију „Здравље на уста улази“

НЕСВАКИДАШЊИ ДОДАТAK НАСТАВИ

Тема емисије јесте очување здравља, а њен значај је у томе што је уско повезана са образовним циљевима наставног предмета Природа и друштво

КАКО СЕ САЧУВАТИ ОД МИКРОБА: Са емитовања емисије

Ученици одјељења III-2 подгоричке Основне школе „Максим Горки“, заједно са учитељицом Маријом Радуновић, креирали су своју прву видео емисију под називом „Здравље на уста улази“. Она је снимљена и монтирана као ђечија ТВ емисија која има своје водитеље, спикере, метеоролога, анкетара, експерте, јављања уживо и слично. Овог пута тема је очување здравља, а њен значај је у томе што је уско повезана са образовним циљевима наставног предмета Природа и друштво, тако да је превасходно едукативне природе.

Због свих ових чињеница ученици су жељели да емисију представе и јавно-

сти, јер су и сами убијењени да је ово један од најбољих начина да својим вршњацима пренесу поруке о очувању здравља.

„Да бисмо знали како да се сачувамо од микроба, морамо знати како они доспијевају у наше тијело. Јер, ако знаамо куда они улазе у наше организам, можда можемо то да спријечимо“, чује се, између осталог, у овој несвакидашњој емисији, која је свим заинтересованим доступна путем Youtube сервиса. Водитељи емисије били су ученици Михаило Поповић и Вук Живковић.

Н. Н.

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

4. март 1949.

ОСНОВАН „ЛОВЂЕН ФИЛМ“

Прво предузеће за прозводњу филмова у Црној Гори са сједиштем на Цетињу формирало је рјешењем Министарства за просвјету и Владе НР Црне Горе. За првог директора именован је Симо Чоловић, дотадашњи директор Предузећа за расподјелу филмова. Међу првим запосленим у „Ловћен филму“ били су и редитељи Бранислав Бање Бастаћ и Ђорђе Вујовић, сниматељи Стево Лепетић и Миодраг Томашевић, и монтажери Свето Бушковић и Милорад Ајдић.

Први дугометражни играни филм снимљен је 1955. године „Лажни цар“, по сценарију Ратка Ђуровића, у режији Велимира Веља Стојановића. Од оснивања до 1966. када је угашен, „Ловћен филм“ је снимио 78 документарних и 11 игралих филмова у сопственој продукцији.

8. март 1910.

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЖЕНА

На иницијативу Кларе Цеткин, политичке раднице њемачког и међународног радничког покрета, Друга међународна конференција жена у Копенхагену прихватила је 1910. приједлог да се 8. март празнује као Међународни дан жена. Већ наредне године, иако је неколико година касније (19. марта), у Аустрији, Данској, Јемачкој и Швајцарској на улицама се окупило мноштво жена које су осим права гласа захтијевале и право на рад, као и престанак дискриминације на послу.

10. март 1976.

ОСНОВАНА ЦАНУ

Преузимајући позитивне резултате, идеје и акције Друштва за науку и умјетност Црне Горе (основаног 1973) које је њеним оснивањем престало да постоји, Црногорска академија наука и умјетности (ЦАНУ) проширила је програм дјелатности одвијајући активности кроз три одјељења и покривањем трију области: друштвених наука, природних наука и умјетности. Први предсједник ЦАНУ био је др Бранко Павићевић, потпредсједници Михаило Лалић и др Милорад Мијушковић а секретар Драгутин Вукотић.

4

MART

2015

BROJ

33

11. март 1947

МУЗИЧКА ШКОЛА У КОТОРУ

Прва државна музичка школа основана је одлуком Среског народног одбора Котор као Низка музичка школа. Са Средњом музичком школом, основана је 6. Јуна 1986, спојена је 1997. године. Дала је велики допринос истакнутих педагога и музичара (Дара Матић Маровић, Трипо Симонути, Мирослав Хомен, Ратимир Мартиновић) који су се професионално ангажовали као солисти, диригенти, музичари у оркестрима у земљи и иностранству.

21. март 1754.

„ИСТОРИЈА О ЧЕРНОЈ ГОРИ“

Василије Петровић, црногорски владика и господар, завршио је у Москви рукопис књиге „Историја о Черној Гори“. То дјело, штампано у Русији и преведено на многе стране језике, имало је огроман значај за формирање свијести Црногораца о вишевјековој независности. Представља прву штампану црногорску историју. Зато се, без обзира на значајна историјска дјела настала пре ње, Василије као њен аутор може сматрати оснивачем црногорске историографије.

Први пут је прештампана у Бечу (1845). а код нас тек 1884. У пријеводу Марка Драговића.

Сара Ковачевић, III-4, ОШ „Блажо Јоков Орландић“, Бар

ЂАЧКИ ХУМОР

– „Перице, волиш ли ићи у школу?“
– „Лијепо је ићи у школу, лијепо је враћати се из школе, само ми се не свиђа оно између!“

Ученици осмога разреда с разредном разговарају о екскурзији (ће ће ићи, како ће то проћи и хоће ли бити проблема).

Разредна:

– „Немојте носити пуно новца јер има лопова који вас могу покрасти, и не само они, него и чистачице.“

Ученик:

– „Зар ће и оне ићи?“

Пита учитељ Ивицу:

– „Када пишемо велико слово?“

Ивица одговара:

– „Кад је неко кратковид“

На часу математике учитељица пита Ивицу:

– „Колико је 5-5?“

– „Не знам.“

– „Па, ако имаш 5 шљива и 5 шљива поједеш колико ти остане?“

– „Па, пет коштица.“

Зашто је рачунар најбољи човјеков пријатељ?

Зато што на њега увијек можеш рачунати.

Уна Станковић, I-2, ОШ „Павле Ровински“, Подгорица

Сара Антовић, ОШ „Олга Головић“, Никшић

Марија Тамар, ОШ „Његож“, Цетиње

ZA NASTAVU

Godina XXII //////////////// MART 2015 //////////////////// Broj 162

ISTORIJA

PRIPREMA ZA ČAS

Škola:	JU Gimnazija „Stojan Cerović“
Predmet:	Istorijski
Tema:	Antička Grčka
Nastavnik-pripravnik:	Biljana Sekulović

Cilj:

Učenici saznavaju o usponu makedonske države za vrijeme Filipa II i nastanku imperije Aleksandra Makedonskog, njenoj veličini i značaju. Upoznaju se sa pojmom helenističkog doba.

Aktivnost nastavnika:

Osvješćuje potrebu učenika za saznanjem o jačanju Makedonije pod Filipom II, stvaranju velike države pod Aleksandrom Makedonskim, o stvaranju helenističkih država poslije smrti Aleksandra Makedonskog i stvaranju helenističke kulture. Stavlja se akcenat na komunikaciju sa učenicima, stimulišu se da iznesu svoja saznanja o Makedoniji i šta bi željeli da saznaju.

Aktivnost učenika:

Uključuju se u nastavni proces kroz iznošenje svojih saznanja o političkim, privrednim i društvenim prilikama u grčkim polisima poslije Peloponeskog rata. Iz nose svoje stavove o pročitanom tekstu datom iz govorova Demostenog protiv Filipa II.

STRUKTURA ČASA

Nastavna cjelina:	Helenističko doba
Tip časa:	Redovni
Oblici rada:	Frontalni, rad u paru
Nastavna sredstva:	Tabla, kreda, udžbenik, istorijski tekst
Metode:	Dijaloški, monološki, rad na tekstu

Evokacija:

Učenici se upoznaju sa temom i ciljem časa. Uvodimo ih u čas sa iznošenjem njihovi znanja o privrednim, političkim i društvenim prilikama u grčkim polisima poslije Peloponeskog rata.

Realizacija:

Za ovaj čas koristimo metod rada u paru, tako da smo ovu nastavnu cjelinu podijelili u dva dijela. Prvi dio, koji iznosi nastavnik-pripravnik je Uspon Makedonije za vrijeme Filipa II, zatim predmetni profesor iznosi dio Osvajanje Aleksandra Makedonskog (336-323 g. p. n. e.) i Posljedice osvajanja, pa zatim nastavnik pripravnik iznosi dio Helenističke države. Ovo je priprema za čas nastavnika-pripravnika. Učenicima prvo postavljamo pitanja o političkim, privrednim i društvenim prilikama u grčkim polisima poslije Peloponeskog rata. Postavljanjem tih pitanja uvodimo ih u nastavnu cjelinu, Helenističko doba. Učenike upoznajemo sa ciljem časa,

zatim iznesemo teze za prvi dio tj. Uspon Makedonije za vrijeme Filipa II. To su slijedeće teze:

- položaj Antičke Makedonije prije IV v. p. n. e
- Makedonci narod srođan Grcima
- preko grčkih kolonija poprimili elemente grčke kulture
- privreda- razvoj zemljoradnje, stočarstva, izvoz drvene građe, razvoj ruderstva
- društveno uređenje-vojno kraljestvo
- kralj Filip II 359-336 g. p. n. e
- ujedinitelj makedonskih plemena
- stvaranje jake vojske
- falange
- osvajanje makedonske i tračke obale, pokorio grčke kolonije
- izgradnja flote na Egejskom moru
- Filipov politički cilj-hegemonija nad Grcima
- uplitanje u grčke prilike
- pridobijanje pristalica u grčkim polisima
- povod za uplitanje dali sami Grci, kad je polis Fokide zauzeo Delfe
- protiv Fokide, ujedinjenje Tebe i Tesalije koje pozivaju u pomoć Makedoniju
- Filip II porazio Fokidu i zauzeo Tesaliju
- u grčkim polisima stvaranje makedonske stranke-pristalice aristokrate
- stvaranje antimakedonske stranke-pristalice demokrate
- Demosten, vatreni goveri-Filipike
- savez Atine i Tebe protiv Makedonije
- bitka kod Heroneje 338 g. p. n. e
- skup na Korintu, hegemonija Makedonije, mir i savez u borbi protiv Persije
- polisima ostavljena unutrašnja samostalnost
- ubistvo Filipa II

Učenicima objasnimo teze, objasnimo pojam falange, zatim im pročitamo tekst tj, dio Demostenovog govora, poznate Filipike.

Zatim nastavni profesor izlaže svoj dio, a poslije nastavnik-pripravnik izlaže dio Helenističke države. Objasnimo učenicima stanje kakvo je bilo u makedonskoj državi poslije smrti Aleksandra Makedonskog, upoznimo ih sa društvenim uređenjem helenističkih država i iznosimo odgovarajuće teze, a to su:

- unutrašnji sukobi
- vlast diadosa
- plaćeni činovnici
- najamnička vojska
- Helenističke države
- u Evropi-Makedonija sa Grčkom-dinastija Antigonida
- u Aziji-Sirija-dinastija Seleukida
- Egipat-dinastija Ptolomeida
- u Maloj Aziji: Pergam, Pont, Vatinija, Rodos
- putevi iz istočne Azije prema Persijskom zalivu, Crnom moru i Sredozemlju
- glavna radna snaga seljaci
- II i I v. p. ne pokorili ih Rimljani

Učenicima objasnimo teze, upoznajemo ih sa pojmom diadosa i sa društvenim slojevima u helenističkim državama. U slučaju da učenicima nije sve jasno dajemo im dodatna objašnjenja.

ZAKLJUČAK

Učenici iznose svoje stavove o tome šta su naučili, daju svoje komentare o poznatim govorima Filipikama, iznose svoja zapažanja o Makedonskoj državi.

Dajemo učenicima domaći zadatak.

Atinjani!

Gotovo u svakoj skupštini govori ce mnogo o nepravdama što ih Filip, otkako je mir zaključio, čini ne samo vama već i ostalim Jelinima i svi kažu, iako to ne izvršuju, da treba i govoriti i raditi na tome kako bi on prestao biti ohol i kako bi kažnjen bio. Ja već vidim da ce naš položaj toliko pogoršao i daje toliko izgubljeno da ce bojim nije li to istina, iako je tugaljivo reći. Ako budete dobro ispitivali, uvidećete da su najviše krivi oni koji više vole uglađati masi no predlagati ono što je najbolje. Od ovih, Atinjani, jedni ce, čuvajući svoj sjajni položaj i svoj uticaj, ništa za budućnost ne brinu, a drugi, optužujući i ocrnujući one kojima je do opšteg dobra stalo, ništa drugo ne čine već dovode državu u položaj da sama sebe kazni, baveći ce samo oko toga, a Filiju daju mogućnost da govoriti radi što god mu je volja. Ha takvo državništvo vi ste navikli, ali ono je ujedno i uzrok nesreće.

Демостен

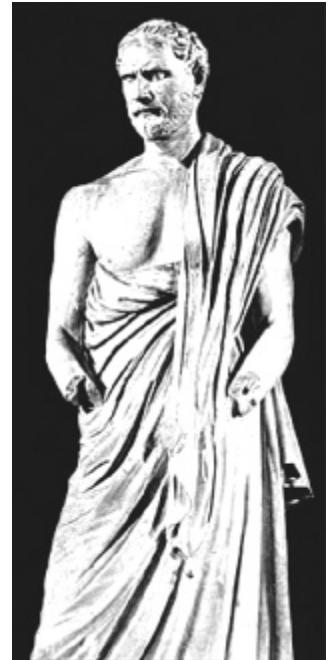

Филипки

Ja vas, Atinjani, molim da ce ne ljutite na mene ako istinu slobodno izrečem.

Preći cu preko toga što je Filip, nekada tako malen, postao veliki i silan, kao i preko toga da Jelini među sobom i nesložno žive. Preći cu i preko toga, što je mnogo čudnije, da ce Filip ni iz čega dotele podigao, tolike zemlje povezvao i još osvaja. Ali ja vidim da je sav svet, a vi među prvima, ustupio njemu ono zbog čega su u celoj prošlosti svi grčki ratovi vođeni. A šta je to? Eto to da on može činiti što god hoće, da jednog po jednog Jelina slablji pleni, a njihove gradove napada i osvaja.

Ako li mislite da će Jeladu spasti Halkičani ili Megarani, a vi da ćete izbeći tegobe, ljuto ce varate. Ta oni su zadovoljni ako svako sebe spase. Sami ste dužni to učiniti, vama su vaši starataj dar stekli i u mnogim i velikim opasnostima ostavili. Eto, to ja savetujem, to predlažem i, bude li tako, mislim da ce naš položaj može popraviti. Ako ko ima od ovoga što bolje reći i savetovati, neka to učini. I što god budete videlicili – neka izade na dobro, o svekoliki bogovi.

ПРИМЈЕНА ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ УЧЕЊА У НАСТАВНОМ ПЛАНУ И РАЗВОЈУ

У наставном плану и програму за школску 2014/2015. годину за своје одјељење I а сам назначио поједине циљеве који могу да се реализују у облику предузетничког учења. То сам учинио поштујући правило и захтјев Министарства за основно образовање Црне Горе да се из појединих наставних предмета одреди пар оперативних циљева који би се могли остварити примјеном предузетништва. Тиме се остварује више компоненти: наставни процес је квалитетнији, реализује се активна настава, примјењују се теоријска знања кроз активне методе директно на часу, развијају се позитивне особине личности (одговорност, иновативност, самосвјесност, лијепо бесједовање...)...

Поштујући наведено, облик предузетничког учења сам укључио у неколико наставних циљева из свих препоручених наставних предмета.

Дајем преглед примјене предузетништва по наставним предметима и оперативним циљевима у табели, са назнаком шта је од тога већ реализовано по мјесецима.

Наставни предмет	Оперативни циљеви који се реализују примјеном облика предузетничког учења	Реализовани циљеви до 31. 12. 2014. године по мјесецима
Црногорски – српски, босански, хrvatski jezik i književnost	Слуша и препознаје различите звукове на селу Препознаје различите звукове (на инструментима које су сами произвели) Упознаје правила лијепога понашања и употребљава одговарајуће изразе (kad i kako se kome upućuje честитka i izriče признањe) Уочава ko су главни likovi u pozorišnoj predstavi; neposredno nakon слушања/gledanja pozorišne/lutkarske predstave izражава своје razumijevanje teksta Развија способност доживљавања književnoga djela (саопштавa шta mu se dopalo u djelu i zašto) Развија способност слушања, доживљавања и разговора o умјетничким текстovima прилагођениm узрастu Уочавa razliku između likova (bjake) koji su nosioци pozitivnih i negativnih osobina Препознајe i dожivљava melodičnost pjesme prilikom слушањa interpretativnoga čitaњa (naставnik, zvучna čitanika); tokom слушањa razvija asocijativne sposobnosti Осposobljava se da uochi i razumiye događaje u predstavi; neposredno nakon слушањa/gledanja pozorišne/lutkarske predstave izражava своје razumijevanje teksta Развијa vještina слушањa i analize krađih neumjetnickih tekstova priлагođenih uzrastu; razvija sposobnost usmenog izражavanja Упознајe правила liјepoga ponashanja i uпотребљava odgоварајuћe izraze (kad i kako se kome upućuje čestitka i izriče признањe) Осposobljava se da razumiye i dожivi bajku Развијa interesovanje za čitaњe umjetnickih tekstova	септембар септембар октобар октобар новембар новембар новембар новембар новембар децембар децембар децембар децембар

	Осposobљава се да прати позоришне и луткарске представе (или видео снимак); уочава ко су главни ликови у позоришној представи	
	Разумије садржај умјетничког текста и развија способност његова представљања на нелитарне начине	
	Уочава разлику између ликова који су носиоци позитивних и негативних особина	
	Препознаје бајку на основу њених особина: устаљени почетак и особени тон приповиједања („Некада давно...“)	
	„Правоаприлске шале“, мала одјељењска приредба	
	Осposobљава се да саопшти шта му се допало у (књижевном) дјелу и зашто	
	Учествује у одјељењској позоришној представи	
	Осposобљава се да истакне шта му се у дјелу допало и зашто	
Математика	Зна да упореди и групише на конкретном и очигледном примјеру (час у дворишту школе)	октобар
	Израђује моделе од картона, колаж папира, (обичног) папира (треугао, квадрат, круг, правоугаоник)	октобар
	Примјењује знања уочавања, упоређивања и груписања облика (геометријских) користећи саобраћајне знаке	октобар
	Усваја појам праве и криве линије као путање покретне тачке; запажа линије у непосредној околини	новембар
	Сабира бројеве до 10	децембар
	Разумије улогу 0 у сабирању и одузимању; записује бројеве као збир и као разлику	децембар
	Записује, сабира, одузима и упоређује бројеве до 10	
	Разврстава предмете, тијела, гигуре и тако формира скупове; користи различите врсте табела	
	Примјењује стечена знања о бројевима 11 и 12	
	Гост на часу – трговац	
	Мјери нестандартним мјерама: дужину, масу и запремину	
Природа и друштво	Развија осјећај себе као дио разреда	септембар
	Зна да су неки дани у години посебно важни јер су им људи дали посебан значај (рођендан, полазак у школу, Дан дјетета)	септембар
	Развија способност посматрања и праћења промјена у природи у складу са годишњим добом	октобар
	Зна шта је и умије да користи семафор и знаке на њему (за пјешаке и за возаче)	новембар
	Угошћавамо саобраћајца	новембар
	Умије да уочава и схвата важност редовне његе тијела	децембар
	Зна да су неки дани у години посебно важни јер су им људи дали посебан значај (Нова година)	децембар
	Угошћавање љекара специјалисте педијатра (или неког спортисте)	
	Зна да су неки дани у години посебно важни јер су им људи дали посебан значај (Дан школе)	
	Зна значај правила понашања (од правила игре до правила у породици и школи)	
	Зна да су неки дани у години посебно важни јер су људи дали посебан значај (Осми март)	
	Препознаје поступке за обраду материјала; зна да након рада треба поспремити	
	Зна да су неки дани у години посебно важни јер су људи дали посебан значај (Ускрс)	
	Зна школско двориште	
	Развија радне навике и навике уреднога одржавања школског простора	
Физичко васпитање	Овладава основним положајима руку, ногу и тијела	септембар
	Упознаје једноставни дјечји плес и дјечју игру	октобар
	Развија орјентацију у простору	октобар
	Упознаје моторичка кретања једноставних елементарних игара и њихових правила	децембар
	Упознаје основне навике личне хигијене тијела	децембар
	Изводи вјежбе равнотеже (ходање по линији – напријед, странце и назад)	
	Упознаје једноставни дјечји плес и дјечју игру	
	Опонаша појмове, појаве, предмете и животиње помоћу игре (пантомима)	
	Упознаје моторичка кретања једноставних елементарних игара и њихових правила	
	Упознаје навике основне личне хигијене	
Ликовна култура	Изводи једноставне покрете уз музичку пратњу	
	Овладавање прибором за ликовну културу	септембар
	Прави флајере и захвалнице за учешће на манифестацији „Специјална олимпијада 2014.“	септембар
	Упознаје појмове: умјетничко дјело, изложба, галерија	октобар
	Упознаје културно наслеђе Црне Горе	октобар
	Зна да изабере примјере украсних предмета у простору	децембар
	Прави новогодишње украсе; естетски уређује свој школски простор	децембар
	Креира и прави костиме за учешће на приредби за предстојећи Дан школе	
	Упознаје појам слика и сликар	
	Прави честитке мајци за Осми март	

	Прави честитке, плакате, слике, наљепнице, украсе поводом празника Ускрса Упознаје појам вајар; упознаје вајарске материјале Осмишљава и прави костиме за учешће на IX међународном дјечијем карневалу у Херцег Новом	
Музичка култура	Оспособљава се за јавне наступе (Дјечија недеља, Специјална олимпијада)	октобар
	Оспособљава се за јавне наступе (Дан дјечије радости)	децембар
	Оспособљава се за јавне наступе (Дан школе)	
	Зна да се звук може произвести на предметима који нас окружују	
	Разумије шта нам прича музика; стиче знања да постоје кораци који су осмишљени уз дату музику	

Дробњак Горан

проф. разредне наставе Зеленика

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

PISMENA PRIPREMA ZA REALIZACIJU ČASA IZ NASTAVE CRNOGORSKOG-SRPSKOG, BOSANSKOG, HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Profesorica:	Svetlana Bajić
Nastavni predmet:	Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost
Nastavno područje:	Jezik
Nastavna cjelina:	Glagolski oblik
Nastavna jedinica:	Aorist
Tip nastavnog sata:	Obrada novog gradiva
Nastavni oblici:	a) frontalni b) individualni c) govorna (dijaloška i monološka) metoda d) metoda čitanja e) metoda objašnjavanja f) metoda pisanja na tabli
Nastavne metode:	
Nastavni zadaci:	a) Obrazovni: usvajanje aorista, prepoznavanje i razumijevanje aorista, učenici poznaju razlike između crnogorskog i drugih glagolskih oblika za prošlo vrijeme b) Funkcionalni: učenik pomoću teksta primjenjuje aoristne glagolske oblike c) Vaspitni: motivisanje učenika u učenju glagolskih vremena
Nastavna sredstva:	udžbenik, tabla, nastavni listić, kreda
Korelacija:	Engleski jezik

Nastavnik:

1. Motivacija: Pitam učenike šta su glagoli? Koliko glagolskih oblika ima u našem jeziku? Koje glagolske oblike smo učili?

Učenici: Odgovaraju na pitanja

2. Čitanje teksta: Učenicima saopštimo da ćemo za početak školskog časa pročitati tekst iz Udžbenika, str. 38 i 39. Onda zamolim jednog učenika da glasno pročita tekst, a ostalim kažem da pažljivo slušaju i da budu obazrivi na glagolsko vrijeme,

Tekst:

ODJEDNOM KRENUŠE SJЕĆANJA

Prije nego što je počela da govoru o perfektu, nastavnica je objašnjavala šta treba za domaći zadatak: „Milena, očekujem da i ovaj domaći odlično uradiš – **reče** obraćajući se meni jer sam mislima bila odlutala ko zna gdje. **Klimnuh** glavom, a ona **poče** predavanje. Značenje i građenje perfekta me baš nimalo nije interesovalo. Drug do mene je radio domaći za sutradan. Odjednom, **sjetih** se domaćeg zadatka iz prošle godine. Trebalo je da prepišem tekst, knjigu ili film po izboru. Na putu do kuće razmišljala sam šta da prepišem. Nastavnica je od me-

ne uvijek očekivala nešto drugačije, orginalnije. Nikada mi nije bilo jasno zašto? Šta sada originalno da prepričam? Biće tu „Harija Potera“ (od „Kamena mudrosti“, „Dvorane tajni“, „Vatrenog pehara“ do „Reda feniksa“), Marica, Jovana i Ivana neće zaboraviti neku od španskih serija (ne zato što ne razlikuju film od serije, već što misle da će njihov izliv emocija ganuti ove koji ih slušaju – pa uvijek plaču kada ih gledaju), Đorđe i Aco obožavaju „Šerloka Holmsa“, Vuk, Stefan i Dijana će prepričati „Mi nismo anđeli“, i prvi i drugi dio, samo ih meni **prepričaše** po 100 puta.

O čemu da pišem? Svoju dilemu **saopštih** tati. Kao zapeta puška, sav srećan, ali jedva čujnim glasom, **odgovori:** „Alan Ford, Tekst Viler, Dennis – pa sve te kolekcionarske vrijednosti imaju u kutiji u podrumu. A šta je strip, a ne film, nema veze. Tražim da budeš originalna“. „Bilo mi je jasno zašto tata šapuće – mama nije imala razumijevanja za njegove „kolekcionarske rijetkosti“. Govorila je da samo sakupljaju prašinu, pa ih je tata čuvao u podrumu. **Strčah** u podrumu na zaprepaščenje majke. **Donijeh** kutiju i **počeh** da čitam. Tata je s pobjedonosnim smješkom gledao u majku koja nije mogla da vjeruje šta čitam, uporno govoreći: „Milena, zaboga, ostavi to. Pa ti si djevojčica“. Alan Ford je odmah „otpao“. I pored ubjeđivanja brata i oca da je taj strip dughovit, ja nijesam ništa shvatila. Denis mi je bio veoma zanimljiv, ali malo „bebast“ – ima samo pet i po godina. Tekst je predstavljen kao zaštitnik Indijanaca, tačnije plemena Navaho. Žena mu je bila iz tog plemena, imao je sina Kita, a njegovo indijansko ime je Nočni Orao. Pravdoljubiv je, vjeran prijatelj, tvrdoglav juri u susret opasnosti, uvijek spremjan da pomogne slabijima. **Htjedoh** da pišem o njemu. Tata me **podrža**. Iako je on glava porodice, zna da je mamina zadnja. Ona **reče:** „Denis“. Prvo smo se protivili, ali na porodičnom zasjedanju jednoglasno **odlučismo** da to bude Denis. Tata, mama i brat su iznosili argumente za svoje favorite. Nećete vjerovati, mama je prvi put čitala te stripove, smijala se i snagom argumenata ubjedila i nas da je najbolje da pišemo o Denisu. Rekla je da je Denis stalna opasnost po imovinu i duševno spokojstvo roditelja, da može da sluša Margaretino sviranje na klaviru dok ima kolača, da stalno gnjaví komšiju Vilsona... Argument koji je prevagnuo bio je taj što njegova drugarica Đina (zbog koje se „čudno“ osjeća u stomaku) ne plasi paukova, buba, guštera pa mora da joj kaže: „Pa ti si sjajna! Da li si sigurna da si djevojčica?“ Iz razmišljanja me **prenu** glas nastavnice: „Nije reko, nego rekao“. Njen glas mi zazvuča nježnije, ljepeš – valjda zbog radosti što sutra više neću slušati o perfektu.

(domaći zadatak učenice Milene Petrović)

Učenici: Pažljivo slušaju

3. Zapažanje nove jezičke jedinice: Učenike pitam da li se radnja teksta dešava u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti?

U primjeru da odgovore pravilno, pohvalim ih. U primjeru da odgovore pogrešno, popravim ih (odg. Aorist).

Učenike pitam koja prošla glagolska vremena poznaje crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik?

Učenicima kažem da crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik poznaje još dva prošla vremena (aorist i imperfekat). **Aorist je prošlo svršeno vrijeme, a imperfekat prošlo nesvršeno vrijeme.**

Učenicima kažem da je priča koju su čitala i čuli pisana u aoristu i imperfektu. Kažem im da ćemo danas odraditi aorist, a imperfekat ćemo obraditi na sledećem školskom času.

Učenici: Odgovaraju (pluskvamperfekat i perfekat) i slušaju.

4. Otkrivanje obilježja nove jezičke jedinice: Učenicima kažem da aorist imaju svršeni i neki nesvršeni (o tome nećemo sada) glagoli i da se gradi od infinitivne osnove s dvije vrste nastavka. Na tabli napišem i pri tom objašnjavam nastavke za aorist pomoću glagola **biti** i **htjeti**.

Učenici: Slušaju i gledaju.

5. Sinteza: Učenicima podijelim nastavne lističe, gdje je sažetak svih važnih podataka o danas obrađenoj temi. Prvo ih pitam koliko glagolskih oblika poznaje crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik? Kao drugo ih pitam definiciju aorista. Kao treće zamolim jednog od učenika neka konjugira glagol **biti** u aoristu. Na kraju pokažem primjer konjugacije aorista pomoću proizvajnjog glagola iz teksta

Učenici: Odgovaraju na pitanja. Slušaju primjer konjugacije aorista iz teksta.

6. Provjera: Nastavne lističe koje su primili obuhvataju i vježbe. Učenici kažem da stvare glagole u zagradamama koji su zapisani u infinitivu i aoristu. Kažem im da imaju 5 minita i da radi svako za sebe. Pustim učenike da rade vježbu. Po isteku vremena zamolim da pročitaju svoja rješenja i vježbe. Popravim moguće greške učenika i pohvalim ih za pravilna rješenja.

Učenici: Rade vježbu. Čitaju svoja rješenja i popravljaju moguće greške.

7. Zadavanje domaćeg zadatka: U prvom zadatku trebaju rečenice koje su napisane u perfektu staviti u aoristu.

U drugom zadatku trebaju odabrat 5 proizvoljnih glagola koje prije još nijesmo pominjali i napraviti iz njih rečenice u aoristu.

Učenici: Slušaju i pitaju što im je nejasno.

PLAN TABLE:

Nastavci s osnovom na samoglasnik:

Jednina:	1. -ih 2. - 3. -	Množina:	1. -smo 2. -ste 3. -še
----------	------------------------	----------	------------------------------

Nastavci s osnovom na suglasnik:

Jednina:	1. -oh 2. -e 3. -e	Množina:	1. -osmo 2. -oste 3. -oše
----------	--------------------------	----------	---------------------------------

Aorist pomoćnih glagola **biti** i **htjeti**:

Jednina:	1. bih 2. bi 3. bi	Množina:	1. bismo 2. biste 3. bi/biše
----------	--------------------------	----------	------------------------------------

Jednina:	1. htjedoh 2. htjede 3. htjede	Množina:	1. htjedosmo 2. htjedoste 3. htjedoše
----------	--------------------------------------	----------	---

Primjer konjugacije aorista:

Infinitiv: **ustati**

Jednina:	1. ustadoh 2. ustade 3. ustade	Množina:	1. ustadosmo 2. ustadoste 3. ustadoše
----------	--------------------------------------	----------	---

NASTAVNI LISTIĆ

1. Zaplivali smo prema bovama. Snažnim zamaskama grabili smo da postignemo što bolje vrijeme. Prskali smo na sve strane i ometali jedni dru-

ge. Marica je prva dotakla bovu i još jednom dokazala da je najbrža. Ja sam lagano krenuo nazad. Nijesmo čuli da su nas s obale upozorili da nailazi čamac.

Navedeni tekst prepiši tako da oblike perfekta zamjeniš aoristom.

2. sanjati, skočiti, prići, dolaziti

Napiši sve oblike aorista od glagola svršenoga vida

Jednina:	1. 2. 3.	Množina:	1. 2. 3.
----------	----------------	----------	----------------

3. Dopuni sledeće rečenice oblicima aorista glagola u zagradi:

a) _____ majka i otac novog kućnog ljubimca.
(donijeti)

b) Ja _____, _____, _____.
(doći) (vidjeti) (pobijediti)

c) Ana i ja _____ jedno u drugo i _____ prema kući
(pogledati) (potrčati)

4. Dovrši priču iz prvog zadatka upotrebljavajući aorist i prezent.

Aorist je prost i ličan glagolski oblik. Označava radnju koja se desila u prošlosti prije neke druge radnje u prošlosti (prošlo svršeno vrijeme). Građi se od glagola nesvršenog vida, tako što se na imfinitivnu osnovu dodaju nastavci za lica u jednini i množini.

DOMAĆI ZADATAK:

Vježba 1:

Staviti glagole u zagradamama koji su zapisani u infinitivu u aorist!

1. _____ (govoriti) li ti njemu o tome.
2. _____ (pisati) li Marku?
3. Bilo je dobro, ali kratko _____ (trajati).
4. _____ (mučiti) ga dugo.
5. _____ (zadržati) nas dva sata u razgovoru.

Vježba 2:

Rečenice koje su napisane u perfektu stavite u aorist!

Marina je pogledala kroz prozor

Marko je pao na glavu

Autobus je stao na autobuskoj stanici

Majka im je spremila večeru

Jasmina je poljubila Jovana

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

OGLEDNI ČAS (PRVI RAZRED)

Predmet:	Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	Aktivnosti učenika:	<ul style="list-style-type: none"> * Učenici pjevaju i izvode odgovarajuće pokrete uz muziku * Učestvuju u razgovoru odgovarajući na pitanja * Izvode predstavu „Novogodišnje čarolije“ <ul style="list-style-type: none"> – Klovn Pele se predstavlja i vodi program – Predstavlja se Stara godina, Nova godina, pahuljice, Djeda Mraz i Lijepa Mrazica * Učestvuju u podjeli grupa * Izgrađuju ukrase, kite jelku, ukrašavaju svoje čestitke * Crtaju prave poklone i ukrašavaju ih * Ukrasavaju zvončiće, oživljavaju i pišu slike povrke * Izlažu svoje radove, komentarišu, kazuju svoje želje.
Nastavnik:	Olivera Mićović		
Tema:	Djeca usvajaju osnovna načela dijaloškog sporazumijevanja	Oblici rada:	Frontalni, Grupni, Individuelni
Tip časa:	Sistematizacija		
Cilj časa:	<ul style="list-style-type: none"> – Razlikuju se kada se i kako nekom upućuje čestitka, upotrebljavaju izraze za čestitanje, razlikuju usmeni od pisane čestitke. – Upoznaju se sa činjenicama da su neki dani u godini posebno važni jer su im ljudi pripisali značaj. 	Metode rada:	Verbalna, objašnjenje, pisanih radova, ilustrativno-demonstrativna, izlaganje metode divergentnog učenja...
Aktivnosti nastavnika:	<ul style="list-style-type: none"> * Daje uputstva djeci i organizuje igru uz pjesmu „Kad si srećan“ * Vodi razgovor o predstojećem prazniku * Daje uputstva i organizuje predstavu „Novogodišnje čarolije“ * Organizuje grupni rad * Objasnjava način rada * Obilazi djecu dok rade i pomaže im * Motiviše učenike * Podstiče na saradnju u radu * Pomaže da zalijepi svoje radove na zajedničkom panou * Pohvaljuje njihov rad i poziva ih na žurkjadu „Novogodišnje čarolije“. 		
Nastavna sredstva (materijali):	Kolaž papir, ukrasi, vata, mašne, ukrasni papir, kutijice, makaze, ljepilo, kostimi, pano, čestitke, muzički prilozi, tekst „Novogodišnje čarolije“	Korelacija:	Priroda i društvo, fizičko vaspitanje, muzička kultura, likovna kultura
Napomena:	Cilj se realizuje dva nastavna časa.		

1. GRUPA (NOVOGODIŠNJE JELKE)

Objašnjavam rad grupe uz popratni tekst.

Jedna prava, vitka dama
iz šume je išetala
i u našu učionici došetala.
Zvjezdicama obasjana,
veselo je djecu zvala:
„Ukrase pripremite
i lijepo me okitite!“

(Djeca prave ukrase, kite jelku i tako ukrašavaju svoje čestitke)

2. GRUPA (DJEDA MRAZIĆI)

Čitam tekst vezan za drugu grupu.

Djeda mraze, molim te
mojim prvacima želju ispuni
i nesto im lijepo pokloni!
Oni ne znaju pisati pa će
svoju zelju nacrtati.

(Crtaju poklone koje bi željeli dobiti od Djeda Mraza)

3. GRUPA (POKLONČIĆI)

Dajem objašnjenje šta trebaju raditi.

Djeco, poklon je divno dobiti,
ali je ljepše drugome darivati!
Poklone napravite, drugome poklonite
i tako ih za Novu godinu usrećite!

(Učenici prave poklone i ukrašavaju ih)

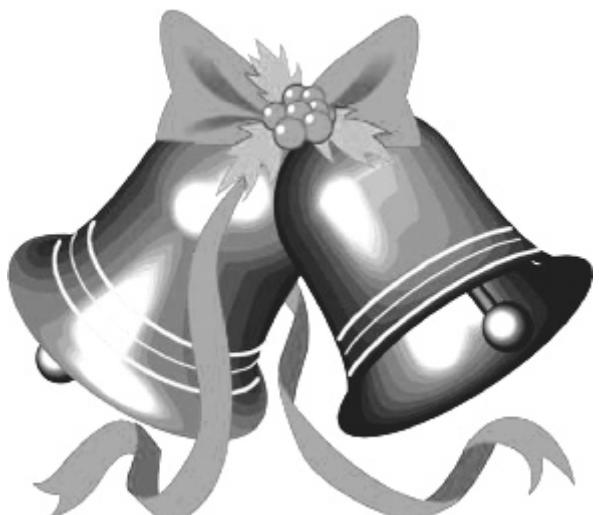

4. GRUPA (NOVOGODIŠNJI ZVONČIĆI)

Čitam tekst i dajem instrukcije.

Vaši zvončići zvone cijelu noć
i najavljaju da će nova godina ubrzo doći!
Ukrasite ih zvjetnicama, pahuljicama
i svojim željicama!

(Učenici ih ukrasavaju, oživljavavaju i pišu slikovne poruke)

**DJEĆIJE STVARALAŠTVO:
Izložba radova na panou, komentari njihove želje.**

**POHVALJUJEM RAD GRUPA I POZIVAM NA ŽURKIJADU
„NOVOGODIŠNJE ČAROLIJE“**

CRTANJE

PISMENA PRIPREMA ZA REALIZACIJU NASTAVNE JEDINICE IZ CRTANJA

Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ – Cetinje

Predmet: Crtanje

Tema: Mrtva priroda

Razred: II (drugi)

Profesorica: Šćekić Ana

Nastavne metode:

- metoda pokazivanja,
- korektura,
- metoda objašnjavanja,
- metoda razgovora.

Oblici rada:

- individualni i frontalni

Standardi znanja: Učenici posjeduju potrebno znanje o pravilima postavke crteža: komponovanja (smještanja crtajućih predmeta u format) i mjerjenja proporcija (viziranja), sposobnost da upoređuju i analitički sagleđaju međusobne odnose između predmeta kao i odnos cjeline prema istima, sposobnost sagledavanja planova (uspješno rješavaju problem perspektive).

Opšti ciljevi: Poznavanje proporcionalnosti, shvatanje značajnosti kompozicije, razvoj likovnog razmišljanja i stvaralačkog gledanja.

Informativni ciljevi: Učenik se upoznaje sa vrstama perspektive i zakonitostima materijalizacije.

Formativni ciljevi: Učenik analizira karakter kompozicije i njene međusobne odnose i razvija sistematičnost i postupnost u građenju crteža.

Socijalizacijski ciljevi: Učenik razvija sposobnost istraživačkog gledanja kao i samokritičnost u radu.

Specifičnosti u izvođenju: Mrtva priroda (kompozicija) i dio mrtve prirode (izdvojen jedan predmet za odr. vježbu), papir i table za crtanje, ugljen, tuš, štafelaji, praktičan rad.

Korelacija: Principi kompozicije.

Aktivnosti:

- realizacijom krokija učenici stiču brzinu uočavanja grešaka, potrebnu prilikom postavke crteža (cjelokupnog procesa crtanja);
- crtanjem izdvojenog upotrebnog predmeta, pri čemu ne gledaju svoj crtež manjeg formata (pogled je fiksiran isključivo na crtajući predmet) razvijaju analitičnost i istraživačko gledanje;
- na većem formatu primjenjuju prethodno iskustvo, analiziraju formu postavljenog crteža, uočavaju i ispravljaju moguće greške;
- analitički posmatraju, analiziraju kompoziciju i proporcije;
- posmatraju i analiziraju svoj, ali i crtež drugih učenika;
- razmišljaju i raspravljaju o likovnom rješenju crteža;

- razmišljaju o liniji kojom crtaju i njenom kvalitetu;
- razmišljaju o svjetlosti i sjenci i načinu na koji ih primjenjuju na crtežu;
- primjenjuju materijalizaciju i teksturu različitih materijala;
- studiozno obrađuju detalje;
- traže osobeno i ubjedljivo likovno rješenje crteža.

UVODNI DIO ČASA

Na uvodnom dijelu časa provjeravam da li svi učenici imaju potreban pribor i najavljujem prvu vježbu: crtanje krokija.

Kroki (riječ francuskog porijekla čije je značenje: nacrt, skica) predstavljaju brzi crtež ljudske figure po živom modelu; jedna poza po pravilu traje od pet minuta do petnaest sekundi, nakon čega model mijenja položaj tijela.

Slijedi dogovor sa učenicima o koncipiranju prve vježbe: učenici se dobrovoljno javljaju da poziraju.

Izbor materijala za ovu vježbu je sloboden (ugljen, presovani ugljen, sepija, sangvina, tuš-četka, tuš-pero, grafit...)

GLAVNI DIO ČASA

Učenik zauzima pozu za crtanje; zajedno diskutujemo (kratko) da li poza odgovara ostalim učenicima; učenici crtaju jednu pozu dva minuta; prilazim svakom učeniku pojedinačno i vršim korekturu; razgovaram sa učenicima o problemima koje imaju na crtežu i na šta trebaju da obrate pažnju na narednom crtežu;

usmjeravam ih na likovni problem i podstičem ih na rad; postepeno skraćujem vrijeme poziranja;

nakon određenog broja krokija, prelazimo na drugu vježbu koja podrazumijeva crtanje izdvojenog predmeta, pri čemu ne smiju da gledaju papir na kome nastaje crtež. U ovom slučaju treba ih ohrabriti i sugerisati im da konačan rezultat grafičkog prikaza nije važan, i da na taj način oslobođaju ruku i uče da fiksiraju pogled, što im omogućava brže i kvalitetnije zapažanje bitnih elemenata jer ovaj način utiče vizuelno polje što je jako važno za proces crtanja i gledanja (prirodno je da nijesu zadovoljni ishodom, odnosno crtežom koji je nastao bez gledanja papira).

Po završetku druge vježbe, učenici nastavljaju sa analitičkom studijom mrtve prirode započetom prethodnog časa;

podstičem učenike na analizu crteža;

upućujem na detaljnu obradu kompozicionih djelova i cjeline; razgovaram sa učenicima o liniji, površini i valeru tj. količini svjetla;

Prije nego počнем sa korekturom svakog crteža ponaosob, navodim učenike da jedni drugima vrše korekturu, i to je ono što ih često ohrabruje i znatno utiče na njihovo samopouzdanje. Uočavanje grešaka na tiudem crtežu olakšava im sagledavanje svojih, a u isto vrijeme utiče na smisalonu komunikaciju među učenicima i odnos prema sopstvenom radu.

Prilagođavam se individualnim razlikama učenika, podstičem na osobena rješenja i ohrabrujem učenike koji zaostaju u radu; ponovo prilazim onim učenicima kojima je potrebna pomoć.

ZAVRŠNI DIO ČASA

Izvodim zaključke sa časa i dajem uputstva za idući čas (učenici će na redni čas dio vremena posvetiti crtjanju krokija, s tim što se trajanje poziranja postepeno smanjuje na petnaest sekundi i nastavljaju studiju mrtve prirode – donose isti materijal).